WALTER CHRISTMAS

FREMTIDSLANDE

TREDIE BIND

GYLDENDALKSE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN 1904 KRISTIANIA

WALTER CHRISTMAS

CANADA

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN 1904 KRISTIANIA

Trykt hos J. Jørgensen & Co. (M. A. Hannover)

INDHOLD.

Canada.

Side

CANADA

FØRSTE KAPITEL.

Hvem opdagede Amerika? — Vikingernes Færd. — John Cabot. — Canadas Indianerstammer og første Nybyggere.

DET gaar med Historieskrivning som med Penelopes Vævning: saasnart Væven er fuld og Tøjet færdigt, pilles det hele op igen, og en ny Vævning paabegyndes. Forskellen er kun, at Penelope selv ødelagde sit Værk, medens hver ny Historieskriver søger at plukke Forgængerens møjsommeligt slyngede Traade fra hverandre.

Der er nu Legenden om Amerikas Opdagelse: Verden over har Ungdommen lært, at Columbus var Manden, der opdagede den ny Verden. Med al Honnør for den dristige Sømand, der trods alle Vanskeligheder naaede tværs over Atlanterhavet, maa hans Fortjenester dog indsnævres til, at han i et bestemt Aar opdagede en vis Del af det store vestlige Fastland. Nogle faa Aar senere blev imidlertid Brasilien fundet af en Spanier og Canada af en Englænder, og begge disse Opdagelser var aldeles uden Paavirkning af Columbus' Erfaringer.

Men endnu langt tidligere har Amerika været kendt, ja endog befolket af den gamle Verdens Beboere baade fra Vest og Øst.

Den oprindelige »gamle Verden«, Sædet for den Kultur, som nu i Aartusinder har været Grundlaget for al Jorderigs

Civilisation, var Asien. Fra den Verdensdel strømmede ikke alene Kundskab og Oplysning, Gudelære og religiøse Skikke, Kunst og Videnskab, Handelsvarer, industrielle Produkter, Krigsinstrumenter og meget andet af Godt og Ondt, men ogsaa en Strøm af Mennesker af mange forskellige asiatiske Racer henover Evropa — den Tids *far West,* beboet af ligesaa ukultiverede Mennesker som Amerikas Indianere for 400 Aar tilbage.

For Asiaterne var Evropa »Vesten«, men Amerika »Østen« — et Østens Land, der langt fra var upaavirket af den gamle Verdens Folkebevægelser.

Jordens største Vandflade er det *Stille Ocean.* Som en gigantisk Halvcirkel omsluttes dette Hav af en Bjærgrække, Stenranden, der afgrænser Afrikas, Asiens og Amerikas faste Jord mod det bevægelige Element, Havet. Halvcirklens Endepunkter er det *Gode Haabs Forbjærg* og *Kap Horn,* og i dette System danner Amerikas Stenryg Østsiden. Mod Nord forlænger Mantschuriets og Kampschatkas Bjærge sig over til Alaska og britisk Columbia, næsten uden geologisk Afbrydelse. Vel skiller Beringsstrædet Verdensdelene, men Strædet er saa lavt, at Hvalfangerne næsten kan ankre, hvor de vil — 58 Meter er det dybeste Sted, hvor Loddet har taget Bund. Endvidere er Farvandets Midte opfyldt af Øgruppen *Gvozdeva* — et passende Hvilested for de Dyr og Mennesker, der fra Asien vandrede til Amerika.

Det vilde være absurd at tænke sig, at to Verdensdele, der ikke er længere fra hinanden, end at man med Lethed ser den ene Kyst fra den anden, skulde have eksisteret uden gensidig Paavirkning i længere Tid end Amerika og Evropa, hvis nærmeste Strande dog er fjærnede ved 1500 Kilometer Vand. Men det er heller ikke saa: asiatiske Folkeslag har fundet Vej fra Vest til Øst, Amerika er i det mindste delvis blevet befolket fra Asien.

Der er altfor mange Lighedspunkter i Udseende, Sprog og Sæder mellem Polaregnenes Eskimoer og Sibiriens Mongoler, til at nogen for Alvor kan tvivle om Slægtsforholdet.

Polynesernes tidlige Samkvem og Indvirkning paa Beboerne af det nordvestlige Amerika spores med tilstrækkelig Tydelighed paa disses Baadkonstruktioner, Smykker og Klædedragt.

Endvidere er det en Kendsgærning, at den buddhaistiske Lære og asiatisk Civilisation har haft direkte Indvirkning paa Beboerne af Mexico og Centralamerika i den kristne Æras første Aarhundreder; man har fundet Skulpturer og mystiske Tegninger aldeles lignende saadanne, som stammer fra det østlige Asien. Dette gælder særlig Kinesernes hellige Symbol *Taïki*, som efter *Hamys* Beskrivelse er »en Kombination af Kraften og Materien, af Aktiv og Passiv, af det mandlige og det kvindelige Princip«.

* *

*

Medens det saaledes er utvivlsomt, at Asiaterne fra Vest har sat deres Stempel paa Amerika længe før den *historiske* Opdagelse fandt Sted, kan det samme med endnu større Sikkerhed siges om Nordboerne fra Øst.

Endnu før Aar 1000 sejlede Islænderen *Bjørn Herjulfson* ad Grønland til, holdt altfor sydlig Kurs og saa et stort Land, hvis Høje var dækkede med Skove; men han forsøgte ikke at lande. *Erik den Rødes* Søn, Lejf, fulgte den angivne Retning: han opdagede først et »stenet Land« — Hella-Land — ubeboet, omgivet af Is; derpaa naaede han en Flod, hvis Bredder var skovrige. Han kaldte Stedet *Markland*, og det formodes at have været en af Nova Scotias Egne. Længere mod Syd sejlede Lejf, han kom til en frugtbar Egn, *Vinland*. Amerikanerne ynder at angive Stedet som *Rhode-Island*, og de paastaar, at en Runesten ved Tauntonfloden, ligeoverfor Landsbyen Dighton, stammer fra den berømte Viking *Thorfin*, og at Stenens Skrift beretter om Landets Erobring.

Saa meget er imidlertid vist, at Skandinaverne paa Amerikas Fastland grundede Kolonier og holdt temmelig regel-

mæssig Forbindelse mellem dem og andre Vikingestationer paa Grønland og Island, og at disse Kolonier opretholdtes i 120 til 130 Aar. De kække Nordboere tog Landet i Besiddelse ved at antænde store Baal langs Kysten, de skar Bosmærker i Træer og huggede Runer i Stene, de »plantede Spyd« paa Forbjærgene og byggede sig stærke Huse. Sagaerne fortæller om Børn, som fødtes i Kolonierne, om Tvekampe og Mord. De beretter om Kampe med »Skrællingerne«, hvorved forstodes baade Eskimoer og Rødhuder og tillige om Krigstog mod »hvide Mænd« eller »Mænd klædte i Hvidt«, der boede i *Hvitramanaland* eller *Irland it Mikla* — »store Irland«, som enkelte Historieskrivere har angivet som Opholdssted for udvandrede Irlændere — en særdeles taaget Hypotese.

Men hvilke Ophold nu end Vikingerne har haft i den nye Verden, er det utvivlsomt, at de kun har efterladt sig meget vage Spor. Forbindelsen mellem »Vinland« og Evropa blev af en eller anden Grund afbrudt og aldrig senere knyttet igen. I henved fem Sekler rullede Atlanterhavets Bølger fra Kyst til Kyst uden at bringe Bud mellem de to Verdener.

* *

*

Giovanni Caboto var Genueser af Fødsel og Venetianer af Opdragelse, en flink Sømand, der tumlede om paa Havet mellem Havne og Skibe, og som en skønne Dag landede i Bristol. Han fik — som saa mange andre Havets Æventyrere — Patent fra Henrik VII for sig og tre Sønner til »for egen Regning at søge og opdage nye Lande« og eventuelt underlægge dem Englands Krone.

John Cabot, som Genueseren nu skrev sig, bemandede en 60 Tons Brigantine, »The Matthews«, og sejlede i Maj 1497 Vest paa indtil han i Slutningen af Juni naaede Land, formodentlig Øen *Cap Breton* paa Nova Scotia. Aaret efter satte Sønnen *Sebastian* samme Kurs som Faderen og besejlede den lange Kyststrækning fra Hudson Bugten til Nova

Scotia. Ved disse Rejser blev der ikke opnaaet stort Kendskab til det nye Land, men der opdagedes et Kabliaufiskeri ved Kysterne uden Lige, og i Løbet af de kommende Aar stod flere og flere engelske Fartøjer Vest paa og vendte hjem med Lasten fuld af saltet New Foundland Torsk.

John Cabat fik ingen Belønning for sin betydningsfulde Opdagelse. Englands Konge trak ligegyldigt paa Skuldrene, og ingen af Landets Stormænd tog Notits af det fjærne Land.

I Begyndelsen af det 16. Aarhundrede drev to Portugisere, *Gaspar* og *Miquel Carteresse*, ud af deres Kurs og blev af Stormen forslaaet til Kysterne af Labrador eller New Foundland. De tog straks Landet i Besiddelse for Portugals Konge. Efter dem fulgte baskiske og bretaniske Sømænd, der gjorde Strandhugst paa forskellige Steder af Amerikas Kyster. Endelig optræder den første egentlige canadiske Opdagelsesrejsende *Jacques Cartier* fra St. Malo, som paa forskellige Ekspeditioner trængte op ad St. Lawrencefloden, anlagde en Station, hvor Quebec nu ligger og besøgte Indianerhøvdingen *Hochelago*, der havde slaaet sin Wigwam op paa Øen *Montreal* (Mont Royal).

Cartier tilbragte hele Vinteren i *Canada* — efter et Indianerord »Kannata«, der betyder en Samling Hytter — og led meget af den stærke Kulde. I Foraaret 1536 sejlede han atter ud i Atlanterhavet mellem Cap Breton og New Foundland gennem det Stræde, der 400 Aar senere blev døbt *Cabot Strædet.* Cartier gjorde Fordring paa hele Landet mod Nord, Syd og Vest i den franske Konges Navn, men Ludvig XIV viste næsten lige saa ringe Interesse for den nye Besiddelse som hans kongelige Nabo i England. Dog gav han 1540 *Jean François de la Rocque*, *Sieur de Roberval*, Udnævnelse som sin Vicekonge og Generalløjtnant i Canada, medens Opdageren Cartier ophøjedes til Kaptajn. En Ekspedition paa flere Skibe under disse Mænds Ledelse blev nu udsendt og medbragte et Antal Kolonister, tagne ud af Fængsler og fra Parises Forbryderbefolkning. Men dette Foretagende endte paa den sørgeligste Maade: Vinterens strænge

Kulde dræbte mange, andre deserterede fra den nysoprettede Koloni, Charlesbourg-Royal, og blev et Bytte for Indianere og hungrige Ulve.

Saa blev der Stilhed om Canada i næsten 60 Aar.

* *
*

Under Elisabeths Regering begyndte England at deltage i de oversøiske Ekspeditioner, som alt længe havde opildnet Spanierne og Portugiserne og skaffet dem de kæmpemæssige Landvindinger i Sydamerika. Men Briterne holdt sig klogelig til Nordamerika, hvor den berømte *Raleigh* søgte at iværksætte sine storslaaede Kolonisationsplaner med det frugtbare *Virginia* som Basis. Raleighs Svoger, Sir Humphrey Gilbert, besatte New Foundland eller som det den Gang kaldtes Baccalaos — det spanske Udtryk for tørret Torsk, Klipfisk.

Det blev imidlertid Englands Rival, Frankrig, der besørgede Pionerarbejdet i Canada gennem det 17. Aarhundrede.

La Cadie eller *Acadia* kaldte Franskmændene Landet efter et Ord i Micmac-Indianernes Sprog, der betyder »Egn«, og det var *Sieur de Monts, Samuel Champlain* og *Baron de Poutrincourt*, der først opnaaede Regeringens Koncession paa at udnytte Landet rundt om Port Royal. Men længe varede det ikke, før Englænderne jog Fjenderne bort fra denne Del af Landet, der ved Utrecht-Traktaten afstodes til Dronning Anna.

Drevet bort fra Acadia søgte Champlain — den berømteste Mand i Fransk-Canadas Historie — Nord paa og valgte St. Lawrence-Bugten til Skuepladsen for sin Drøm: at skabe et Ny-Frankrig i Amerika. 1608 lagde han Grunden til *Quebec*. Som saa mange andre canadiske Navne er Quebec et indiansk Ord og betyder Indsnævringen af en Flod eller et Stræde.

Champlain forblev i Spidsen for den franske Koloni i 27 Aar, og i al den Tid kæmpede han mod de største

Iroquois-Indianer i Krigsdragt.

Vanskeligheder og Farer, og dertil hørte særlig Modstanden fra Landets Urbefolkning, Indianerne.

Paa de Tider var Canada og Egnene mod Nord beboet af talrige Indianerstammer, blandt hvilke de betydeligste var

Huron, *Sioux*, *Delaware* og *Iroquois* Indianerne. De tre første hørte til Algonquin-Racen og imellem dem og Iroquois-Krigerne var der blodigt Had. Alt i alt regner man, at omkring 100,000 »Rødhuder« levede i Canada, og af dem var *Huronerne* de talrigste, men *Iroqueserne* de farligste.

Huronerne skylder deres Navn det pjuskede Haar, der omgav Ansigtet — *Hure* er det franske Ord for Vildsvinehoved. De levede i Egnen om Erie- og Ontario-Søerne og beboede 32 Landsbyer. Tidligere havde denne Stamme ejet Land længere mod Øst, men deres Dødsfjender Iroquois-Indianerne havde drevet dem mod Vest.

Det var med Huronerne og Algonquins-Stammerne at Champlain sluttede Forbund for at bekrige Iroqueserne.

Navnet Iroquois fik det krigerske Folkefærd efter den uforanderlige Maade, paa hvilken de afsluttede enhver Tale i deres Folkeforsamlinger. Taleren sluttede med: *Hiro!* d. e. jeg har talt! og *Koué!* et Udraab, hvori han betonede med Udtrykket for Glæde, Sorg, Vrede eller hvilket Stemningsudbrud, der nu passede til Talens Indhold. Selv kaldte de sig *Hottinonchiendi:* de, der bygger Hytter; og deres Boliger var i Virkeligheden langt bedre byggede og befæstede end andre Indianeres.

Iroqueserne boede langs Østkysten, der hvor nu New York og Boston ligger, men deres Distrikt strakte sig langt Sønden om Ontariosøen. Det er om disse Vilde, at Coopers og andre Forfatteres Indianerfortællinger handler og ganske særlig om deres Stamfrænder *Mohawk*-Indianerne, der regnes for Rødhudernes ypperste Repræsentanter.

Netop da Champlain begyndte sit Kolonisationsarbejde havde Iroqueserne samlet Stamfrænderne til en Alliance — de seks Nationers Forbund — med den Opgave at bekrige og udrydde Huroner og Algonquister, og det var Franskmændenes Ulykke, at de ikke forstod at holde sig neutrale under den paafølgende Kamp. Takket være de franske Vaaben led Iroqueserne dog et afgørende Nederlag, som de stolte Krigere aldrig glemte. Længe efter Champlains Død udbrød atter Indianerkrigen. Hollandske Købmænd havde

Indianerfamilje af »Sortfod«-Stammen.

solgt de Vilde Ildvaaben. Iroqueserne sluttede sig til de engelske Kolonister langs Atlanterhavets Kyst, og de var lige saa trofaste Allierede som frygtelige Fjender.

Krigen mellem de to hvide Racer i Canada fik ved Indianernes Deltagelse et unødvendigt blodigt og grusomt Præg: Frankrigs Konge betalte sine Vaabenfæller Huronerne 50 fr. for hver engelsk Skalp, og Englænderne tøvede ikke med at love Iroqueserne 100 fr. for hver Franskmands Hovedhaar — Skalppengene løb svært op i de Tider!

Da Champlain vel havde overstaaet Indianerkrigen, sejlede *David Kirk* med en engelsk Flotille op ad Lawrencefloden, erobrede Quebec og førte hele den franske Koloni til England. Acadia blev besat af Sir William Alexander — senere kendt som Jarl of Stirling — omdøbt til Nova Scotia og tilbudt engelske Nybyggere. Vel kom den utrættelige, modige Champlain tilbage, men hans Arbejde var delvis ødelagt, og ved hans Død, Juledag 1635, var Antallet af franske Canadiere kun 150. De levede alle af Jagt og Handel med Pelsværk.

* *

*

De franske Besiddelser var nu geraadede i sørgeligt Forfald, men da det saa allerværst ud, tog den romersk-katolske Kirke Landet i Favn og sendte en af sine bedste Mænd til det nyanlagte Montreal. Denne Mand var Monseigneur *de Laval*, Canadas første Biskop. Hans Navn staar lysende over Landets Historie, knyttet som det er til et mægtigt, opofrende Arbejde, til lutter ædle og gode Handlinger, der kastede Glans over de kommende Aartier og bragte Canada Fred og Fremgang.

Ikke alene virkede Laval for Kristendommens Udbredelse blandt Indianerne ved Oprettelse af Missioner og Udsendelse af en Skare unge modige Religionsforkyndere, men det lykkedes Biskoppen at vække Ludvig XIV's Interesse for sit

nye Land. Kongen sendte i 1665 Marquis *de Tracy* og Guvernør *de Courcelles* til Canada med et stort Følge af Officerer og et Regiment Soldater, og fra det Øjeblik oprandt en Fredens og Fremskridtets Periode for den haardt betrængte Koloni, medens samtidig en lille, men stadig flydende Strøm af Emigranter bragte Befolkningen en højst fornøden Tilvækst.

Blandt de dygtigste Guvernører, som Frankrig sendte til Canada, var *Louis de la Buade*, Greve af *Frontenac*, som regerede fra 1672 til 1687, en tapper Soldat og en Mand som hurtig forstod Indianernes Karakter, og som vidste at vinde dem ved sin værdige, høflige Optræden og sin Ædelmodighed. Han satte Mod i de franske Nybyggere, bragte Liv i Handlen med Pelsværk, satte Bom for Iroquesernes Plyndringslyst og fremfor alt, han bekæmpede med Held Englænderne, da de, under Sir *William Phipps*, søgte at erobre Quebec. Frontenacs Navn blev efterhaanden en Rædsel for engelske Nybyggere mod Syd, og frygtelige er de Historier, som endnu lever om Guvernørens Strejfkorps af Franskmænd og Huronindianere, der førte den grummeste Guerillakrig langs Canadas Sydgrænse.

* *
*

Den Tanke, der drev Columbus og saa mange andre dristige Sømænd ud paa de lange, farefulde Farter mod Vest, var Haabet om at finde en kort Vej til det rige Asien. Og endnu for to Hundrede Aar tilbage var Kendskabet til Jordens Geografi ikke større, end at man stadig antog Amerika for at ligge Asien helt nær. Franskmændene i Canada var bemestrede af samme fikse Idé, og de antog St. Lawrencefloden for at være Vejen mod Maalet.

Réné Robert Cavelier, bedre kendt som *Sieur de la Salle,* var den Mand, der bragte de vægtigste Bidrag til Kundskaben om Landet under sine aldrig opgivne Forsøg paa at naa Østen.

Han foretog en Ekspedition 1679 op ad St. Lawrence-Floden, gennemsejlede Ontariosøen og saa for første Gang Niagaras berømmelige Vandfald. To Aar senere naaede han Mississippi og fulgte den vældige Flods Løb langt ned gennem det mærkelige, den Gang ukendte Land. Han tog hele Mississippi-Dalen i Besiddelse i Ludvig XIV's Navn og kaldte det *Louisiana*. Mange andre Rejser og Opdagelser gjorde la Salle, indtil han paa Mexicos Kyst blev myrdet af sine Ledsagere. Liget af en af Frankrigs braveste Sønner blev givet Rovdyr og Aadselgribbe til Pris.

ANDET KAPITEL.

Canadas Historie. — Frankrigs Kolonisation. — Greven af Frontenac. — Barbarisk Krigsførelse. — Acadierne. — England erobrer Canada.

Efter Freden i Utrecht, da Frankrig blev berøvet sin Koloni *Acadia*, samledes Interessen om den nordenfor liggende Ø Cap Breton eller *Isle Royale*, paa hvis Sydkyst byggedes den stærke Fæstning Louisbourg. Om denne faste Plads, der truede engelsk Skibsfart og Fiskeri, stod i kommende Tider svære Kampe.

Gennem Størstedelen af det 18. Aarhundrede stredes Englænderne og Franskmændene i Evropa, Krig fulgte paa Fred og Fred efter Krig, og alt medens Krigslykken svingede mellem Angelsakser og Galler Øst for Atlanterhavet, bølgede Kampen mellem de samme Racer ogsaa mod Vest, i Canada. Til Lands og paa Floder og Bugter knaldede Skud fra Musketter og Kanoner; Quebec og Montreal belejredes, besejredes og vandtes atter tilbage. Og rundt omkring og imellem de fremtrængende Englændere og de vigende Fransk-Canadiere

lød Indianernes Krigsraab. Over Hovederne paa slagne hvide Mænd — franske som engelske — blev den blodige Skalpkniv svunget. Af alle menneskelige Foreteelser er Krig og Blodsudgydelse de modbydeligste; dog de af Staterne opklækkede og højtlønnede Morderskarer — Batallioner og Regimenter — kan nutildags udføre deres Haandværk uden unødig Grumhed. Men hvorledes skal man karakterisere de højtdannede »Civilisationens« Fyrster og Statsmænd, der for Landvindings Skyld i en fjærn Verdensdel lader raa Soldater rase mod fredelige Nybyggere, og som tilmed betjener sig af vilde Folkeslags dyriske Mordlyst for at komme Modstandere tillivs?

Canadas Historie gennem den første Halvdel af det 18. Aarhundrede er en Skændsel for Evropas to højstkultiverede Nationer. Det er ikke Stedet her at oprulle det hele Krigsdrama, hvis Afslutning kun kunde blive de franske Vaabens Nederlag for den engelske Overmagt. Blot et enkelt Træk skal, foruden Slutningskampen, fremdrages som en passende Illustration af engelsk Humanitet — i de Tider.

Englænderne havde i 1745 erobret Frankrigs faste Borg paa Cap Breton, Louisbourg, men lod atter Fæstningen udlevere mod at faa *Madras* i Ostindien. Landet Syd for Cap Breton havde den Gang i lang Tid været engelsk Besiddelse, om end beboet og bebygget af franske Emigranter. Acadia var stadig Distriktets gængse Navn, om end det officielt var blevet ombyttet med Navnet Nova Scotia.

I Acadia levede omkring 1750 henved 12,000 franske Kolonister, der ved deres Arbejdsomhed og fredelige Temperament stod højt i Anseelse hos de engelske Autoriteter — saa højt, at man forskaanede dem for at aflægge den almindelige Troskabsed til Englands Hersker, men nøjedes med at lade dem sværge paa »ikke at føre Vaaben mod Englænderne«.

De »Nevtrale« benævnede disse Franskmænd sig og nevtral var deres Holdning, om end hele Sympatien drog dem mod deres fransk-canadiske Landsmænd.

Men efterhaanden som Krigen mellem de to evropæiske Nationer i Canada tog Fart, blev Englænderen, Guvernør *Lawrence*, ængstelig for, at Acadierne ved given Lejlighed skulde gøre fælles Sag med Fjenden, og han besluttede at afværge denne Eventualitet. Først blev Acadierne opfordret til at aflægge den almindelige Troskabsed, der ogsaa indbefattede Løfte om at deltage i Krig mod Frankrig, og da dette blev nægtet, paabød Lawrence Landsforvisning af hele Acadias Befolkning. En skammeligere Indgriben i Menneskers Skæbne kan ikke tænkes: en hjærteskærende Oprivning af alle de Traade, der bandt Tusinder af Mænd og Kvinder til den Jord, hvorpaa de og deres Forfædre gennem Farer og Møje havde beredt de nye Hjem; en Uddrivning af en hel Befolkning fra Fædrelandet, der end ikke kan undskyldes ved nogen tvingende Nødvendighed. *Longfellow* har besunget Guvernør Lawrences Skændselsregering saaledes, at det Navn er mere forhadt end noget andet i Canadas Historie — en ringe Trøst for de Landsforvistes Efterkommere.

Paa Krigsskibe, Hvalfangere og alskens Koffardisejlere blev Acadias Beboere stuvet ombord, med hvad de kunde slæbe med af Ejendele. Haabløse og hjælpeløse saa de det elskede Acadias Kyster forsvinde, medens de bortførtes over Havene. I England, Frankrig, ja selv paa de vestindiske Øer landsattes de Ulykkelige, men Flertallet blev dog befordret til de engelske Besiddelser mod Syd og omhyggeligt splittet over »de 13 Kolonier« — de nuværende Forenede Stater. Saa stærk var imidlertid Længslen efter Acadien, at mange Hundrede Familjer møjsommeligt arbejdede sig tilbage til Landet igen — for at finde de gamle Hjem ødelagte eller i fremmede Hænder.

I Midten af 1759 nærmede den canadiske Krig sig sin Afslutning. Englænderne var Herrer paa Floder og Bugter og over det meste af Landet. Men endnu holdt Quebec og Montreal Stand.

I den første By laa 14,000 Mand regulære franske Soldater og Kolonitropper under Marquis de *Montcalm*, medens

General *Wolfe* med 9000 Englændere havde besat Øen Orleans og Højderne ved Levis, hvorfra de med svært Belejringsskyts tilføjede Byen stor Skade.

De Franskes Stilling var fortrinlig, thi Quebec er mod Landsiden omgivet af stejle Højder, hvorpaa ethvert vigtigt Punkt var besat med et tilstrækkeligt Antal Soldater. Montcalm var besluttet paa ikke at forlade sin stærke Stilling, hvortil Wolfe idelig søgte at forlede ham.

Sommeren var imidlertid sin Afslutning nær, og Wolfe besluttede at gøre en Ende paa Belejringen ved et dristigt Kup: en yderst smal og farlig Bjærgsti — kun brugt af indianske Smuglere — førte fra Lavlandet op over den aller vanskeligste Bjærghøjde. Netop til det Punkt, hvor den franske General følte sig sikrest mod Overrumpling, førte Wolfe sine engelske Soldater. Om Morgenen den 13. September 1759 stod den engelske Styrke opmarscheret tæt udenfor Quebec paa de saakaldte »Abrahamsletter«. Montcalm maatte levere Slag, hans numerisk stærkere, men slet disciplinerede Tropper blev skudt ned i Hobevis af Englændernes velrettede Salver. Montcalm selv saaredes dødeligt, Quebec overgaves.

Men den berømte General Wolfe betalte paa Abrahamsletterne med sit Liv den Sejr, der for bestandig lagde Canada under det engelske Scepter. Thi Kampen var tilende, Quebecs Fald trak Montreals efter sig, og Freden i Paris 1763 beseglede Frankrigs Afkald paa enhver Landbesiddelse i Canada med Undtagelse af de to smaa Øer *St. Pierre* og *Miquelon* tæt Syd for Newfoundland — Besiddelser uden Betydning for andre end franske Fiskere paa de torskerige Banker.

TREDIE KAPITEL.

Englænderne i Canada. — Rødhudernes Opstand. — De 13 Koloniers Revolution. — Krig med de Forenede Stater.

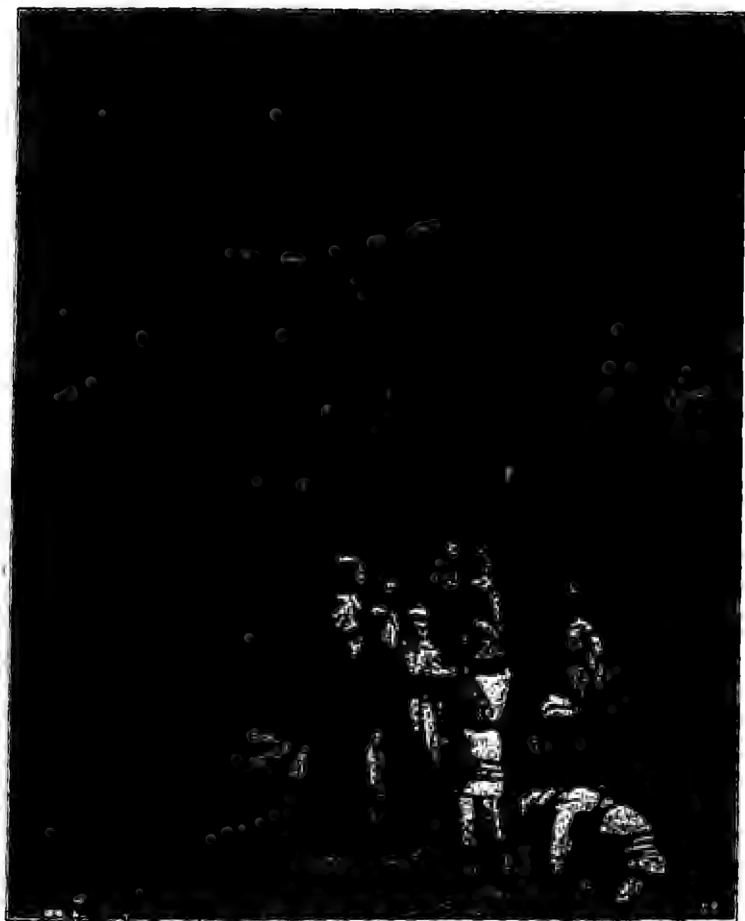
De første Aar, der fulgte paa Canadas Indlemmelse blandt Englands Kolonier, var langt fra rolige. Det franske Element havde Vanskelighed med at falde til Ro i den Overbevisning, at Adskillelsen fra Frankrig var definitiv. Hadet mod Englænderne var i høj Grad blevet skærpet ved Udjagelsen af de franske Acadiere. Franske Pelsjægere og omrejsende Købmænd ophidsede ustandselig Indianerne mod Landets Herskere, og en skønne Dag slog Utilfredsheden ud i lys Lue. En Rejsning af alle de vestboende Rødhuder under Anførsel af *Pontiac*, Ottowa'ernes øverste Høvding, bragte atter Canada ind i Krigsrædsel. Det ene Fort efter det andet faldt, Garnisonerne nedsabledes, Nybyggere skalperedes, engelsk Blod flød overalt.

Efter haardnakkede Kampe lykkedes det endelig Englænderne at drive Indianerne ind i Skovene og genoprette Ro, og derpaa fulgte en rolig Periode, hvorunder de franske Canadiere efterhaanden faldt tilføje og fandt sig i de engelske Guvernørers iøvrigt særdeles humane Regimente.

Imidlertid var Gæringen mod Syd i de »13 Kolonier« tiltaget i en betænkelig Grad, uden at Englands Regering egentlig havde nogen Anelse om Farens Størrelse. Sagen var, at England havde ofret Guld og Blod i Masser for sine amerikanske Kolonier. Moderlandet havde uden Betænkning sendt Hære og Flaader over Havet, de havde trængt Spaniere og Franskmænd bort fra det nordamerikanske Landomraade og havde i Aarenes Løb betalt uhyre Summer netop for at hjælpe de 13 Kolonier til en betryggende Eksistens.

Men Englands Skatkammer og Borgernes Ydeevne var næsten udtømt under de langvarige Krige baade i Evropa og Amerika, og Moderlandet følte sig derfor berettiget til at

forlange nogen Gengæld af de nu opblomstrende Kolonier. Paa forskellig Maade søgte man at tvinge Amerikanerne til

Vinterfest i Gammel-Quebec.

udelukkende at købe engelske Varer, og disse Forsøg fremkaldte den Revolution, ud af hvilken Verdens største og mægtigste Republik »De Forenede Stater« rejste sig.

De oprørske Kolonier søgte at bevæge Canadierne til at slutte sig til Rejsningen, som skulde omfatte næsten hele Nordamerika. Kongressens Tropper trængte ind i Canada og gjorde sikker Regning paa, at i det mindste de franskfødte Indbyggere vilde benytte Lejligheden til at afkaste det engelske Aag.

Landbefolkningen viste afgjort Sympati for Frihedsbevægelsen, men Adelen og Kirkens Mænd følte sig staaende i Taknemlighedsgæld til den engelske Stat for dens forsonlige, liberale Regimente, og de forblev loyale overfor Administrationen. Canadas Befolkning blev da splittet i to Lejre: Oprørerne og Loyalisterne, og begge Parter deltog i de kommende Krigsbegivenheder.

Kongresgeneralerne *Montgomery* og *Arnold* belejrede Quebec og erobrede Montreal; det saa truende ud for Englands nordligste Besiddelse, især da Frankrig tog aabenlyst Parti for Oprørerne og støttede dem med Soldater og Penge. General *Carleton* holdt imidlertid tappert Stand, Montgomery blev dræbt under et natligt Angreb, General Arnold hævede Montreals Belejring, og Kongrestropperne trak sig ud af Landet.

Men de 13 Kolonier sejrede i Kampen mod Englænderne, og dette Udfald af Krigen bragte Canada stor Fordel: Loyalisterne — baade af fransk og engelsk Afstamning — levede i et ikke ringe Antal i de nyoprettede Forenede Stater, og de blev paa alle Maader mishandlede og forhaanede af de tidligere Oprørere. Mange af Englands trofaste Tilhængere blev henrettede, andre landsforviste, i store Skarer flygtede Resten Nord paa, over Canadas Grænser og søgte Beskyttelse hos Englænderne. Og det maa siges, at Landets Regering optraadte med stor Generøsitet overfor Loyalisterne: ikke mindre end 3 Millioner Dollars uddeltes til dem, mange fik Embedsstillinger eller Pensioner, alle, som ønskede det, fik fri Jord og Erstatning for lidte Tab. Tallet paa disse nye Borgere i Canada var stort; man regner, at mindst 100,000 af Nova Scotias, New Brunswicks og Ontarios nuværende Befolkning nedstammer fra Flygtningerne.

* * *

Efter Krigens Afslutning blev Canadas Forfatning ændret, samtidig med at Provinsen Quebec blev delt i et »nedre Canada« med et Flertal af franskfødte Borgere og et »øvre Canada«, hvis Befolkning var engelske Loyalister. Enhver af de nye Provinser fik en lovgivende Forsamling, dog med ret indskrænket Magtomraade.

Samme Aar, 1792, blev England inddraget i Krigen med Frankrig, og den ophørte først ved Napoleons Fald 1815. Denne lange Krigstilstand indvirkede paa Canadas og Republikens indbyrdes Forhold. En stor Del af de Forenede Staters Borgere emigrerede til Canada for at slippe fri for Skatter og for at kunne faa fri, frugtbar Jord, og dette opirrede Staterne, som kun ønskede at forøge deres eget Lands Indbyggerantal. Dernæst optraadte Englands Sømagt altfor overmodigt paa Havet, standsede Staternes'Skibe og beslaglagde dem, hvis engelske Desertører fandtes ombord — noget der hyppigt fandt Sted, thi Amerikanerne søgte den Gang at udvide Marinen og gjorde alt for at lokke engelske Orlogsmatroser og Underofficerer til at desertere og tage Tjeneste under »stripes og stars«.

1812 brød Krigen ud, og det er Canadiernes Stolthed at pege paa deres Forfædres heltemodige Optræden under den eneste Krig, som Landet har været indviklet i efter det 18. Aarhundredes Afslutning.

Fra Lake Superior til Nova Scotia bølgede Kampen langs Landenes Grænser med vekslende Held.

General *Brock* kommanderede Styrken i Øvre Canada. Han trængte ind i Staternes Territorium, erobrede Detroit og fangede den amerikanske General *Hull* og alle hans Mænd. Men Brock faldt, Canadierne blev drevne tilbage, og Toronto — den Gang kun en lille By — blev erobret og alle de offentlige Bygninger brændte. Men denne Udaad blev det følgende Aar hævnet, idet Briterne brændte Regeringsbygningerne i Washington.

Amerikaneren General Harrison slog den engelske General *Procter* og tilføjede Canadierne svære Tab, dog længe varede det ikke, før de engelske Vaaben tog Revanche: General

Drummond drev Fjenden tilbage og hærgede den amerikanske Grænse langs hele Niagara Floden.

Saaledes skiftede Krigslykken mellem de saa nær beslægtede Fjender, indtil endelig Vægtskaalen sank til Fordel for Canada: engelske Orlogsmænd sejlede fra St. Lawrencefloden ind paa Ontariosøen, 10,000 af Wellingtons prøvede Tropper sendtes over Havet til Canadas Undsætning, paa begge Sider af Grænsen voksede Utilfredsheden med den ørkesløse Krigs Fortsættelse sig stadig stærkere. Freden blev sluttet med al Honnør for begge de krigsførende Parter.

FJERDE KAPITEL.

Canadas Historie efter Indlemmelsen i det engelske Kolonialrige. — John A. Macdonald. — Forfatning og Konføderation.

For Hundrede Aar tilbage ejede britisk Amerika indenfor dets Fladerum af over tre Millioner Kvadratmile kun en tynd Krans af Nybyggergaarde og ensomme Pionerhjem, spredt langs Kysterne af Erie og Ontario Søerne, ned ad St. Lawrence- og Richelieuflodernes Bredder og ud mod Atlanterhavets Strand. Kun her og der hørtes Øksen klinge i Øvre Canadas store Skove, hvor Kulsvierne samlede Træ til Milerne. Hist og her i Nordvestlandets Vildtnis kunde den Rejsende støde paa et Blokhus eller et lille Fort, tilhørende Hudsonkompagniet — Mødesteder for de altid vandrende Pelsjægere.

Kun i Nedre Canada levede en nogenlunde talrig Befolkning, thi denne Egn havde lige siden Landets Erobring været i livlig Opkomst, takket være Tilstrømningen af Emigranter fra Syd og Vest og takket være Canadiernes egen Frugtbarhed. Men det franske *Régime* var forbi, hele den

glimrende Episode, hvori franske Vicekonger holdt Hof i Canadas Hovedstad midt i en blændende Afspejling af Ludvig XIV's *Gloire*, var forbi. De flotte franske Officerer og Soldater, de ruinerede men pragtfuldt udhalede parisiske *Avanturiers*, der søgte at bringe Finanserne paa Fode i den fjærne Koloni, den katolske Kirkes straalende Processioner, Jesuiternes travle Skarer, de kristne Huronere og de vilde Iroquois-Indianer — alt dette var nu Skyggebilleder, der hørte Historien til.

Tilbage stod den nøgterne engelske Virkelighed: en støt, retskaffen, alvorlig Administration og saa det daglige Arbejde uden Glimmer, men med et rimeligt Udbytte i Vente. Den fransk-canadiske Befolkning fandt sig imidlertid hurtig tilrette under de nye Livsvilkaar. Det var nøjsomme, muntre Mennesker med en god sund Moral og en urokkelig Ærbødighed for Kirke og Præster — men tillige med et indgroet Had til den engelske Nation og til amerikanske Loyalister, Følelser, som end ikke den liberaleste Behandling fra den engelske Regerings Side kunde ændre. End ikke de hyppige Giftermaal mellem franske og engelske Familjer formaaede at dæmpe den gensidige Mistillid. Og efterhaanden som det engelske Element voksede sig stærkt i de franske Distrikter i Nedre Canada, udvikledes den bitreste politiske Fejde mellem de forskellige Nationaliteter.

Hovedmassen af Befolkningen var fransk, det var derfor let ved Valgene til den lovgivende Forsamling at give denne en udpræget fransk Kolorit. Repræsentanterne søgte at gennemføre en »Visnepolitik«, der vilde have været ganske ødelæggende for Landet, hvis Regeringen havde respekteret den; Juryen frikendte de mest notoriske Forbrydere, naar blot de var franske. Købmænd af én Nationalitet nægtede at handle med Købere af en anden; engelske Banker unddrog Franskmænd enhver Kredit. Hver Dag Aaret rundt og paa tusinde Maader førtes den ulideligste Guerillakrig indenfor Lovens Ramme; men Regeringen var engelsk, den havde Magten og brugte den. Endelig naaede Spændingen

mellem de to Nationaliteter sit Højdepunkt i 1837. Baade i Øvre- og Nedre Canada udbrød en Revolte. Men de fransk-canadiske Patrioters Drøm om at oprette en fransk Republik paa Bredderne af St. Lawrencefloden blev hurtigt afløst af den haardhændede Virkelighed.

I Øvre Canada forløb Oprøret næsten uden Blodsudgydelse; men nær havde Loyalisterne afstedkommet Forviklinger med Fristaterne, idet Damperen *Caroline*, der var købt af Oprørerne og laa for sine Ankre paa den amerikanske Side af Niagarafloden, af Canadierne blev stukket i Brand, hvorefter det drev ned paa Staternes Territorium.

Men i Nedre Canada var der blodige Skærmysler: ved St. Denis, St. Charles og St. Eustache stod Kampe imellem Franskmænd og Regeringstropper. Dog længe varede det ikke, før Urostifterne blev adsplittede; Canadiernes politiske Leder *Papineau* flygtede til Staterne.

Den eneste Følge af denne slet forberedte og endnu slettere udførte Revolte var den, at Canadas Konstitution i 1841 blev noget ændret, idet Øvre og Nedre Canada blev forenet til en Provins med samme Parlament. Dette skulde bevirke et fredeligt Samliv mellem de politiske og nationale Partier, men man forregnede sig. Modsætningerne stod lige skarpt overfor hinanden og den parlamentariske Kamp mellem Franskmænd i det østlige Canada og Englænderne mod Vest ophørte ikke. Ministerierne skiftede saa hurtig som i Frankrig under den tredje Republik.

Mr. *John A Macdonald*, en ung Sagfører fra Kingston, var den Gang naaet frem til at blive den ledende Personlighed i Canadas Parlament — en Stilling, som han bevarede til sin Død 1891, altsaa gennem næsten et halvt Aarhundrede. Takket være hans Anstrængelser i Forbindelse med den engelske »High Commissioner & Governor-General« *Lord Durhams* lykkedes det endelig at løse Forfatningsspørgsmaalet paa tilfredsstillende Maade: 1867 vedtog Parlamentet i London den saakaldte »British North America Act«, ifølge hvilken Canadas *Konføderation* ordnedes.

Julekarneval paa Skøjter. — Montreal.

Landet blev fra nu af kaldt »The Dominion of Canada«, og det var en frivilllig Sag for Provinserne, om de vilde tiltræde Konføderationen eller ej. Men allerede 1871 var »the Dominion« en sluttet Stat, der strakte sig fra Atlanterhavet til det Stille Ocean, idet ogsaa det fjærne *British Columbia* havde tiltraadt Sammenslutningen paa den Betingelse, at en Jærnvej blev bygget gennem hele Canada.

Kun *New Foundland* nægtede at tiltræde Konføderationen og er den Dag i Dag forblevet en selvstændig Koloni.

* * *

»Britisk Nordamerika« er det officielle Navn paa Englands Besiddelser Nord for de Forenede Stater, og de bestaar altsaa af to hinanden uafhængige Kolonistater: *The Dominion of Canada* og Øen *New Foundland.* Det hele Landomraade indbefatter omtrent Halvdelen af Nordamerika, hvis nordvestlige Hjørne — *Alaska* — dog tilhører Staterne, medens de to Smaaøer under New Foundlands Kyst — St. Pierre og Miquelon — ejes af Frankrig.

The Dominion of Canada bestaar af følgende Landsdele:

Prince Edward Island	med	103,269	Indb.
New Brunswick	—	331,120	—
Nova Scotia	—	459,574	—
Quebec	—	1,648,898	—
Ontario	—	2,182,942	—
Manitoba	—	251,947	—
British Columbia	—	177,272	—
North-West Territories	—	158,941	—
Yukon	—	25,167	—
Uorganiserede Territorier	—	25,546	—

Det samlede Landomraade er 3,616,980 □ Mil — henimod Evropas Størrelse — heraf hører de 42,000 □ Mil til New Foundland.

Der er nu 30 Aars Erfaring for, at Canadas endelige Ordning var fuldt ud tilfredsstillende; Landet har udviklet sig indadtil, dets Handel og Samkvem med Omverdenen lader intet tilbage at ønske. Siden 1838 har ingen alvorlig Konflikt forstyrret Canadas Fred. 1871 overtog Staten Højhedsretten over *Hudson Co.'s* Territorium, herunder indbefattet den nuværende Provins *Manitoba*, og dette fremkaldte Vanskeligheder med den kulørte Befolkning — »half-breeds« kaldet —, hvis Fører, Louis Riel, atter i 1885 søgte at gøre Revolte. Men begge Gange bragte den canadiske Melits hurtigt Ro i Distriktet.

* *

*

I Forhold til de Forenede Stater har Canadas Befolkning kun haft langsom Vækst. Naar man imidlertid tager i Betragtning, at Landets Indbyggere af evropæisk Afstamning i 1763 — da Canada blev engelsk Besiddelse — kun naaede op til 100,000, og at dette Tal nu er steget til langt over de 5,000,000, synes saadan Udvikling dog ikke ringe. Canadas Borgere har indarbejdet et politisk System, der i højeste Grad skærmer fuld personlig, kommunal og national Frihed og som har ført til sunde, demokratiske Tilstande. Skønt Canada hidtil kun har frembudt en fattig Mark for Skønliteratur og Kunst, ejer dog næsten enhver Købstad og Landsby et offentligt Bibliotek. Landbefolkningens Oplysning staar paa Højde med de fleste andre Landes og sidst men ikke mindst: i Byerne findes ingen Tiggerbefolkning; Arbejdernes Kaar er fortrinlige.

FEMTE KAPITEL.

Den nye Verden som isoleret Verdensdel. — Sammenligning mellem Nord- og Sydamerika. — Almindelige Betragtninger over Canadas Overfladeforhold.

Den nye Verden — Amerika fra Nord til Syd — adskiller sig fra den gamle blandt meget andet ved sin enkle Bygning, sin regelmæssige Form. Medens de andre Verdensdele: Europa — Afrika, Asien — Australien paa den uregelmæssigste Maade er hobet sammen, ligger den nye Verden i ensom Majestæt mellem to mægtige Oceaner, mod Nord omsluttende Polhavets Halvcirkel, og med Ildlandets Spids pegende mod Sydpolens Ismasser.

Begge Verdensdeles Halvparter — Nord- og Sydamerika — synes støbte og byggede efter de samme Principer: Formen er ens — den trianguläre — med en bred Basis mod Nord og Spidsen mod Syd. Siderne i disse Trekanter er meget nær parallele, ligesom de to centrale Forbindelseslinjer: Isthmen mod Vest og Antillernes Kæde mod Øst.

Men det er ikke alene de to Verdenshalvdeles ydre Linjer, der skaber Lighed, næsten endnu mere den indre Overfladeform, Bjergsystemerne, Slettedannelserne og Floderne.

Mod Nord som mod Syd strækker sig den stærke Stenryg langs hele Vestkysten — fra Ildlandet til Alaska under samme Art Bjergformationer: enkelte og parallelløbende Bjergkæder, Plateauer, aktive og døde Vulkaner. Og ligesaa mod Øst: i Sydamerika er det *Serra do Mar* og de brasilianske Højdedrag, i Nordamerika er det *Appalanchas* Bjergkæde, der giver Østkysten Form og Fylde. Og mellem disse to Bjergsystemer, netop i Nord- og Sydamerikas Indre, hvor man efter almindelige Begreber skulde vente sig den største Overfladeudvikelse, findes det lave Sletteland, de store Søers og Floders Regioner.

Anstilles en Sammenligning mellem Amerikas to Halvdele synes den nordlige at være mest begunstiget, for saa vidt som den ejer langt mere af den tempererede Zone end den sydlige Halvdel. Paa den Maade Ækvator skærer Sydamerika kommer 27 Millioner □ Kilom. af Verdensdelens Land til at ligge paa den nordlige Halvkugle og kun 14 Millioner paa den sydlige; at det netop er den tempererede Zone, der afgiver de bedste Betingelser for Menneskehedens industrielle Udvikling, behøver man iøvrigt ikke at rejse til Amerika for at konstatere.

En af den nye Verdens karakteristiske Træk er dens lavere Middeltemperatur end den gamle Verdens. Medens saaledes Ækvatoregnenes Varmegrad i Afrika stiger over 31° C., er Middeltemperaturen i Sydamerika højst 26°—27°. I Nordamerika er Sommervarmen ikke ringere end i den gamle Verden, men det er Vinterens Kulde, der sætter Middeltemperaturen ned. Ved Mississippis Bredder er Januar ligesaa kold som i Norge; ved Washington og Saint-Louis, der dog ligger paa samme Breddegrad som Lissabon, Smyrna og Messina, bliver Sneen ofte liggende i maanedsvis.

* *

*

Det uhyre Landomraade, som Englænderne besidder i Amerikas nordligste Del og som bærer Navnet »The Dominion of Canada«, er ikke geografisk set noget afsluttet Hele. Grænserne, som adskiller det fra de Forenede Stater, er for Størstedelen *geometriske* Linjer, trukne paa Kortet uden Hensyn til *naturlige* Skel. Fra Strædet *Juan de Fuca* ved Vancouver og til Midten af Canada ved »Skovsøen« er det den 49de Bredegrad, der skiller Landene — en Linje, der gaar over Bjærge og Floder og tværs gennem Sletter. Ejendommelige Forhold opstaar heraf: Columbiaflodens Kilder tilhører Canada, medens en stor Del af Løbet fører gennem Naboterritoriet, medens det omvendte er Tilfældet med flere andre betydelige Flodløb. Fra Skovsøen og Øst paa er

Grænsen trukken langs en gammel Indianersti og et Par Smaafloder til Lake Superior, men derfra bruges dog Naturens Anvisning, idet Grænsen følger de store Søers Nordkyster og derfra langs St. Lawrencefloden venstre Bred. Atter

Sælhundejagt ved Hudsonbugten.

tjener en »ideel Linje«, nemlig den 45de Bredegrad, til Landeskel, indtil Staten Maine tvinger Grænselinjen mod Nord i en fantastisk Bue, der ender i Bay of Fundy udfor Nova Scotias Sydspids.

Som Canadas *geografiske* Midtpunkt maa Hudson Bugten betragtes, dette landomsluttede Hav, der maaler 800 Mil fra

Nord til Syd og 600 Mil fra Øst til Vest; men for Canadas Betydning som Stat, i materiel Henseende og som Grundlag for den historiske Udvikling spiller Hudsonbugten ingen Rolle. Derimod er St. Lawrencefloden — den brede Vandvej, der fra Atlanterhavet fører lige ind i Hjærtet af Landet — og det store System af Indlandsøer: Ontario, Erie, Huron og Lake Superior de britisk-amerikanske Besiddelsers egentlige Tyngdepunkt.

Ses hen til Overfladeforholdene, da er der tre Højdedrag, som særlig kendetegner Canada: det vestlige bjærgfyldte *British Columbia*, hvis Stenformationer er en Del af hele Verdensdelens »Cordillera« og som fortsætter sig op i Alaskas Alper.

Dernæst slynger en mægtig U-formet Stenramme, lav men bred, sig om Hudsonbugten, begyndende midt inde i Labrador, trækkende sin Ryg nordenfor St. Lawrencebasinet og »de store Søer« og derpaa i nordvestlig Retning langt op i de arktiske Egne. Denne afrundede, oftest skovklædte Bjærgryg kaldes »det canadiske Skjold«.

Endelig findes mod Øst et Højdedrag som maa betragtes som en Fortsættelse af den i Mexiko begyndende *Appalanchas* Bjærgkæde. I Canada skærer den sig saaledes ind i Landet, at den danner en naturlig Grænse mellem St. Lawrence-Basinet og de maritime Provinser: *New Brunswick*, *Nova Scotia* og *Prince Edwards Ø*.

Naar disse Hovedtræk i Canadas Fysiognomi tages i Betragtning, falder det naturligt, ved en nærmere Omtale af Landets Enkeltheder, at dele det i 1) de maritime Provinser, 2) Lavlandene rundt om St. Lawrence-Basinet, 3) det indre Sletteland samt 4) britisk Columbia.

Tilbage bliver da Højdedraget rundt om Hudson-Bugten, det saakaldte »Laurentinske Højland« samt de aller nordligste Distrikter og Territorier. Og da disse Egne formentlig ikke falder ind under Begrebet »Fremtidslande«, bliver de ikke medtagne i dette Værk.

SJETTE KAPITEL.

De maritime Provinser. — Acadia. — Geografisk Skitse. — Klima, Plante- og Dyreliv.

Ved de maritime Provinser forstaas *New Brunswick*, Halvøen *Nova Scotia* og Øen *Prince Edward*, alle tre beskyllede af Atlanterhavet. I Forhold til det store canadiske Rige er disse Landsdele unægtelig meget smaa, alligevel er New Brunswick af Størrelse som Skotland, Nova Scotia $^1/_3$ af England og Wales, medens Prince Edwards Ø maaler 130 Mile i Længden og 34 i Breden. Disse tre Provinser hørte alle til den gamle Landsdel *Acadia*, som var befolket af Franskmænd og atter afbefolkedes efter den umenneskelig strænge Guvernør Lawrence's Befaling. De danner en geografisk afsluttet Del af Canada, thi dels skyder Appalachabjærgene sig ind mellem Acadia- og St. Lawrencebasinet, dels løber alle Floderne mod Atlanterhavet, slet ingen mod Vest. Iøvrigt vil et Blik paa Kortet vise, hvor geografisk meningsløst Landet her er blevet fordelt mellem de to Nabostater — enten burde *Maine* have hørt til Canada eller *New Brunswick* til de Forenede Stater.

Acadias Kystlinje frembyder den mest uregelmæssige Form, overalt skyder Havet sig ind snart i fjordlignende, dybe Bugter som *Chaleur*-Bugten mod Nordvest eller som *Fundy*-Bugten mellem New Brunswick og Nova Scotia, snart som snævre Stræder — *Northumberland-Passagen* Sønden for Prince Edwards Ø eller *Canso* Strædet, der skiller Cap Breton fra Nova Scotia.

Acadias eneste store Flod er *St. John* — »Louchtouk« var dens tidligere Navn: »den lange Flod« —, der gennemløber hele New Brunswick ~~og udmunder~~ i Bay of Fundy. »Ulvefloden« i Provinsen Quebec er St. Johns Kilde, og selv modtager den Tilstrømning fra en Mængde Søer i Bjærg-

egnene baade i Canada og i de Forenede Stater. Bifloderne danner et stort Antal Kaskader og Smaafald, og Hovedfloden selv ejer det mest imponerende Vandfald i hele New Brunswick.

St. Johns Leje snor sig gennem et af de skønneste Alpelandskaber, en yndet Egn for Turister, og fra Mundingen og 400 Kilometer ind i Landet er Floden sejlbar. Selve Udløbet i Havet er højst ejendommeligt; Strømmen har brudt sig Vej over Kystens Klipper. Ved Ebbetider styrter St. Johns Vande gennem et Dobbeltløb 7 à 8 Meter hævet over det nedenfor liggende Havnevandspejl; men efterhaanden som Tidevandet stiger, mindskes Vandfaldets Kraft og Højde, indtil Floden og Havet staar i samme Niveau. Men Havet stiger stadigt og vælter nu sit Vand ind mod Flodstrømmen. Det syder og koger og bruser i mægtige Hvirvelstrømme rundt om St. Johns stenede Munding, og naar Tidevandet er paa det højeste, sætter Damperne i Havnen Fart paa og skyder over Tærsklen ind i Flodløbet sammen med Havvandet, der kan naa lige og til Byen St. John, som ligger 132 Kilom. fra Havnemundingen.

* *

*

Klimaet i de maritime Provinser er meget paavirket af Havets Nærhed: Sommervarmen forringes noget af de kolde Taager fra Newfoundlandsbankerne, medens Vinterens Kulde dæmpes af sydlige Vinde. Om Efteraaret hersker de nordlige Vinde, der hurtigt giver Frost og Kulde; Vinteren er stræng og varer over 6 Maaneder. Men Overgangen fra Vinter til Sommer sker hurtigt, ofte varer Foraaret kun 2—3 Dage, saa kommer Sommerens Varmebølge. Ofte kan Træer fra den bladløse Vintertilstand paa 48 Timer blive dækket med det rigeste Løv.

Gennemsnitlig falder der 1 Meter Regn langs Kystlandet.

Hvad Planteverdenen angaar har Acadia mest Lighed med Skandinavien til Trods for, at Atlanterhavet i hele sin Brede skiller Landene.

New Brunswick var tidligere dækket med Skove, der kun brødes, hvor Floderne trak deres Lejer eller hvor Sumpe og Søer skabte Lysninger. Men i 1825 opstod en Kæmpeskovbrand, der almindeligt benævnedes »Miromichis store Brand«. 1,200,000 Hektarer Skov brændte, og næsten hele Provinsens nordlige og centrale Distrikter laa nøgne hen, kun dækkede med Kul og Aske. Langt ind i Canada saas om Natten Skæret af det umaadelige Flammehav, og Himlen formørkedes af Røgskyer. Alle Byerne nedbrændte, og Indbyggerne reddede sig kun med største Vanskelighed ved at svømme over Floder eller flygte ud paa Havet.

Men efter Branden voksede ikke de tidligere Naaleskove op paany, men derimod Birk og El, Bøg og Eg.

Den canadiske Dyreverden er i de sidste Menneskealdre bleven fattig. De store Skoves skønneste Vildt, den virginske Hjort, er ganske forsvundet. I 1873 fandtes Bæverne endnu i mange af de afsides Distrikter, hyppigt ses langs Floderne Sporene af deres kunstfærdige Hytter, men der er næppe en Bæver mere at opdrive i alle tre maritime Provinser. Det er et helt Aarhundrede siden, at den sidste Hvalrosjagt blev anstillet; Mennesket har trængt de store Dyr 1000 Kilometer nærmere Nordpolen. Sælerne kommer endnu til Nova Scotias Kyster, men i ringe Antal. I Tusindvis myldrede de før om Fundy-Bugten og rundt om Cap Breton. 1797 var et Mærkeaar for Sælhundefangst. Kulden indtraadte tidligt og lukkede for Stræder og Sunde. Sælerne forsøgte da at naa det aabne Hav ved at krybe tværs over Prince Edvards Ø, og store Masser blev dræbt langt inde i Landet mellem Fyrreskovene.

Et andet zoologisk-mærkeligt Aar var 1825, idet Musene pludselig formerede sig saa voldsomt, at hele Landet var som oversaaet med dem. Al Jordens Afgrøde fortæredes og Musene søgte saa ned mod Stranden, hvor de omkom og laa i store Dynger.

Fugleverdenen er talrig repræsenteret ved mange Slags Ænder, Gæs og Vadefugle. Men den velsmagende og stærkt

efterstræbte »Labrador-And« er ganske forsvundet. Der findes flere Arter Slanger, men ingen giftige, samt talrige Skildpadder. En Kolibriart med rubinfarvet Bryst søger til Acadia i betydeligt Antal. Den kommer fra de vestindiske Øer i Maj netop i det Øjeblik, hvor Træerne skyder Løv, og de smaa Fugle forsvinder pludseligt ved Slutningen af September — mærkværdig nok holde de smaa, fjerlette Kolibrier længere ud end Svalerne og andre stærke Flyvere.

Hele det 18. Aarhundrede var Acadias Floder og Have

En fanget Laks i Spring over Vandskorpen.

overordentlig rige paa Fisk, og endnu for 50 Aar tilbage var Laksefangsten i Strømmene af stor Betydning. I 1837 efter en ualmindelig hæftig Storm brød Havet ind over Østlandet. Ved denne Lejlighed dyngedes der saadanne Masser af Fisk ind i Lagunerne, at de laa stuvede som Sild i Tønder. Kystklipperne forsvandt under Dynger af døde Torsk, Krabber, Hummer, Fladfisk og Alger, og Lagene var flere Fod tykke. Mange Kilometer ind i Landet forpestedes Luften af den raadnende Masse.

Er Havet end ikke slet saa vrimlende fuldt af Fisk nutildags, saa er der dog nok til at føde en stor Fiskerbefolk-

ning. Selv i St. Johns Havn, hvor der dog er et Mylder af Skibe, fisker man aarlig indtil 20,000 Tønder *Gapereaux*, en Art Torsk.

* * *

Englændere, Skotter og Irlændere er i lige høj Grad repræsenteret i de maritime Provinser, dog saaledes, at Irlænderne særlig har søgt til New Brunswick, medens Nova Scotia fortjener sit Navn ved sit Flertal af skotske Nybyggere. Det er især omkring *Halifax*, at Skotterne har samlet sig, og Byens Indvaanere gaar da ogsaa under den spøgefulde Benævnelse *Blue-Noses* (Blaa-Næser) paa Grund af de brave Skotters legendariske Kærlighed til Whiskyflasken.

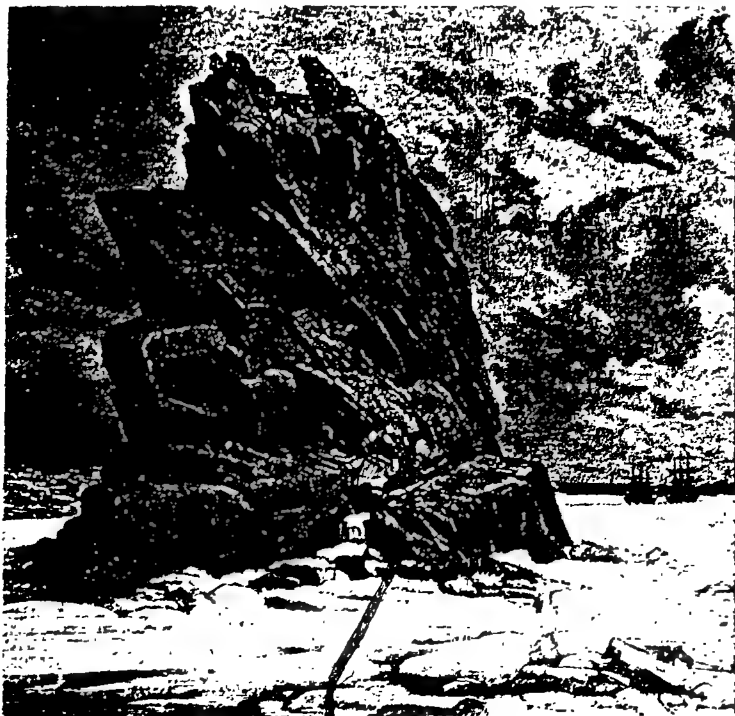
Kortet angiver den Del af Amerika, der var kendt i Slutningen af det 16. Aarhundrede.

De tre Provinsers Befolkning forøges kun ved Fødselsoverskud, thi Indvandringen er forlængst ophørt. Emigranter søger nu alle mod Vest, hvor Klimaet er mere tiltalende. Der er endog Distrikter i Acadia, hvor Folkemængden aftager, saaledes paa Prince Edwards Ø. Muligvis er Grunden hertil visse uhyggelige Sygdomme, som Fiskerbefolkningens Levevis og de barske Vinde fra Nord og Øst foraarsager, saaledes Spedalskhed, Tuberkulose og Difteritis.

SYVENDE KAPITEL.

New Brunswick. — Nova Scotia. — Prince Edwards Ø.

St. John er New Brunswicks vigtigste Plads, og skønt Byen ikke er Provinsens officielle Hovedstad, er den, tak-

Selvage Klippen. Ny Foundland.

ket være Beliggenhed og Havn, Centret for Handel og Skibsfart.

Det var *Claude de la Tour,* der i 1634 oprettede en Station paa dette Sted, hvorfra de franske Kolonister holdt Tuskhandlen gaaende med Indianerne; dog Byen selv voksede kun langsomt op paa Grund af hyppige Ildebrande, Bombardementer og Indianeroverfald. Men i 1783 bragte en

engelsk Flaade 5000 »Loyalister« til St. John, og det gav den Vækst. For 25 Aar siden brændte næsten hele Byen ned til Grunden, men blev hurtig bygget op paany og efter en langt mere moderne, storstilet Plan. Hjærtet af Byen blev anlagt paa en Halvø, der strækker sig mellem St. John-Flodens to Mundinger: det gamle, sumpede Leje og den nye stærkt brusende Stentærskel. Halvøens yderste sandede Spids, som før var Ekserćerplads for Garnisonen, er nu en mægtig Sportsplads med Tennis-, Cricket- og Fodboltbaner. Langs Havnen ligger Kajer og Bolværker, og bag om Byen i et Dalstrøg begynder Skinnevejen til den store »interkoloniale« Jærnbane, der løber gennem hele Canada fra Øst til Vest.

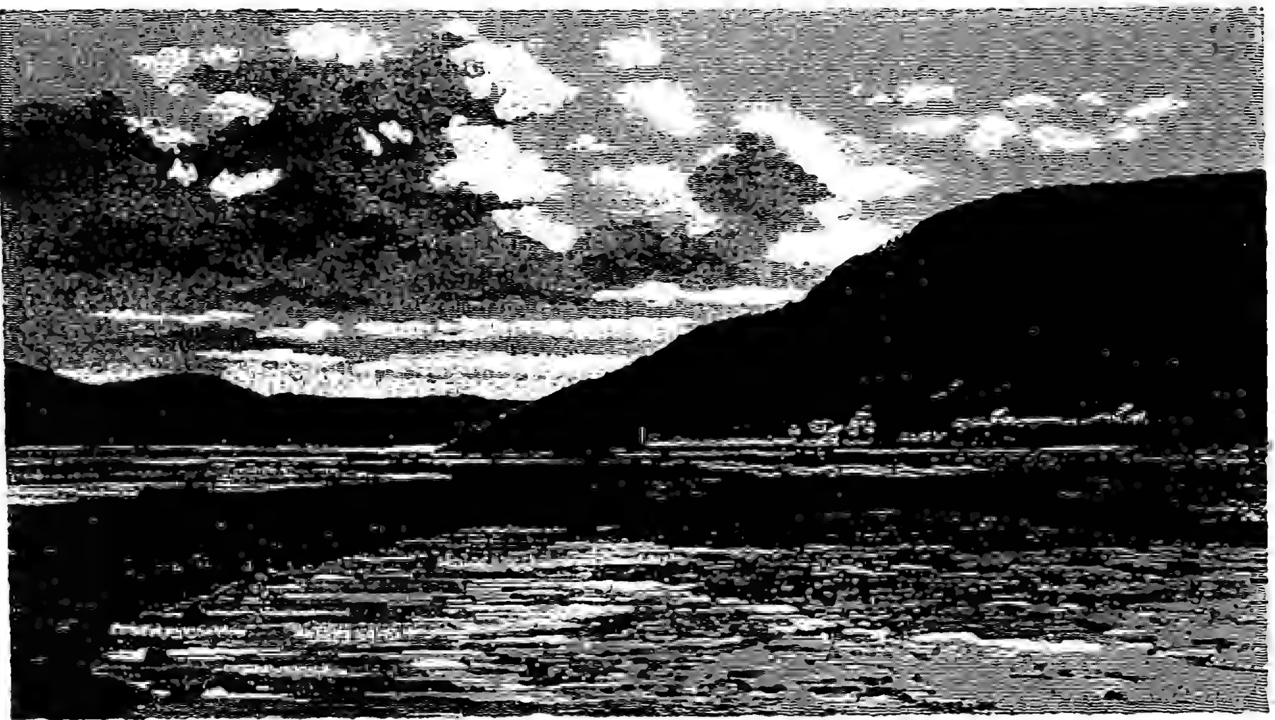
Bag ved Banelinjen ligger Byens Forstæder, dels Arbejderkvarterer, dels den velstaaende Befolknings Sommerresidenser.

St. Johns Havn er isfri hele Aaret rundt. Faste Dampskibslinjer besørger Fragt- og Passagertrafiken til Nova Scotias Byer paa den anden Side Fundy Bugten og til Halifax, til Portland, Boston og Prince Edwards Ø. Indbyggerantallet er 40,711 (1903).

67 Mil længere op ad St. Johns Løb ligger Provinsens Hovedstad *Fredericton*, hvor Parlamentet har sit Sæde. Men Byen er kun af ringe Betydning og huser kun 7117 Mennesker.

Langs Floden er Skove mange Steder ryddede, og her drives meget Landbrug, men omkring Fredericton er Overfladen stenet og ufrugtbar, kun Naaletræer vokser derpaa. Mod Nord og Nordvest er der kun Skov og atter Skov, som strækker sig langt over Grænsen ind i Quebec.

Knap $^1/_{16}$ af New Brunswick er ryddet Land, og da Rydningen koster 50—60 sh. pr. Acre, kan det slet ikke betale sig for Nybyggere at købe Skovjord. Saa meget mindre som god Agerjord nær ved Banelinjen kan erhverves for 2 à 3 £ pr. Acre, indbefattet Bygninger. Havre er den Kultur, der lønner sig bedst, idet Høsten i Almindelighed giver ca. 26 Bushels pr. Acre. Men bedre end Kornavl er dog Kvægopdræt — Fedning i Forbindelse med Smør- og Oste-

Ny-Brunswick tæt ved St. John.

fabrikation. Havre og Foderroer trives fortrinligt ligesom Kartofler, hvormed der er udlagt mange Tusinde Acres.

Kvæget maa holdes i Stald fra Midten af November indtil Slutningen af April.

Som rimeligt i det skovrige Land er et stort Antal Mennesker beskæftiget med Savmøller og med Træhugst. Træslibning til Papirfabrikation er en ny Industri, der gør store Fremskridt.

Naar undtages de koldeste Vintermaaneder er Fiskeriet i livlig Gang. Over 18,000 Mænd ligger i Baade og Kuttere paa Fundy Bugten og fanger store Masser af Torsk, Sild, *Smelts*, Sardiner og Hummer. Indlandsfloderne er fulde af Laks, Ørred og andre velsmagende Fisk.

Emigranter kan paa to Maader erhverve Land i New Brunswick: 1) ubegrænsede Arealer kan købes til en Pris af 4 sh. 1½ d. pr. Acre kontant uden nogen Betingelser. 2) 100 Acres kan faas frit paa den Betingelse, at et vist Areal Skov ryddes inden tre Maaneder, at et Hus bliver bygget og beboet inden 3 Aar, og at der opdyrkes 2 Acres i Løbet af 1 Aar og 10 Acres i Løbet af 3.

Nova Scotia er gennemgaaende langt frugtbarere end New Brunswick og navnlig Halvøens vestlige Side, der ikke som Østkysten er udsat for kolde Havtaager. Faa Egne i Canada kan fremvise saa rige Frugthaver, saa indbringende Landejendomme og saa smukke Landsbyer som f. Eks. *Annapolis*-Dalen mellem Byerne *Digby* og *Windsor*. Fortrinlige Æbler, Pærer, Blommer og Kirsebær dyrkes her, endog Fersken og Vindruer modnes i fri Luft.

Hele Halvøens Overflade er let bølgedannet og godt vandet; der findes gode Havne, store Dele af Landet er opdyrket, Resten dækket med Skov.

Halifax.

Halifax paa Midten af Østkysten er Provinsens vigtigste By og er Hovedstationen for Krigsflaaden i de britisk-nordamerikanske Farvande. Hovedstaden ligger langs en flerarmet Fjord som danner en udmærket Havn endog for de største Flaader, den er tilmed isfri selv i de strængeste Vintre.

Langs Vestsiden af Havnen er Byen bygget, regelmæssig og kedsommelig. 75 Meter over Byen ligger det truende Fort, der behersker Havnen og dens Indløb. Krigsmagten til Lands og til Søs har sat sit Stempel paa Halifax, og det pryder ikke en Stad. Overalt ses Soldater og Matroser, Kaserner, Kassematter. Skildvagter og Kanoner springer i Øjnene, hvor man ser hen. I Havnen er det Flaadens Skibe, der dominerer tiltrods for de mange Dampere og Sejlskibe. Det er muligt, at al det Krigsapparat trykker Byens Handel og Indu-

sig: saa meget er imidlertid sikkert, at Halifax trods sin udmærkede Beliggenhed i industriel Henseende staar lavere end alle andre større Byer i Canada.

Det var den nordamerikanske Frihedskrig, der gav Halifax sit store Opsving, thi under Skin af Nevtralitet smugledes herfra umaadelige Mængder af Krigskontrabande til Staterne, ligesom Havnen var et yndet Fristed for Kapere og Fribyttere.

Tidligere blev der udvundet en Del Guld i *Gold-River*-Egnen Sydøst for Halifax, men disse Miner er nu næsten udtømte. Der bliver iøvrigt gravet Guld spredt over hele Kysten fra Cap Breton til Yarmouth med Halifax som Centrum. I 1901 var Produktionen 32,000 Unzer. Minearbejderne tjener gennemsnitlig 2½ Dollars om Dagen.

Øen Cap Breton er ligeledes skovrig, men har en Del ryddet Land, godt skikket til Agerbrug; hvert Aar ryddes større Arealer. Ved *Sydney* findes vigtige Kulminer og her er ligeledes Jern- og Staalværker, til hvilke Raamaterialet delvis kommer fra Newfoundland. Sydneys Havn er lukket af Is mindst 3 Vintermaaneder.

Cap Breton ejer imidlertid en anden Havn, der er mere skikket til Tjeneste for transatlantiske Linjer. Det er *Louisbourg*, tidligere en imponerende Fæstning, hvis græsdækkede Volde og Skanser endnu hæver sig over Terrænet, gennembrudte her og der af Brescher, gennem hvilke Gedeflokke passerer ud og ind.

Det var i Canadas franske Tid, at Fæstningen blev bygget. To Gange erobrede Englænderne den. Endnu er Havnens Betydning kun ringe, da næsten al Dampskibstrafiken absorberes af Halifax og St. John.

Det er som tidligere omtalt især i Dalstrøget langs Nova Scotias Nordvestkyst, at Landmænd har taget Jorden under Behandling. Talrige Landbrug blomstrer her. En »Farm«

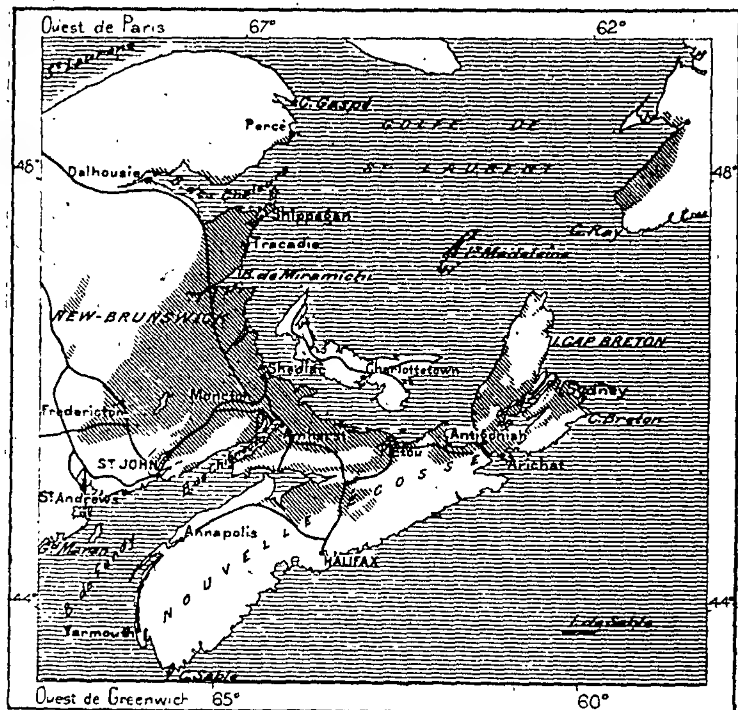

Ny Skotland, Nord for Halifax.

paa Nova Scotia har almindeligvis en Størrelse af 100—200 Acres, heraf er 4—5 Acres Frugthave, 60—80 Acres Mark og Græsgang, Resten Skov.

* * *

Canadas mindste Provins er *Prince Edwards Ø*. Det er

Kulførende Lag i de maritime Provinser.

mest Skotter, der befolker Øen, men for ikke langt tilbage boede her de sidste Rester af *Micmac-Stammen*. Nu har Regeringen stillet den lille Ø *Lennox* paa Nordsiden til Indianernes Raadighed. Ingen hvid Mand maa nedsætte sig dér.

Tidligere boede Acadiere paa Prince Edwards Ø ligesom overalt i denne Del af Canada, men disse blev som bekendt udviste, og den engelske Regering delte derpaa Øen mellem

67 pensionerede Officerer og andre ældre Herrer, som man af en eller andre Grund ønskede at protegere. Disse 67 Begunstigede trak Lod om de nye Ejendomme, der hver var paa 8000 Hektarer; men de havde deres Nød med at faa Jorden dyrket, da der var stor Mangel paa Arbejdskraft. Det lykkedes imidlertid at faa Tilladelse til at lade en Del af de udviste Acadiere vende tilbage, og disse havde da den Lykke at forpagte og drive den Jord, som tidligere var deres egen Ejendom.

Om Vinteren er Samfærdslen med de omgivende Landsdele ofte hindret af Isen.

Gennem hele Øens Længde løber en Jærnvej, der sætter alle vigtigere Punkter og Byer i indbyrdes Forbindelse: *Alberton*, *Sommerside*, *Georgetown* og Hovedstaden *Charlottetown*.

Jorden er god og giver rigelig Afgrøde af Hvede, Byg og Turnips, der er udstrakte Græsgange for Kvæg og Faar, men størst Vægt lægges dog paa Hesteopdræt, hvortil Klima og Jordbund synes at egne sig fortrinligt.

OTTENDE KAPITEL.

Det lawrentinske Lavland. — De »Store Søer«. — Niagara-Faldet. — St. Lawrencefloden.

Det er kun en Del af St. Lawrence-Bassinets Opland, som ligger indenfor Canadas Grænser. Ialt dækker den umaadelige Sænkning 1,465,000 □ Kilom.; deraf hører kun Halvdelen til de britiske Besiddelser, Resten strækker sig ned i de Forenede Stater. Lavlandets Tyngdepunkt er selve de »Store Søer«, og af disse tilhører Michigan helt og holdent Staterne, medens disse og Canada er fælles om de øvrige Vandfladers Benyttelse.

Imidlertid er de canadiske Søkyster af langt større Udstrækning end Nabostaternes.

St. Lawrence-Lavlandet er Canadas stærkest befolkede og rigeste Distrikt: nitten Tyvendedele af Statens Borgere bor her; de store Byer, Industrien, Handelscentrene, hele det politiske og aandelige Liv har samlet sig i denne Region, der baade ligger de Forenede Fristater og Evropa nærmest. Som en uhyre tragtformet Aabning ligger St. Lawrence-Floden og Bugten drejet mod den gamle Verden — derfra faar Landet sin aarlige Kraftforøgelse af Emigranter, og derover sender det Hovedparten af sit stadigt stigende Overskud af Korn, Tømmer, Smør og industrielle Produkter. Fra et historisk Synspunkt betyder St. Lawrence *hele* Canada, dér stod Kampene mellem de Vilde indbyrdes, mellem Hvide og Rødhuder og endelig mellem civiliserede Nationer af engelsk og fransk Afstamning — hver By, hver Flodmunding, hver Skovpynt er et Blad i Landets Saga. Og Canadas Historie er den rigeste, den mest afvekslende af alle Amerikas Lande.

* *
*

»St. Lawrence-Bassinet« er saa nær ligeligt fordelt mellem den franske og engelske Befolkning: længst ude i Quebec Provinsen bor Størsteparten af fransk-Canadiere, højere oppe, i Ontario, er det engelske Element dominerende. Grænsen mellem de to Provinser og imellem de to Racer er Ottawafloden paa sit Løb fra Temiscaming Søen indtil et kort Stykke fra dens Udløb i St. Lawrence.

Blandt Jordens mægtige Floder hører St. Lawrence i Følge sin Formation til de mindst udviklede; den fuldfærdige, regelmæssige Del af Løbet indskrænker sig til en Syvendedel af hele Længden, og endogsaa paa denne Strækning findes endnu sumpagtige Aflejringer: St. Louis, St. François og

St. Pierre. Hele Resten af Bassinet, lige op til »de 1000 Øers« Sø, er opfyldt af de store Vandflader, som før Amerikas historiske Periode tilhørte et udstrakt »Middelhav«, hvis Bølger skyllede langt ind i Kontinentets Hjærte.

Den højestliggende af de store Søer er *Lake Superior*. Den modtager fra forskellige Floder en betydelig Vandtil-

Isbane tværs over Saint-Laurent Floden.

strømning, saaledes fra Saint Louis, der atter udspringer fra en Sø, som har et 300 Meter højere Vandspejl end Superior. Imellem St. Louis og Mississippi har der været Planer om at grave en Kanal med Sluser, idet de to Floders Løb nærmer sig hinanden til en Afstand af faa Kilometer. Et andet Tilløb til Lake Superior — og derigennem til hele St. Lawrence-Bassinet — er *Kaministiquia*, en Flod, der af canadiske Pelsjægere og *Coureurs du bois* var kendt og benyttet som Vej til Winnipeg Søen. Floden løber fra Kilderne

trægt og mat, sort af Farve paa Grund af det meget *Humusstof*, den medfører, passerer dernæst gennem den *Store-* og *Lille-Hundesø*, styrter derpaa henover seks Kaskader og ender med et imponerende Vandfald, 35 Meter dybt, tæt ved Udløbet i Lake Superior.

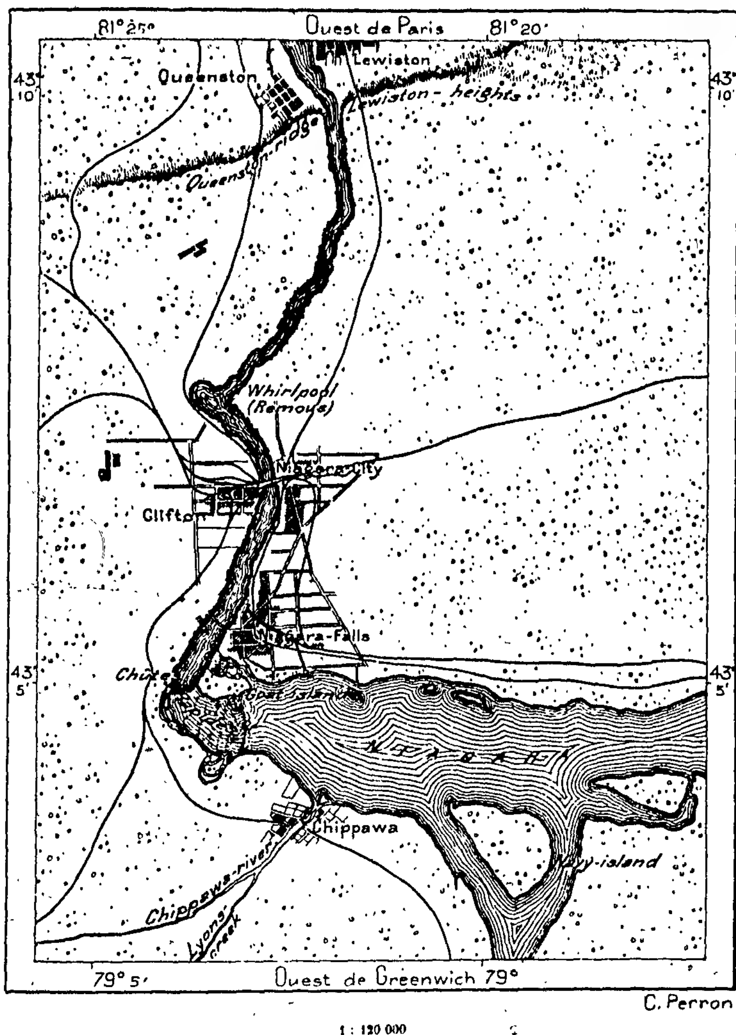
Den største Tilstrømning af Vand sker fra *Nipigon* Søen, en Vandflade paa 7500 □ Kilometer, og som ethvert andet Sted end netop i de »Store Søers« Regioner vilde anses for et anseligt Indlandshav. Indianerne kalder Nipogon: Annimibigon, d: e. den Sø, som man ikke ser Enden paa. Navnet har sin Forklaring i den Omstændighed, at Vandspejlet brydes af Hundreder af Øer, forskellige i Højde som af Form; hver Gang, man mener at se den virkelige Kyst, er det nye Øer, der dukker frem. De to Søer forbindes gennem Nipigonfloden, der har et stærkt Fald henover talrige Katarakter.

Lake Superior er en af Jordens største Indsøer. Fra Vest til Øst er Længden 590 Kilometer, Kystlinjen er 2800 Kilom., Formen halvmaaneagtig. Saa dybt er dette mægtige Vand, at Loddet næsten overalt synker under 200 Meter. Søens Bund ligger dybere end Atlanterhavets Overflade.

Lake Superior gør aldeles Indtrykket af at være et Hav: Vandet er saa gennemsigtig klart som Oceanets, Bredderne er sandede som Havets Strande. De kolde Nordenvinde fra Hudsonbugten stryger uhindret hen over den udstrakte Vandflade og danner Bølger saa store som Atlanterhavets. Talrige er de Skibe, som i godt Vejr forlod en eller anden Kysthavn og som paa Rejsen tværs over Søen gik under i Storm paa det »aabne Hav«. Kun Vragstumper paa Stranden bar Bud om Forlisene.

Mod Øst snævrer Søen sig efterhaanden ind og ender i en Bugt, *Whitefish-Bay*, i hvis Bund Vandet flyder ud gennem den bugtede *St. Maryflod*, 1 à 2 Kilometer bred. Imellem to lave Sandstensterrasser spænder en Granittærskel tværs over Floden, det bekendte »Sault St. Marie«, hvorover Strømmen syder og bruser ned mod det lavere Løb. Det var Missionærerne *Raymbault* og *Joques*, der i 1641 opdagede

denne Kaskade. I lange Tider spærrede den Sejladsen mellem Huron og Superior Søerne; men siden Midten af

Niagaras Fald og nedre Løb.

forrige Aarhundrede er det lykkedes at komme udenom denne Forhindring, og nu kan Skibene sejle ind gennem Belle-Isle-Strædet mellem Labrador og Newfoundland og fort-

sætte Sejladsen gennem St. Lawrence Bassinet lige til Lake Superiors vestligste Bugt, 3,500 Kilometer fra Atlanterhavet. Nedenfor Faldet deler Floden sig i to Arme, af hvilke den sydligste direkte fører til Huron Søen, medens den anden, »Nordkanalen«, glider langs Canadasiden ud i *Georgian Bugten*, en næsten afsluttet Del af selve den store Sø.

Georgian Bugtens Kyster er i Modsætning til Huron Søens stærkt indskaarne, som af dybe Fjorde, og det er denne Del af de store Søers Regioner, der modtager den største Tilstrømning af Vand. Saaledes fra *French-River*, en af de mest maleriske Floder i Canada ved sin Ørigdom, Vandfald og Klippeformationer. Den henter Vandet fra to anselige Søer *Tamagaming* og *Nipissig*, foruden fra talrige Smaavande og Bifloder.

Huronsøen, som *Champlain* benævnede »Ferskvandshavet«, er halvt saa stor som Lake Superior og ligner den stærkt i Form naar undtages, at Længdeaksen viser i Retning Nord-Syd. Kysterne udmærker sig ved lange, rene Sving, kun hist og her skyder en Tange eller et Forbjærg ud. Sammen med Michigansøen, der helt er omgivet af Fristatsterritorium, danner Huron en uhyre Halvcirkel, i hvis Midte Halvøen Michigan udfolder sig.

Søen er dyb og Bredderne ret stejle. Kun faa Steder findes Ankerpladser, og det er Grunden til, at Huron, i Forhold til de andre store Søer, er saa fattig paa Havne.

Mod Syd snævres Huronsøen ind, samtidig med at dens sandede Bredder hæver sig, indtil Floden *Saint-Clair*, det store Indhavs Afløb, baner sig Vej ned imod Lake Erie.

Lac Erie, d. e. »Kirsebær-Søen«, ligger paa samme Bredegrad som det Adriatiske Hav. Formen er langstrakt oval, og Dybden er kun ringe — gennemsnitlig 15 Meter. Kysterne er flade, Bankerne talrige og Navigationen derfor ret farlig især om Vinteren, thi Kuldens Indvirkning paa det flade Vand er langt større end paa de nordligere beliggende dybe Søer.

Niagarafaldet, set fra canadisk Side.

Eriesøens Afløb foregaar i dens nordlige Indsnævring gennem *Niagarafloden*, af Iroquois-Indianerne kaldet Niakaré, »den stærke Støj«. Denne Flod er kun 60 Kilometer lang,

men Niveauforskellen mellem dens Endepunkter — Erie- og Ontariosøen — er 101 Meter. I et eneste Spring forandrer Flodmassen 47 Meter af denne Højdeforskel, nemlig ned ad *Niagarafaldet.*

Lake Erie's Gennembrud mod Ontariosøen er en Naturbegivenhed af forholdsvis ny Dato i vor Jords Historie. Efterhaanden vil Vandmasserne bortnivellere Forhindringen, og det synes, som om Faldet, endog efter Amerikas Opdagelse, er blevet forringet i betydelig Grad. Under alle Omstændigheder angiver gamle Dokumenter langt større Faldhøjde. *Joliet* skriver, at »Erie falder ned i *Frontenac*-Søen fra en Højde af 120 Favne« (toises), medens Hennepin anslaar Faldet til 600 Fod.

* *

*

Udfor Fristaternes By *Buffalo* snævrer Niagarafloden sig tragtformet ind, udvider sig atter og giver Plads for *Grand-Island.* Udenom denne Ø glider Strømmen roligt og ligner nærmest en Indsø. Indtil dette Punkt er Vandmassens Bevægelse kun ringe, men nu gyder Bifloden *Chippew* sit Bidrag til Niagara, hvis Leje begynder at skraane stærkt. Vandet glider hurtigere og hurtigere, medens samtidig Klippebredderne nærmer sig hinanden. I lange Bølgelinjer flyder Vandmassen afsted, indtil den støder mod en Forhindring, en Ø — Goat-Island (Gedesøen) — der ligger midt i Løbet.

Gedeøen splitter Strømmen i to Dele: den mindste vælter langs Amerikasiden ned ad en 150 M. bred Stentrappe, men den største Del — fire Femtedele af alt Niagaraflodens Vand — hvirvles ned over en amfiteatralsk Stenbarre næsten 2 Kilometer bred.

Det er dette, det canadiske Fald, der kaldes *Niagara* og som imponerer, forfærder enhver Tilskuer. Staar man nedenfor Faldet, ser det ud, som om de umaadelige Vandmasser uafbrudt taarnede sig op i selve Himmelhvælvingen for med

et Spring at styrte ned i Afgrunden. Larmen er øredøvende, og det skummalede Vand, der i Hvirvler og Malstrømme sydende og brusende tumler ned i Kæmpebassinet ved Faldets Fod, virker paa en Gang skræmmende og dragende i en sælsom Grad. Og medens den tunge Vandmængde styrter ned mod Dybet, hæver sig dernede fra en Dampsøjle, efterhaanden spredende sig som tæt Taage, som en Støvregn, der ustanselig væder Niagaras Omegn, og henover hvilken Solen maler de pragtfuldeste Regnbuer.

Den Tid er forbi, da dette Jordens skønneste Vandfald nedtordnede sin Strømmasse over Bjærgranden i ensom Storhed, kun omgivet af den vilde og skønne Natur. Nu blander der sig i Kaskadernes Brusen allehaande skærende Mislyde: Støj fra Byernes Menneskehobe, Lokomotivers uharmoniske Hvin, Raslen og Klirren fra Fabriker og Værksteder. Paa amerikansk Side rejser sig den ene Bygning grimmere end den anden; kæmpestore, hæslige Reklameskilte drager Øjet bort fra Naturens Vidunder til Yankeens Millionforetagender. Snart bliver deres Del af Niagarafaldet trukket ned i Storindustriens Slavetjeneste: Vandets Kæmpekraft skal ansættes til »Hesteenheder«, drive Tandhjul og Mølleværker, overføres og omskabes til Elektricitet. Buffalo skal gratis oplyses, Savmøller drives billigt — helst skulde det hele Naturfænomen hamre en Dollarstrøm ned i Trustaktionærernes Lommer.

Godt at den guldgraadige Yankee-Aand endnu ikke har kvalt al Idealisme paa vor lille Jord; et Held for Niagara, at kun den mindste Del ejes af Republikens Kræmmere. Fra engelsk Side — fra Canada — kan endnu skuelystne Turister nogenlunde uforstyrret nyde Synet af Vidunderfaldet. Et Jærnbanetog glider stille gennem Skoven og stanser diskret et Stykke fra Udsigtspunktet. Der er Tid for de Rejsende til fra Rydningen mellem Træerne at indsuge det uforglemmelige Syn, saa farer de videre ud i Verden med Niagaravisionen dybt prentet i Sjælen.

Det er vanskeligt at beregne Massen af Vand, der styrter hen over Niagara. Den har været beregnet til 10,000 Kubikmeter pr. Sekund eller omtrent 20 Gange det Volumen, som flyder gennem Seinen ved Paris. Kraften, som Faldet frembringer, anslaas til 20 Millioner Hestekraft. Ansættes nu 1 Hestekraft, frembragt i en almindelig Dampmaskine med Kulindfyring, til 150 Kr. aarlig, saa vilde, hvis hele Niagaras Kraftudfoldelse kunde udnyttes til Maskinkraft, Faldet være værd omkring 3 Milliarder om Aaret — fantastiske Udregninger, der intet har med Virkeligheden at gøre, men dog tilstrækkelig reelle til at sætte Amerikanerne i Bevægelse med Planer om at købe hele Faldet af de to interesserede Stater.

Om Vinteren, naar Kulden stivner Vandet, frembyder Faldet et vidunderligt Skue. Stadig styrter Strømmen uhindret ned i Dybet, men henover et Isunderlag. Overalt pranger kæmpemæssige Istapper. Skumsprøjtet strør Iskrystaller henover Breddernes Skovdragt. Nu og da kommer mægtige Isblokke sejlende ned ad Floden, stanser et Øjeblik, som betænkte de sig paa at gøre Springet, vakler og falder med et mægtigt Brag ned i Bundkedlen.

Nedenfor Faldet glider Vandet gennem Niagaraflodens Seng, der her er 50 Meter dyb mellem høje lodrette Klippevægge, passerer under en Hængebro og ender den vilde Fart i et kredsrundt Bassin »The Whirlpool«. Vandet har her en dobbelt Bevægelse: det kredser rundt i Bassinet samtidig med at Overfladen uafbrudt trækkes ned mod Bunden. Efter endnu at have viltret sig i Hvirvler og ned ad Kaskader falder Niagara endelig til Ro og glider majestætisk gennem sit smukt slyngede Leje ned mod Ontario Søen.

*   *
*

Navnet *Ontario* — »smukke Sø« — gav Indianerne dette sidste Led i de »Store Søers« Kompleks, et velfortjent Navn, thi Vandet er krystalklart i det dybe Leje, og Kysterne;

»Horseshoe«-Faldet, Niagara, set fra »Gedeoen«.

der overalt hæver sig som Randene paa et Fad, er skovrige og smilende.

Ontario saa vel som de andre Søer er nu kun vandfattige i Forhold til svundne Tider, men intetsteds ses det tydeligere end netop her. Som en Ramme løfter Landet sig fra Bredderne mod Baglandet, magelig kunde hele Eriesøens Vandmængde fyldes i Ontarios halvtomme Beholder.

Ind over disse Kyststande flyder Vandet fra forskellige Floder: Genesee, Oswego og andre, dannende hist og her smaa »Niagaraer« og Kaskader.

Den store Søs Linjer er saa rene og lige som muligt. Kun den allernordligste Del viser Uregelmæssigheder. En Halvø skyder sig ud fra det nordvestlige Land, indesluttende Bugter og smalle Kanaler. Udløbet kendetegner sig. Ontariosøen glider umærkelig over i St. Lawrencefloden gennem en vid, tragtformet Munding. Man har kaldt denne Overgang mellem Sø og Flod for *Thousand Islands*, »Tusind Øer«. Navnet overdriver ikke, der er i Virkeligheden over 2000 store og smaa Øer paa Tærsklen til den mægtige Strøm.

Nogle er Klippetoppe, nogle store og dækkede med mægtige Skove, andre saa smaa at Spidsernes Plantevækst ligner Blomsterbuketter, flydende paa Vandspejlet. Damperen glider ud og ind mellem dette Myder af Øer, der ofte danner Kanaler saa snævre, at Trægrenene mødes over Skibets Skorsten. Det er, som gled man gennem en mægtig Haves Kanaler. Og pludselig aabner Farvandet sig — man damper henover en udstrakt Søs Flade.

Mange amerikanske Millionærer har købt Øer her og bygget sig pragtfulde Sommerslotte. Lystdampere og Kuttere ligger for deres Anker udenfor Rigmændenes Haver. Fiskeri, Andejagt, Vandsport af enhver Art drives rundt om i de Tusind Øers Labyrint.

* *
*

Fra Ontariosøen glider St. Lawrence mod Nord, stadig udvidende sit Leje, stadig øgende sin Vandmængde ved

talrige Tilstrømninger fra Øst til Vest. Ofte ligner Floden Indsøer og benævnes derefter — St. Régis, St. François o. s. v. — andre Steder snævres den ind og klemmer Vandmængden brusende henover Kaskader. I saa Tilfælde er der gravet Kanaler udenom Forhindringerne, saa Damperen uhindret kan fortsætte Sejladsen.

St. Lawrence's største Biflod og den Vandvej, som de franske Pelsjægere først af alle benyttede paa deres Strejftog mod Vest, er *Ottawa*. Denne mægtige Flod, der er længere end Rhinen og vandrigere end selve Nilen, er allerede af mægtigt Omfang, naar den efter sit øvre halvcirkelformede Løb fra Sø til Sø, passerer gennem *Temiscaming*, den dybe Sø«. Inden dette Punkt er naaet, umuliggøres Sejladsen op ad det øvre Løb ved 15 Barrer, og Ottawa gaar derfor hyppigt under Navn af »de Femtens Flod«.

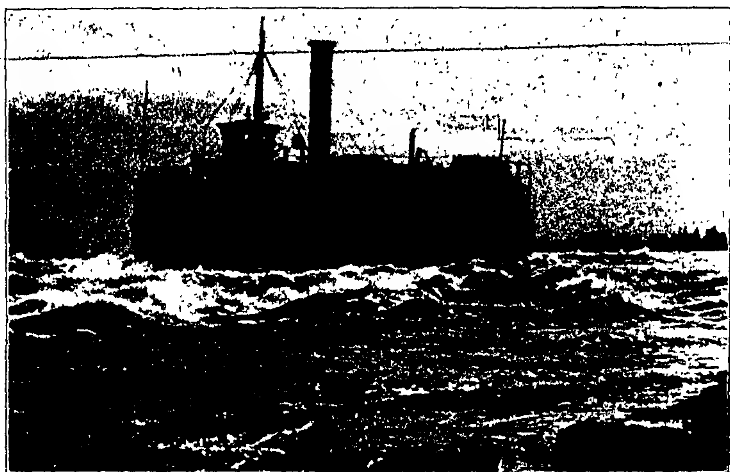
Ved sit Udløb fra Temiscaming modtager Floden en umaadelig Vandtilstrømning gennem et pragtfuldt 35 Meter højt Vandfald, Afløbet fra *Kippewa*-Søen, hvis ejendommelige Form, Vrimmel af Floder, Kanaler, Indsnævringer og Bugter, giver den Lighed med et kæmpemæssigt Edderkopspind.

Selve Ottawa frembyder en Uendelighed af Hindringer for Sejladsen, nogle er kun vanskelige at befare, andre uoverstigelige. Men ved Hjælp af Kanaler og Flodomveje er det dog muligt at besejle Strømmen, der paa sit længste Løb danner Grænsen mellem Lawrence-Bassinets to store Dele, Provinserne Quebec og Ontario.

Efter at have modtaget Vandtilførsel fra et Utal af Bifloder antager Ottawa ved sit Sammløb med St. Lawrence Udseendet af en stor Sø, Montreals Arkipelag. Efter at Ottawas gullige og St. Lawrences grønlige Vande har blandet sig gennem *Lake St. Louis*, overskrider de i Samdrægtighed en sidste Forhindring, *Lachine*-Faldet. Det har skræmmet mangen en Dampskibspassager: den vældige Vandmasse, der tørner mod Stenbarren, hæver sin Ryg i en mægtig Bølgerunding og skyder derefter med stærk Fart fremover. Fra Damperens Dæk ser man pludselig i det vilde Vandbulder truende

Klippetoppe hæve sig foran Skibets Stævn; men i samme Nu de er sete, er de ogsaa forsvundne, Damperen har passeret Katarakten i rasende Fart og sejler roligt videre ned ad en jævnt glidende Flade.

Ustandseligt vokser og udvides St. Lawrence, uophørligt sender nye Kæmpefloder Vandmængder til dens Leje. *Richelieu* og *Saint Mourice*-Floderne er kun to betydende Navne ud af Hundreder. Udfor *Cap Diamant*, hvor St. Lawrences

Dampfærge i »Lachine Rapids«.

Brede er 1200 Meter, begynder Mundingen: Bredderne fjærner sig gradvis indtil Floden bliver Bugt og Bugten Hav. Ved Havbugtens Begyndelse ligger Quebec, og her er der allerede 5 Meters Forskel paa Ebbe og Flod; Havets salte Smag begynder ved Højvande at gøre sig gældende, Marsvin boltrer sig langs Vandspejlet; og medens St. Lawrence sender 15,000 Kubikmeter Vand hvert Sekund ud af sit Leje, er det en Hundredefold større Vandmasse som Havets Ebbe og Flod presser gennem Bugten.

Endnu et mægtigt Flodtilløb maa omtales, det er *Sanguenay*, der fører Vandet fra Indsøen *St. Jean* til Lawrence-

bugten. Men Sanguenay er langt mere en Fjord end en Flod, og det er hævet over enhver Tvivl, at Søen St. Jean i gamle Dage var Lejet for en uhyre Gletscher, der langsomt skød sine Ismasser ud i Lawrencebugten som Isbjærge. Om Vinteren, naar Isen dækker saavel Fjordens som Gletschersøens Overflade, glider Slæder og Kaner henover de glatte Flader. Egnen om St. Jean er saa mærkelig, Bjærgformationerne saa vilde og imponerende, at en Mængde Turister drager den lange, besværlige Vej op imod Labrador for at se Sanguenays Vintervidundere.

NIENDE KAPITEL.

Klimaet i Lavlandsprovinserne. — Vinterglæder. — Skovens Træer. — Skovmændene. — Dyreliv.

Klimaet i St. Lawrence Distriktet er noget forskellig fra tilsvarende evropæiske Egne. Øen *Pelee* i Eriesøens sydligste Del ligger f. Eks. paa samme Bredegrad som Rom, medens Middelbreden for hele Quebecs og Ontarios Lavland svarer til Sydfrankrig, Lombardiet, Donaudalen. Som bekendt er Atlanterhavets Østkyster begunstigede af varme Sydostvinde og af Golfstrømmen, der fra den subtropiske meksikanske Bugt glider over mod Frankrigs, Englands og Norges Kyster, medens Nordamerikas Østkyst særlig paavirkes af kolde Norden- og Nordostvinde.

Canada er altsaa meget koldere om Vinteren end Frankrig, ja man har endda i 1859 set Termometret i Montreal falde til ÷ 41,7 ° C. — Hvilken Ulykke og Rædsel vilde ikke en saadan Kulde afstedkomme i Paris, der dog ligger i samme Afstand fra Nordpolen. Men til Gengæld er Sommeren ogsaa varmere Vest for Atlanterhavet.

Endnu større Forskel frembyder Canadas Klima mod Danmarks. Ofte — og navnlig i de senere Aar — synes det danske Foraar næsten at smælte sammen med Efteraaret, Sommeren er i bedste Tilfælde kun kort, stundom synes den helt at blive borte. Og Efteraaret trækker ud til henimod Jul, sjældent falder Sne før i Januar—Februar, hvis den virkelig hvide Frostvinter ikke helt udebliver. Anderledes i Canada: Foraar og Efteraar er kun korte; Overgangen fra den lange Vintersøvn til et intensivt Sommerliv sker ligesom ved en Eksplosion. Varmen er lang, solid og god, og naar den forlader Landet, véd man, hvad der kommer: stræng Kulde, Sne og Is, men samtidig høj, klar Luft, der ikke tynger Humøret saaledes som den sludfulde, mørke og sløvende danske Vinter.

Evropæerne i tempererede Egne beklager Canadierne for den strænge Vinter, de synes at frygte de store snehvide Sletter langs St. Lawrencefloden og de store Søer; men for Canadierne selv er netop den Tid deres bedste.

Naar Sneen først er falden og dækker By og Land, bliver den liggende fire Maaneder eller mere. Og Snelaget beskytter Markernes Vintersæd og luner Husene. Gader og Veje er glatte som Stuegulve, Floder og Søer befares som var det tørt Land. Canadierne, klædt i Pelsværk og Uld, bryder sig fejl om Kulden. Det er netop om Vinteren, at deres Legemer tilføres fornyet Kraft, deres Hjærner forøget Tænkeevne; og saa er det Selskabelighedens, de udendørs Fornøjelsers Tid. Fra Toppen af høje Skrænter og helt ned over Søernes Flader laves Rutschbaner. Alle, Unge og Gamle, Mænd og Kvinder farer pilsnart ned ad den stejle Glidebane paa Kælke og Ski. Fra Bred til Bred og langs Flodbredderne flyver Kane og Slæde afsted med rasktravende Heste og klingende Bjælder, og ude paa Landet er det Gæstebudenes Tid, Naboer mødes og fester. Det er næsten Feriestunder paa Gaardene, thi Jorden maa skøtte sig selv, kun Kreaturerne passes.

* *

*

Skovhuggere i Arbejde.

For blot et halvt Aarhundrede tilbage var Canadas beboelige Egne saa at sige dækket med Skov fra Øst til Vest, og rimeligt havde det været, om Regeringen havde holdt sin beskyttende Haand over denne Rigdom og i det mindste hindret Træernes fuldstændige Udryddelse.

I de maritime Provinser har Skovrydningen langs Kysten givet Søbrisen fri Adgang, og disse i Forvejen fugtige Egne er nu blevne endnu vaadere.

I Quebec og Ontario er Skovene i mange Distrikter blevne aldeles raserede, og Følgerne udebliver ikke: Kilder, der før flød rigeligt, er nu forsvundne, Strømmenes Vandstand er lavere; om Vinteren indtræder pludseligt Tøvejr og om Sommeren uventede Tørker — alt dette har forringet Jordens Ydeevne. Det nordlige Ontarios Skovdistrikter lægges øde blot for at tilfredsstille Efterspørgslen paa Fyrretræ til Bygningstømmer og Papirindustri. Den Rejsende, som nu kører med *Canadian Pacific* Banen fra Ottawa og Vest paa, vil passere gennem et 1,200 Miles langt Territorium, der før var en eneste uhyre Skov, ser nu kun her nøgne Klipper, et Vildnis af Buske, forkullede Buller og enkelte nye Træer, hvis tynde Stammer sikkerlig har Plads til at udvikle sig, thi der er kun altfor stor Afstand dem imellem.

Sagen er, at hvad Øksen fælder er kun en ringe Del af, hvad Skovbrand lægger øde, og det er Skovhuggerne selv, der ved deres Letsindighed med Baal og Køkkenild foraarsager Brandene.

De »lawrentinske« Skove ejer ca. 60 forskellige Træsorter, og imellem disse dominerer Naaletræerne af lignende Arter og med samme Navne som i Evropa: Fyr, Gran, *pitch-pine*, gul, rød, graa og hvid Ceder. Pilearter er mangfoldige. Den »hvide Birk« er Indianernes Yndlingstræ, af Barken laves de store, rummelige Kanoer, der dog er saa lette, at én Mand med Lethed bærer sin Baad over Klipper og den lange Vej mellem Floderne. Det berømteste canadiske Træ er imidlertid »Sukker-Ahorn« (*acer saccharinum*), der udmærker sig ved sin tidlige Foraarspragt, sin stolte Stamme

og mægtige Løvværk og ikke mindst ved den Mængde Sukkerstof, som Vedsaften indeholder. Canadierne »tapper« Stammen, og ikke sjældent kan et stort Træ afgive indtil 300 Kilo Sukker. De franske Canadiere betragter dette Træ — *sugar-maple* kaldet — som Symbol for deres Nationalitet og smykker deres Hjem paa Festdage med Løvet.

* *

*

Den største Del af Skovregionen tilhører endnu Staten, som afstikker de til Rydning viede Arealer og bortliciterer dem til Tømmerspekulanter og Aktieselskaber. Og disse samler store Skarer Skovhuggere og sende dem i Løbet af Efteraaret til de købte Arealer, der ofte er Hundreder af Kvadratmile store.

»Skovmændene« sejler op ad Floderne og naar til de angivne Steder saa betids, at de kan indrette deres Vinterlejr. Det er om Vinteren, naar Træerne staar nøgne og saftløse, at Hugningen foregaar. Naar Træet er fældet og de største Grene afhugne, slæbes Stammen ad snedækte Skovstier paa Kælker eller Slidser ned til den nærmeste Flod. Efterhaanden som Vinteren skrider, er Stammernes Antal naaet op i Tusinder, og saasnart Termometret er naaet over Frysepunktet, og Isflagerne driver ned ad Floden, styrtes Stammerne i Strømmen og tager Vej ned ad mod lavere Land.

Saa begynder Skovmændenes farligste Hverv: i Baade og tilfods langs Bredderne følges de drivende Træstammer. Snart bliver Træmasserne hængende paa en Banke, snart filtrer de sig sammen rundt Pynter og Øer, og da maa Mændene ud med Stager og Økser, hugge, hale, stikke og kløve, indtil Stammerne atter flyder frit. Men Vejen gaar henover Kaskader og Vandfald, og ikke sjældent er det midt i det hvirvlende, sydende Vand, i den mest overhængende Fare for at styrte ned i Dybet, at Skovmændene udretter deres Arbejde.

Og har Træstammerne naaet roligere Farvand, maa alt Træet samles, ofte i mægtige Flaader, som bugseres af Slæbedampere til Savværket eller til den Havn, hvor engelske eller norske Sejlskibe venter for at tage Trælasten ind.

Vinter i Canada.

Det er et strængt Liv, som de canadiske Skovmænd fører, men det udvikler Kraften, Snarraadigheden og Modet i en forbavsende Grad. De fransk-canadiske Mænd er de bedste, de ligefrem nyder at svæve i Livsfare. Man ser dem i rasende Fart drive ned ad Katarakterne, idet de springer

fra Stamme til Stamme; de morer sig med, omklamrende et Stykke Træ, at lade sig hvirvle ned i Vandfaldenes Malstrøm. Som Sælhunde svømmer de under Flaaderne, dukkende op mellem Kæmpestammerne med Fare for at blive knuste.

Men efterhaanden som Nybyggernes »Settlements« og Smaabyerne skyder sig frem gennem tidligere mennesketomme Skovrydninger, taber Skovmandstypen sin oprindelige Karakter. Civilisationen fanger dem ind, Byernes Nærhed virker blødagtiggørende — de bliver fra stolte, uafhængige »Skovmænd« simpelthen »Arbejdere«, uden Gnist af Romantik eller Originalitet.

Skovhuggerne tager kun af Skoven, hvad de har Brug for, det vil i Almindelighed sige Træer med haardt Ved; tilbage staar endnu en tyndspredt Skov, naar Nybyggerne kommer. Thi det er dem, der altid følger i Skovmændenes Spor. Atter gaar det løs med Økser og oftest med Ild, indtil kun fantastisk forkullede Stammer rager op som sorte Genfærd, der hæver sig over Ødelæggelsens Vederstyggelighed. Saa gaar Ploven mellem Træstubbe og over Rødder, Hveden vokser op, spredt og stærk; men som Aarene gaar raadner Træbullene; Blæst, Regn og Frost vælter og bortsmuldrer, hvad Ilden levnede. En kommende Generation ser Kornet staa tæt paa de jævne, velberedte Marker, intet tyder paa, at dér, hvor nu Kornet bølger over mægtige Flader, løb Ulv og Bjørn mellem Urskovens Kæmpetræer for blot 20—30 Aar tilbage.

* *

*

Efterhaanden som Skovregionerne trækker Grænsen tilbage rundt om dyrket Land, følger Canadas vilde Dyr med. Tidligere var St. Lawrence-Bassinet rigt nok paa Pelsværk; store Mængder sendtes til Evropa, men nu importeres Skind

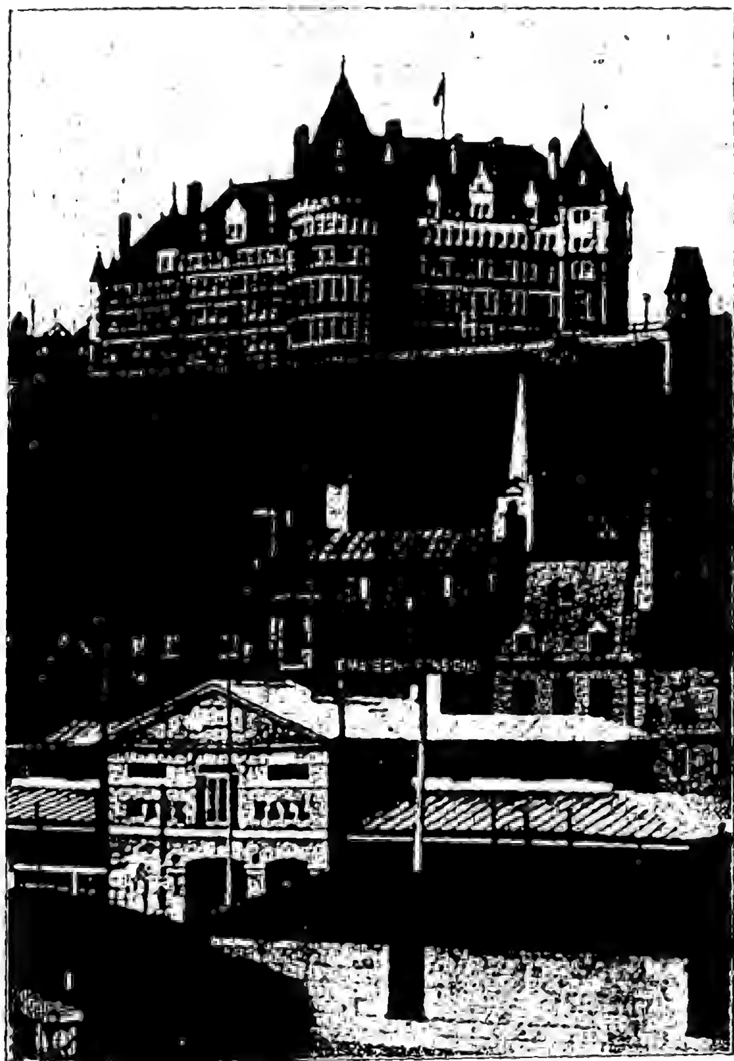
fra de nordvestlige Egne. Langt maa Jægerne fjærne sig fra St. Lawrence for at faa Skud paa Elsdyr og andre Hjortearter; Bæveren har trukket sig mod Nord. Bjørnene er endnu ret talrige, men Pumaer forekommer sjældent. Floderne er ogsaa fattige paa stort Vildt. Søkøerne, hvoraf der vrimlede langs alle Kyster, er forlængst udryddede, Sælerne holder sig fjærnt fra beboet Land, kun Marsvinene boltrer sig endnu langt op ad Lawrencebugten.

Canadas vilde Dyr er blevne erstattede af Evropas tamme Tykhuder: Hesten, Koen, Faaret og Geden. Endogsaa Fuglene fra Evropa har fundet Vej herover. Spurvene er ligesaa talrige og næsvise i Montreals Gader som i København, og ikke faa danske Nybyggere i Ontario, som glædede sig ved Synet af de smaa, hjemlige Fugle, har senere haft Grund til at ønske, at de forslugne Kornrøvere aldrig havde fundet Vej tværs over Atlanterhavet.

TIENDE KAPITEL.

Den canadiske Pacificbanes Anlæg. — Quebec. — Chateau Frontenac. — Krigsminder. — Vinterglæder.

Provinsen *Quebec* udgør den østlige Halvdel af det »lawrentinske« Lavland, og dens Størrelse er henved fire Gange Englands. Langt den største Del af Provinsen strækker sig Nord for St. Lawrence-Bugt og Flod — uhyre Landstrækninger, som endnu kun er lidet kendte og næsten ubeboede. Syd for Bugten og langs dens Kyst breder sig den øvrige Landsdel med Sydgrænsen mod Fristaterne og New Brunswick. Indbyggerantallet (1901) var 1,648,898, og er i de sidste ti Aar vokset noget over 160,000. Flertallet er katolske,

Hotel Frontenac, Montreal.

fransktalende Efterkommere af de første Kolonister, som drog til Canada, da Landet hørte under Frankrig. Kun i Byerne tales ogsaa engelsk.

* *

*

Fra April til November vil Rejsende og Emigranter som Regel fra Evropa sejle lige ind i St. Lawrencebugten og gaa i Land i Quebec eller i Montreal; men om Vinteren, naar Isen stanser al Dampskibstrafik ad denne Vej, er Atlanterhavsrejsens Endepunkt Halifax.

Med Quebec som Udgangspunkt og i alt væsentligt følgende den store *Canadian Pacific* Jærnbane, vil Landet blive beskrevet, thi Banelinjen og dens Sidegrene fører bestandig gennem de tættest befolkede Egne og gennem de Territorier, som ligger rede til at modtage Fremtidsnybyggernes Strøm. Og da Skildringen af Canada altsaa nærmest vil forme sig som en Jærnbanerejse, turde det være hensigtsmæssigt at give selve Baneanlæget en kort Omtale.

Den Tanke, at lægge en Skinnevej tværs igennem Canada og saaledes forbinde Atlanterhavet med det Stille Ocean, stod for 35 Aar tilbage for de fleste som en fantastisk Drøm, men Landets indenrigske Politik fordrede dette Anlæg, og det blev vedtaget 1867.

Den Gang var knap det halve af Canada kendt Land. Mægtige Strækninger førte gennem Klippeegne, hvor store Søer og rivende Strømme hver Mil lagde Hindringer i Vejen. Mod Vest strakte sig de endeløse Sletter, kun kendte af vilde Indianere og enkelte Pelshandlere; saa fulgte atter Højland, hvor den ene Bjærgkæde afløste den næste, alle lige ukendte for Baneingeniørerne. Tværs over denne 3000 Mil lange Strækning maatte Skinnevejen afstikkes; det tog Penge og Tid, og først i 1875 kunde Banens egentlige Anlæg paabegyndes.

Det var Meningen, at Staten skulde udføre Arbejdet, men politiske Stridigheder, Skinsyge mellem Partierne, Parlamentsmedlemmers Privatinteresser — alt stillede sig hindrende i Vejen, og i 1880 blev det vedtaget at overlade Kæmpeforetagendet til et Privatselskab.

Kortlægningen og Opmaalingen af Landet, hvorigennem Skinnerne skulde lægges, havde imidlertid afsløret hidtil uanede Rigdomme: rundt om Lake Superior var fundet

Skatte af Tømmer over Jorden og Mineralier under Overfladen; de store Prærier mellem *Winnipeg* Søen og *Rocky Mountains* viste sig vidunderlig rige for Landbrug, vældige Kullejer fandtes, og endelig opdagede man i *British Columbia* et nyt Land med enestaaende Udviklingsmuligheder.

Og efterhaanden som al denne Viden fandt Vej paa begge Sider af Atlanterhavet, strømmede Kolonister til, Banelængder blev bygget her og der, og da *The Canadian Pacific*

St. Louis' Port. Quebec.

Railway Company blev organiseret, manglede der kun 1900 af de 3000 Mile, som Selskabet paatog sig at bygge. For dette Arbejde betalte Staten 25 Millioner Dollars i Penge samt 25 Millioner Acres i Jord.

Med en saadan Energi arbejdede Kompagniet, at 4 til 6 Mil Skinnevej blev lagt hver Arbejdsdag, og Selskabet indskrænkede sig ikke til at opfylde Regeringskontrakten, men lagde Sidelinjer mod Nord og Syd, hvor Forholdene syntes at fordre det. Efter knap 5 Aars Virksomhed var

[illegible] 4.315 Mile jern[illegible]

[illegible] 1886 [illegible] Materie [illegible] Settlements [illegible] Skove [illegible] af de Tusinde [illegible] det største [illegible] Svelerne var et mægtig[illegible] for [illegible] ny [illegible] Canada [illegible] den nye [illegible] fra Japan og Kina [illegible] til Evropa — med [illegible] Produkter.

[illegible] regelmæssig [illegible] Pacific Dampskibs[illegible] Skibe der flyder paa [illegible] Tilslutning til [illegible] det mægtige [illegible] Længde af [illegible] M.

[illegible] betragter [illegible] Evropæerne [illegible] Verdensdel er [illegible] dette Lands historiske [illegible]

[illegible] mægtige Strøm St. Law[illegible] det største Kastel[illegible] af Cap Diamant og [illegible] prægtige Landskab[illegible] Befæstningsværker [illegible] et mægtig[illegible] [illegible] Jacques Cartier for

Quebec, set fra Levis.

halvfjerde hundrede Aar tilbage sin palissadeindhegnede Hytte i en Skovrydning, og dér stod Kampen mellem ham og hans faa hvide Mænd mod skalplystne Indianere og mod Skovens vilde Rovdyr.

Et Stykke derfra, ude i den stærke, brede Strøm laa *Kerth* med sin engelske Flotille 100 Aar senere og beskød den nysbyggede franske Træby. 107 Mennesker var alt, hvad Quebec den Gang rummede. Det var mest udtjente Soldater, der udgjorde Kolonistbestanden, halvgamle Pensionister, der købte en indiansk Squaw for lidt Brændevin og en Skovøkse, dyrkede et Stykke Havejord udenfor Hytten og drev Tuskhandel om Pelsværk med Indianerne.

Champlains Monument. Quebec.

Og der kom flere og flere Mænd; et Par Skibsladninger giftefærdige Bretagnepiger sendtes til Kolonien, Familjer stiftedes. Udenfor Fortet og rundt om det katolske Trækapel voksede Quebec op. Borgen paa Bjærgets Top blev muret stor og stærk, mægtige Volde og Murtinder hævede sig der oppe, medens Byen bredte sig for neden. Hvert Foraar, naar Isen brast og fejedes ud i Havet af den svulmende Strøm, kom hele Flaader af Handels- og Krigsskibe til Havnen. Quebec blev Nordamerikas første og vigtigste By og Canadas Hovedstad.

Saa fulgte Kampen med Englænderne; rolige Tider afløstes af Krigsbulder og Vaabengny, og endelig stod det afgørende Slag paa »Abrahamsletterne«, hvor baade den sejrende og den tabende Anfører, *Wolfe* og *Montcalm*, faldt. Englands Banner hejstes paa Fæstningens højeste Taarn, og dér vajer det endnu.

Længe har Freden varet; vel ligger Fæstningen der endnu, men Adgangen er fri, og Udenværkerne er sløjfede til Fordel for Varehuse og Fabriker. Nu ruster Quebec sig til en anden Slags Kamp: den gælder Suprematiet paa St. Lawrencefloden, og Modstanderen er *Montreal*, der allerede i mange Aar har sat den gamle Hovedstad i Skygge. Men Quebec tager sig sammen, bygger svære, murede Dokker, udvider sit Opland, forøger Fabriksvirksomheden, søger ved alle Midler at trække Kolonister, Handelsmænd og Søfolk til sig.

Og netop paa Grund af disse Anstrængelser fra Byens Side byder Egnen omkring Quebec nu for Tiden særdeles gunstige Betingelser for Emigranter. Jorden er billig og god: Skovland kan købes for 8—20 sh. pr. Acre. Opdyrket Land og afrundede 100 Acres Gaarde med Huse og Stalde sælges for 2 til 6 £ pr. Acre.

* *

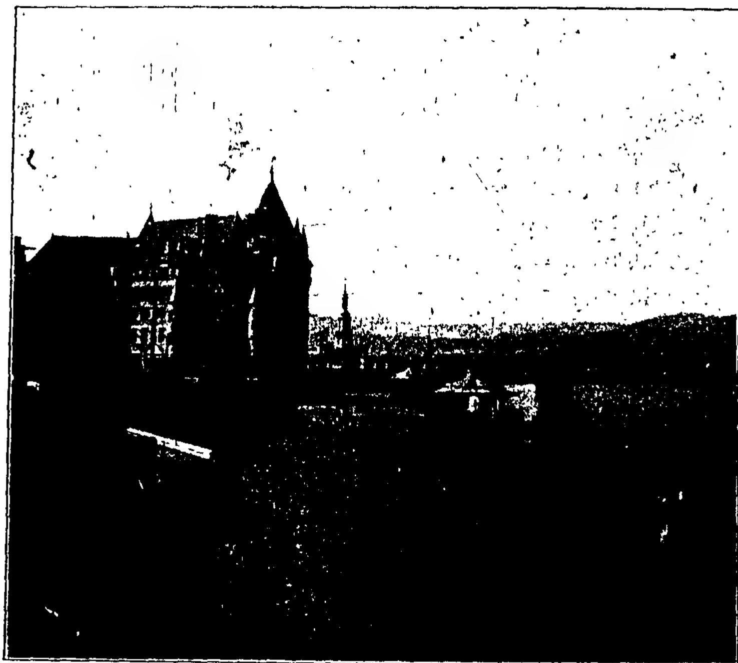
*

Set fra Floden tager Quebec sig ikke synderlig imponerende ud: kun nogle Rækker Huse mellem Bredden og Bjærget bagved. Det er fra Kap Diamant, at Byen skal ses, thi det er Vest for Fæstningen, mellem Klippen og *St. Charles* Floden, at den nye Quebec By er bygget — i en Halvcirkel rundt om Bjærgets Fod. Og for netop at give Tilrejsende det bekvemmeste og fornøjeligste Stade til i Ro at beskue Stad, Land og Flod har Canada-Legemets Pulsaare, Pacificbane-Selskabet, ladet opføre et af Verdens smukkeste Hoteller, *Chateau Frontenac*, højt oppe paa Kap Diamant, lige under »Kongens Bastion« og ud for Quebecs berømte Promenade »*Dufferin Terrace*«.

Alene Udsigten fra dette Hotel er vel Rejsen værd fra Evropa. Bygningen selv, holdt i en massiv fransk Slotsstil, har kostet 4 Mill. Kroner, og det er saa sindrigt bygget, at alle Gæsteværelserne vender mod Dufferin Terrace og mod

den glimrende Udsigt, som denne 200 Fod høje Udsigtsflade frembyder.

Neden under strækker sig Flodens brede Vandvej, hvorpaa hviler eller bevæger sig Skibe af alle mulige Størrelser og Konstruktioner, lige fra de 10,000 Tons mægtige Atlanterhavsdampere og ned til den smalle, slanke Indianerkano.

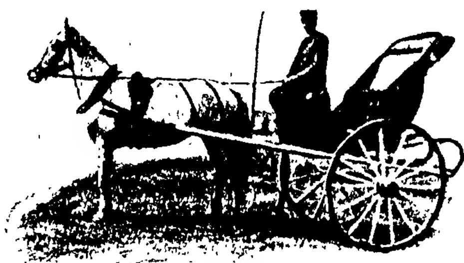
Dufferin Terrace set fra Quebec Citadel.

Tværs overfor, paa St. Lawrences højre Bred, ligger Byen *Levis,* kronet af Klipper endnu højere end dem paa Quebec-Siden. Højt over Levis' Husrækker hæver sig tre svære Fortifikationer, bygget af Englænderne efter Canadas Erobring. Et Stykke ned ad Floden straaler den skønne Ø *Isle d'Orleans,* — Indianerne kaldte den Troldmandens Ø for de dansende Lygtemænds Skyld, der i mørke Nætter flakkede hen over Sumpene.

Langs Kysten paa begge Sider ligger løjerligt udseende canadiske Landsbyer, beboet af fransktalende *Habitants* — som Efterkommerne af de franske Kolonister stadig kaldes. Dér ligger Lystslotte og store Landbedrifter, Savmøller og Fabriker.

Og lader man Øjet strejfe langs Klippens Fod, ser man ned i den snævre Gade, der bærer Bygrundlæggerens Navn, ned paa Markedshallen, opkaldt efter den berømte Champlain — paa selve Terrassen er hans pragtfulde Momument rejst.

At beskrive Quebecs Udvikling er at gennemblade Canadas Historie. Det er en Nydelse for den Rejsende at gennemgaa et saadant historisk Kursus, siddende i en af Chateau Frontenacs tohjulede Kaleschevogne med Ætlingen af en eller anden fransk-canadisk *Habitans* som Kusk; i Modsætning dertil er det kun en mager Erstatning at faa den gamle Mindeby serveret paa hvidt Papir med sorte Typer; dog turde Køreturens Nydelse for mindre nervestærke Turister blive noget formindsket, thi intet Sted i Verden er Gaderne stejlere og Vognenes Fart større. Det gaar op og ned som ad Rutschebaner; men Hestene er sikre paa Benene, Vognene stærke, og Kuskene ejer et uforstyrreligt *sang froid*, der hurtig gør Passagererne trygge.

Quebecs Drosketype.

Quebec har nu 68,900 Indb., og de fleste er fransktalende Handelsmænd, Fabrikanter og Arbejdsmænd. Byen er Centrum for en betydelig Fabriksvirksomhed: der er Bomulds- og Skotøjsfabriker, Sukkerrafinaderier, Jærnstøberier, Dampmøller; der forarbejdes Søm, Papir, Værktøj, Vogne og mange andre industrielle Produkter. Desuden skaber en Fiskerbefolkning paa over 11,000 Sjæle, bosat i Smaaflækker

langs begge Flodens Bredder, en betydelig Virksomhed for Byen med Henkogning og Saltning af Hummer, Sild, Torsk o. m. a.

Det er naturligvis om Sommeren — fra Maj til November — at Lawrencebugten fyldes med Skibe og gamle Quebec By med Turister. Saa flyder Kolonistrømmen gennem Gaderne, Pacific Banens Tog ruller overfyldt Syd og Vest paa. Tusinder efter Tusinder fattige Nordboer og Finner kommer som Trækfuglekaravaner over Havet, flyende Fattigdom og hjemlig Elendighed for paa Ontarios og Manitobas Kornsletter at vinde Tryghed og gode Kaar. Det er om Sommeren, at de mægtige Tømmerflaader kommer drivende ned ad Floderne langt inde fra Skovlandenes Dybder og ud paa den brede Bugt, hvor Savmøller og Skibe efterhaanden sluger de vældige Træmasser.

Fra Fristaternes Havne og fra England sejler Millionærernes Steam-Yachts og Lystkuttere til Canadas Vande; udfor Quebec ankre de op og tømmer den værdifulde Last af sportsklædte Rigmænd. Gennem Skovene og langs Floderne drives Jagten paa Storvildt og Ørredfiskeriet. Canada er Nutidens bedste Sportsland.

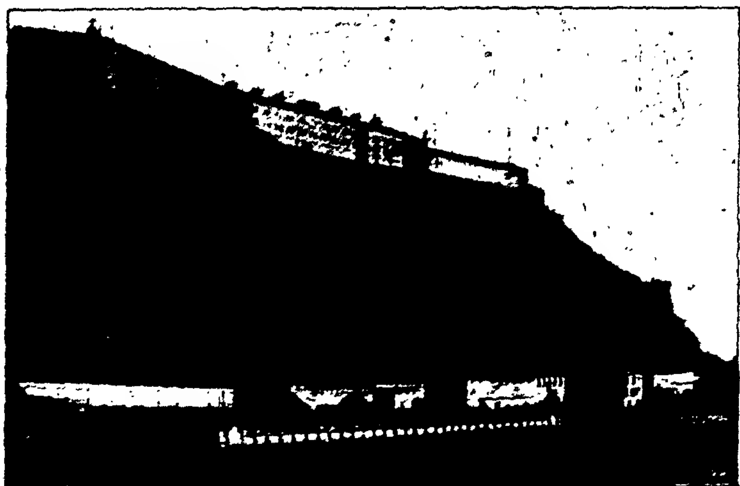
Men naar Termometret synker, og de første Snefnug drysser ned over Byen, flygter Sommergæsterne. Quebecs Vinter er dem for kold. Isen dækker Floder og Søer, men langs Lawrencefloden har Kulden en haard Kamp at udfægte med den stærke Strøm og de svære Tusind-Tons mægtige Isbrydere, der Nat som Dag braser gennem hver nydannet Isskorpe og Flage. Men Vinteren sejrer, og en skønne Morgen straaler den lave Frostsol over en uhyre Snemark — hele Bugten, Hundreder, ja Tusinder af Kvadratmile er en eneste hvid Tavle, saa stor, at man paa den kunde tegne Danmarks Landkort i naturlig Størrelse.

Quebec'ernes Vintersæson er inde, de kostbare, lunende Pelsdragter kommer frem, Slæder og Kaner pudses op, og saa gaar det løs med en Sne- og Issport, som end ikke kendes i Sverigs og Norges Hovedstæder.

Little Champlain-Gaden. Quebec.

Paa Flodens Isflade flyver Skøjteløbere afsted, spillende Canadiernes Yndlingsspil *Hockey*, den hurtigste og raskeste Sport i Verden; ned ad Gader og hen ad de ypperlige snedækte Veje glider smaa ejendommelige Enspænderslæder, *Carrioles* kaldet, afsted i rasende Fart. Paa Abrahamsletterne er *Tobogganing* Hovedsporten: Smaakælker trækkes op til Toppen af *Cove*-Fjældene i Baggrunden og derfra gaar det ned ad de isblanke Klippesider, som var det Pile, der

Quebec Citadel, set fra Havnen.

fløj fra Buestrængen — en farlig Sport for den, der kun har øvet Kælksporten ned ad »Ulvebakkerne«.

De talrige »Sneskoklub'er« yder et ikke ringe Bidrag til Quebecs Vinterselskabelighed. Medlemmerne møder med de kendte indianske Snesko og vandrer lange Ture hen over hvide Marker og snefyldte Dale. Ofte sker Udflugterne om Natten, naar Maanen skinner klart, og det er et mærkeligt Syn, at se et Par hundrede »Skosportsmænd«, pelsklædte og ofte med Musikkorps i Spidsen, trampe efter hinanden i én lang Linje langs hvide Bjærgsider.

Men den Vintersport, som for hvert Aar arbejder sig højere i Yndest, er Skiløbning. Dygtige norske Skiløbere

har startet Sporten her, og Mænd som Kvinder er lige ivrige. Allerede nu er der Skistævne som ved Holmenkollen udenfor Christiania, og længe varer det vist næppe, før »Springerne« kommer paa Højde med de norske Forbilleder.

ELLEVTE KAPITEL.

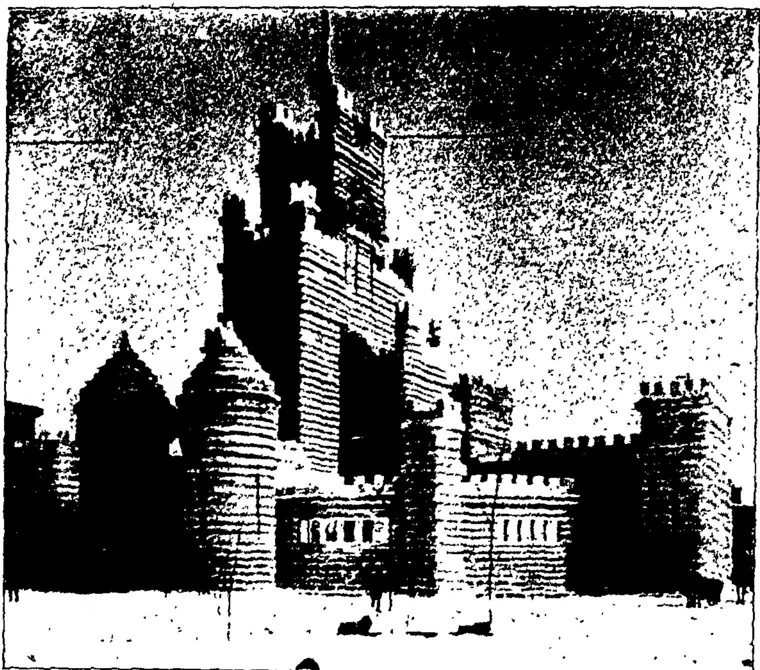
Fra Quebec til Montreal. — Handelshovedstaden. — St. Lawrencefloden ved Sommer- og Vintertid.

Det tager kun faa Timer at tilbagelægge Vejen mellem Quebec og Montreal med Pacificbanen langs Lawrenceflodens nordre Bred, og medens Toget flyver ud og ind gennem Skove, forbi Fiskerbyer, smaa Bøndergaarde og statelige gamle Herresæder, der ofte minder om Normandiets og Bretagnes Feudalslotte, er det vel værd at skænke Egnens Beboere en Tanke.

Mange af de store Landbesiddere er Englændere, men det er først for nylig, at det britiske Element har faaet Indpas. De Mænd, som Canada skylder mest Tak, er de saakaldte *Habitants.* Canadierne af fransk Oprindelse er af Naturen »Pionerer«. Det er nøjsomme Folk, sendrægtige og frihedselskende. Den moderne Civilisation ejer for dem kun ringe Tiltrækning; hvad Canadieren ynder er Ensomhed. Ikke saa snart bliver hans Egn tilstrækkelig befolket til at blive en selvstændig Kommune med hvad dertil hører af Skoletvang, politisk Valgvrøvl og andre Pionerplager, før den ægte Canadier sælger sin Ejendom og drager bort med Børn og Fæ og Gods til en rolig Skovegn. Dér opfører han atter sit Træhus, rydder lidt Jord til nødvendig Avl af Køkkensager og Havre, og snart er han atter komfortabelt indrettet til at føre et frit, roligt Liv. Regeringen opmuntrer denne

Art Kolonisation og har for 10 Aar siden vedtaget en Lov, der direkte begunstiger den franske Pioner med hans ofte talrige Familje. Loven giver nemlig 100 Acres fri Jord til enhver Familjefader med 12 levende Børn.

Men store Agerdyrkere er Franskcanadierne ikke, og det er dem umuligt at følge med Agerbrugets rivende Udvikling.

Ispalads i Montreal.

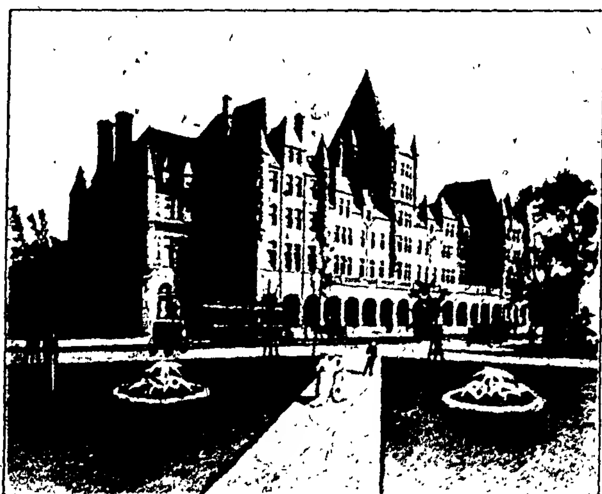
Mange gamle franske Familjer ejede Herresæder i Quebec og Montreals Omegn, men gennem Aarhundreder var den mest gammeldags Rovdrift bleven gennemført uden noget moderne Fremskridt. Derved udpintes Jordens Ydeevne, og de prægtige Jordejendomme forfaldt, indtil Ejerne for en ringe Sum overlod dem til engelske, skotske og irske Landmænd.

Og nu har Landbruget taget mægtigt Opsving. »Mixed Farming« — blandet Korn- og Kvægavl — er blevet indført,

Smørproduktionen tager Fart, 1900 Oste- og Smørfabriker fremstiller for 6 Mill. Kroner Varer Aaret rundt. Men i alt dette har det franske Element kun ringe Del.

*　　*
*

Som Forholdene er nu, glider den aarlige Emigrantstrøm gennem Provinsen Quebec ud mod de vestlige Distrikter,

Place Viger Hotel og Station. Montreal.

hvis lokale Øvrighed, bistaaet af Agenter og Jordspekulanter, spreder Nybyggerbefolkningen over de frugtbare Kornegne. Og det er meget godt, thi dér ligger uhyre Masser god Agerjord. Men ved al denne Agitation for *Vesten* glemmes det, at selve *Quebec* ogsaa byder store Fordele. Denne Provins ligger Evropa nærmest, Arbejdskraften er billig, Korntransporten ligesaa; og Jorden er fortrinlig, giver stort Udbytte af alle Slags Afgrøder: Hvede, Byg, Hør, Boghvede, Majs og Rodfrugt. Frugthaver lykkes godt, især af Æbler eksporteres store Mængder — Quebecs bedste Sort er »La fameuse«, et stærkt efterspurgt Mærke paa Londoner-Markedet.

Det kan derfor vel lønne sig at købe Jord her, eller, hvis Emigranten kun har ringe Kapital, forpagte en Ejendom. En god 100 Acres Farm kan forpagtes for 2—300 Kr. om Aaret. Men endnu lettere kommer en fattig Landmand til Bedrift ved den ofte anvendte Form for Forpagtning i Quebec: Ejeren overlader Forpagteren Gaard og Besætning og Redskaber — ikke sjældent desuden lidt Driftskapital — imod at være halvt om Udbyttet.

God Farmjord koster i Omegnen af Montreal omkring 30 Dollars pr. Acre, Kvæget staar i 20—50 Dollars, Heste faas for 75—100 Dollars, Faar fra 4—6 Dollars.

Men vil Nybyggerne søge udenfor Banelinjer og folkerige Egne, kan han faa frit »Kronland« til en Udstrækning af 100 Acres. Der fordres da, at Ansøgeren er over 18 Aar, at han bygger et Hus, rydder Skov og dyrker mindst 12 Acres Jord inden Udløbet af det fjerde Aar.

* * *

Montreal er naaet, Canadas rige *Handelshovedstad* og Midtpunktet for Landets Jærnbanetrafik og Skibsfart. Ogsaa denne By har sine Minder om Kampe, Sejre og Nederlag; Belejringer har lammet den og Brande hærget dens bjælkebyggede Husrækker. Længe var Montreal kun en ringe Handelsplads, men blev efterhaanden rig ved den uhyre Omsætning af Pelsværk, som Indianerne og canadiske »Trappere« bragte til Markedet.

Saa kom Dampskibene. De store Søers Kyster og Vestens flodgennemflydte Sletter befolkedes, Byer voksede op, hvor før kun Jægernes og Missionærernes ensomme Hytter stod Vagt ved Skovbrynene. Overalt bragte Dampskibstrafiken Liv. Og derpaa fulgte Jærnbanen; Skinnevejen skar Linjer i alle Retninger, og Udgangspunktet var Montreal.

Nu hæver *Mount Royal* sit Bjærghoved over en mægtig Stad paa 300,000 Indbyggere, omgivet af maleriske og rige Landsbyer — en Dobbeltby, halv fransk, halv engelsk, halv-

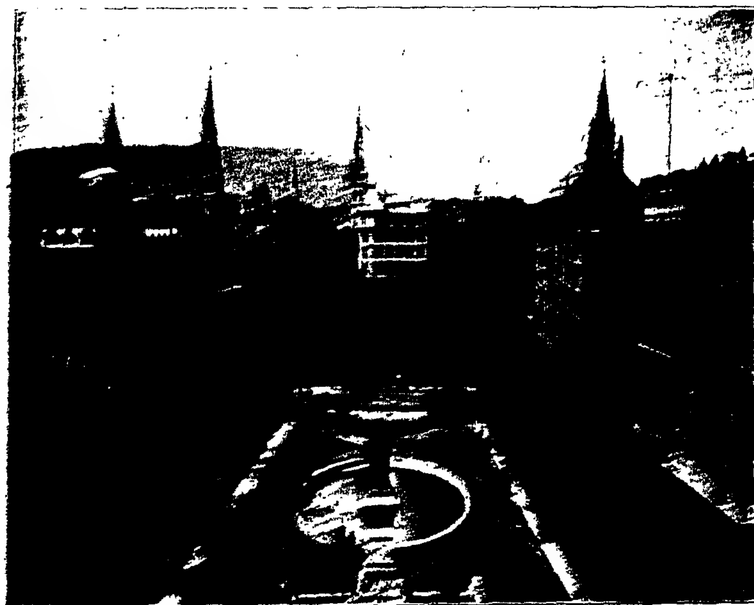

Montreals Havn.

Byens længste Gade, *Notre-Dame*, løber i Flodens Retning i en Længde af 10 Kilometer. Den fornemste Del af Montreal breder sig i Terrasser op ad Mount Royals Fod.

Tømmer og Mursten er det almindeligst brugte Bygningsmateriale, men de fleste Kirker og andre monumentale Bygninger er rejste af svære Kalkstenskvadre, hentede fra Stenbruddene tæt ved Byen.

Montreal er, som tidligere nævnt, en Dobbeltby, symboli-

Victoria Square Montreal.

serende Canadas nationale Karakter: to Racer, to Sprog brydes og kæmper mod hinanden overalt og til alle Tider. Kun sjældent giver Modsætningerne sig Udslag i aaben politisk Kamp, men Faren derfor svæver altid over Befolkningens Hoveder. Det synes, som om det franske Element skulde faa et numerisk Overtag som Følge af dets store Frugtbarhed, men paa den anden Side er Dødsprocenten mindre blandt de engelske Canadiere. Under Epidemien 1885 bort-

reves saaledes 3164 Mennesker og deraf var de 2887 af fransk Oprindelse.

Den galliske og angelsaksiske Race blander sig kun nødigt i Montreal; en ganske bestemt Skillelinje er *St. Lawrence Main Street.* Øst for denne ligger den fransk-canadiske By, i Arkitektur som i mange andre Henseender vidt forskellig fra den vestlige, engelske Del Mod Øst bor de fleste Mennesker, men mod Vest er der mest Kapital. I samme Grad som Vestbyens Englændere og Skotter optager enhver ny Idé, ethvert Fremskridt, holder Franskmændene sig med Konservatismens Mistillid tilbage. Paa den ene Side af St. Lawrencegaden pulserer det hidsigt-moderne Forretningsliv med hasarderede Spekulationer og deraf flydende Kæmpevindinger og Masseruiner, medens Østbyens Franskmænd opererer forsigtigt og bygger Formuerne langsomt op, men med solidt muret Fundament.

For at kunne forstaa den her skitserede Forskel mellem Efterkommerne af de to evropæiske Folkeslag paa hver sin Side af »Kanalen«, maa det fremhæves, at Canadas *Habitants* intet har tilfælles med Nutidens Franskmænd med deres noksom bekendte lette Temperament, Handelsivrighed og hurtigt skiftende Sind. Fransk-Canadieren er en Efterkommer af driftige, men sindige snu, men forsigtige, klarhovedede, men tunge normandiske Bønder — de ligner mest af alt vore hjemlige Jyder.

* *

*

Ligesom i Quebec bør man søge til Vejrs for at faa det rette Overblik over Montreals Omegn. Og Udsigtspunktet er *Beloeil* paa Mount Royals Top. Zigzagveje fører derop, men hurtigst gaar det ad den stejle Tandhjulsbane. »Bjærgparken« paa Toppen staar næsten uberørt af Menneskehænder, og gennem Skovaabningerne ser man ned paa Stadens røde Husflader og graa Tage — en vældig Byflade, hvorpaa

Isskruning paa Hudsonfloden ud for Montreal.

Pladser og Promenader tegner sig som grønne Øer, og hvorover hæver sig Kirkernes utrolige Mængde Taarne, Kupler og Spir.

I en Linje fra Syd til Nord strækker sig en Række klodsede, grimme Fabriker med de lange Skorstene pegende mod Himlen, og udenfor dem løber Havnemoler og Kajer, hvorfra Oceandamperne, Dampfærger, flade Hjulbaade og alle mulige andre Slags Propelskibe fylder Luften med Skorstensrøg. Som gennem et Slør af Kulrøg skimtes den tre Kilometer brede Flod, brudt mod Nord og Syd af klippefyldte Øer. Men naar Luften er klar, kan *Richelieu*-Sletterne ses lige til *Champlain*-Søen og *Vermont*-Bjærgene. Og trænger man gennem Parken paa Mount Royals Top og skuer mod Vest, er Udsigten endnu friere og klarere langt ud over *Ottawa* og de vældige Skovregioner.

I Mount Royals Klippesider, lige over Byen, er dannet mægtige Vandbassiner, og hertil ledes Vandet fra St. Lawrence Faldene længere oppe ad Floden. Det største Reservoir rummer 160,000 Tons, og saa rigelig er Vandforsyningen, at enhver Borger i Byen kan bruge 3 Kubikmeter daglig.

Sin nuværende Rigdom og dominerende Stilling i Landet skylder Montreal den fortrinlige Beliggenhed. Selv opvokset paa en Ø, omgivet af mange andre Øer, omflydt af den mangearmede St. Lawrencestrøm, der atter direkte og gennem Kanaler staar i Forbindelse med andre Floder, maatte Byen blive stor og mægtig, saa snart det omgivende Land lagdes aabent for Kapital og Virkelyst. Men Byens Velgører, Floden, har ofte været dens Fjende og har ved sine voldsomme Oversvømmelser stundom truet med at lægge Montreal øde.

Det har da ogsaa hørt til de canadiske Havneingeniørers vanskeligste Opgaver at skærme Bykysten mod Flodvandet, og det falder straks enhver Rejsende i Øje, hvor mægtigt og solidt et Bolværk der er bygget ud mod de Punkter, hvor Strømmen truer stærkest. Det er især ved Foraarstøbruddet, at Faren er størst. I St. Lawrencebassinets øvre Egne strømmer Regnen ned, Søer og Floder rejser Ryggene

og sprænger Isdækket. I splintrede Flager, ofte af uhyre Størrelse, glider Isen nedefter. Fra St Louis-Søen kommer

Efter Vinterbrand i Montreal.

Blokkene, stuvet sammen i kolossale Masser, buldrende ned over *Lachine*-Faldene og hober sig op ud for Montreal, spær-

rende den voldsomt rullende Flod. Stadig nye Ismasser kommer til, skruende sig sammen og ovenpaa de første, indtil det hele Løb er barrikaderet ofte 10 Meter over daglig Vande. Men Floden *maa* have Afløb, bryder ind over Land, skyller hen over Gaderne i *Griffin-town* og andre sydlige Dele af Montreal, der da ikke sjældent staar i Vand til Husenes første Etage. Indtil Braget af Isbarrerne, der sprænges midt ude i Floden, bringer Montrealerne til at drage et Befrielsens Suk: Faren er overstaaet, Vandet falder i Gaderne. Men ude i St. Lawrence maler Strømhvirvler Isbjærge og Isøer rundt i gigantisk Heksedans udefter, stadig udefter, forbi Quebec og mod det aabne Hav.

TOLVTE KAPITEL.

Pelshandel. — Hudsonkompagniet. — Jægerliv.

At skildre Canadas Udvikling og Rigdomskilde uden at give Pelshandlen en udførlig Omtale vilde være umuligt, og det ligger nær at fordybe sig i dette Emne under Opholdet i Montreal, som netop har været og endnu er Pelshandlens Knudepunkt og Hovedmarked.

Det var Jagten paa Skovenes og Flodernes pelsklædte Pattedyr, der mere end noget andet fremmede Kendskabet til Canada. Længe førend Englænderne trængte ind i Landets vildsomme Skovegne, havde franske *Coureurs de bois* gennemstrejfet Landet.

Allerede i 1666 havde to Franskmænd besøgt den Del af Canada, der nu er kendt som Provinsen *Manitoba*. De havde sejlet over *Winnipegsøen* og gennem *Nelsonfloden* ind i Hudsonbugten, der allerede 56 Aar i Forvejen var bleven opdaget af *Hudson* paa hans berømmelige Tog.

Den gamle »Trapper«.

Den Opdagelse, at man fra den store Havbugt kunde sejle lige ind i Hjærtet af det uhyre Skovland, var af overordentlig Betydning, thi hidtil var Rejsen til Winnipeg foregaaet gennem de store Søer, over Lake Superior og videre ad Flodvejene med deres mangfoldige Strømforhindringer og Farer.

De to Franskmænds nye Rute vakte Interesse i London, en Forsøgsekspedition blev udrustet, og da den faldt heldig ud, dannedes *Hudson Bay Company*, der stadig eksisterer, og som er et af Verdens interessanteste og mægtigste merkantile Foretagender.

Dette Kompagni talte sine Aktionærer blandt Englands højeste Aristokrati, og det opnaaede da ogsaa Koncession af en saa enestaaende Udstrækning, som vist aldrig er udstedt hverken før eller senere til noget Privatselskab.

Hudson-Selskabet fik senere Konkurrenter i *Nord-West-* og *X. Y.*-Kompagnierne, men da disse tre Foretagender var smæltede sammen, beherskede deres Agenter al Handel og Omsætning i et Territorium, der var seks Gange saa stort som Frankrig.

Langs Hudsonbugtens Kyst og ved de store Floders Knudepunkter byggedes Forter af svære Træstammer, omgivne af solide Palisaderækker. Hele Territoriet deltes i Distrikter med en »Hovedstad«, det vil sige et Fort, hvori Tuskhandlen foregik. I Hovedstæderne boede Distriktchefen, Tolken og Forhandleren, og under disse Funktionærer stod en over tusind Mand stærk Hær af Jægere, »Trappere« — hel- og halvblods-Indianere — Kanomænd og mange andre. Og alle disse Mennesker spredtes ud over Vest- og Nordvest-Canada, til British Columbia, ja helt op i Alaska, for at samle Pelsværk til det londonske Selskab.

De indfødte Pelsjægere hører til de bedst udviklede Mennesketyper baade hvad Styrke, Behændighed, Mod og Udholdenhed angaar. Aldrig taber de Aandsnærværelsen, ingen Fare røver dem Modet.

Pelsjægere i Hudsonkompagniet.

Igennem Skoven finder de den Sti, som deres Forgænger har traadt, ligger der end Aar imellem; deres Lugtesans viser dem Vej til Bjørnens Vinterhi; de husker hver Svingning, hvert »Træk« i det slyngede Flodlandskab, som deres Kano blot én Gang tidligere har fulgt. Om Vinteren, naar Sneen dækker Jorden, finder Jægerne dog deres Vej; ledet af Stjærnernes Stilling, fulgt i Hælene af Ulve og Bjørne skridter de over endeløse Sletter med Snesko under Fødderne, trækkende den lette Slæde, der er fyldt med Skind og Proviant.

Vinternætterne, naar Termometret synker til 30—40° under Frysepunktet, er de farligste Tider for Pelsjægeren. Det gælder Livet, hvis han lægger sig til at sove paa den iskolde Jord. Han graver da et Hul, tænder et Baal og søger ved Varmen at holde Livet oppe, indtil Morgenen gryer.

Sulten er hans værste Fjende, og han er afhængig af det flygtende Vildt eller henvist til de spiselige Mosarter, som kan findes under Snedækket. Det var til Brug for Hudsonkompagniets Jægere, at *Pemmican* blev fabrikeret, det mest substantielle Næringsstof som endnu er opfundet, og som nu er vel kendt af alle Polarfarere. Pemmican eller *Taureau*, som Canadiéren kalder det, laves af tørret Kød, helst af Bisonoksen. Det stuves i en Lædersæk iblandet med smæltet Fedt og noget Sukker. Massen presses, indtil det bliver haardt som Træ, og er i den Grad nærende, at 1½ à 2 Pund om Dagen er en tilstrækkelig Ration for den kraftigste Mand under de strængeste Strabadser.

* *

*

I gamle Dage var *Moose* Faktoriet og *York* Hovedkvartererne ved Hudsonbugten. Der skete den endelige Indsamling og Indladning af Pelsværk i Skibene, og derfra blev Proviant og alle de Tuskvarer, som Indianerne sætter Pris paa, sendt rundt til Forterne. Det maa have været et ensomt Liv, som Kompagniets Embedsmænd førte paa Stationerne.

I Aarevis levede de sammen uden at se andre Mennesker end indianske Jægere og uden at opleve andet end den aarlige Tilførsel af Handelsvarer, Post og Proviant med Hundeslæder eller Kanoer. Men det stille Skovliv har næppe været uden Tiltrækning, thi det hændte kun sjældent, at Mændene forlod deres Poster og søgte tilbage til Civilisationen.

* * *

Hudson-Kompagniets Monopol paa Handel overalt i de indianske Territorier — herunder ogsaa indbefattet Landet Vest for *Rocky Mountains* samt Forpagtningen af *Vancouvers* Ø — udløb 1859, og ti Aar efter solgte Selskabet alle sine Rettigheder til Canadas Regering.

Prisen blev fastsat til $5^1/_2$ Mill. Kr., 2,800,000 Hektarer af Statens mest frugtbare Hvedejord og 25 Hektarer rundt om hvert Fort.

Men tiltrods herfor arbejdede Kompagniet videre med nok saa stort Udbytte som tidligere. Vel var Monopolet hævet, men hvem turde binde an som Konkurrenter paa Handelsmarkedet med et saa kapitalstærkt og vel indardejdet Selskab? Nu er Winnipeg og Montreal Hovedpladserne for Pelshandelen, og Virksomheden har strakt sig til Labrador og til Østprovinserne.

Fra Canada gaar Pelsværket til London, hvor det sælges paa Auktioner, der aarlig indbringer fra 3 til 5 Mill. Kr. Det er særlig Skindene af Bævere, Bjørne, Hjorte, Ræve, Maar, Odder, Skunk, Ulv, Kaniner o. fl. a. Arter, der sendes til Markedet. Tidligere var Bæverskind Jagtens Hovedformaal, og Indianerne fik en ejendommelig formet og af Selskabet særlig præpareret Stok for hvert Skind. Stokken kaldtes »en Bæver«, det var Tuskhandlens »Enhed« og kunde i Faktorierne byttes mod alle Slags Varer, hvis Pris ogsaa beregnedes i Bæver-Enheder. Senere udstedte Selskabet Seddelpenge, lydende paa 1 Pd. Sterling, 5 og 1 Shilling. Skindpriserne er iøvrigt meget variable og følger naturligvis

den tilfældige Mode. *Hermelin* var saaledes længe en usælgelig Vare, men har atter faaet Værdi.

Bæverskind brugtes i sin Tid til Hattefabrikation, men saa kom »Silkehatte« paa Mode, og det gav en lang Aarrække Bæverne Tid til atter at formere sig, og godt var det, thi de truedes stærkt med Udryddelse. Man har forøvrigt lagt Mærke til, at disse Dyr nutildags bygger langt daarligere og

Elsdyrjægere.

mindre Boliger end de monumentale Huse, som i gamle Dage vakte alle Iagttageres Beundring.

Den »sorte Rævs« Pels har tabt meget i Værdi, efter at man har udfundet en Maade at farve andet Skind baade smukt og holdbart. Nu frygter man mange kostbare Pelsdyrs Ødelæggelse, fordi Jægerne bruger Strychnin til Jagten. Om Sommeren virker Giften næsten momentant, men om Vinteren, naar Lokkemaden er frossen, kan Vildtet løbe

lange Strækninger, inden Døden slaar det ned; og ædes det saa af andre Rovdyr, dræbes ogsaa disse til ingen Nytte for Jægeren.

TRETTENDE KAPITEL.

Ontario. — Toronto. — Agerbrug og Mejeri. — Minevæsen.

Videre gaar Rejsen. Fra Pacificselskabets imposante Bygning paa *Viger*-Plads — paa samme Tid Kæmpehotel og Jærnbanestation — glider Toget mod Vest henover et henrivende Landskab. Gennem Waggonens Spejlruder til højre følges høje Bjærges altid skiftende Linjer, til venstre flyder Ottawas brede Strøm, overalt ses smukke franske Bøndergaarde med deres ejendommelige langstrakte, veldyrkede Marker. Maalet er foreløbig Canadas Hovedstad *Ottawa,* og Jærnbanerejsen kommer for de næste 1000 Mile til at bevæge sig gennem Provinsen *Ontario.* Om dette Fremtidsland og dets Hovedstad *Toronto* ved Bredden af Ontariosøen vil der blive meget at berette. Til denne Del af Canada og de nærmeste vestlige Distrikter vil Strømmen af skandinaviske og finske Emigranter gaa i mange kommende Aar. Disse Egne vil blive det »Kornkammer«, som den gamle Verden væsentligst vil komme til at hente Brødstof fra. Selv om intet Hvedekorn blev saaet andet Sted i Verden vilde Canada — tilstrækkeligt koloniseret og opdyrket — være i Stand til at tilfredsstille Efterspørgslen paa Hvedemarkedet.

* * *

Ontario er 15,000 □ Mil større end Frankrig og er saa nøjagtigt som muligt ens beliggende med Republiken, nemlig

imellem den 42de og 50de Bredegrad. 1100 Mile i Længde og 700 paa det bredeste dækker denne Kæmpeprovins 220,000 □ Mile — af Omfang saa stort, at England kunde skæres fire Gange ud af Arealet; men samledes alle dets Indbyggere, vilde de end ikke være i Stand til halvvejs at fylde London.

I Canadas Historie har Ontario spillet en stor Rolle under Benævnelsen *Øvre Canada,* hvis engelske Befolkning dannede den nødvendige Modvægt mod »Nedre Canadas« (Quebecs) fransktalende *Habitants.*

Da Landet mod Øst allerede talte 100,000 Borgere, havde kun 12,000 valgt Ontario til Opholdssted, og Grunden var ganske selvfølgelig den 'sidste Provins' vanskelige Trafikforhold; thi den Gang var St. Lawrence og de andre store Floder vanskelige at besejle, da der ikke, som nu, var gravet Kanaler udenom alle Vandfald og Katarakter.

Oberst *Simcoe* var Øvre Canadas første Guvernør. Han samlede det første Parlament i *Niagara,* en lille By ved Mundingen af Floden, men senere flyttede han Sædet til *Little York,* det nuværende Toronto. Guvernør Simcoes Navn staar prentet med Guld i Ontarios Historie: han var en fremragende og human Administrator, der gennemførte fortrinlige Love og ophævede Slaveriet hele 40 Aar før det britiske Parlament fastslog Abolitionismen for alle engelske Besiddelser.

Ontarios første Nybyggere var næsten alle Flygtninge fra de Forenede Stater — de af de »tretten Staters« Borgere som bevarede Troskaben overfor England og som gik under Navn af »Loyalister«. Den engelske Regering modtog gæstfrit de brave Mennesker, skænkede dem store Arealer i Øvre Canada og forsynede dem med Penge og Proviant, indtil de nye Hjem var byggede og den nødvendige Jord bragt under Kultur. Og Loyalisterne angrede ikke at have skiftet Fædreland, thi Canadas Jord og Klima var i lige Grad et Bytte værd. Hurtigt fandt de sig til rette, og hurtigt voksede deres Velstand.

Snart spredtes Provinsens Ry som et vidunderligt Kolonisationsland; fra Nabostaterne og England strømmede Landbrugere til, Skove ryddedes, Veje anlagdes. Ontarios Velstand var grundlagt.

Nu er Befolkningstallet steget til op imod $2^1/_2$ Million; heri er indbefattet 17,000 Indianere og Folk af tysk, fransk og skandinavisk Afstamning. Men den alt dominerende Race og Fællessproget er engelsk.

Indianerne er som Regel fredelige Folk, en Del af dem har slaaet sig paa Agerbrug og bor i særlige Kolonier med Kirker og Skoler; men endnu har adskillige Stammer og Familjer blandt Rødhuderne ikke kunnet opgive det frie Strejfliv. Langs Skovfloderne rejser de deres *Wigwams,* fisker og jager. Som Evropas Zigøjnertrupper slaar de af og til Lejr udenfor de store Byer, afsætter deres Pelsvarer og kunstigt broderede Skindsager, for atter at forsvinde i de ensomme Skove.

* * *

Der er Plads i Ontario til langt mere end 10 Gange det nuværende Indbyggerantal, kun en ringe Del er bebygget, ja endog kendt. Det er ikke mere end 6 Aar siden, at man opdagede en hel ny Flod, 300 Mile lang, der udmundede i *St. James'*-Bugten — den sydligste Indsnævring af Hudsonbugten.

Men mod Syd, og særlig i det Bælte, som gennemløbes af Pacificbanen, ligger »Settlements« tæt; det meste af Jorden er dér optaget, og dens Frugtbarhed er enorm. Alle almindelige Kornsorter giver overvældende Afgrøde, og andre, saasom Majs, der ikke lader sig dyrke i tilsvarende evropæiske Lande, lykkes lige saa godt.

Frugt dyrkes med største Held: Fersken, Druer, Meloner og Tomater modnes her uden særlig Pasning. Man regner, at Ontario ejer et Areal, passende til Vinavl, som er tre Gange større end det nuværende Omfang af samtlige franske

Vinhaver. Gennemsnitlig sælges Druer til en halv Penny Pundet og Tomater til 1 Shilling pr. Bushel. Jordbær og Kirsebær gror i sand Overflødighed i enhver Del af Provinsen. Paa Chicago-Udstillingen, hvor Canadas Provinser kæmpede med alle Fristaterne, fik Ontario de fleste Præmier for alle Afskygninger af Frugt — for Resten ogsaa for alle sine andre Udstillingssager.

Ontarios Klima er ligefrem paradisisk i Forhold til Dan-

Gartneri ved Toronto.

marks. Vore taagede, klamme Vinterdage, der forøvrigt kun adskiller sig ved en Temperaturforskel fra saa meget af vor »Sommer«, kendes ikke i den canadiske Provins; dér er Vinteren kold, men Himlen ren og Luften klar og høj, og om Sommeren hersker en solid, god Varme. Naar Sneen falder i Danmark, fryder den kun faa, thi næsten altid forvandles den kort Tid efter til Snavs og Pløre. Men i Ontario bringer Snefnuggedansen Glæde og Fordel — Glæde fordi den indvarsler den hyggelige og fornøjelige Vintersæson,

Kælkesport i Canada.

Fordel, fordi Snelaget skaber udmærkede Veje overalt, saa Bonden kan bringe sit aftærskede Korn til Markedet paa sin Vintervogn — Slæden.

Om Vinteren har Ontario-Farmeren en magelig Tid. Han fodrer og malker sine Køer og henter fra Skoven sin aarlige Forsyning af Brænde. Der bliver Tid til at studere Landbrugstidsskrifter og drøfte de af Staten udgivne Statistiker og Forslag til Forbedring af Agerbrug og Kvægopdræt, selv med fjærne Naboer. Farm-Husene er som oftest byggede med dobbelte Trævægge og er meget lune, og Brændslet, som fyres i de store Ildsteder, er billigt.

St. Lawrence-Floden og dens Fortsættelse af de store Søer danner den største Ferskvandssamling paa Jordens Overflade og bidrager i høj Grad til at mildne Vinterkulden og Sommerens Varme. Iøvrigt er Ontario i alle sine Egne rig paa Floder og Søer, og Vandkraften er mangfoldige Steder taget i Industriens Tjeneste. Iøvrigt udmærker Provinsen sig ved sin absolute Mangel paa Bjærge og Højdedrag. Overfladen er overalt let bølgende, og dér hvor Jorden ikke er lagt under Plov rejser Skovene sig.

* *

*

Farmeren har de sidste Aar lagt sig efter Mejeri og Kvægopdræt og med meget Held. Canada er nu den største Osteleverandør til det engelske Marked og er i Stand til at konkurrere baade hvad Kvaliteten angaar og med de stadig synkende Priser. Og dette gælder særlig Ontario, hvis Regering paa alle Maader opmuntrer Mejerivæsenet. Regeringens »Eksperter« rejser stadig omkring og underviser Farmerne i de nyeste Fremskridt og Opfindelser, og dette gælder saa vel Ost- som Smørfabrikationen — *Creameries* kaldet. Mønster-Creameries er allerede oprettede i mange Distrikter, betalt af Regeringen. Der findes endvidere »omrejsende Mejerier«, hvis Virksomhed tager særlig Sigte paa at undervise Farmernes Hustruer og Døtre.

Der findes i Ontario 1,200 Oste- og 300 Smørfabriker. Størsteparten af Smør tilvirkes iøvrigt endnu i almindelige Mejerier, og Kvaliteten trænger meget til at forbedres. Af Smør produceres aarlig 9 Mill. Pund, og Eksporten stiger hurtigt. De gode Mærker fra Ontario konkurrerer paa Londonermarkedet med det bedste danske og australske Smør.

Nedenstaaende Tabel viser Ontarios Høstudbytte for 1901.

Afgrøde.	Dyrkede Acres.	Bushels.	Udbytte pr. Acre.
Efteraarshvede	920,587	16,017,092	17,4
Foraarshvede	358,048	5,498,751	15,4
Byg	637,201	16,761,076	26,3
Havre	2,408,264	78,334,490	32,5
Ærter	602,724	10,089,173	16,7
Bønner	53,688	824,122	15,4
Rug	158,236	2,547,315	16,1
Boghvede	88,266	1,757,071	19,9
Kartofler	154,155	18,116,637	11,8
Turnips	145,909	68,288,105	46,8
Majs	521,855	27,197,619	76,7
Hø og Kløver	2,557,263	4,632,317	1,81 Tons
Gulerødder	9,221	3,199,967	34,7

* * *

Ontario er allerede bekendt for sine værdifulde Hjorder Racekvæg. Alle de mest fremragende Krydsningstyper findes i Provinsen, men den overvejende Masse er dog *Korthorns*. Ligeledes har Hesteavlen vundet i Betydning. Men ganske særlig har Farmerne lagt sig efter Svineopdræt. I England hører Ontario-Flæsk og Skinke til de bedste Mærker.

Gennemsnitsprisen for en Arbejdshest er 75 Dollars, for en Malkeko 30; Faar koster 5 og Svin 12 Dollars. Bestanden i Juli 1901 var 2,508,000 Stk. Kvæg, 1,762,000 Faar, 622,000 Heste, 1,492,000 Svin og 9,600,000 Stk. Fjerkræ.

* * *

»Frit Land« kan Nybyggerne erhverve i Provinsernes fjærnere Distrikter, saasom *Algoma* og *Nipissing* og i Egnene mellem *Georgian Bay* og *Ottawafloden*. Loven giver ethvert »Familjeoverhoved«, mandligt eller kvindeligt, hvis Børn er under 18 Aar, Ret til at tage 200 Acres. En ugift Mand over 18 Aar eller en gift, der ingen Børn har, faar kun 100, men Vedkommende maa opfylde visse Fordringer, til hvilke bl. a. hører at have 15 Acres ryddet og opdyrket inden det femte Aar er udløbet, at have bygget et Hus mindst 16 × 20 Fod stort og at bo paa Ejendommen mindst 6 Maaneder af Aaret.

„Det kan imidlertid trøstigt fraraades enhver Landmand fra den gamle Verden at tage »frit Land«; mange har forsøgt det, men de fleste opgav det i Fortvivlelse: Delvis Rydning af Skov koster ca. 3 £ pr. Acre, og det vil mindst tage 6 til 7 Aar fuldstændigt at bortfjærne de svære Træstubbe og Rødder. Arbejdet er altfor møjsommeligt og passer kun for Canadieren, der er vant til Skovlivets Besværligheder. Langt bedre er det for en skandinavisk Nybygger at købe, hvad man derovre kalder en »improved farm« i et af de ældre Settlement-Distrikter. Et saadant Landbrug er i Almindelighed 100—200 Acres stort, der er Bygninger paa Jorden, en Del oppløjet Land, og Farmene ligger i rimelig Afstand fra Kirke, Skole og Bymarked. Saadan Jord vil koste fra 4 til 20 £ pr. Acre, hvis det er en »Kornfarm«, det drejer sig om. En Mejeribedrift kan overtages for 2 til 4 £ pr. Acre. Imidlertid maa det erindres, at Købesummen kun delvis skal erlægges; i Almindelighed kan mere end Halvdelen af Pengene blive staaende i Gaarden til rimelige Renter.

Med en medbragt Kapital paa 10,000 Kr. kan en dansk Landmand købe en god Gaard paa 120 Acres med Halvdelen af Købesummen udbetalt og 2000 Kr. til Driftskapital. Hvis han holder en fornuftig »blandet Drift«, det vil sige lægger omtrent det halve Areal ud til Hvede, Majs eller Havre og for Resten lægger sig efter Mejeri, saa kan han og Familje leve godt paa Gaarden og endda i Løbet af

3 à 4 Aar sidde gældfrit. Med andre Ord et godt, mellemstort Ontario-Landbrug skulde gennemsnitlig betale fra 30—40 % af Anlægskapitalen.

* * *

Faa Lande er rigere paa Mineralier end Ontario. Foruden ædle Metaller findes umaadelige Mængder af Kobber, Jærn, Nikkel, Bly, Petroleum, Salt, etc. *Sudbury*-Nikkelminer

Træflaader paa Vej til Savmøllerne i Ottawa.

i Provinsens nordlige Del hører til de største i Verden, og Ærtsudvindingen er kolossal. Dette Metal har i senere Aar fundet rig Anvendelse i Industrien, efter at man har opdaget dets Evne til at forøge Staalets Styrke; det bruges derfor i vid Udstrækning ved Fremstillingen af store Kanoner, Panserplader, Dampkedler o. lign.

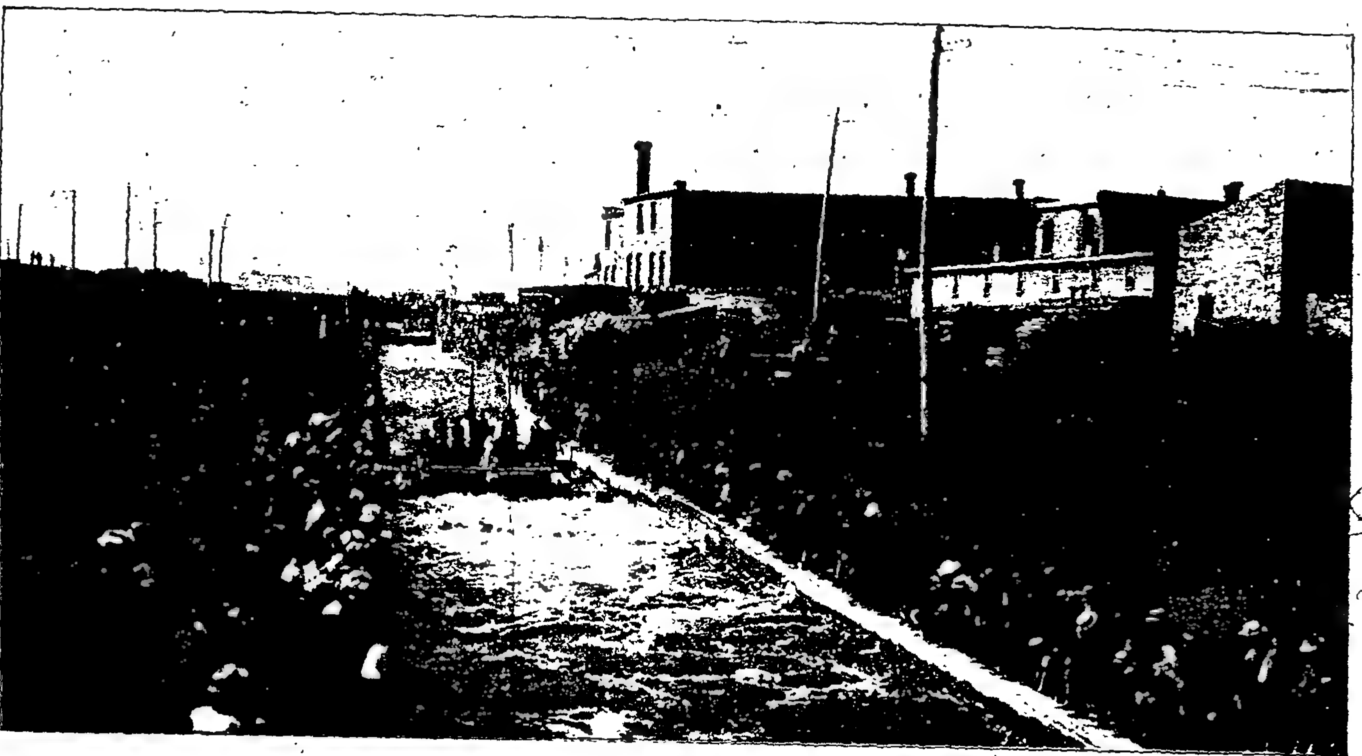
Det er ikke længe siden, at Guld blev fundet i *Rainy River* og ved *Lake Superior* i saadanne Mængder, at det vakte den største Opsigt paa Guldverdensmarkedet. Distrikterne, hvor Guldet findes, strækker sig over et Areal af mange Tusinde Kvadratmile. Metallet optræder som »freemilling« Guld, det vil sige, at Fremstillingen er meget billig,

idet Metallet optræder i ren Tilstand. Kvartset, eller hvilket Stof Guldet nu er isprængt, behøver kun at knuses, saa kan en simpel »Vaskning« besørge Resten. Knusningen udføres paa Møller — *mills* — deraf Udtrykket. Paa Grund af Fremgangsmaadens Billighed, lønner det sig ofte at behandle Ærts, hvori der kun findes for faa Pence Guld pr. Ton. Medens Guldgravere i andre Jordegne hyppigt maa kæmpe med Vanskeligheder af alle Arter, byder Ontario dem det herligste Klima, stor Vandmængde og Tømmer og Brændsel i Overflod. Da den guldholdige Bjærgryg har en saa uhyre Udstrækning, vil Guldindustrien i Ontario blive en stabil Industrigren, der kan vedligeholdes i en uoverskuelig Aarrække.

For unge, energiske Mænd, der har nogen Kapital, godt Helbred og Lyst til Friluftslivet i Guldgraverlejrene, kan der næppe tænkes nogen fornøjeligere Vej til Velstand end at tage fat paa »Prospektorvirksomhed« i Ontario. De skal rejse fra England til *Rat Portage* (Turen koster 8 £) ved *Jackfish*-Bugten paa Lake Superiors nordlige Kyst. Der er det bedste Sted. Men mange vælger Landet omkring *Rainy River* og om *Lake of the Woods*.

Af Kobber blev i 1900 produceret ca. 7 Mill. Pund og af Nikkel over 7 Mill. Minearbejderne betales med 2 Dollars om Dagen.

Tilladelse til at søge efter Mineralier — *minor's licence* — koster 10 Dollars om Aaret. Naar et heldigt Sted er fundet, kan en *Claim* udtages. En saadan bestaar i et firkantet Stykke Jord paa $22^1/_2$ Acre. Iøvrigt kan »Mineland« købes af Regeringen for 2—$3^1/_2$ Dollars pr. Acre eller kan forpagtes for 1 Dollar det første Aar og 15—30 Cent de følgende. Men Ejeren eller Forpagteren er forpligtet til at udføre et vist Arbejde indenfor en Tidsfrist af 2 til 5 Aar.

Prinsen og Prinsessen af Wales paa Tømmerflaade. — »Timber Slide«. Ottawa.

FJORTENDE KAPITEL.

Canadas Hovedstad. — Englændere og »Habitants«. — Ottawa og Toronto.

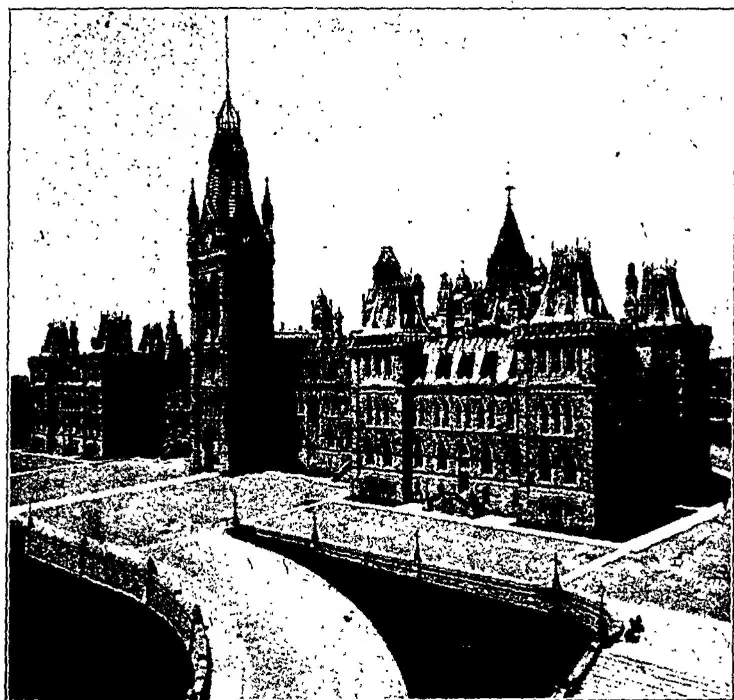
Med Pacificbanen tager det $3^1/_4$ Time at naa fra Handelshovedstaden *Montreal* til Landshovedstaden *Ottawa.*

For 100 Aar tilbage drog nogle Kolonister fra Massachusetts til Canada og slog sig ned ved Ottawaflodens Bredder paa det Sted, hvor Rideau- og Gatineau-Floderne forenes, og opdyrkede lidt Jord. 25 Aar senere var en Landsby, *Bytown*, vokset op, 1000 Mennesker beboede den, næsten udelukkende Amerikanere og Skotter. Netop her afbrydes Flodsejladsen af farlige Katarakter i Ottawastrømmen, og Regeringen lod derfor grave en Kanal, der bragte Forbindelse tilveje med St. Lawrence gennem Rideaufloden og Søkomplekset Cataraqui. Dette store Arbejde iværksattes i militært Øjemed for hurtigt at kunne forskyde Troppemasser, men Handlen og Skibsfarten tog den nye Rute i Besiddelse, og derved steg Byen Ottawas Betydning som et af Tømmerhandlens vigtigste Centrer. I 1858 blev Ottawa udnævnt til hele Canadas Hovedstad. Sammen med sine Forstæder — Byen Hull paa den anden Side af Floden iberegnet — har Staden knap 70,000 Indbyggere, saa den synes ikke at have udnyttet Fordelene ved sin Beliggenhed og politiske Stilling i synderlig Grad.

Ottawa har en særdeles malerisk Plads paa et Klippeplateau, som hæver sig paa Flodens højre Bred, tæt over *Chaudière-Faldene.* Forstæderne strækker sig helt udenfor Faldet og over paa den modsatte Bred, der hører til Provinsen Quebec. Rideau udtømmer sig i Ottawa henover et 18 Meter højt Fald, og Vandet danner en Portière-(Rideau)-lignende Flade udenom den hvidlige Kalkklippe. Disse to

Vandfald hørte til Amerikas aller smukkeste, men nu er de vansirede af en Række Sluseværker og Fabriksbygninger, Savmøller og lignende industrielle Foretagender, som den uhyre Vandmængde yder Arbejdskraft.

Af alle Canadas Byer er Ottawa den, der producerer den

Parlamentsbygningen i Ottawa.

største Mængde Brædder og Planker, Spande, Tønder, Tændstikker og lignende Træfabrikater. I Hundredevis arbejder Savene Dag og Nat nedenfor Strømmen. Floden forsvinder mange Steder under uhyre Tømmerflaader og Trælastskibe, og overalt dækkes Overfladen af gultfarvet Træsmuld, der, efterhaanden mættet af Vand, synker til Bunds. Enkelte Steder, hvor Strømmen særlig hensætter denne Smuldmasse, er Flodens Dybgaaende forringet 10—15 Meter. Naar Isen

dækker Overfladen og Træmassen paa Bunden gærer, udvikles Gasarter, der af og til sprænger Isdækket med drønende Eksplosioner.

* * *

Det er det politiske Liv, som særlig giver Ottawa Interesse, og det er de offentlige Bygninger, der først tiltrækker sig de Rejsendes Opmærksomhed.

I den smukkeste Bydel paa en Terrasse, der springer frem som et Forbjærg, har Staten bygget et pragtfuldt Kompleks af Parlamentsbygninger. Stilen synes noget blandet, den kaldes gotisk-lombardisk, men den virker imponerende med alle de høje Taarne og smukke rødlige Ornamenter paa stengraa Bund. Det var Kong Edward VII, der som Prins af Wales i 1861 nedlagde Grundstenen til »Ottawas Slot«, hvis Opførelse kom til at koste henved 20 Millioner Kroner og som er Canadas mest storslaaede Bygningsmonument. Men hvad der er endnu mere storslaaet end dette menneskebyggede Hus er det Panorama, som spreder sig for Tilskuerens Øjne fra Terrassen: I Baggrunden rejser sig den skovklædte lawrentinske Bjærgkæde, og overalt indenfor dens Ramme blinker og straaler de sølvblanke Flader af Floder og Søer og de brusende, skumhvide Vandfald. Paa Slottets Bagside er bygget en ottesidet Bibliotekshal, der rummer 300,000 Bind, en af de bedste Parlamentsbogsamlinger i Verden. Den Del, der omfatter Canadas Historie, er den kostbareste, den indeholder ikke mindre end 8,000 Bøger og Manuskripter.

Ottawa ejer et geologisk Musæum af høj Rang. Paa den beundringsværdigste Maade er alle de Bøger og Dokumenter, der omhandler den gradvise Opdagelse af Canadas mineralske Rigdomme, blevet ordnede. Dér kan man følge Sporene af alle de Mænd, der hvert Aar drager ud for at gøre Nyopdagelser i Statens uhyre Landomraade, og dér kan man frit gaa ind og studere Forholdene i enhver kendt Afkrog af

Ottawa. Udsigt fra Parlamentbygningens Terrasse.

Landet — en uvurderlig Fordel for Pionerer, Guldgravere og »Prospektors« af enhver Art.

Ottawa var fra første Færd af ren engelsk Kolorit, men har senere udviklet sig til at blive — ligesom Montreal — en Dobbeltby ved sine Indbyggeres Oprindelse og Sprog. Franskmændene synes at finde særlig Behag i at bebo Hovedstaden; hele Forstaden *Hull* paa den venstre Bred er aldeles fransk, og visse Kvarterer paa højre Side er ogsaa beboet af *Habitants*. Franskmændene er endnu i Minoritet, og de hører til Byens fattigste Befolkning, deres Boliger er de aller tarveligste Træhytter, deres Gader er urenlige og daarligt brolagte. Og Renlighed skulde man dog kunne forlange af Ottawas Borgere: Byen henter nemlig Vand fra Vandfaldene og lader tilstrømme Forbrugerne ti Gange saa meget deraf, som i de bedst forsynede evropæiske Byer anses for tilstrækkeligt.

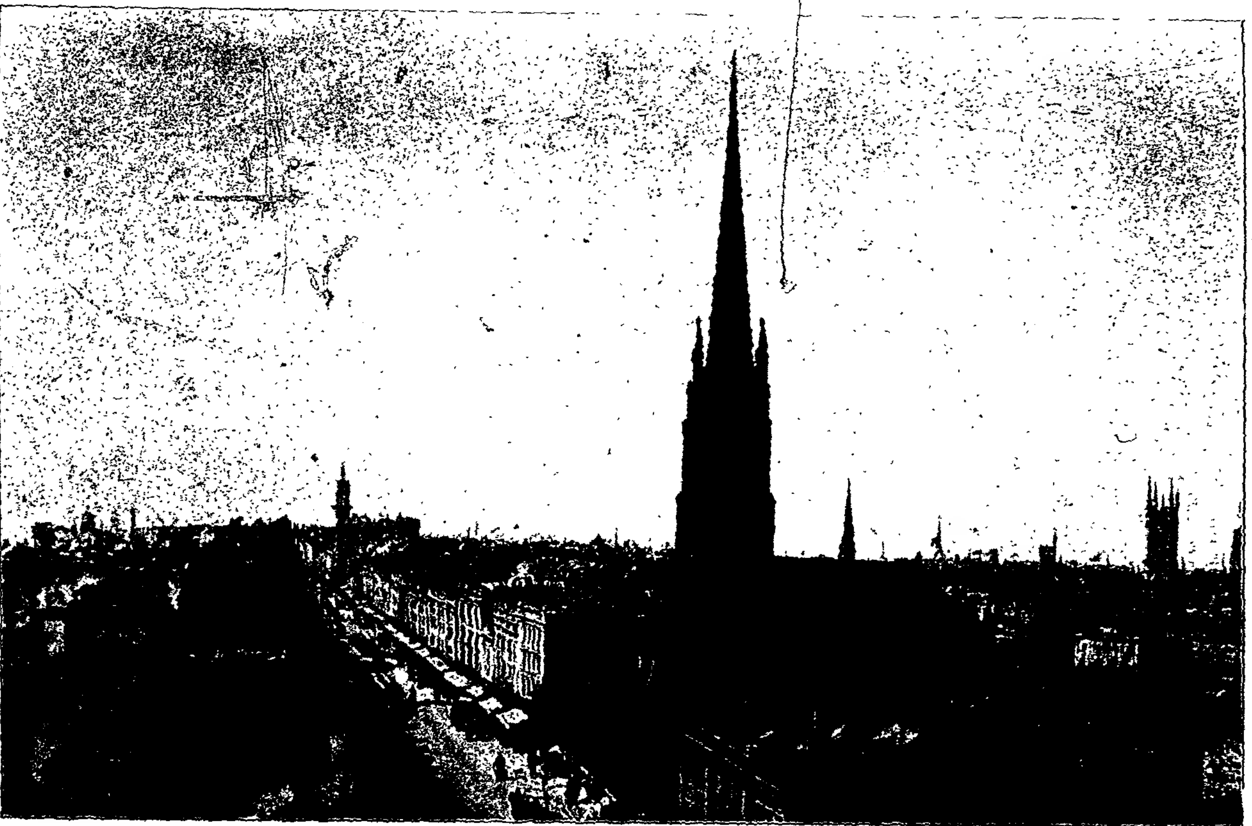
* *

*

Fra Ottawa ligger Pacificrejsens Kurs mod Vest, men det vil være nødvendigt at gøre en Afstikker mod Syd for efter *Landets* Hovedstad ogsaa at lære *Provinsens* at kende. En Nats Rejse, komfortabelt hvilende i Luksustogets brede Senge, er tilstrækkeligt for den Rejsende til at tilbagelægge Afstanden mellem de to Byer.

Ved Ontariosøens Bred paa et sandet Terræn, der mellem *Humber* og *Dou* hæver sig let mod Nord, er »Søernes Dronning«, *Toronto*, bygget. Grundplanen er regelmæssig, Gaderne skærer hinanden i rette Vinkler og er enten parallelt løbende med eller lodrette paa Strandlinjen. Udsigten til Søen er brudt af en lang, skovbevokset Landtange, der i en Halvkreds omgiver Havnen. Kun mod Vest findes en Aabning, hvorigennem fører et 4 Meter dybt Løb.

Skønt Toronto ikke ligger ved nogen stor sejlbar Flod, og skønt dens Havn ikke kan anløbes af Skibe med stort

Toronto.

Dybgaaende, har Byen dog kunnet vokse sig stor — den har over 200,000 Indb., takket være dens centrale Beliggenhed, omgivet af et yderst frugtbart og veldyrket Opland. Desuden aabner lige overfor Niagaras Flod- og Kanalsystem Vejen ind til Eriesøen og til de Forenede Stater. Det var netop til Torontos Egn, at Indianerne fra Nord og Vest strømmede til med deres Handelsvarer, og den franske Regering lod da i gamle Dage rejse Fortet *Rouille* ved Humberflodens Munding. Men Fortet blev forladt, da Byen grundlagdes. Den kaldtes den Gang *York* eller *Lille York*, et Navn, som den beholdt indtil 1834. Toronto er et Udtryk i Iroquois-Dialekt og betyder »Træer ved Vand«; det anvendtes som Navn for den tidligere omtalte Sandtange udenom Havnen.

Torontos Stræben er at overstraale Montreal baade i Rigdom og Folkemængde, baade materielt og aandeligt, og skønt Rivalen har den store Fordel at staa i direkte Forbindelse med det aabne Hav, synes Chancerne for Toronto ikke at være ringe. Dens Beliggenhed staar ikke væsentligt tilbage for en Kæmpestad som Chicago, og dens Befolkning er, i Modsætning til Montreal, saa ensartet som mulig, nemlig udpræget engelsk; derved undgaas de evige politiske Stridigheder, som andre Byer af blandet Nationalitet i Canada lider under, og som saa ofte lægger sig hindrende i Vejen for en rolig Udvikling og Gennemførelse af store Reformer.

Ligesom Boston i Fristaterne hævder Toronto i Canada Førsterangsstillingen hvad angaar Literatur, Kunst og Videnskab: Aviserne er godt redigerede og har stor Læsekreds, Boghandlen er livlig og Universitetet, grundlagt 1827, er Landets første Undervisningsanstalt.

FEMTENDE KAPITEL.

Ontarios Landbrug. — »Eksperimental Farms«. — Landejendomme til Salg.

I Ontario lever op imod 200,000 *Farmers*, der dyrker ca. 30,000,000 Acres Land; desuden ejer Provinsen endnu henved 100,000 □ Mil Skovland. Selve Jordbundsudbyttet — altsaa helt bortset fra Byhandlen, Industri o. lign. — var for tre Aar tilbage følgende:

Kornmarkernes Produktion gav	100,000,000	Dollars
Mejeriernes — —	35,000,000	—
Landmændenes Skovarealer indbragte .	20,000,000	—
Forøgelse af Kreaturer, Heste, Faar etc. androg	35,000,000	—
Frugt- og Køkkenhavers Udbytte var .	17,000,000	—
Græsgangene (i Hø, Kløver m. m.) . . .	4,500,000	—
Æg, Uld, Honning etc.	3,500,000	—
Tilsammen . . .	215,000,000	—

Et saadant aarligt Udbytte af et endnu kun delvis opdyrket Land synes ret forbavsende. Det er endda kun de østlige, sydlige og vestlige Dele af Ontario, som hovedsagelig deltager i ovennævnte Produktion, de nordligere Distrikter er endnu for den største Del uberørte af Plov og Harve. Det er herfra, at den store Tømmervirksomhed, hvis Centrum er Ottawa, henter sit Raamateriale.

* *

*

Den praktiske Interesse, som Canadas Regering viser Landbruget, har allerede løseligt været omtalt. Ikke alene ved Trykning og Uddeling af Brochurer og Landbrugstidsskrifter, ved Oprettelse af Landbohøjskoler og andre Under-

visningsanstalter for *Farmernes* Sønner, men næsten mest ved Indretningen af Forsøgs-Landbrug drives alle Afskygninger af Jorddyrkelse frem i Konkurrence med andre Nybyggerlande. Og Resultatet lader ikke vente paa sig.

Fem Forsøgs-Landbrug har allerede virket i en halv Snes Aar. Af disse er det største oprettet ved Ottawa paa Grænselinjen mellem de to vigtigste Provinser, Quebec og Ontario. De fire øvrige ligger i Canadas fjærnere Dele: én i *Nova Scotia*, tæt ved Grænselinjen til New Brunswick, én ved *Brandon* i Hjærtet af *Manitoba*, den tredje ved *Indian Head* i *Assiniboia*, et af de nordvestlige Territorier, og endelig det sidste ved *Agassiz* i Britisk Columbia.

Ved Valget af disse 5 Stationer har man dels søgt at skabe Landbrugscentrer i de tættest befolkede Egne, dels søgt at fordele Forsøgsvirksomheden over saa forskellige Klimaer, som Canada overhovedet frembyder, arktiske Egne undtagne. Loven, som fastslog Oprettelsen af »Eksperimental Farms«, bestemmer, at deres Virksomhed i Hovedsagen bør gaa ud paa:

1) at forsøge Fordelene, Modstandskraften og Ydeevnen af forskellige nye Kornsorter, Græsarter, Foderstoffer, Frugt, Grøntsager, Planter og Træer, at meddele Resultaterne af Forsøgene og tillige at uddele Prøver paa Udsæd, Stiklinger, nye Planter etc. etc. til de Jorddyrkere, som selv ønsker at være Foregangsmænd,

2) at undersøge den relative Værdi af forskellige Husdyrarter, som er bedst tjenlige i Canadas Distrikter og Egne, især med Hensyn til Landsdelenes forskellige Klimaer og Jordbundsforhold,

3) at arbejde paa de bedste økonomiske Metoder til Fremstilling af Ost og Smør,

4) at eksperimentere med alle Slags naturlige og kunstige Gødningsarter,

5) at bestemme de bedste Fodringsmidler, anstille Plantningsforsøg, udfinde de bedste Metoder til Ødelæggelse af skadelige Insekter, etc.

Ottawa-Farmen disponerer over 500 Acres og en Mængde forskellige Bygninger til de mange Forsøg. Der er Stalde og Huse til Kvæg, Heste, Faar, Svin og Fjerkræ, Kontorer hvorfra prisbelønnet Udsæd fordeles til Ansøgerne o. s. v.

Forsøgs-Farmen bestyres af en Direktør, under hvem Eksperter paa alle mulige Omraader: praktiske Landmænd, Botanikere, Kemikere, Fjerkræ-Specialister, Videnskabsmænd i Forstvæsen o. s. v. o. s. v. sorterer. Desuden en Stab af Kontorister og Korrespondenter som paa engelsk og fransk besvarer alle indkomne Forespørgsler fra Distriktets Jordbrugere.

Det er et stort Arbejde, der præsteres paa disse Statsanstalter. Ikke mindre end 700 forskellige nye Variationer paa Korn og anden Markafgrøde er blevne fremstillede ved Krydsning og Indpodning. Endnu gøres Forsøg med bl. a. 87 Slags Hvede, 33 Arter Byg, 13 Sorter Havre etc., og med disse nye Mærker tilsaas og høstes Aar efter Aar for endelig at udvælge de allerbedste og mest tjenlige for canadiske Landmænd.

Paa Frugtomraadet har der været eksperimenteret med største Iver og Udbytte. Mange Hundrede Arter Træfrugt plantes og krydses for at skabe den mest velsmagende og den holdbareste Frugt til Eksport. Der gøres Forsøg med Pakningsmetoder, Tørrings- og Henkogningsmaader o. m. a.

* *

*

Ved disse canadiske Forsøgsstationer tabes det aldrig af Syne, at de er skabte for Borgernes Penge og til Borgernes Nytte, og som Følge deraf er disse Statsantalter yderst populære. Der indkommer aarlig mellem 3 og 4000 Prøver paa »tvivlsom Udsæd« fra Landmænd, som er i Tvivl om deres Usæds Spiringsevne og Kraft. Enhver Prøve bliver grundigt undersøgt, og Resultatet tilstilles Spørgeren. Saaledes undgaas det i mange Tilfælde, at Sæd af ringe Kvalitet saas over Markerne med fattigt Resultat.

De bedste Kvaliteter Korn, som høstes paa Forsøgsstationernes Jord, samles i Trepunds Smaapakker og sendes frit over hele Landet til enhver Farmer, som anmoder om en saadan Sending. Naar disse 3 Pund saas i vel tilberedt Jord, bliver Høstudbyttet fra 1 til 3 Bushels, og ved Slutningen af andet Aar har vedkommende Landmand tilstrækkeligt af den allerbedste Udsæd til et meget betydeligt Areal.

I de sidste 10 Aar har alene Ottawas Station udsendt over 200,000 Prøvepakker til 180,000 Ansøgere, og det har tydeligt vist sig, at Kvaliteten af Canadas Afgrøde er bleven hævet, siden *Eksperimental-Farms* begyndte deres Virksomhed.

Desuden indsendes Masser af Planter, som Anstalternes Botanikere returnerer, forsynede med Navne og Særangivelser. Prøvestiklinger af Frugttræer og én og to-aarige Planter sendes i Tusindvis til Frugtdyrkere og Gartnere.

Canada ejer endnu uhyre Arealer af »jomfruelig Jord« i alle Statens Egne og særlig i Nordvestdistrikterne. Ogsaa med denne Jord har Farm-Stationerne beskæftiget sig og har afgivet Rapporter om dens kemiske Sammensætning og om den bedste Udnyttelse af disse ubeboede Egnes Jordoverflade. Det har derved vist sig, at Canada besidder uudnyttede Arealer af saa god Kvalitet som de mest producerende Egne hele Jorden over. Disse Arealer ligger dels i Nordvestlandets centrale Præriedistrikter, dels langs Stillehavskysten i Britisk Columbia og paa Vancouvers Ø.

Et stort Stykke Land paa hver Forsøgsstation er helliget Skovdrift og tilplantes med alle Slags Træer og Buskarter fra Landets forskelligste Egne. Forsøgene med Canadas nationale Flora er bleven fulgte med saa megen større Interesse, som man nærer Frygt for, at visse Træsorter i en særdeles overskuelig Fremtid vil blive helt udryddede, hvis der ikke vedtages Love om rationel Skovdrift og Tilplantning. Desuden gøres Forsøg med Indførelsen af Træsorter fra andre Lande, saasom de Forenede Stater, England, Rus-

land, Tyskland, Frankrig, Sibirien, Japan, Kina, fra Indiens skovbevoksede Bjærge og fra Lilleasien. Allerede nu dyrkes over 2000 forskellige Arter Træer.

* *

*

Det turde være hensigtsmæssigt at belyse Forholdene i den Del af Ontario, der ligger Øst for Huronsøen, ved at op-

Ottawa i Fugleperspektiv.

trykke Salgsvilkaarene for nogle større og mindre Landejendomme. De nedennævnte Ejendomme var for to Aar siden averterede til Salg, og flere af dem gik over paa skandinaviske Hænder:

I *Kent* County: En 103 Acres Farm sælges; 62 Acres er ryddet og 41 Acres staar med spredt Skov. Der er 11 Acres Frugthave med Kirsebær, Blommer og Frugtbuske. Jordbunden har Lerunderlag og er dels vandet af en Flod, dels ved Kildevæld. 62 Acres er drænet med Lerrør. Der findes et godt, solidt Vaaningshus med 10 Værelser i god Tilstand med Kælder, Vandcisterne etc. Gode Lader, Stalde, Hønsegaard etc. Prisen er 21,000 Kr. En mindre Udbe-

taling forlanges. Beliggenhed: 1 Fjerdingvej*) fra Skole, Marked etc.

En Ejendom stor 150 Acres til Salg. 120 Acres er Pløjeland, Resten Skov med godt Tømmer. 30 Acres er særlig god Hvedejord med Lerunderlag. Alt er indhegnet med Jærntraad og Skinnestøtter; to Kilder og et Vandløb; god rigtbærende Frugthave; en 2-Etages Hovedbygning af Sten, 28 × 30 Fod, med 7 Værelser foruden Køkkenhus, 20 × 24 Fod, Kælder 28 × 30 Fod. Lade og Skure; Laden er 56 × 72 F. med Stald under til 8 Heste og Køer, Svinehus 15 × 18 Fod, Faarefold og andre Udbygninger. Det er en første Klasses Korn- og Kvæg-Farm; næsten hele Jordarealet er drænet. Tre Fjerdingvej til god Markedsplads med Jærnvejsstation, tre Mil til nærmeste By. Prisen er 45,000 Kr. Udbetaling 5,500 Kr.

County Middlesex: 100 Acres, heraf 90 ryddet Land uden Sten eller Stub og 10 Acres Skov med Birk, Elm og Ahorn. 16 Acres Eng, 20 Græsgang; 5 Acres er lagt ud med Vinterhvede. Alle 90 Acres er drænede samt vandede med to altid flydende Kilder. 1½ Acres Frugtanlæg; godt Hus, Udbygninger, Stalde etc. 1 Mil til Kirke og Skole. Pris 18,000 Kr.

Omegnen af *Oneida:* 165 Acres, rig Lerjord med letbølgende Overflade. Frugthave med 250 fine Træer, fuldtbærende. Smukt, stort Stenhus i to Etager, 30 × 40 Fod stort Køkken, rummelig Kælder, alt i bedste Stand. Store Udhuse med Stenfundament, Heste- og Kostalde. Høpresse. 1 Fjerdingvej fra Banestation. Pris 19,000 Kr.

Frugtgartneri ved *Saltfleet:* 34 Acres, hvoraf 16 Acres tilplantet med rigtbærende Frugttræer: 115 Æble-, 395 Blomme-, 268 Pære-, 1,070 Fersken-Træer. 3½ Acres med Druer,

*) Distancer og Priser er her angivne i danske Mil og Kroner.

6 Acres Bærbuske og 2 Acres Korender. Murstens Hovedbygning, 13 Værelser, Kældere etc., desuden Skure, Hønseri m. m. Ejendommen ligger ved makadamiseret Landevej, $1^1/_2$ Mil fra *Hamilton*, tæt ved *Stony Creek*. Elektrisk Sporvogn passerer Farmen. Pris 26,000 Kr.

Elgin County: 100 Acres, 95 ryddede til Dyrkning uden Sten og Stub. 11 Acres udlagt med Vinterhvede. Rig Muldjord med Lerunderlag. Stort, solidt tømret Træhus, Udhuse, Stalde m. m. $2^3/_4$ Mil fra en By. Pris 11,000 Kr. Udbetaling 2,200 Kr. Resten staar som Prioritet til 5 %.

Ligesom i Danmark spiller Fjerkræavlen en stedse vigtigere Rolle i Canada. Paa Forsøgsstationerne er der en særlig *Manager*, der eksperimenterer med alle Slags Hønse- og Anderacer for at udfinde de bedste »Køddyr« og »Æggelæggere«. Forsøg gøres med Udrugningsmaskiner, Kyllingefoder o. lign. Intet Sted føres nøjagtigere Bøger over Resultater af Krydsningsforsøg og Fodringsresultater end i Ottawa Farmens Fjerkræafdeling, og intet Sted er man mere agtpaagiven med, hvad der angaar de nyeste og bedste Ægpreserverings- og Pakningsmetoder.

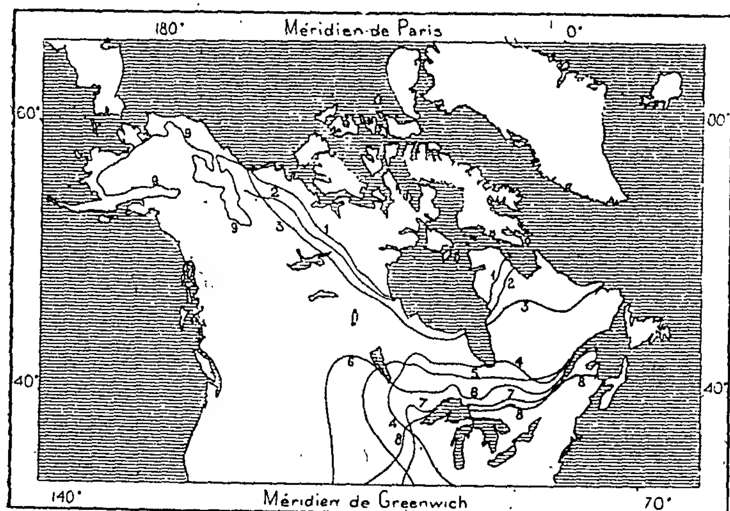
I 1900 ejede Ontario over 10 Millioner Stkr. Fjerkræ foruden 3 Millioner, der blev solgt eller slagtede i Løbet af Aaret til en Værdi af 4 Mill. Kroner.

SEKSTENDE KAPITEL.

»Ny Ontario«. — Nybyggernes Liv i Skovregionerne. — Forskellige Emigranttyper.

Den Del af Provinsen, som i foregaaende Kapitler særlig har været omtalt og som har Byerne Ottawa og Toronto til politisk og merkantilt Tyngdepunkt, kaldes i daglig Tale for

Gammel-Ontario i Modsætning til Ny-Ontario, som dannes af Provinsdistrikterne Nord og Vest for Huron-Søen og Georgia-Bugten. Disse Distrikters Navne er *Nipissing*, *Algoma*, *Thunder Bay* og *Rainy River*. Mod Nord og Syd danner deres Grænser selve Provinsens, men Distrikternes indbyrdes Skillelinjer er kun frembragte ved med Linial paa Landkortet at optrække passende »Længdelinjer«.

Grænserne for Skovvegetationen i Nordamerika.

1. Grænsen for Birken.
2. — - Lærketræet.
3. — - Asp.
4. — - Ceder.
5. Grænsen for Ask.
6. — - Elm.
6. — - Sukkerahorn.
8. — - Rødeg.

Den sydligste Part af Landsdelene gennemskæres af Pacificbanen, der fra Ottawa først løber ind i Nipissing for at ende med at forlade Rainy River, inden den næste Provins, *Manitoba*, betrædes.

Den vestligste Station i Gammel-Ontario er *Sudbury*, en nyopført By, plantet i en Skovregion. Herfra fører en Sidelinje til *Sault St. Marie* — i daglig Tale kaldet *Soo* — hvor to amerikanske Jærnveje sætter denne Del af Canada i Forbindelse med *St. Paul* og *Mineapolis* og som bringer store

Masser canadisk Korn og Mel til Atlanterhavskysten. Lange Rækker Godsvogne holder ved Sudbury-Station topfulde af Produkterne fra nærliggende Miner og Smelteovne. Over Trætoppene stiger talrige sorte Røgsøjler tilhimmels, betegnende de Steder, hvor Kobber og Nikkelærts i Millioner af Tons drages frem af Jorden.

Toget suser af Sted mellem uendelige Rækker af Høje, Enge, Skove og Søer, og nu — efter 24 Timers Rejse fra Montreal — ses et Glimt af Lake Superior langt ude tilvenstre. Snart efter bruser Toget langs den mægtige Søs stejle Kyst. Tilhøjre hæver skovklædte Bjærge sig med fremspringende, nøgne Klipper imellem.

Mange Timer spreder Søen sig nedenfor Toglinjen. Dens vældige Flade taber sig i Horizonten som et Hav. Nu og da passeres et Sejlskib eller en Damper; af og til trækker Banen sig en halv Mils Vej eller saa tilbage fra Kysten, snart ruller Toget højt oppe over Vandspejlet, snart saa tæt Bredden, at Vandet synes at skylle ind mod Hjulene. Det gaar gennem Tuneller, over dristigt svungne Jærnbroer, langs Dæmninger og Viadukter — overalt synes Terrænet at have lagt Baneingeniørerne de største Hindringer i Vejen.

* *

*

Men Toget farer altfor rask af Sted, allerede har vi gennemkørt Ny-Ontarios to østligste Distrikter *Nipissing* og *Algoma*. Et Par Ord om disse Nybyggeregne.

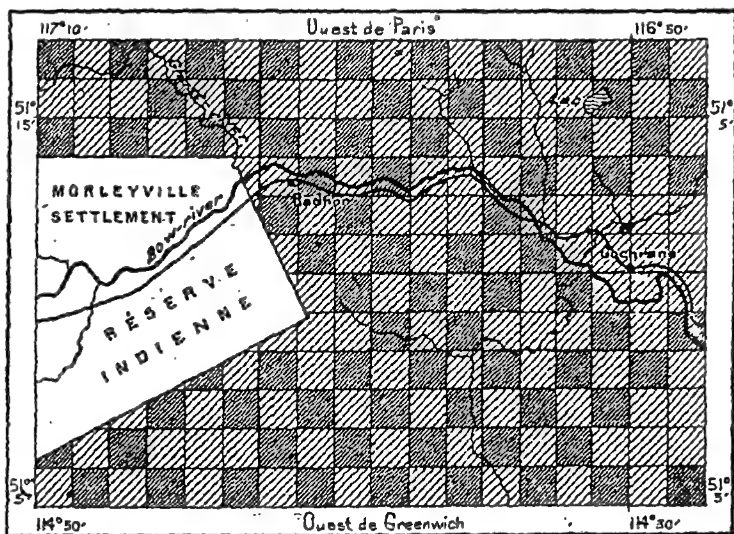
Indtil for faa Aar tilbage var det kun Tømmer og Ærts, der gav Landet Værdi; men snart rygtedes det, at Jordbunden var ligesaa gunstig for Agerbrug som de »gamle Egne«, og det besluttedes da at aabne de rige Distrikter for Kolonister. Foruden Pacificbanen byggedes *Canadian Northern* Jærnvej. Den Del, der fører igennem Ny-Ontario, aabnedes for Trafiken 1901, andre Linjer stikkes ud, Veje anlagdes, kort sagt alle de sædvanlige forberedende Skridt til Bebyg-

gelse og Opdyrkning af Landet blev gjorte. Og Anstrængelserne lønner sig, Tilvæksten af Kolonister er stadig voksende, og det synes, som om de nye Borgere befinder sig saare vel, thi de giver i deres Breve saa tillokkende Skildringer af det nye Hjemland, at de tilbageblevne Venner og Slægtninge i den gamle Verden efterhaanden følger Foregangsmændenes Eksempel og drager mod Vest. Det er ikke mindst for Vest-Canadas Skyld at Norge ifjor mistede 40,000 kraftige, arbejdsdygtige Mennesker. Alt tyder paa, at ogsaa Sverig, Danmark og Finland i de kommende Aar vil afgive betydelige Kontingenter til Amerikas nordlige Fremtidsland, hvis Jord er billig og frugtbar, hvis Skatters Tryk er umærkeligt, hvis Klima er langt bedre end de skandinaviske Landes og som ikke kender den knugende Værnepligtsbyrde.

For den professionelle Landmand, som udvandrer til Canada, fordi han der med ringe Kapital kan skabe sig Uafhængighed og Velstand ved at udnytte sin Energi og Viden, er det Tidspilde at tage fat paa et Stykke Skovland, som først efter Aars Slid kan omdannes til Kornmarker og Græsgange. Men der er andre, for hvem et stort Areal »fri Jord« med derpaa voksende Tømmer kan være netop det mest fristende. Til saadanne hører Husmandsønner og Arbejdere af enhver Art, som kun har Penge nok til at skaffe sig selv og Familje derover, og som i Hjemlandet ikke har nogen som helst Udsigt til at naa frem til gode Kaar. Og Tallet af den Slags Mennesker er — ogsaa i vort forholdsvis velstaaende Land — desværre overordentlig stort.

Der er i Vest-Canada altid Efterspørgsel efter Træ til Brændsel, til Bygningsmateriale, Telegrafpæle, Jærnbanesveller etc., og vælger den fattige Udvandrer den rigtige Egn i Ny-Ontario til sit fremtidige Opholdssted, og faar han i denne Egn udstukket et godt Skovareal, indeholdende de gode Træsorter, saa kan han faa sit Arbejde godt betalt, samtidig med at han rydder Jordlodden for sig selv og gør sin Ejendom tjenlig til Kornavl.

I ethvert Distrikt er der ansat en *Crown Lands Agent*, hvis Opgave det er at anvise Emigranterne den frie Statsjord. Denne Jord spreder sig over mægtige Arealer, over hvilke Landmaalere har optaget detaillerede Kaart. Et saadant Kaart ser ud som et Skakbrædt med Hundreder af Kvadrater. I Ny-Ontario er Kvadraterne 100 à 200 Acres store, og det staar den fattigste Mand frit for at udvælge sig en Ejendom af den uoptagne Jord — 100 Acre stor, hvis han er ugift og

Typisk Kaart over Udstykning af Jordlodder til Kolonister.

over 18 Aar, eller hvis han er gift men er barnløs; 200 Acre stor hvis Familjen har et eller flere Børn under 18 Aar at forsørge. Om Familjeoverhovedet, der ønsker fri Jord, er en Mand eller Kvinde, spiller ingen Rolle. Lovens Fordringer overfor Indehaveren af »fri Jord« har allerede været omtalte. Det væsentlige er at *markere* sin Hensigt, virkelig at ville bo og bygge i Egnen og ikke drive Spekulation med Jordgaven, derfor skal et Hus bygges og nogle Acres Land »klares« og dyrkes i en rimelig Tid.

Men Fordringerne gennemføres med ringe Strænghed, de

byggede »Huse« er ofte kun tarvelige Skure, og »Opdyrkning« af Land er et saare elastisk Begreb.

Mange ugifte *Settlers* finder mest Behag i selve Rydningsarbejdet. De erhverver det 100 Acres Areal, bygger en lille Træhytte og fælder de Træer, som de lettest faar afsat til bedste Pris. Naar de er færdige med det og har fjærnet de værste Træstubbe, staar der en Del spredte Træstammer paa Ejendommen. Saa giver de Jorden en let Overfladepløjning, saar Havre i Fugerne og tager gærne en stor Høst ind. Dermed er de færdige med deres Virksomhed. De har faaet Arbejde og Høst godt betalt, og nu hører de 100 Acres ind under Begrebet *improved land* — forbedret Jord — og kan sælges til andre Nybyggere, som helst er fri for den værste Rydning.

Og saa udvælges et nyt Stykke frit Skovland, der bringes i *improved* Stand.

Et saadant Pionerliv i de store Skovdistrikter udøver en sælsom Tiltrækning for mange Mænd, og ikke faa har arbejdet sig op til Rigdom ad denne Vej. Efterhaanden gør Skovrydderen sine Erfaringer og forstaar at vælge sit Virkefelt med Omsigt. Ethvert Distrikt besidder særlige Fordele, yder visse Chancer fremfor andre. Et Sted vokser Træerne paa guldførende Bjærgdrag; et andet er særlig rigt paa »Pitchpine« eller paa Bark, der betales godt i Garverierne. Ofte bruger Pioneren Øksen en Tid og tager derpaa fat paa Hakke og Skovl, hvis Rydningen af dybe Træbuller og Rødder har afsløret »free-milling«-Guld i fristende Mængde.

* *

*

Medens den ugifte Mand i Ny-Ontario som andet Steds er fri og uafhængig og til en vis Grad kan følge sin Smag og Tilbøjelighed, selv om Pengene ikke tynger hans Lommer, er Forholdet et ganske andet med den fattige Mand, der bringer Familjen med sig. Hans Jordlod er stor — 200 Acres —;

og han maa vælge et »Homestead« (Boplads), der ligger saa nær et »Arbejdsmarked« som muligt.

Han maa bygge et nogenlunde solidt og rummeligt Hus og til en Begyndelse rydde Plads til lidt Havejord. Om Sommeren gaar han paa Arbejde enten i en Fabrik, ved Baneanlæg eller hvad der nu tilbyder sig. I saa Henseende behøver Ingen at nære Frygt, der er i Canada altid Arbejde for dem, der vil bestille noget. Om Sommeren faar Høst-

Nybyggerliv i Skoven.

folk i Ontario f. Eks. 1 til $1^1/_2$ Dollars om Dagen foruden Kosten (gennemsnitlig 5 Kroner), for andet Arbejde betales noget over 100 Kr. om Maaneden paa egen Kost. Professionelle Haandværkere opnaar imidlertid langt højere Løn.

Det er i de seks Sommermaaneder, at Manden skal tjene til de nødvendigste Nyanskaffelser til den fremtidige Landejendom, og imedens han slider i det og kun vender hjem til Bjælkehuset fra Lørdag til Mandag, maa Konen og Børnene gøre Nytte paa »Farmen«: Køkkenhaven indhegnes og graves, tilsaas, beplantes og renses for Ukrudt. Saa kommer Turen

til Hønsegaarden; Manden tømrer Huset sammen paa Søndagsfridagene; Høns og Ænder, en »Rugekalkun« og et Par Duer holder snart Liv i det lille Hjørne bag Huset; en Gris grynter tæt ved.

En vindskibelig Nybygger sætter sig straks i Forbindelse med Distriktets *experimental farm*, det kaster noget af sig: smaa Sække Havre og Hvedeudsæd, unge Æble- og Ferskenplanter, Stiklinger, Frø og en hel Stabel Brochurer om alle mulige Landbrugssager falder gratis indenfor hans Dør — det er utroligt, hvad saadanne Nybyggerlandes Regeringer og Embedsmænd kan præstere af folkeligt Arbejde, og hvad de har Raad til at ofre for at ophjælpe selv de beskedneste Landbrug.

Naa, Oktober Maaned er naaet med korte Dage og Nattefrost, Nybygger-Arbejderen bliver hjemme, Vinteren begynder. Har Sommeren været heldig og Fortjenesten god, staar allerede en drægtig Ko i sit lille Aflukke ved Blokhusets Gavl, klar til at aflevere en velskabt Kalv og for Resten rede til at lade sig malke hele Vinteren igennem.

Vinteren er Hjemmets Tid i Canada og ikke mindst for Nybyggerne i Skovdistrikterne. Om Dagen gaar Rydningen for sig. Alle Gavntræer falder først for Øksen, afgrenes og stables i Hobe indtil Sneen er falden saa tæt, at Slædetransporten kan begynde. De lange Aftener arbejdes ved Høvlebænk og med Snitteværk: der laves Møbler til det nye Hjem, Skafter til Arbejdsredskaberne for næste Sommerkampagne, Ædetrug og Dueslag, Kælker til Arbejdsslæden. Der er nok at bestille, og Tiden gaar hurtigt. Om det fryser tyve eller tredive Grader spiller ingen væsentlig Rolle — Træhuset er lunt, Sneen har længst dækket alle Aabninger, og Brændslet koster slet ingen Ting.

Tusinder af Mænd og Kvinder, der har levet Storstadsproletarers knugende fattige Liv i snævre Gaders taarnhøje Kasernehuse, uden Haab for dem eller Afkommet om bedre Tider, har vovet det lange Spring, har en skønne Dag staaet paa den 100 Acres Frilod i et eller andet canadisk Skov-

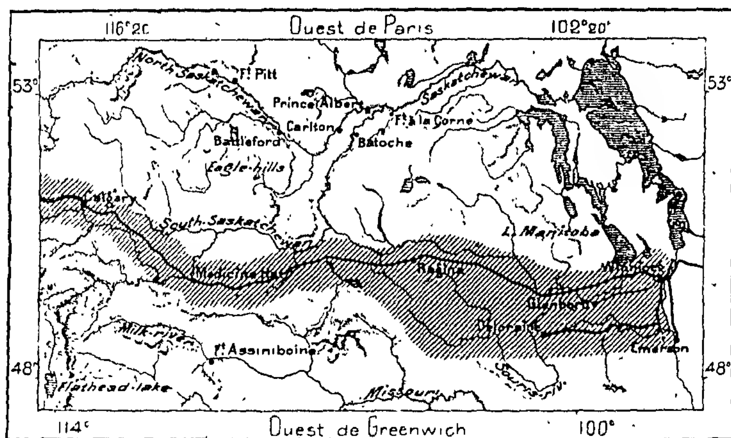
distrikt, har følt sig knugede overfor den store Opgave: at skabe et nyt Hjem paa den bare Jord mellem alle de høje Træer; de har famlet lidt, tabt Modet, fundet det igen og har taget fat. Og de har hurtigt lært, at Vanskeligheder kun er store, saa længe man ser paa dem, de kan slet ikke taale at tages paa med kraftige Næver, for saa svinder de ind til ingen Ting. Saadanne fattige Arbejdere, der i Byerne tumlede med Brolægning, med Haandlangerarbejde, i Jærnstøberier, Dampmøller, eller med Gud véd hvilket Haandværk, som aldrig bragte dem i Berøring med det frie Land og den stærke Skovluft, for dem er Nybyggerlivet en Gaade — indtil de selv kaster sig ind i det. Og saa er det utroligt, hvor hurtigt Gaaden løses. Tager de fat saaledes som ovenfor er beskrevet: arbejder om Sommeren i deres Profession og om Vinteren for Hjemmet, bliver den gradvise Overgang til den udelukkende Dyrkelse af Jorden let og naturlig. Efter nogle faa Aars Forløb er Arbejderen blevet Landbruger. Han forlader ikke ved Foraarstid sit Blokhus, men pløjer Jorden og trækker Kvæget paa Græs, og Tiaarsdagen efter, at hans første Øksehug klang mod Træet paa den frie Jord, kan det hænde, at Træhuset er forsvundet og at et Stenhus er rejst i Stedet, omgivet af Have og Gaardsplads, Stald og Lade, og at Træerne rundt omkring har trukket sig ærbødigt tilbage for at give Plads for smukke, store Kornmarker og saftige Græsgange.

Da tænker Farmeren tilbage paa sin halvglemte Bytilværelse som paa en ond Drøm, og det falder ham vanskeligt at forstaa, at han har kunnet leve de mange Aars tidligere Liv uden at trække en Mundfuld frisk Luft og uden anden Vederkvægelse end Drikkeriet i tilrøgede, lavloftede Knejper.

* * *

Men lykkes det Arbejderne fra de store Byers Fattigkvarterer at vinde frem som canadiske Nybyggere, hvor meget lettere er det da ikke for den professionelle Landbruger, for

den luvfattige Husmandssøn og den hjemløse Landarbejder at komme til Velstand derovre i det store Land, hvis Jord er villig til at give tredive Fold tilbage, hvad der nedlægges i den. Og det er da ogsaa den Klasse Mennesker, der særlig befolker de nye Egne. Men selv den dygtigste Landarbejder i Danmark bør ikke drage til Canada for straks at begynde et selvstændigt Landbrug. Ligesaa vel som Byarbejderen kan han vælge sin Frilod, saa snart han faar Kig paa det rette Sted — og det er godt at have Fremtidshjemmet for

Pacificbanens Landomraade.

Øje, det driver til Arbejde og til Sparsommelighed. Men de første Par Aar bør han tage Tjeneste hos en flink Farmer; det tjenes der gode Penge ved og saa læres netop den Landbrugsmetode, som passer bedst til de stedlige Jordbundsforhold, til Klimaet og til Markedet. Kun altfor Mange har ødt Penge og Arbejde for hurtigt at naa den eftertragtede selvstændige Farmerstilling.

* *

*

Der er stor Forskel paa Nybyggerens Lod nu og for blot 20 Aar tilbage. Den Gang skar Banelinjerne ikke

gennem Landet, Transporten af Redskaber o. lign. maatte ske ad Flodveje eller over Land paa Seksspandskarrer. Farmen skulde ryddes, men for Træ var der intet Marked, Stammerne soltørredes og opbrændtes. Nu kan alt det Tømmer, som Farmeren ikke selv behøver til Blokhusets Opførsel eller til Brændsel, sælges. Den Frugt, som Nybyggerens Have tidligere frembragte, maatte han selv spise eller give til Svinene, nu er der Marked for det ogsaa, naar blot Frugten er veludviklet, rettidig plukket og vel behandlet. Tidligere havde det sin Vanskelighed med Opbevaring af Smør og Ost, nu findes der isafkølede Rum — *Refrigerators* — hvortil Varen kan sendes til Opbevaring og Salg.

Hvad det gælder om for Ny-Ontarios Pionerer er at vælge det rette Distrikt og saa lægge sig efter den Jordkultur, der giver det bedste økonomiske Resultat. »Mixed-farming« — netop det der kendetegner dansk Landbrug — er det rette. Og jo mere der lægges Vægt paa Mejeridriften des bedre.

Et lille Eksempel paa Resultatet af Mejeridrift. Det er taget fra *Sunnyside Farm*, Port Arthur i Ontario, og viser Produktionen af 10 Køer i Løbet af 4 Maaneder:

10 Køer ydede i 4 Maaneder 2,082 Pd. Smør à 25 Ct.	$ 520,50
12 Kalve opfødt paa Centrifugemælk	- 96,00
14 Svin fedede med Mælk og Kløver	- 140,00
	$ 756,50

Foderudgifter til Kalve, Køer og Svin udover Mælk og Græsning, 4 Tons à $ 25 pr. Ton	$ 100,00
Netto Udbytte	- 656,50
	$ 756,50

Med Hensyn til Kornavl maa det erindres, at Ny-Ontario ikke er noget særligt Hvedeland saaledes som Manitobas

Slette eller Nordvestdistrikterne, men Havre, Byg, Rug og Rodfrugter giver glimrende Afgrøder, Græsgange og Kløvermarker staar saa tætte og stærke som noget Sted i Verden.

SYTTENDE KAPITEL.

Distrikterne Nipissing og Algoma. — Sault St. Marie. — Rejsen fortsættes.

Ny-Ontarios østlige Distrikt er *Nipissing*, en langstrakt Landsdel, der i Nord—Syd gaar fra St. James Bugten til Nipissing-Sø. Vest for dette Distrikt ligger det fem Gange større *Algoma*, der hverken hvad Jordbundsforhold eller Klima angaar adskiller sig fra Nipissing.

Territoriet, der er gennemflydt af Ottawafloden og dens Bifloder, afgiver Størsteparten af den Mængde »White-pine«, som tilføres det canadiske Træmarked.

Trafiken gennem Nipissing besørges dels af Pacificbanen, dels af Dampskibe paa Ottawafloden. Ved *Mattawa*, *Temiscamingue* og *North Bay* har Tømmerhandlen skabt blomstrende Byer. Fra sidstnævnte By — ved Nipissingsøen — bliver der anlagt en Jærnvej lige op til St. James Bay. Endepunktet her bliver det fra Hudson Bay Co. kendte *Moose Factory*.

Ved Temiscamingsøen har Regeringen aabnet store Arealer for Nybyggere. Jorden er rig Muld med Lerunderlag. Ved *Blanche River* findes store ryddede Strækninger af den bedste Jord. Her kan det særlig tilraades Emigranter at søge Ejendom.

Canadas Agerbrugsminister, Mr. *Duncan Anderson* omtaler i sin sidste Rapport et Landbrug i Nipissing (Nord for Temiscamingsøen) og skriver bl. a.: »Kun to Gange har

Farmeren i Løbet af 20 Aar set Sommer- eller Efteraarsfrost gøre Skade paa Afgrøden. Han angav sit gennemsnitlige Udbytte af Jorden og Priserne saaledes: Kartofler 150 Sække pr. Acre til 75 Cents pr. Sæk; Havre 35—40 Bushels pr. Acre à 40 Cents pr. Bushels; Ærter 20—25 Bushels pr. Acre; Hvede 18—25; Smør 20—25 Cents pr. Pund; Æg 15—20 Cents pr. Dusin; Oksekød 6—7 Dollars pr. 100 Pund; Flæsk 8—9 Dollars; presset Hø 12 Dollars pr. Ton. Tomater modnes i fri Luft; Frugthaver bærer fortrinligt; Malkekøer koster 25 Dollars om Efteraaret og 30—35 om Foraaret. Heste svinger mellem 75 og 100 Dollars, Stude mellem 80 og 90 Dollars pr. Spand.

Vest for de her omtalte Egne ligger »jomfruelige« Strækninger, godt vandede af Søer og Kildevæld. Mellem North Bay og Temiscamingue findes udstukne og kortlagte »Townships« — samlede Arealer rede til Afbenyttelse for Nybyggere. Udmærket Tømmer gror her, og der er fundet stor Mineralrigdom.

Algoma strækker sig fra Huronsøen og Nord paa i en Længde af 360 Mil, medens Breden Øst—Vest er 180 Mil. Den nordligste Grænse — langs *Albany River* — ligger næsten paa samme Bredegrad som London.

Hvis man vil dømme dette Distrikt efter, hvad man ser af det fra Pacificbanen, bliver Indtrykket ikke gunstigt; thi her er Landet klippefuldt og Skovene, som tidligere dækkede Klipperne, er brændte bort. Men Norden for den stenede Egn ligger god Agerjord, gennemstrømmet af mange Aaer og Bække. Navnlig Dalene ejer en rig, alluvial Jordbund.

Nybyggerne vil i disse Egne finde stor Rigdom paa kostbart Tømmer, og mange Steder vokser vildt Græs, som er ypperlig egnet til Kvægfoder om Vinteren.

I Algoma har Staten aabnet adskillige Arealer for Nybyggere, men det tilraades ved Selvsyn at vælge det rette Stykke Land og ikke nøjes med de officielle Beskrivelser. Der findes langt større Forskel paa Jordbunden end i Nipissing. Nogle Steder er Jorden let, andre Steder svær, saa

der er noget for enhver Smag. Bedst er det at udvælge sit Areal ved Bredden af en Sø eller en dyb Flod, thi derved lettes Afsætningen af Tømmeret.

Fra *Killarney*, Provinsens østligste Kystby, til den vestligste, *Sault St. Marie*, findes der adskillige Smaahavne og Landsbyer, hvor Nybyggerne kan faa alt, hvad de behøver til deres Virksomhed; og hele denne Landstrækning ligger mellem to Banelinjer: »The Canadian Pacific« Hovedbane og »Sault St. Marie«-Linjen, der løber langs Kysten. Det er altsaa let nok at gennemrejse og undersøge disse Egne.

* * *

Algomas vigtigste Punkt er det oftere omtalte *Sault St. Marie* — en mægtig Katarakt, der opstaar ved St. Mary-Flodens Udløb i Huronsøen. Det er et af de Punkter, hvor de Forenede Staters og Canadas Jord mødes mellem de store Søer.

Katarakten er for Navigationens Skyld delt ved to Kanaler, én paa Staternes og én paa Canadas Side, og saa stærkt benyttes disse Veje, at der aarlig passerer større Tonnage gennem dem end gennem Suezkanalen. Landet i Kataraktens umiddelbare Nærhed er ikke egnet til Opdyrkning, men der findes stor Mineralrigdom, og der tjenes mægtige Formuer paa Skovprodukter. For faa Aar siden boede her kun nogle faa Hvide og Indianere, der var ansatte i Hudsonkompagniets Tjeneste; thi dette Punkt stod for Pelshandlens Skyld i stadig om end yderst besværlig Forbindelse med Winnipeg og St. James' Bay. Nu ligger her en By, der utvivlsomt vil vokse op til at blive et af Canadas største Industricentrer. Den umaadelige Vandkraft, der i stadig større Udstrækning tages i Industriens Tjeneste, Jærnvejenes Indflydelse og den betydelige Trafik af Flodbaade og Dampere paa de store Søer — alt bidrager til »Soo«'s Opkomst. Her er en god Virkeplads for merkantile Talenter blandt skandinaviske Emigranter.

I 1894 dannedes et Syndikat af Kapitalister til Udnyttelse af Sault St. Marie og af Algomas Hjælpekilder. Der ind-

Hvededamper i Slusen ved Sault St. Marie,

rettedes en Fabrik til Tilvirkning af »Træmasse«, og 20,000 Hestekraft beslaglagdes af Kataraktens Drivmagt. Ved den store Skovrydning, som iværksattes for at kunne forsyne Fabriken, opdagedes Nikkelærts; dette Fund førte atter til Oprettelse af meget store Staalfabriker.

Selve Træmassefabriken er den største i Verden. Den har kostet $7\frac{1}{2}$ Million Kroner. Syndikatets hele Kapitalanlæg beløber sig til den uhyre Sum af halvfemte hundrede Mill. Kroner. Fabriken beskæftiger 500 Mand foruden de mange, der rydder i Skovene.

Det har vist sig nødvendigt at anlægge nye Banelinjer gennem hidtil uberørte Skovdistrikter. En af dem kaldes *Algoma Central Railway*, der foreløbig er naaet til *Michipicoten* Havn paa Nordkysten af Lake Superior. 12 Mil herfra ligger den berømte *Mount Helen* Miner, der menes at rumme 30 Millioner Tons rød Jærnærts, der afgiver mellem 60 og 66 % ren Bessemer Jærn.

Som man ser, afføder ét Kæmpeforetagende en Række andre i disse rige Egne. Soo-By har allerede 7000 Indbyggere — kun en ringe Begyndelse — og i Omegnen er der god Brug for Farmere, der kan forsyne Stedet med Levnedsmidler, og der er Plads for mange Nybyggere, som vil arbejde om Sommeren for om Vinteren at leve paa deres Frilod.

Ved *Gaulais Bay* og *Vankonghuet* ejer Regeringen Land, og begge Steder naas let fra Soo. 25 Mil Sydøst for Byen ligger *St. Joseph's Ø* ved Indløbet til St. Marie Floden. Det meste af de 92,000 Acres er allerede tagne af Nybyggere, men endnu er der Land tilovers.

Af andre Steder, hvor Emigranter kan tilraades at søge hen, er *Thessalon*, *Nairn Centre* og den frugtbare Ø *Manitoulin.* Men denne Del af Algoma er en Egn, hvortil der længe har været stærk Tilstrømning, saa det vil næppe vare ret mange Aar, inden alt Friland er udstykket.

* *

*

Thunder Bay er det næste Distrikt mod Vest som Pacificbanen gennemskærer. Landet har fra Banelinjen samme Udseende som de allerede passerede Strækninger af Algoma og Nipissing. Hist og her ses fladt Land, delvis dækket med Skov. Her er Kolonisationen i fuld Gang: smaa og store Marker mellem Rydningerne, plumpe Blokhuse, enkelte Stenbygninger, omgivne af Træstalde og Skure, spredte Flokke Køer og Faar kendetegner nyanlagte »Townships«, som om faa Aar vil have udviklet sig til rige Landbrugsegne med Gaarde og tætbyggede Landsbyer om Kirker, Skoler, Posthuse og Kroer. Der er livlig Vækst i saadanne canadiske »Settlements« i disse Tider.

Toget flyver over Nepigons Flodbro. Nede langs Strømmens Bredder mod Nord og Syd og helt ude i Vandet staar Sportsfiskere ikke alene fra Canada men fra alle engelsktalende Lande, thi Nepigonfloden er berømt for sine »fem Punds Foreller«.

Ved den lille By *Port Arthur* er vi nu 1000 Mile fra Montreal. Port Arthur og nogle Mil længere mod Vest, *Fort William*, ligger ved en af Lake Superiors nordlige Indskæringer, *Thunder Bay*, og her ophører Pacificbanens »østlige Sektion«. Fra dette Punkt begynder Rejsen igennem »Vestlandet«, den største og rigeste Kornegn, som Nutiden har lagt aaben til Menneskeslægtens Brødforsyning.

Vældige Rækker af Godsvogne fulde af Korn, Kvæg, Mel og andre Landbrugsprodukter har det øst fra kommende Tog allerede passeret, men først ved Port Arthur gaar det rigtig op for den Rejsende, hvilken uhyre rig Egn han drager imøde: Ved Byens endeløse Kajer ligger stuvende fuldt af Skibe; mægtige Bunker Tømmer, Kul og Stykgods hober sig op, rede til Forsendelse. Og oven over alt hæver sig de taarnhøje Kornelevatorer.

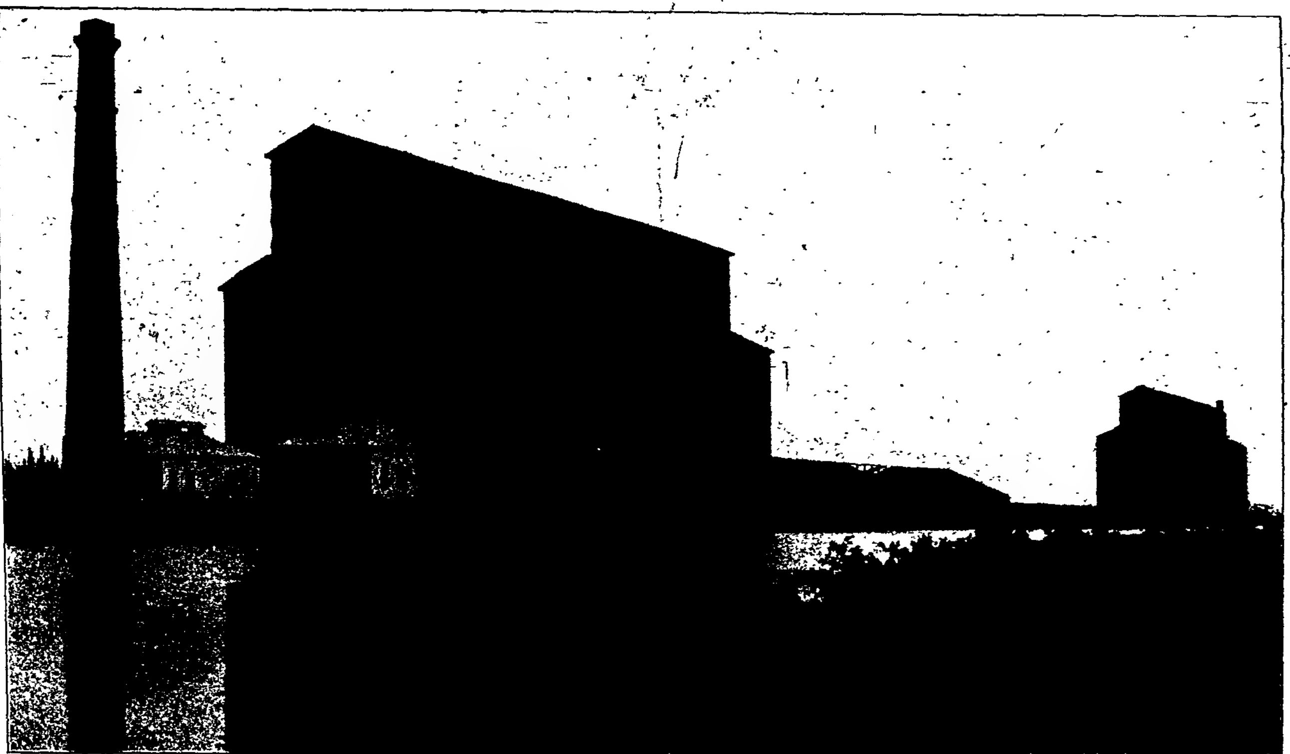
Ved Fort William er der bygget saadanne fire Elevatorer, rene Giganter blandt Jordens Bygninger; hver af dem kan rumme 1,500,000 Bushels Korn. Ved Siden af dem ligger Fragtdampere paa mange Tusind Tons — de ligner Legetøjsbaade.

Sceneriet rundt om Thunder Bay er det mest afvekslende og fortryllende, som Rejsen endnu har fremvist. Bugtens store, smaragdgrønne Flade er paa den ene Side indesluttet af sort- og purpurfarvede Basaltklipper og paa den anden af runde, skovklædte Højdedrag, stadig hævende Toppene højere mod Baglandet. Ud fra den mørke Skovbaggrund gaber en dyb, langsomt flydende Flods Munding, det er *Kaministiquia*, der roligt og sindigt afgiver sine Vande til Lake Superior. Ingen skulde ved Synet af Mundingen ane, at Floden kun faa Mil inde i Landet gør et næsten ligesaa vældigt Spring i Dybet som Niagarafaldet.

Toget har fordoblet sit Vognantal for at kunne medtage alle de vestgaaende Passagerer, der kom herhid ad Søvejen paa Superiors store Dampere, samt et ikke ringe Antal Jagt- og Fiskesportsmænd, som har »arbejdet« i Thunder Bays Omegn. Snart ligger Bugten bag ude, og gennem en Nat og det halve af den kommende Dag ruller Toget gennem et vildt, forunderligt Landskab mod Nordvest: alle Floder, der passeres, synes at strømme med ellevild Hast gennem Lejerne, overalt bruser Vandfald eller skummer og damper hvirvlende Katarakter. De dybe, klippeindfattede Indsøer bliver større, jo længere Vest paa Turen gaar, store Skove gennemiles og uhyre døde Strækninger, hvor Kulhobe, Aske og røgsværtede Træbuller vidner om, at frygtelige Skovbrande har raset. I Maaneskinnet rager de kullede Stammer op som Spøgelser, der strækker lange afmagrede Arme ud i Luften. Et sørgeligt Sceneri.

Det var igennem disse Egne, at *Wolseley* i 1870 førte sin Armé paa sit Ødelæggelsestog mod de rebelske Halvblodsindianere, der havde slaaet Lejr langs *Red River*.

Men vildt og sønderrevet, som Landskabet tager sig ud, er det dog fuldt af Naturrigdomme. Ædle og nyttige Metaller er fundne her paa mangfoldige Steder, Miner og Skakter aabner allerede her og dèr ind til Jordens Skatkamre, og fra disse Egne fældes Tømmer til Brug for Nybyggerne paa de træfattige Sletter mod Vest.

Fort Williams største Kornelevator (rummer 2,500,000 Bushels Hvede).

Midt i Vildnisset støder man paa opblomstrende Landsbyer, og her findes mangen god Farm, hvis Ejer sikkert og støt glider mod Velstand.

Endelig naas et havstort Vandspejl, det er *Lake of the Woods.* Et halvt Dusin hæsblæsende Savmøller stikker deres sværtede Skorstenspiber op i Luften, og højt til Vejrs rager en uhyre granitbygget Dampmølle med en Klynge af Kornelevatorer og Vareskure tæt om. Byen *Keewatin* er naaet, og Bygningerne, der fangede Øjet, ejes af det rige *Keewatin Power-Company,* som hersker over de omliggende 3000 □ Mil og som i stor Udstrækning anvender Vandet til Drivkraft for allehaande industrielle Foretagender, hvis Opgave det er at modtage Vestens Raaprodukter og sende dem i bearbejdet Stand Øst paa.

Tæt herved ender Rejsen gennem Ontario — Gammel og Ny. Dog, Toget ruller for hurtigt, og Rejsen kan ikke fortsættes før Ny-Ontarios to østlige Distrikter *Thunder Bay* og *Rainy River* har faaet en mere indgaaende Omtale.

ATTENDE KAPITEL.

Thunder Bay og Rainy River Distrikter. — Regeringsrapporter. — Guldfund. — Lake of the Woods.

Næppe nogen Del af Ontario har været saa hærget af Skovbrande som Thunder Bay Distriktet; Tusinder af Acres ligger aabne, blottede for Trævegetation eller højst bevoksede med Busk, men paa lange Strækninger er Græs traadt i Stedet for Fyr, Elm og Ahorn — til Glæde for Nybyggerne, hvem det skaffer billigt Vinterfoder. Adskillige af disse naturlige Græsmarker afgiver nu Plads for Kvæg-Farme, andre Steder pløjes Overfladen og tages under Kornkultur.

Der findes en stor Mængde Søer og Vandløb i Distriktet, og næsten overalt kan Brønde graves kun faa Fod under Overfladen.

Canadiske Skovhuggere ved Vintertid.

Klimaet er om Vinteren koldt men sundt. Selv i den varmeste Sommertid er Nætterne kølige, men kun sjældent

synker Termometret saa dybt, at Afgrøden tager Skade. De fleste Kornsorter og Rodfrugter af alle Slags lykkes fortræffeligt saavel som Grøntsager og Buskfrugter. Vilde Blaabær findes i stor Mængde spredt over hele Distriktet og bringer god Fortjeneste ved Salg i de østlige Byer. Pløjningen begynder i April, og Kornet skyder hurtigt til Vejrs i den støtte, stærke Sommervarme.

De to vigtigste Pladser i Distriktet ligger, som allerede nævnt, begge ved Thunder Bugten — Byerne *Port Arthur* og *Fort William.* De betjenes begge af *Canadian Pacific-* og *Canadian Northern*-Banerne og desuden af det førstnævnte Selskabs Dampskibslinje, der løber mellem *Owen Sound, Georgian Bay* og de to Byer. Endvidere lader forskellige amerikanske Selskaber Dampere løbe dels med Passagerer, men særlig med Kornfrugt paa Havnene ved Thunder Bay.

Mellem Port Arthur og Fort William raser en hæftig Konkurrencekamp, idet begge søger at drage den størst mulige Trafik til sig og de flest mulige Nybyggere til deres respektive Oplande — en Strid, der kun kan gavne Kolonisterne.

Kamanistiquia-Floden, hvis 100 Fod dybe Vandfald — Kakabeta — allerede er omtalt, flyder gennem et stort og frugtbart Dalstrøg. Her findes over ti Tusinde Acres udmærket Jord, fra hvis Overflade Størsteparten af Skov er bleven fjærnet, og som nu kan dyrkes med Fordel. Adskillige Settlements er allerede grundede i denne Egn og intet Sted vokser bedre Kvæggræs eller sværere Afgrøde af Rodfrugter. Ganske særlig egner Dalen sig til Anlæg af Haver for Grøntsager og lignende, for hvilke der er en stedse stigende Efterspørgsel.

Omtrent 40 Mil Øst for Port Arthur — ved *Black Bay* — findes udmærkede Arealer for Nybyggere. Men de rives hurtigt bort, Udviklingen gaar rask for sig i Ontario!

* * *

Udsigt over Nipigon-Floden.

Nipegonsoen har alt længe hørt til Canadas populæreste Egn, thi den store Vandflade har den smukkest tænkelige Indramning og er berømt for sine Foreller. Men det er først for nylig, at ogsaa andre end sports- og skuelystne Turister har faaet Interesse for Søens Omgivelser. De ejes for en stor Del af Hudson Compagniet, der har en vigtig Station her. Stationschefen Grev *de Laronde*, som har levet paa dette Sted over 30 Aar, har opdyrket Land forskellige Steder og saaledes demonstreret, at Jorden egner sig til Landbrug saa godt som de bedste Steder i Distriktet.

Regeringens »Ekspert« udtaler i sin Rapport: at Landet er udmærket egnet til Nybyggere paa Grund af dets yderst frugtbare Jord, store Strækninger Storskov, umaadelige, uudnyttede Vandkraft, dets mange skønne Søer, der er fulde af af Fisk. Jagt findes overalt, Klimaet er behageligt og sundt, Mineralrigdommen overvældende, og samtidig er der godt Afsætningsmarked for alle Produkter.

Kul er fundet forskellige Steder og store Marmorlejer, hvis Raastof overgaar alt, hvad der hidtil er opdaget i de Forenede Stater.

»Den Fugl, der kommer tidligst, faar mest at æde,« siger Canadieren, og her er virkelig et næsten uudnyttet Stykke Land, som kan bringe mange Mænd Rigdom — dog mest til dem, der kommer først.

Rainy River er Ontarios østligste Distrikt, det næste Skridt fører ind i *Manitoba*. Skellet mellem Distriktet og de Forenede Stater er *Rainy* (Regn) Flod og Sø. Distriktet dækker 22,000 □ Mil eller omtrent 14 Millioner Acres af højst ulige Beskaffenhed. Med Hensyn til Nybygger-Settlements, saaledes som de for Tiden grundes og fordeles, kan man mest praktisk skælne mellem *Rainy River* Dalen og *Wabigon Division*.

* *
*

For Agerdyrkere gives der næppe nogen bedre Egn i Ontario end Rainy River Dalen. Jordbunden hviler dels paa

Mergel, dels paa sandblandet Ler, er let at dyrke og i en sjælden Grad produktiv. Langs Flodens Bredder er Jorden god, men endnu bedre lidt derfra. 600,000 Acres er udmaalt og inddelt i *Townships*, og Kolonisationen er i fuld Gang. En Del Cedertræ findes overalt og staar i god Pris; Markerne er lette at dræne, da de ligger adskilligt højere end Floden. Af en Regeringsrapport uddrages følgende:

Nybyggernes Høst har været god (1901); gennemsnitlig folder Hveden 22 Bushels, Havren 45 B. og Ærterne 30 B. pr. Acre. Høslætten er altid svær og af god Kvalitet, Majs giver godt Udbytte, Kartofler og Turnips ligeledes. Hos Mr. *William*, *Fort Frances* gav en Køkkenhave paa 1/4 Acre et Salgsudbytte af $ 140, ét Kaalhoved vejede alene 37 Pund, en »Pumpkin« (Art Græskar) vejede 100 Pd. og en Vandmelon 125 Pd.

Et andet Sted blev der produceret 45 Bushels *Fife*-Hvede pr. Acre og 270 Bushels Havre paa en fire Acres Mark. Af *Timothe* høstedes 3 Tons pr. Acre, første Høst i Juni, anden tidligt i September.

Efter en Rapport fra *Carpenter* Township (Lash & Derlin): Rainy Rivers Jord er den bedste, jeg har kendt. Man kan saa Byg paa ny Jord saa sent som i Midten af Juli og endda faa en god Høst. *Duncan Reid* saaede to Sække — omtrent 4 Bushels — og tærskede 96 Bushels. Paa en vel tilberedt Mark kan man dyrke hvad som helst. Foraars- og Efteraarshvede falder altid heldigt ud; der er Masser af god Græsning mellem Træerne.

Det er min faste Overbevisning, at der ikke findes bedre Agerjord i hele Provinsen.

* *

*

I denne Del af Distriktet er Træerne næsten alle værdifulde og skaffer Farmerne betydelig Indtægt. I Manitoba er der godt Marked. Nybyggerne faar 45 Cents for Telegrafpæle, 25 Fod lange, 16 Cents for Sveller, 5 Cents for

Hegnpæle; alt Affaldsbrænde købes til god Pris af Damperne. For 10 Aar siden, da de første »Settlers« nedsatte sig her og til Dato er der solgt 605,600 Sveller og 185,900 Telegrafstænger, ialt til en Værdi af 500,000 Kr. Efterspørgslen efter disse Varer er stedse stigende.

Hvad Minedriften angaar udtaler den officielle Rapport følgende:

Dette Distrikts mineralske Hjælpekilder — udenfor Rainy River Valley — indbefatter nogle af Landets rigeste Guldminer. Guldet optræder i svære Aarer tildels i Gneis eller Granit. Størsteparten af Ærtsen er »free-milling«, som blot behøver at knuses for at give Udbytte ved Vaskning eller Kviksølvs-Amalgamering. Dette fordrer kun et forholdsvis ringe Kapitalanlæg. De vigtigste Guldminedistrikter er *Lake of the Woods, Lower Seine, Upper Seine, Lake Manitou* og *Ny Klondyke.*

Da Territoriet endnu langt fra er tilstrækkeligt undersøgt, er det højst rimeligt, at nye Metallejer, nye værdifulde Skovstrækninger og Nybyggerarealer vil bringe Distriktet forøget Impuls til Virksomhed og Kapitalanlæg.

* *
*

De første, der fik Øjnene op for Rainy Rivers Værdi, var Medlemmer af Wolseleys Ekspedition. Indtil da var det eneste Tegn paa Menneskenes Virksomhed i disse Egne det lille Fort *Frances*, der ejedes af Hudsonkompagniet. Men paa Fortets Grund opvoksede en driftig lille By, *Alberton*, med adskillige Hoteller, Skoler, Kirker og »Stores«, der forsyner de omgivende Minelejre med alt fornødent.

Medens Alberton — eller Fort Frances som Byen stadig benævnes i daglig Tale — danner Distriktets Udviklingscenter mod Syd, er der et andet Tyngdepunkt i den nordvestlige Del, nemlig *Rat Portage.* Denne By er groet op

ved Pacificbanens Tangering med Lake of the Woods; dens Indbyggerantal har allerede passeret de 7000. Rat Portages Beliggenhed er saa fortrinlig og dominerende, at den højst rimelig en Gang i Fremtiden vil blive en af Canadas Storbyer.

Det var Guldfundene i Omegnen, der affødte Byen, men nu bygges der Dampmøller, Savværker og andre Fabriker En betydelig Fiskeeksport drives herfra, og Rat Portage er et af de Steder, der forsyner den civiliserede Verden med de største Mængder Kaviar, lavet af Størens Rogn. Alene Fiskeeksporten beskæftiger over 500 Mand.

En eneste Tømmerforretning, *Ontario og Western Lumber Co.*, ejer seks Savværker, hvorved 500 Mennesker arbejder. Billig og god Arbejdskraft leverer et Vandfald ved Søens Nedstyrtning i Winnipegfloden, men kun en ringe Del af Kraften er endnu benyttet.

Keewatin er egentlig kun en Forstad til Rat Portage, adskilt fra denne ved Søens smalle Indskæring. Her lever 1500 Mennesker. Byen og dens nærmeste Omegn ejes næsten udelukkende af *Keewatin Lumber Co.* og *Lake & the Woods Milling Co.* Det sidstnævnte Selskabs Mølle er den største i Canada og er i Stand til at producere 2,200 Tønder Mel om Dagen. Den drives af Vandturbiner med et Minimumstryk af 1,300 Hestes Kraft. I Forbindelse med Møllen er bygget to Elevatorer, der kan rumme 700,000 Bushels Korn.

Lake of the Woods (Skovenes Sø), ved hvilken de to Byer er byggede, har en Længde af 100 og en Brede af ca. 70 Mil. Den befares af en Del Dampere, som anløber alle beboede Punkter og som endda er i Stand til at sejle helt ned til Fort Frances. Foruden disse Forbindelseslinjer har Regeringen bygget et Par Hundrede Mile god Landevej og fortsætter dermed for at aabne Landet for Nybyggerne.

160 Acres fri Land (ca. 128 Td. dansk) tilstaas enhver Mand, der ansøger derom. Ansøgernes Antal stiger stærkt.

*   *

*

Omtrent i Midten af Distriktet ligger en ret stor Sø, *Wabigoon*, langs hvis Nordkyst Pacificbanens Spor er lagte. Her findes omtrent 240,000 Acres kaartlagt og afstukket Land, der fortrinligt egner sig til Farmanlæg. Jorden skifter fra lettere til noget sværere Kvalitet. Overfladen bølger noget, hist og her stikker Klipper Hovederne frem, og enkelte Strækninger er sumpede. Især Dalstrøgene er frugtbare, men endnu har kun faa Emigranter slaaet sig ned her.

Tæt ved Søen og paa Banelinjen ligger Landsbyen *Dryden*. Her findes Vandkraft til betydelige industrielle Foretagender, og der er paabegyndt en Del Minedrift. Ved Dryden har Regeringen oprettet en *Experimental Farm*, der har trukket en Del Nybyggere til Stedet.

Omtrent midt for Søens Nordkyst ligger en anden Landsby, *Wabigoon*, hvorved er funden store Ærtslejer. Nybyggerne søger stadig til denne Egn, hvis Jord er let at rydde og berede til Kornavl.

* * *

For Emigranter er det værd at vide, at følgende Genstande kan indføres *toldfrit* i Canada:

Klædningsstykker, Møbler, Bøger, Haandværkeres Redskaber, musikalske Instrumenter, Familjers Symaskiner, Bøsser som »Settleren« har haft i Brug 6 Maaneder før Rejsen til Canada, Skrivemaskiner, Husdyr, Cycler, Kærrer og andre Køretøjer, Agerbrugsredskaber, som Ejeren har haft i Brug 6 Maaneder før Rejsen — men ingen Maskindele til Fabriksvirksomhed eller til Salg. Settleren maa selv føre ovennævnte Sager med sig og har ikke Lov til at sælge dem inden 12 Maaneder, medmindre Tolden erlægges.

NITTENDE KAPITEL.

Almindelig geografisk Oversigt over Vest-Canada. — Manitoba, Assiniboia, Saskatchewan, Alberta og Athabasca.

Hvor Ontario slutter, begynder Canadas »Store Vest« — Grand West — der indbefatter en Provins og fire »Distrikter«, som formodentlig om ikke mange Aar opnaar Provinsværdigheden. Provinsen er *Manitoba* og Distrikterne

Dansk Nybyggergaard i Manitoba.

Assiniboia, Saskatchewan, Alberta og *Athabasca.* Nordost og Nord for disse Landstrækninger ligger umaadelige Arealer, der breder sig mod Hudsonbugten og helt op i Polarisen. De kaldes under Et »Nordvest-Territorierne« og *Keewatin* — et indiansk Ord, der betyder »Vinden fra Nord«, et Navn, der tilstrækkelig angiver Landenes barske Klima og ringe Beboelsesmuligheder.

Mod Vest grænser de ovennævnte ordnede Landsdele til *British Columbia,* hvilken Provins afslutter *the Dominion of Canada* ud mod Stillehavet. Sydgrænsen mod de Forenede Fristater er hele Vejen den 49de Bredegrad.

Dette mægtige Landomraades Grænser er kun geometriske Linjer, og indenfor Linjerne er mange Strækninger, Snese Gange Danmarks Areal, ubeboede eller endog helt ukendte. Pacificbanen og dens Sidelinjer, som gennemløber Manitoba og de tre sydligste Distrikter, er Landenes Livsbringere, om dem samler sig Kolonisationens Virksomhed og langs dem vokser Handel, Trafik og Industri.

Staternes *Rocky Mountains* fortsætter sig mod Nord og skyder sig ind mellem Alberta og British Columbia under Navn af *Blue Mountains* eller *Rockies*, og fra denne Bjærgkædes Fod breder sig Øst over en svagtskraanende Slette, som med enkelte Afbrydelser fortsætter sig gennem alle fem Landsdele lige til Winnipeg Søen. Hist og her hæver sig over denne Slette isolerede Højdedrag, saaledes *Cypress-Hills*, der rager 1200 Meter op paa Grænsen af Republiken mod Syd, og *Wood-Mountain* længere mod Øst. Tidligere fortjente de skønne »Skovbjærge« deres Navn, men nu er det kun smaat bevendt med Skovpragten — Øksen og Ilden har ryddet i den Grad op, at man kun i Dalene finder virkelige Skove.

Det var til Wood-Mountain, at Indianerne tidligere flyede, enten de blev haardt trængt Syd fra eller af Canadas hvide Mænd. Her opslog *Sitting Bull*, den berømte Sioux-Høvding, sin Lejr i 1862 efter at have nedsablet et helt Detachement amerikanske Soldater. Den Gang myldrede der med Bisonokser baade i Dalstrøgene og paa de omgivende Prærier — nu er baade Rødhuder og Tykhuder forsvundne. Fredelige Farmere trækker i Stedet Ploven gennem Jorden med saare tamme Oksespand.

Den østlige Del af Slettelandet sænker sig omkring Winnipegsøens store Bassin. Jorden her bestaar af dybe Mudderlag, som tidligere Tiders Indlandsstrømme har afsat. Saa bredte græsrige Prærier sig over den tørre Jord, og gennem Aarhundrederne flammede Slettebrande med korte Mellemrum hen over Landet; Regnen vaskede Aske og Kulrester ned i Muldet. Der er faa Steder i Verden, hvor Jorden ejer Mage

til naturlig Frugtbarhed, men endnu er store Strækninger ikke naaet videre i Udvikling, end at de henligger i Sumpformation, og det er ikke let at drage disse Arealer ind under nogen Slags Kultur.

Den vigtigste Flod er *Saskatchewan* — »Floden der løber hurtigt«. Den opstaar af to Floder, der begge bærer Hovedstrømmens Navn med Tilføjelse *Nord* og *Syd*. Den første fødes højt oppe i Columbias Bjærge som Afløb for kæmpemæssige Gletschere. Den løber i en stor Bue, og dens mælkefarvede Vand blander sig med den »klare Strøm«, en krystalklar Flod, der løber til fra Nord.

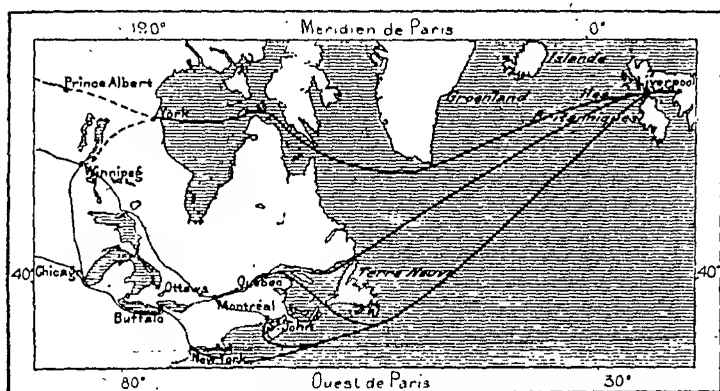
Syd-Saskatchewan er bedre kendt af Rejsende, idet Pacificbanen gennemløber dens Dalstrøg. Den opstaar af en Mængde Smaastrømme, hvoraf en stor Del dannes af *Blue Mountains* Gletschere. Floden faar en Mængde Tilløb, bl. a. fra *Devil's Lake* (Djævlesøen), og bøjer saa mod Nord for at forene sig med den nordre Søsterflod, danner »Grand Saskatchwan«. Disse tre Flodløbs Vandrigdom er enorm:

				Kub.-Meter pr. Sekund.
Gennem	Nord-Saskatchewan		strømmer	708
—	Syd-	—	—	960
—	»Grand«	—	—	1668

De to Søsterfloder løber et langt Stykke næsten parallelt og flyder da sammen mellem en Række Øer, der danner et helt Delta. Hovedfloden fortsætter i en Kurve, vendt mod Nord, snart hastigt strømmende mellem høje Kystskrænter, snart bredende sig over øfyldte Vandflader, indtil den flyder ud i *Cedar Lake*, derfra i *Cross Lake*, hvis Vandspejl ligger 16 Meter over den kun en Snes Kilometer fjærnede Winnipeg-Sø. Strømmen fra den lille Cross Lake over i det store Ferskvandshav gaar derfor med rivende Fart — først over to stejle Tærskler og gennem de fire sidste Kilometer med en rasende Hast som en skummende, hvirvlende Katarakt.

Det er denne Hovedflod, som tilfører Halvdelen af den Vandmasse, der findes i Winnipegsøen. Blandt de andre Tilløb er Lille Saskatchewan. Denne Flod forbinder Winnipeg med Manitobasøen, der har givet Provinsen sit Navn. Manitoba og Winnipegosis (den lille Winnipeg) er to smalle langstrakte Søer, kun adskilte ved en Tange. Tilsammen er de 400 Kilometer lange — omtrent samme Længde som selve Winnipeg; de har alle tre i forhistoriske Tider udgjort Dele af et mægtigt Indlandshav, der strakte sig over hele det Indre af Canada.

Ikke sjældent sætter hæftige Storme Manitobas Overflade

Forskellige Ruter for Udvandrere fra England til Manitoba.

i stærk Bevægelse. Indianerne troede, at en Aand, »Manitou«, var Skyld i dette, deraf Søens Navn.

Blandt andre store Floder i denne Del af Canada er *Red River* (den røde Flod), der udspringer i Staten Minnesota og ender med at udgyde sig i Winnipeg. Men forinden optager den i sit Løb en anden stor Flod, *Assiniboja*, der har givet Navn til det store Distrikt, som den gennemløber. Et kort Stykke efter Sammenløbet flyder Red River forbi Provinsens Hovedstad Manitoba og udvider sig til en deltalignende Sø, som atter forener sig med Winnipeg — »Oui-Nippi« — det skidne Vand.

Vel tilfører Red River langt fra den Vandmængde som Saskatchewan, men den har paa den anden Side haft større historisk Betydning. Det var nemlig ad dens Løb, at de indianske Jægere og franske Pelshandlere trængte op til Winnipeg, idet de fra Lake Superior fulgte en Sænkning, hvorigennem Floder og Søer — Leech og Odderhale — førte til Red River.

* *

*

I det store Nybyggerland mellem Winnipeg og Columbias Bjærge hersker et udpræget Fastlandsklima. Vinteren er meget kold og Sommeren hed. Ikke mindre end 80 Grader kan Termometret svinge mellem Aarstidernes Temperaturgrænser. I Manitoba kan Temperaturforskellen mellem Dag og Nat være større end i nogen anden engelsk Koloni, og minder i saa Henseende om Vestsibirien. Ikke desto mindre egner Vejrliget sig fortræffeligt for den gamle Verdens Emigranter, og man hører aldrig andet end Ros fra Vestens Nybyggere over det sunde og styrkende Klima.

Af og til opstaar hæftige Vinterstorme — *Blizzards* —, der hvirvler Sneen rundt til Fare for Rejsende, men de er dog langt svagere end lignende Uvejr i Fristaterne.

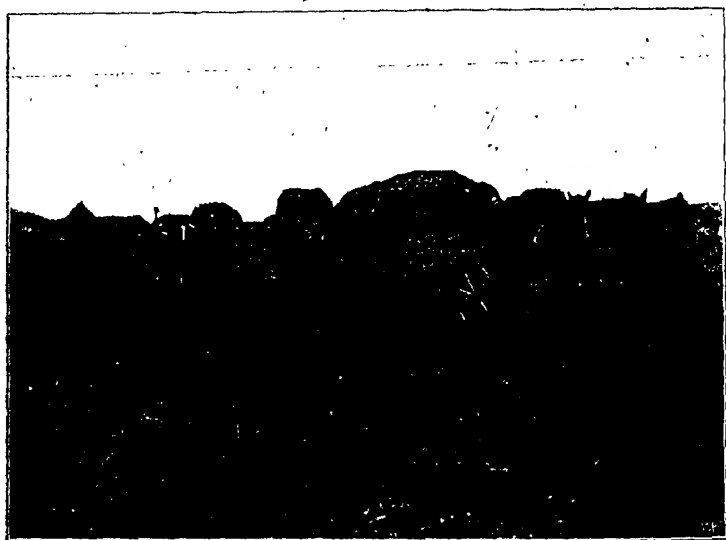
Efter det korte Foraar, der ligesom ved Trolddom giver tilsneede Stepper og nøgne Træer det sommerligste Udseende, følger stærk Varme; dog mildnes denne ved en behagelig Brise, der som oftest drejer med Solen. Nætterne er altid kølige og friske, og Duggen hænger tæt og straalende i Grønsværet.

Canadas vestlige Steppelande ligger omtrent midt i hele Continentet, lige langt fra de polære Egne og fra den meksikanske Golf; og Vindene, der kommer fra Nord og Syd, fra Atlanterhavet eller fra det Stille Ocean, afbalancerer omtrent hinanden.

Medens Sommertemperaturen er tilstrækkelig høj til overalt at modne Afgrøden, kniber det hist og her med Nedbøren.

Man regner almindeligvis, at Kulturplanter fordrer 1/2 Meter Regn; i de sydlige Distrikter og i Manitoba er Nedbøren tilstrækkelig, men der findes store Strækninger af *the Grand West*, hvor Regnmængden ikke naar den angivne Grænse, og her er det utvivlsomt Kvæg- og Faareavl, der repræsenterer disse Fremtidslandes Rigdomskilder.

Vegetationen er omtrent den samme som i Ontario, dog er baade Bøg og Eg meget sjældne; derimod er der en

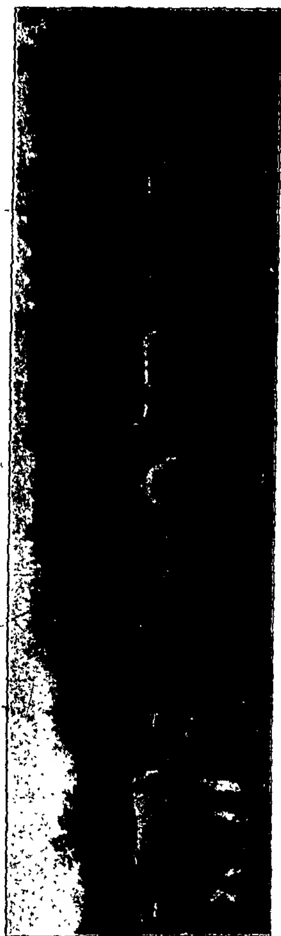

Pløjning og Tærskning i Manitoba.

sand Overflødighed paa blomstrende Træer og Buske: Roser, »Sneboller« og vild Vin gror mange Steder som uhyre uigennemtrængelige Vildtnis sammen med en Mængde andre Blomsterarter og udbreder en næsten utaalelig Vellugt. Man har bemærket, at vilde Frugter som Kirsebær og Blommer, der andre Steder er uspiselige, her har en særdeles behagelig Smag. Forskellige Botanikere har forklaret det ved Klimaets Tørhed og den klare, rene Luft.

Tidligere var Prærierne befolkede med Millionhorder vilde Bisonokser. Der findes nu kun faa Rester tilbage af denne

Kødrigdom i Mackenzie Bassinet og i de »nationale Parker«. Den Maade, paa hvilken disse smukke Dyr blev udryddede, synes Højdepunktet af menneskelig Letfærdighed. Bisonoksen blev jaget af Indianere og hvide Mænd, de faldt for Pile og Riffelskud, blev kvalte i Præriebrandes milelange Røgskyer og drevne ved regulær Klapjagt ind i Palisadebygninger og dér massakrerede.

»Højlandskvæg« i Manitoba.

En Tid lang drev Hvide Bisonjagten som Fællesforetagender. Et Par hundrede Gauchos sluttede sig sammen og myrdede Hundrede Tusinder af Dyr; kun Tungerne flaaedes ud af Okserne, Kadaverne blev liggende til Tilfredsstillelse af Ulvenes Hunger. Senere tog man dog en Del af Kødet med samt Huden: der blev fabrikeret *Pemmican* i Lædersække.

Indianerne gik fornuftigst tilværk, de dræbte kun, hvad de havde Brug for. Bisonoksens Kød spiste de, Tarmene blev præpareret til Buestrænge, Senerne brugtes til Seletøj og Sytraad, af Skindet lavede Rødhuderne Klæder, Telte og Baade, i Hornene opbevaredes Krudt.

Ti Millioner Bisonokser græssede tidligere paa Slettelandet, nu er der vel nogle Hundrede tilbage. I et eneste Aar (1855) blev der alene paa Grænsen af Fristaterne dræbt 230,000 Stykker.

Efter at Bæveren omtrent er bleven udryddet i Landet, er Moskusrotten den hyppigst forekommende Gnaverart. Den

er saa frugtbar, at Hunnen faar tre Kuld Unger hver Sommer. Ligesom Bæveren bygger Moskusrotten kunstige Boliger, sammenflettede af forskellige Græsarter, i Kubeform, overklinet med Lerjord. Det er oftest langs Damme og Søer at disse *Hytter* opføres. Aabningen er hyppigst under Højvandets Overflade, men inde i Kuben og over Højvandsmærket er bygget en »Standkøje«, foret med Hø, det er Moskusparrets Seng. Om Vinteren sørger Rotterne for at lave en Aabning i Isdækket paa den Sø, der er deres Jagtrevier, og de holder stadig Hullerne aabne med Mostotter eller Lerpropper.

Vestens Floder og Søer er rige paa Fisk, ligesom mange af Dalstrøgene er fulde af Snogearter og Firben. Frøernes Kvækken er somme Tider ganske øredøvende, og man skal undgaa Badning i Sumpsøer for ikke at faa Legemet behængt med Blodigler.

Blandt de 42 Arter Ferskvandsfisk er »Hvidfisken« *(coregonus albus)* den mest eftertragtede, og der findes Laks, Ørred og Gedder i stor Mængde. Karper fiskes i adskillige Egne — de mest sejglivede blandt Fiskearter: de kan sidde indefrosset i Isdækket hele Vinteren og lever endda, naar Foraarvarmen har frigjort Vandoverfladen.

Mærkelig nok kendes ikke Regnorme i Canadas Vestland, endskønt de ellers forekommer overalt i frugtbar Jord; denne Kendsgærning omstøder *Darwins* Teori om Ormenes Nødvendighed for Jordoverfladens Frugtbargørelse.

* *

*

Endskønt disse Egnes Befolkning ikke har spillet nogen Rolle for Indvandringsstrømmen, dateres Landets første Kolonisation sig dog allerede fra 1731 og 1745, da *Varennes* og *Verandrye* eksploiterede denne Del af Canada. I 1883 blev Nordvest-Compagniet dannet som Konkurrent til Hudson Co. og oprettede adskillige Forter. Rundt om disse dannedes efterhaanden smaa Kolonistsamfund — især i Distrikterne Saskatchewan og Assiniboia.

1811 førte den bekendte Skotte, Lord *Selkirk*, en Kolonistkolonne paa henved 100 Irlændere og Skotter fra Hudson-

Græssende Bisonokser paa »Solvhøjene« ved Winnipeg.

bugten og ned mod Winnipegsøen. Det var Lordens Mening at give det første Stød til en Kolonisation af Red Rivers

Kyster, men det varede ikke længe, før franske Mestitser og Indianere gjorde Kolonisterne Livet saa surt, at de maatte fortrække. Bag ved disse Chikanerier laa Hudson- og Nordvestkompagniernes Rivaliseren, og det var først, da Selskabernes Sammenslutning havde fundet Sted, at Selkirks Koloni, der var bestemt til senere at danne Midtpunktet for et stort Nybyggersamfund, kunde udvikle sig i Ro. I en lang Aarrække var denne Koloni Civilisationens fremskudte Forpost i det store canadiske Vesten; der fandtes den Gang hverken Veje fra Winnipeg til de Forenede Stater eller mod det østlige Canada. Ruten, ad hvilken Selkirks Koloni stod i Forbindelse med civiliserede Lande, laa mod Nord: en 1200 Kilometer lang og yderst besværlig Vej til Hudsonbugten, altid isomgivet og kun sejlfri to Maaneder af Aaret.

I 1870, da Hudsonkompagniets Monopol ophævedes, og da Manitoba konstituerede sig som selvstændig Landsdel, var Indbyggerantallet naaet op til 12,000 — væsentlig skotske og franske Nybyggere og disses Blandinger med Indianere. De fleste boede i Manitoba, men der var ogsaa betydelige »Settlements« i Assiniboia og Saskatchewan.

Manglen paa hvide Kvinder gjorde, at Befolkningen mere og mere »mestitserede« sig, thi baade Franskmænd og Skotter tog Indianerkvinder til sig.

Der var en ejendommelig Forskel paa Afkommet efter disse Forbindelser. Mændene af fransk Afstamning blev store, smidige og slanke, de gik næsten aldrig, de løb, de »indianiserede« sig, levede mere Rødhuders Liv end Evropæernes; de giftede sig med indianske Piger og betragtede dem som deres retmæssige Hustruer. Deres Afkom fik det muntre franske Sind og Indianernes Kraft og Smidighed. Det blev udholdende, modige Mænd, der sjældent gav sig af med Landbrug, men som kastede sig over Jagt og Handel.

Skotterne derimod nægtede haardnakket at gifte sig med den Squaw, de tog tilhuse; hun forblev altid deres Tjenestetyende, næsten Slave. Og Børnene faldt gærne ud efter Fædrene: arvede Skotternes gnavne Indesluttethed, deres

Halstarrighed og tunge Energi. De blev Agerdyrkere og Kvægopdrættere.

Men da Kolonisationen tog Fart forandredes Racerne: Det var fra Ontario og Gammel-England, at Nybyggerne rekruteredes. Saa kom tyske og skandinaviske Elementer til, og endelig begyndte ogsaa Emigranter fra de Forenede Stater at lægge Vejen mod Nord. Efterhaanden druknede Vestens oprindelige halvblods' Befolkning i den tidobbelt øgede Menneskebestand. — Canadas Vesten angliserede sig.

TYVENDE KAPITEL.

Distriktet Manitoba. — Dets frugtbare Jordbund. — Hovedstaden Winnipeg. — Stadens fremtidige Storhed.

Mellem Canadas syv Provinser indtager *Manitoba* den centraleste Stilling: mod Øst ligger alle de maritime Provinser, Quebec og Ontario; mod Vest fire store Distrikter og British Columbia. Hvad Agerbruget angaar, er Manitoba Statens vigtigste Landsdel. Den dækker 116,021 □ Mil eller 74 Millioner Acre, hvilket omtrent udgør Englands, Skotlands og Irlands samlede Areal.

For et agerdyrkende Land er Jordbunden af største Vigtighed. Professor *Tanner*, en af Englands første Autoriteter, udtaler sig saaledes derom:

»Jeg er nødt til at indrømme, at Central-Ruslands sorte Hvedejord, som vi i saa lang Tid har tilkendt Førsteprisen for Frugtbarhed, nu maa vige Pladsen for Manitobas rige, dybe, sorte Muld. Her og i Canadas Vestdistrikter er Verdens *Champion*-Jordbund fundet.«

Dog er Manitoba ikke udelukkende et Agerdyrkningsland, heller ikke bestaar Overfladen overalt af Prærier.

Skovene er store nok til at levere Brændsel og Bygningsmateriel; Floderne er rige paa Fisk, det vrimler med Vildt i Søerne: Winnipeg, Manitoba og Winnipegosis frister ved deres Skønhed og Forelrigdom Turister i Tusindevis.

Fuldendelsen af »the Canadian Pacific Railway« var Betingelsen for Provinsens Opkomst. Og nu findes indenfor dens Grænser ikke mindre end 1,500 Mile Jærnvej, medens over Tusind Skoler under Regeringens Kontrol giver Ungdommen en fortrinlig forberedende Undervisning.

* *

*

Det var paa Grænsen af Ontario, at Jærnbanerejsen afbrødes for at kaste et Blik fremad mod Vest over de kommende canadiske Egne. Nu fortsættes Turen henimod Slettelandet, og det første, den Rejsende lægger Mærke til, er den store Mængde Savmøller, der her er i Virksomhed med at bearbejde Træet fra Østen, førend det sendes Vester ud til de træfattige Prærier.

Det er rene Bjærge af Favnestykker, Toget passerer, Vognladninger fulde af Telegraf- og Telefonpæle, Bræddehobe stablede op i Højde med tre Etages Huse, Millioner af Indhegningspæle, Banesveller og Bjælker. Manitoba køber for uhyre Summer Trævarer, en stor Mængde Mennesker lever af denne Tilførsel og mægtige Formuer tjenes.

Toget glider pludselig ud af Skovene, der i Længden virker inderlig trættende, det ruller nu gennem *Red Rivers* jævne Dalstrøg, buldrer over en lang Jærnbro og standser endelig i Ontarios Hovedstad, Vestens store Vidunder — *Winnipeg*.

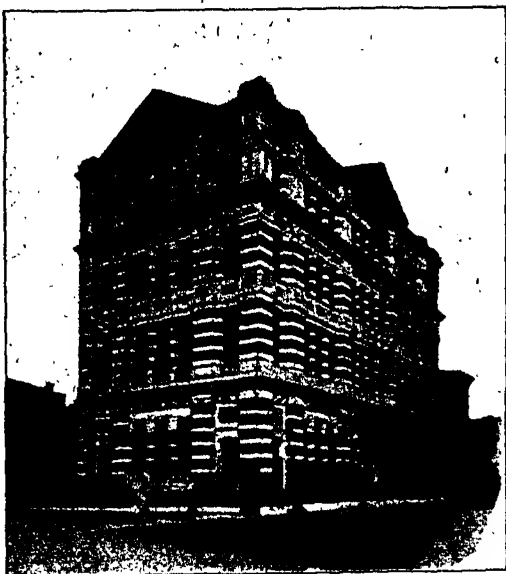
* *

*

Allerede i 1734 havde canadiske Handlende bygget et lille Fort paa en Landtange mellem Red River og Assiniboia-Floden. Det blev Begyndelsen til »Vestens Dronning«, som

Winnipegianerne med Stolthed kalder deres Stad. Flere Handelsfaktorier dannedes rundt om Fortet, og der udvikledes efterhaanden en ret livlig Handel samt noget Agerbrug Men det var dog først i 1860 — efter at Hudsonkompagniets Monopol var blevet ophævet — at Byen grundedes.

Winnipeg voksede stærkt, efter at Manitoba var blevet ophøjet til Provins og især efter den store Banes Fuldendelse; thi paa Pacificbanen er Byen Hovedstationen. Midtvejs mellem det østlige Canada og Columbia. Allerede nu straaler en halv Snes andre Banelinjer ud ra Hovedstaden til Søerne, til Lake Superior og til forskellige Grænsepunkter mod de Forenede Stater.

Posthuset i Winnipeg.

Winnipeg er groet op af Jorden i en forunderlig Fart. I 1868 laa omkring *Fort Garry* kun tredive Huse, i 1875 talte Indbyggerne knap 400, nu ligger der en pragtfuld By paa 50,000 Mennesker, lange, 40 Meter brede Gader, smukke, velbyggede Huse, Hoteller, Banker, Teatre og paladsagtige offentlige Bygninger. For 30 Aar tilbage kunde Børnene knap faa lidt elementær Undervisning, thi der fandtes ikke en eneste Skole, nu har Winnipeg et stort Universitet med et Antal teologiske Lærer-anstalter for de forskellige Hovedreligioner som Annekser.

Tidligere holdt Byen sig til Landtangen mellem de to Floder, men nu har den kastet Gader og Pladser over paa den modsatte Bred, hvor der blandt andet findes en hel fransk-canadisk By, *Saint Boniface*, som danner en Art Forstad til Hovedstaden.

Det er vel værd at stanse en Dags Tid og tage Byen i Øjesyn, og det er for de fleste Rejsende, som her venter at finde en lille, langt udskudt Forpost for den østlige Civilisation, en Kilde til stadig Forbavselse at se sig hensat til en højst moderne Stad, der baade er præget af Beboernes Velstand, af en umaadelig Trafik og en ikke ringe Industri, der særlig kendetegner sig ved en Del kæmpemæssige Møller.

Men lad Winnipeg forbavse ved sit Rigdomspræg, sine komfortable Hoteller og industrielle Virksomheder, saa er dog det, der imponerer mest, den gradvis opdukkende Følelse af at staa overfor Midtpunktet i en næsten uanet Verden, i Centret af en ubegribelig stærkt pulserende Landbovirksomhed, der oven i Købet kun er i sin Vorden.

Winnipegs Beliggenhed er ideel: paa Grænsen mellem det skovrige Østen og Vestens Stepperegioner, med Tusinder af Mile Flodtrafik mod Nord, Syd og Vest og med Jærnbanelinjerne straalende ud som Egerne paa et Hjul. Og naar man i dette Handelsmidtpunkt ser de lange Rækker af vældige Varehuse, Skinnelængder, tilsammen vel 40 Mil, stuvende fulde af Fragtwaggon'er, saa forstaar man, hvad det nysaabnede Kornland betyder for den brødspisende Verdensbefolkning, og man faar en svag Anelse om, hvad disse Egnes Videreudvikling vil føre med sig til Glæde for kommende Generationer — og til Ruin for de gamle kornavlende Lande.

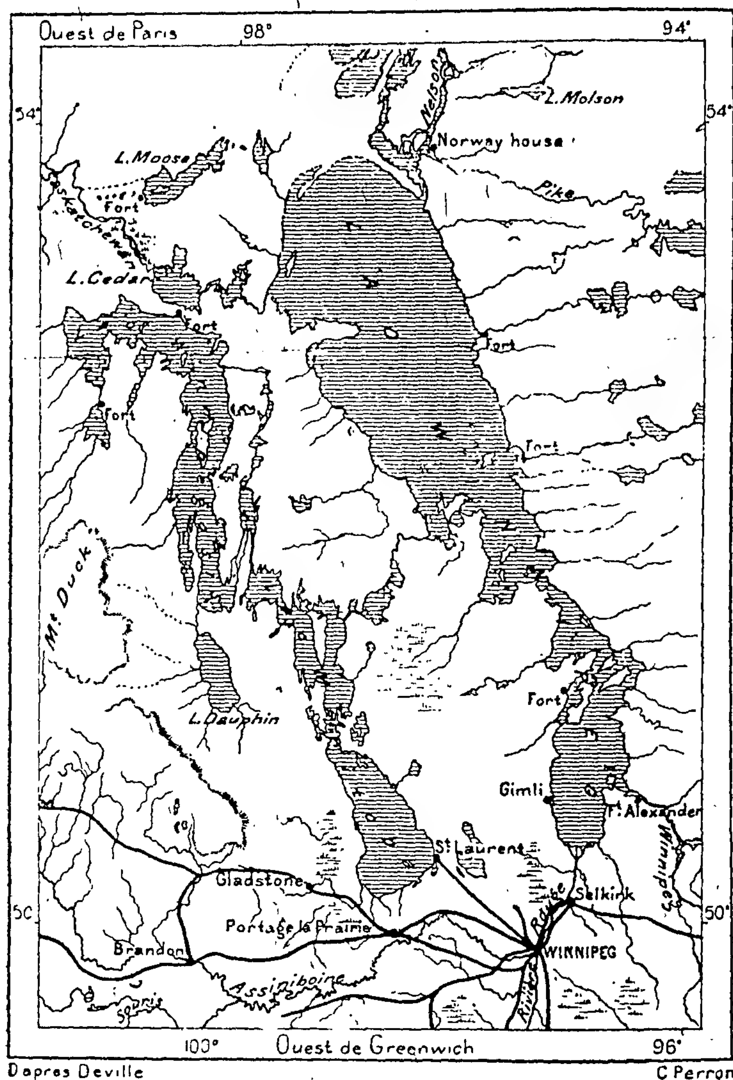
* *
*

Winnipegs Alder er som et nyfødt Barns i Forhold til vore evropæiske bedagede Stæder; men allerede nu tager den

Hovedgaden i Winnipeg.

haandfast om Tilværelsen og anspænder al Kraft for, at ingen Udviklingsmulighed skal lades upaaagtet. Nogen

Winnipeg og Søerne mod Nord.

sikrere og mere lukrativ Kapitalanbringelse end Køb af Jord rundt om denne By, kunde næppe tænkes. Winnipeg vil i

Løbet af vore Børns Levealder naa Chicagos Størrelse og Betydning — til den Forudsigelse behøves ingen profetisk Gave.

Staden vil blive et af Verdens største »Karavanserail'er«, den ligger i lige saa stor Afstand fra Kina og Japan og sibiriske Østhavne som fra Evropa. Mod Vest som mod Øst flyver Lynekesprestog hver Dag, og hvor Togene stanses af de store Have, ligger uhyre Ekspresdampere rede til at kaste los og jage henover Oceanerne. Allerede nu er Befolkningen saa blandet i Winnipeg som i Singapore eller i San Francisco; alle Klasser Mennesker og de fleste Racer mødes: spekulerende Millionærer — Forretningsmænd og Repræsentanter for amerikanske Milliard-Trustkompagnier — sætter Foden paa Winnipegs Perron samtidig med de fattigste hungermærkede Emigranter fra Irland, Finland og Skandinavien; sportsklædte Gentlemen-Turister, geskæftige Handelsrejsende, canadiske Jordagenter, skævøjede Kinesere, vimse Japanesere med altiagttagende sorte Øjne, sindige Jyder, bjørnekluntede Dovrefjældsbønder, vildtskæggede Tyskere, gestikulerende Franskmænd og sortsmudsede, lasede Italienere med maffialurende, mørkebrune Øjne — alle sender de Repræsentanter til »Vestens Dronning«. Og Dronningen sluger hver Vest fra eller Øst fra kommende Ladning, et lille Minimumsantal beholder hun indenfor sit specielle Omraade, Resten spyes ud over Prærierne. Som Saamanden spreder Sædekorn over Agrene, saaledes fordeler Winnipeg sin stadig voksende Emigrantmasse over den vældige Landflade: Familjer vokser op, Settlements, Kolonistsamfund, Landsbyflækker og store Byer — og alle vil fremtidig direkte eller indirekte komme til at yde Winnipeg Tribut.

Den Stads Fremtid hviler ikke paa usikre Chancer.

* *

*

I fuld Forstaaelse af, at det eneste et saa rigt Land som Vest-Canada tiltrænger er Menneskehænder og Hoveder til

at udnytte Rigdommen, har Regeringen sat Landudstykningen i bedst muligt System. Frit Land kan faas i uoverskuelige Mængder og af lige saa god Kvalitet som det, der maa købes.

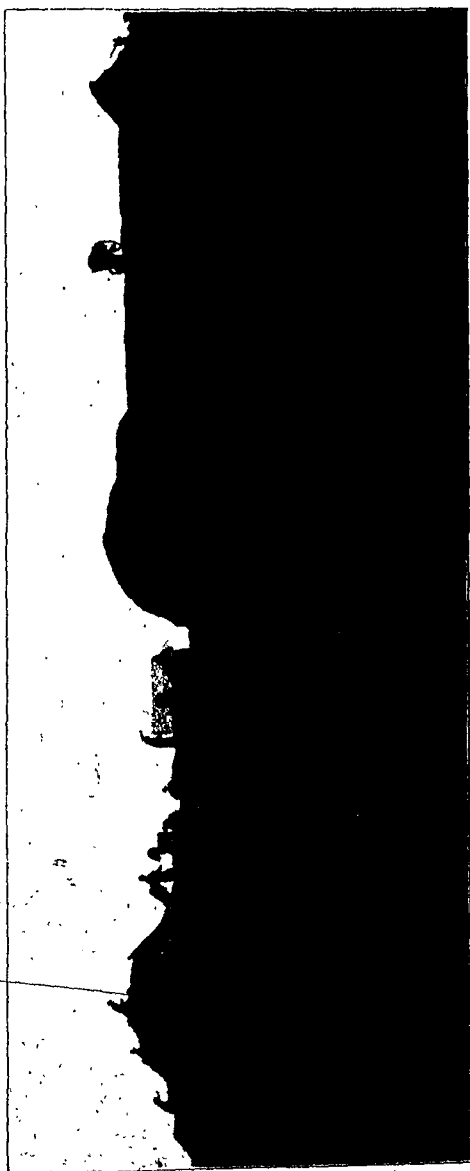
Til den Ende er store Dele af Manitoba og Vestdistriktet opmaalte og inddelte i »Townships«, disse atter i »Sektioner« og i »Kvartsektioner«, der alle er 160 Acres i Areal. Da der imidlertid findes store, tidligere subventionerede Selskaber, saasom Hudsonkompagniet og Pacificselskabet, som ejer betydelige Jordarealer, har man indrettet Sektionsudstykningen saaledes, at Divisionerne er numererede fra 1 til 36, og at deraf de ulige Numre er reserverede til *free grants* (Friland), medens de lige Numre ejes af Kompagnierne eller er bestemte til Anlæg af Veje, Skoler eller lignende.

Bestemmelsen for *free grants* er allerede omtalt og sigter udelukkende til en virkelig Benyttelse af den skænkede Jord. »Settleren« skal saaledes leve de seks Maaneder af hvert Aar paa Ejendommen og skal opdyrke mindst 15 Acres aarlig de første tre Aar. Har Nybyggeren opfyldt disse Fordringer, modtager han *patent for his homestead,* Skøde paa Ejendommen, som saa er hans Eje uden nogen Indskrænkning.

Denne Maade at erhverve Land paa anvendes af enhver fattig Emigrant eller Nybygger. For dem, der har nogen Kapital at raade over, kan Prærieland købes i hvilken som helst Mængde til Priser fra 10 Shillings pr. Acre og opefter. I begge Tilfælde behøves ingen Rydning, thi Landet ligger rede for Plov og Harve.

Allerede i en Aarrække har Emigrationen til disse Egne gaaet for sig fra de fleste evropæiske Lande. Der findes irske, engelske, skandinaviske, tyske og mange andre Kolonier, og uden Undtagelse trives disse Samfund vel. Befolkningen er tilfreds og velstillet, den er arbejdsdygtig, sober og intelligent.

Aarstiderne i Manitoba er skarpt begrænsede: Sommeren er sollys, klar og varm, Vinteren er kold, men næsten hver

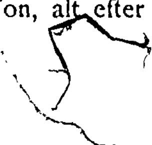

Tærskning i Manitoba.

Dag Vinteren igennem skinner Solen og det blæser saa at sige aldrig. Det er just den stille, tørre Luft, der berøver

Vinteren al Uhygge og Barskhed; Sneen er aldrig dyb, og det sædvanlige Arbejde paa Gaardene lider intet Afbræk.

Skønt der findes store Skovstrækninger i Manitoba, har man dog tidligere næret Ængstelse for, at Brændsel skulde blive dyrt; denne Frygt har vist sig ubegrundet, efter at man har gjort de rige Kulfund. Man har udregnet, at der mellem Winnipeg og Vestbjærgene ligger 65,000 □ Mil kulførende Land, og Regeringen har ordnet Forholdet saaledes, at Kullene ikke kommer højere i Pris end fra 10 til 20 sh. pr. Ton, alt efter Beliggenheden.

* * *

Af Emigranter er der stærkest Efterspørgsel efter professionelle Landbrugere, Landarbejdere og kvindeligt Tyende, men der er ogsaa kommet til Manitoba en Skare Mænd og Kvinder uden særlig Kendskab til Landbrug eller til nogen Profession, blot begavede med godt Helbred, Energi og det bestemte Ønske at arbejde og derved skabe sig en Eksistens. Og disse Mennesker er blevne dygtige og heldige Settlers og har gennem Aarene vundet frem til en forholdsvis Velstand og pekuniær Uafhængighed.

Bedst passer Provinsen til de Landbrugere, der har saa megen Kapital, at de et halvt Aars Tid kan underholde Familjen og se sig selv godt om for derefter at tage de 160 Acres til Eje, vel forsynet med Redskaber, Maskiner og Besætning. Langt bedre stillede er Nybyggerne nu med ringe Kapital end de første Settlers med rigelige Pengemidler. Og da der hver Dag skyder nye Settlements op, samtidig med at Jærnvejenes Udvidelse følger lige i Hælene paa Kolonisterne, er der stadig en Mulighed for at faa Land netop paa de aller fordelagtigste Steder.

Der gælder for Manitobas nye Mænd de samme Regler, som de fleste andre Steder i Verden: de maa være rede og

Hvedestakke i Manitoba.

hurtige til at lære at anvende netop de Metoder og særlige Systemer, som af Forgængerne er fastslaaede som de bedste paa Egnen, baade hvad det praktiske Landbrug og hvad Kvægopdrættet angaar. Vil en Jyde eller Lollik slaa sig ned derovre og drive Landbrug paa dansk, saa koster det ham i bedste Tilfælde en Hoben Penge og et Spand af Tid, som kunde have bragt ham et godt Skub frem.

Det gælder blot om at arbejde, arbejde ufortrødent med Arme og med Hoved. Alle mulige Betingelser er til Stede: gratis og fortrinlig Jord, en læmpelig og altid opmuntrende Administration, næsten ingen Skatter, herligt Klima og de

Dansk Nybyggergaard i Manitoba.

bedst mulige Afsætningsforhold. Og saa er det nu aldrig nogen tung Lod at arbejde for sin egen Fordel; det giver Kræfter og Udholdenhed, som den ikke kender, der altid har slidt for andre mod en daarlig Dagløn.

Sikkert er det, at Penge for Nybyggerne derovre spiller en stor Rolle. Hver Hundredekroneseddel, som Emigranten kan bringe med sig derover, og som han anvender med Fornuft, vil lette ham Starten og bringe ham frem, som gik han med Syvmilestøvler. Men lige saa vist lever der i Manitoba Tusinder af velstaaende »Farmere«, som begyndte paa absolut bar Bund og maaske endda med Gæld.

ENOGTYVENDE KAPITEL.

Jærnbanerejse fra Winnipeg indtil Columbias Grænse. — Gennem Assiniboia og Alberta. — »Cowboys« og »Ranchmen«. — I Bjærgene.

Naar Toget er gledet ud af Winnipeg By, spreder sig for Øjet mod Nord og Vest et Land saa jævnt, fladt og saa grønt som et Billard. Det synes at være uden Grænser; kun mod Syd trækker sig en let Skovlinje, den markerer Assiniboineflodens Løb.

Dette flade Land er dog endnu ikke den store Prærie, men kun en Udvidelse af Red Rivers og Assiniboines Floddal, der snævrer sig ind mod Øst, hvor Hovedstaden ligger.

Til venstre ses gennem Waggonvinduerne en næsten uafbrudt Række af veldyrkede Marker med solide Farmerhuse mellem Havernes Træer. Til højre glider Øjet hen over en uhyre Eng med talløse Kvæghjorde, halvt skjult i det høje Græs.

Uden en Kurve, i en uendelig, lige Linje tegner Skinnevejen sig forude; Togets Bevægelse mærkes næsten ikke, mens det flyver henover Jorden.

Og efterhaanden som Lokomotivet æder sine Tons af Kul, spyr sin sorte Røg fra sig og lader Hjulene rulle i vanvittig Fart, flyver Marker og Enge, Gaarde og Haver, Smaafloder og Aaer forbi til begge Sider. Man glemmer, at det er i Canada, Rejsen opleves, det kunde være et hvilket som helst andet Sted i Verden, hvor der laa Hundreder af Mile ideelt Bondelandskab uden Hegn og Høje, bare med den allerbedste af Klodens flade Jord, lykkelige Mennesker i Husene, rødkindede Børn i Haverne, sundt, stærkt, drøvtyggende Kvæg paa Engene og det tætteste, sværeste, rankeste Korn bølgende hen over rene Marker.

56 Mil fra Winnipeg holder Toget et Øjeblik. Det er ved *Portage la Prærie*, igen en By fra i Gaar og Centret

for veludviklede, rige Landboegne. Dens vældige Kornelevatorer, Melmøller og solide Stenhuse langs menneske-travle Gader fortæller Byens Historie og nynner sin Sang om dens Fremtid.

Herfra løber allerede Skinner mod Nord til nye Egne, der ligger rede for næste Aaringers Settler-Strøm.

Saa piber atter Lokomotivet. En lav Række Sandhøje passeres, de angiver Stedet, hvor der i længst svundne Tider laa en Sø. Landskabet bagved Højene er saa frugtbart som det mod Øst, og det er tilmed ikke saa fladt. Overfladen ligger som i bløde grønne Dønninger, det er dyrket overalt, travle Smaabyer rejser sig her og der med de uundgaaelige, men saare nyttige Kornelevatorer.

133 Mil fra Winnipeg skifter Banen over en Jærnbro til Assiniboines anden Bred og *Brandon* naaes, næst Hovedstaden Vest-Canadas største By — smukt bygget, yderst moderne og tællende en imponerende Mængde Millionærer blandt dens Kornkøbmænd. Brandon tænker ikke paa at være vigtig af sin Alder — den tæller næppe saa mange Aar, som der er Fingre paa et Par Hænder — men den sætter ogsaa mere Pris paa sit Antal Kornelevatorer: i saa Henseende har den sat en smuk Rekord for hele Canada.

* * *

Med Brandon bag sig har Toget naaet det rigtige *Prærieland*, Vestens »Stepper«, der næsten umærkeligt hæver sig, den ene vestligere end den anden, mod *Rocky Mountains* brede Fod.

For den, der venter sig en Fortsættelse af det billardflade Land Vest for Winnipeg, vil Prærierne berede en glædelig Overraskelse; thi her spreder sig ingen monoton, uinteressant Flade, men et stort bølgende Ocean, dækket af Græs og Blomster; snart hævende sig over langstrakte Høje, snart sænkende sig mod yppige Dale, i hvis Bund glimter

blanke Vandflader. Hele Horizonten rundt kupler den straalende blaa Himmel sig over Landskabet, og saa langt Øjet rækker, ligger Bøndergaarde drysset hen over Landet, solide gamle — det vil sige en halv Snes Aar — Ejendomme med indhegnede gule og grønne Marker, og splinternye *Homesteads* midt imellem sorte Firkanter, dér hvor »ny Jord brækkes op«, som den skandinaviske Nybygger saa poetisk udtrykker sig.

Hvedetærskning.

Og dér, hvor Jorden ligger urørt, breder sig det saftigste Tæppe af lækkert kort Græs, pyntet med Blomster, forandrende Farve efter Aarstiderne og de vekslende Blomsterarter, men altid kraftigt og godt til Kvægets Græsning.

Overfladen ejer ikke længere den brede Dals dybe sorte Muld, den har givet Plads for Jord af lysere, lettere Farve og Kvalitet. Paa den danske Landmand vil denne Jord ikke virke saa tiltrækkende, men her gror netop Hveden aller fortrinligst, herfra stammer den berømte *Hard Fyfe Wheat of Manitoba*. Og lige saa godt som Hveden vokser Havre, Byg,

Rug og Hør for ikke at tale om de gigantiske Kartofler og andre Rodfrugter, gavnlige for Mennesker og Kvæg.

Næsten alt, hvad der kan produceres i et tempereret Klima, giver god Afgrøde her. Og Jorden skal ikke gødes. Aar efter Aar vælder Høsten frem, og en dansk Landmand vil her snart slette Mødding og Ajlebeholder ud af Erindringen som unyttige Ord i den daglige Tale — dog, hans Børn vil nok faa Lejlighed til at friske de Begreber op igen.

Det gaar videre over den endeløse Præri, Station efter Station glider forbi; de ser alle ens ud og ligger alle ved Udkanten af større eller mindre Landsbyer. Jærnbanebygningerne bestaar uvægerligt af et ret smagfuldt bygget Hus til Passagerernes Ventesal og til Stykgodset, en rund, muret Vandtank, Smaavillaer til Personalets Beboelse og saa den høje, solidt byggede Kornelevator.

Hvert Øjeblik skræmmer Toget Flokke af »Præriehøns« til Vejrs; de bruser som Agerhøns ud af det høje Græs og slaar ned et Par Hundrede Alen borte. I Smaasøerne ses mange Slags Ænder og Vildgæs, af og til store, hvide Hejrer.

En efter en forlader Sportsmændene Toget: kun de bliver tilbage, som vil jage Storvildt i Bjærgene længere Vest paa: Antiloper, Bjørne, Hjorte eller vilde Stengeder.

* *
*

Toget har forlængst forladt Manitoba og arbejder sig nu hen over Distriktet Assiniboia. 360 Mil fra Winnipeg gøres Ophold ved *Regina*, de vestlige Præriers Hovedstad, grundlagt midt paa en uhyre og yderst frugtbar Slette.

Det er her, at den lovgivende Forsamling for alle Distrikterne mellem Manitoba og British Columbia har sit Sæde. Byen gør et noget mere »pioneragtigt« Indtryk end dens østlige Konkurrenter. Men der hersker Travlhed og der tjenes Penge, for Regina er et vigtigt Handelscenter og en af Vestens Fremtidsbyer.

Herfra sender Jærnbanen en Udløber mod Nord, krydsende Saskatchewanfloden ved *Saskatoon* og derefter fortsættende til *Prince Albert* — et betydeligt Settlement i Distriktet Saskatchewan ved den nordre Flod af samme Navn.

Da Toget atter sættes i Gang ses til højre Regeringsbygningen og Guvernørens Residens samt en flot udseende Kaserne, der bebos af »the Nordwest Mounted Police«, en Politistyrke som Assiniboia med Rette er stolt af. Alle Rytterne er udsøgte, gennemtrænede Mænd under den strængeste militære Diciplin. Korpset blev oprettet længe inden Banens Anlæg og vandt Befolkningens Beundring ved den Maade, hvorpaa de kuede rebelske Indianere og holdt det Slæng af lovløse Eksistenser i Ave, der en Tid lang truede med at forstyrre det nye Distrikts rolige Kolonisation og Udvikling.

De rødkjolede Vogtere af Prærierne er mindst lige saa populære som nogen Storstads Brandkorps, og det vil sige noget.

* *
*

Et Halvthundrede Mil længere Vest paa ligger den vigtige Station *Moose Jaw*, og her skæres Pacificbanen af en anden Linje, tilhørende samme Selskab, og som kommer fra Fristatsbyerne *St. Paul* og *Minneapolis*. Denne nye Bane har aabnet den korteste og meget søgte Rute mellem Mississippi Dalen og det Stille Ocean.

* *
*

Naar Moose Jaw forlades, stiger Banen til et nyt Steppeland. Nu ruller Toget ikke længere mellem en uafbrudt Række Settlements. Herfra og til Bjærgene naas kan der gaa baade en og to Timer mellem Pioner-Farmernes Smaakolonier. Nu og da passeres det Dusin store Landbo-Etablissementer paa Titusinde Acres og mere, som engelske Selskaber har dannet, og som paa rationellest mulig Maade

driver Kornavl og Kvægopdræt efter kæmpemæssig Maalestok.

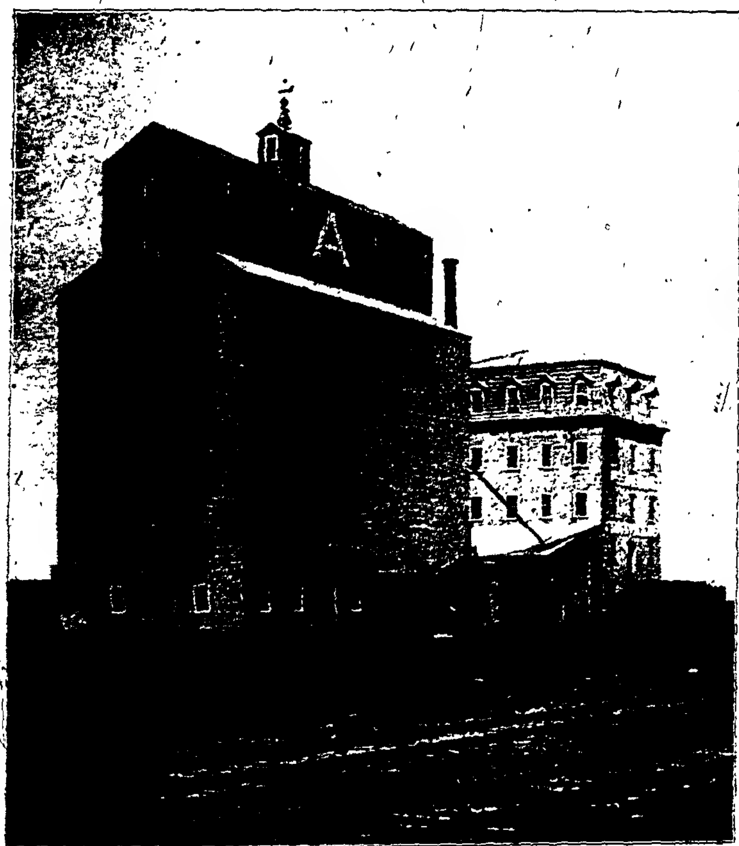
Landets Overflade beholder stadig sit typiske Prærieudseende, men bliver mere og mere kuperet og dækket af utallige Søer og Damme. Gennem de næste Hundrede Mile ses ikke et Træ, overalt vokser kun det korte »Bøffelgræs«. Her var det, at millionstore Hjorder Bisonokser levede og som ofte med deres milelange Flokke spærrede Banelinjen, uden at det var muligt at drive Lokomotivets »Kofanger« gennem denne Hindring af Kød, Ben og langhaaret Læderhud. Den Fare er nu forbi, ikke en eneste Okse æder Bøffelgræs paa Sletten, men nu og da viser en pludselig Bevægelse hos Passagererne, at der er noget at iagttage paa den kedelige Præri — saa er det gærne en Flok tyndbenede Antiloper, der flygter hen over den grønne Flade. Antiloper bliver man hurtig træt af at betragte, der er saa velsignet mange af dem paa hele Resten af Rejsen mod Vest.

Et udstrakt Vandspejl øjnes, det er *Chaplain*-Søen, tidligere kendt som en af *Old Wives*-Søerne — en Række Vandflader uden synligt Afløb.

Ved Chaplain Stationen begynder Vestens Sportsparadis. Søerne vrimler frem, nogle saltbitre, andre fulde af klart, fersk Drikkevand. Her lever Myriader af vilde Fugle, Gæs og Ænder i talrige Variationer; Snepper, Regnspover, store fede Tredækker-Bekkasiner og mange andre Arter Fuglevildt. Sorte Vandhøns dækker Søernes Flader, lange hvide Linjer af gravitetisk spankulerende Ibisfugle trækker sig langs Kysterne. Utallige Fuglearter med ukendte indianske Navne lever paa Højtoppene, og Antiloper græsser i Dalstrøgene.

Skarer af Jægere og Forelfiskere drager til disse Egne hvert Foraar, medbringende Telte og alt, hvad nødvendigt er, til et Friluftsliv. Mange bygger Jagthytter eller lejer sig ind hos Farmerne paa de tyndtspredte Gaarde. Fornøjeligt maa Livet være her i det jagtrige Terræn, men Glæden er ikke stor ved at køre paa Jærnbanen gennem »Paradiset«. Man bliver træt og sløv af uafbrudt at se disse Dale og

Høje, disse evindelige Søer med deres plaskende, baskende, larmende Befolkning af Fuglevildt, som man aldrig kan komme paa Skud; disse yndefulde Antiloper som græsser eller ligger eller springer. Det er en hel Lise at faa Øje

Assiniboine Melmølle og Kornelevator.

paa en svagttonende Bjærglinje langt forude og iagttage den, som Toget nærmer sig. Det er *Cypress Hills* dybe blaa Sider. Banen løber mange Mile langs deres Fod, følgende et Dalstrøg, hvorigennem risler talrige Smaastrømme, som fra Bjærgene løber Nord paa til Saskatchewan Distriktet.

Ved *Maple Creek* gøres Ophold. Her vrimler det af rødklædte Politiryttere. Stedet er Brændpunktet for store Kvægejendomme, og rundt om Maple Creek ses de mægtige Indhegninger, hvorind Dyrene drives, indtil de efterhaanden sluges af Transporttogene.

Gendarmernes Talrighed paa dette Sted beror paa den store Indianerlejr i Nærheden. Paa Perronen staar en Mængde Rødhuder — stolte Høvdinge og pjaltede Lazarus'er, Squaw'er og brune nøgne Børn. De falbyder Træpiber, broderede Læderbælter og lignende. Det er en malerisk Flok, men umaadelig skidden, og en ram Duft af billig Fusel slaar Køberen i Møde.

Tæt udenfor Maple Creek faar man fra Toget et Glimt af Indianerlejren en Mils Vej borte. Den bestaar af en Samling sukkertopformede Lædertelte, syet af røgede, blankskinnende Oksehuder; udenfor paa Pindestilladser hænger Indianertæpper i skinnende Farver. Flere Hundrede Ponyer græsser over den grønne Eng, løvtætte, slanke Træer hæver sig i Baggrunden, langt borte toner Cypress Bjærgene — det er et ejendommeligt og højt fængslende Skue.

* * *

Tæt ved Assiniboias Vestgrænse ligger en betydningsfuld *Junction* — et Ord, der betegner Krydsningspunktet for to eller flere Hovedbanelinjer. Denne Junction hedder *Dunmore*. Her deler den canadiske Pacificbane sig i to Grene, af hvilke den sydligste — *the Crow's Nest Pass Branch* — aabner den korteste Vej til *Kooteney*-Guldmarker, anløber *Lethbridge*-Kulminer, passerer den blomstrende By *Macleod* og gennemskærer de store Syd-Albertas Kvæglande, Arnestedet for »Cowboys« og Kvægkonger. Bag ved Macleod hæver Rocky-Bjærgene deres skarpe klare Linje op over den vestlige Horizont. Men Landet imellem er én stor bølgende Præristeppe, hvor vældige Kvæghjörder lever.

Alt som Landet nærmer sig Bjærgene, vokser Antallet af krystalklare, iskolde Strømme, fulde af de herligste fede

Foreller. For Jægere er her Masser af Fuglevildt, mens Jagtterrænet op ad Bjærgskraaningerne byder paa Bjørne, Elsdyr og vilde Bjærgfaar og Geder. Crow's Nest-Linjen skærer nu ind i Columbias Bjærgegn gennem et snævert Pas, flankeret paa begge Sider af høje truende Tinder. Dernæst passeres *Crow's Nest* Søen, og *Rockies* overskrides i en Højde af 4,427 Fod.

Nu gaar det nedad gennem *East Kooteney* Regionen, hvor Guld og Sølv og mange andre Metaller er fundne i store Mængder ved Siden af det største endnu uudnyttede Kuldistrikt i hele Verden.

Medens Turen gennem Bjærgegnen hidtil ikke har røbet meget Liv eller Virksomhed, bliver det nu klart, at der hersker stærk Minetravlhed længere inde i Columbia: et Utal af rygende Smælteovne ses omkring Byen *Fernie* og ved *Cranbrook*; hvert Aar findes nye Miner og Ærtsaarer og samtidig tages Dele af den frugtbare Jord i Besiddelse af Farmere og Kvægopdrættere.

* *

*

Efter denne Afstikker mod Syd ind i Canadas vestligste Provins — som iøvrigt ikke skal omtales paa dette Sted — genoptages Jærnbanerejsen fra Dunmore langs Hovedlinjen.

Fra *The Junction* sænker Banen sig ind i Saskatchewan Dalen, og snart naas den stærkt opblomstrende By, *Medicine Hat*, netop 1000 Mil fra Lake Superior og beliggende ved Bredden af den imponerende store og smukke Saskatchewan Flod.

Efter at have overskredet Floden langs en mægtig Jærnbro, hæver Toget sig til en ny stor Præri, græsdækket, søopfyldt og paa Kryds og Tværs gennemstreget af gamle Bison-»Veksler«, Stier ad hvilke de amerikanske Bøfler har trampet i umindelige Tider, indtil deres Tilintetgørelsesøjeblik oprandt. Endnu ligger talløse hvide Skeletter og Hjærneskaller

af disse skæggede, langhaarede og herlige Dyr; men de har fundet Afløsere til det saftige Prærifoder, thi rundt om de opdukkende Settlements græsser stærkt, ydedygtigt Hornkvæg, og det passer Nybyggerne nok saa godt som Steppens vilde Tykhuder.

Det synes, som om den gavmilde canadiske Natur her har søgt at bøde paa Slettelandets Fattigdom paa Brændsel, thi tæt under Jordoverfladen har man fundet naturlig Gas, som det er lykkedes at »tappe« paa Beholdere og som ved nogle af Stationerne bruges til at holde Vandpumper i Gang og til at belyse og varme de omgivende Landsbyer. Det vil næppe vare længe, før Gassen bliver anvendt til at smælte Sølværtsen fra de nærmest liggende Bjærge.

Som Toget nærmer sig *Crowfoot* Station, spejder Passagererne ivrigt efter det første Glimt af den berømte Bjærgryg, *Rocky* kaldet i daglig Tale. Den er endnu hundrede Mile borte, men dog viser den sig, en pragtfuld Linje af snedækkede Tinder, der hæver sig lige op fra Sletten, trækkende sin tilsyneladende uoverstigelige Mur over hele den vestlige Horizont. Og efterhaanden som Toget bruser henimod Stenryggen taarner der sig op Bjærgspids efter Bjærgspids, Tinder og Toppe, snedækkede Højderygge, blinkende Gletschere. Solen straaler og skinner ned over al den Sne og Is og de vældige Stendynger og gør Kløfter og snævre, dybtskaarne Passer rugende mørke.

Det var i disse Egne, tæt op mod den columbiske Grænse, at den smukkeste, mest frygtede og krigeriske Indianerstamme, *Blackfeet*, saa længe kæmpede mod de hvide Mænd. Nu er de røde Krigere blevet tæmmede og lever fredeligt indenfor Grænserne af deres »Reservations«.

Toget har løbet parallelt med Bredden af en trækranset Flod, *Bow River*, det ruller nu over Broen til den modsatte Bred, hen over et smukt højomgivet Plateau, i hvis Centrum hæver sig den nye Stad *Calgary* ved Foden af Rocky Moun-

tains — 2,264 Mile fra Montreal og 3,416 Fod hævet over Oceanets Vandspejl.

Foran, mod Vest, staar Bjærgrækkerne, stejle og stolte, bag ved ligger det aabne Steppehav, og vender man sig mod Nord, skuer Øjet Begyndelsen af *Edmontons* og *Nord-Saskatchewans* skovfyldte Distrikter, hvor Kronhjorte, Elsdyr, Bjørne og mange andre Slags pelsklædte Dyr holder til for-

Parti af Bow River.

uden Fuglevildt i urimelige Masser — og dog et udmærket Kornland med store sejlbare Floder, der fører lige op til arktiske Egne. Men mod Syd ligger 150 Mile fortrinligt Kvægland lige til Fristaternes Grænser, og baade gennem det Land og mod Nord — til *Macleod* og til *Edmonton* — strækker Skinnevejen sig.

* *

*

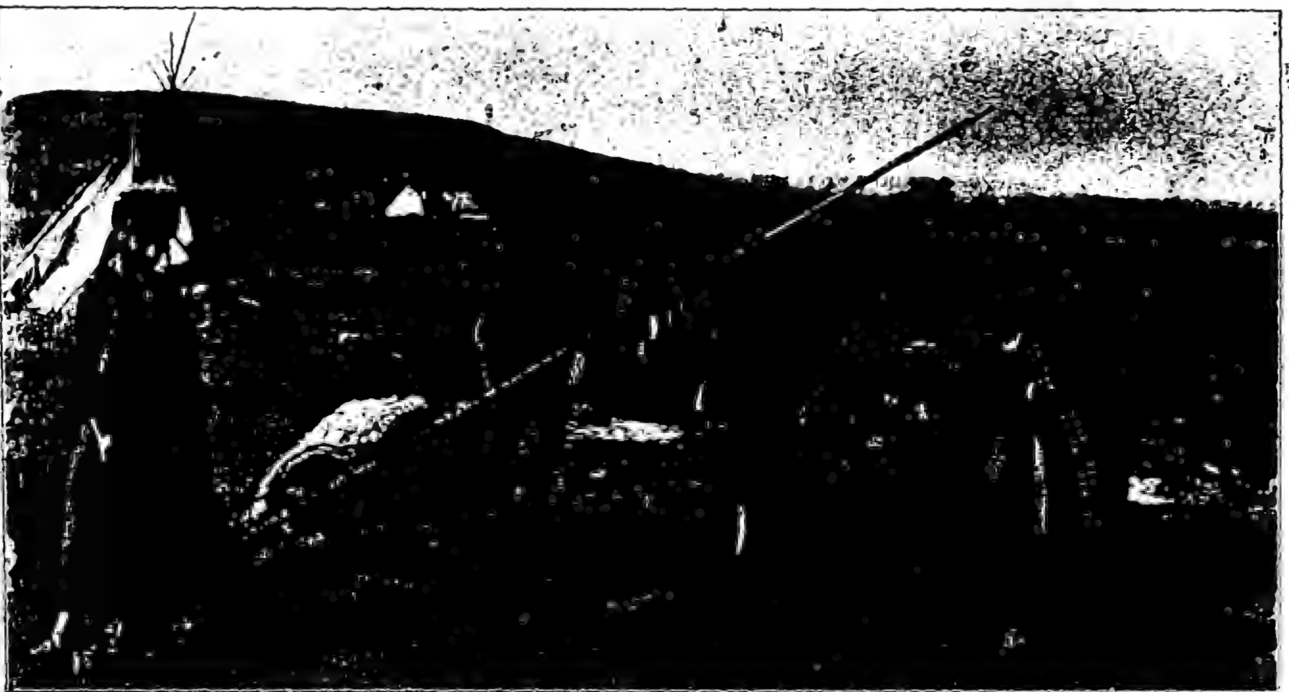
Her er, som før nævnt, Cowboys-Landet, og vel er det Umagen værd at slaa sig ned i Calgary i nogen Tid og opsøge disse *Ranchmen* i deres Huse langs Højenes Fod.

Paa Sletten græsser Kvæg og Heste i utalte Mængder, hvor de vil og mellem hverandre. Sommer og Vinter holder de til ude i den fri Natur, og der er altid Foder nok. Den varme *Chinook*-Vind, som blæser ned til dem tværs over Bjærgene, holder næsten altid Sne og Is borte fra Græsgangene.

Det er om Foraar og Efteraar, at man skal se disse Cowboys i hele deres Glorie. Saa giver alle »Ranchmændene« Møde til en *round-up*, en Sammendrift af Kvæget for at skille det ad efter de indbrændte Mærker. Det er beundringsværdigt at se de enestaaende dygtige Ryttere sprænge ind mellem det hornede Kvæg eller mellem en Flok halvvilde, fritfødte Heste, adskille dem fra den øvrige Mængde, drive dem ud, altid kredsende i Galop, og saa lasso Ungkvæget og de etaarige Heste, for at Stemplingen kan gaa for sig.

Disse Ranchmen og Cowboys er saare forskellige fra Sydamerikas halvciviliserede, raa, men uforlignelige Hestebetvingere. Næsten hver og én er Medlem af de allerbedste Familjer i det østlige Amerika eller i England, Brødre til Lorder, Hertuger og Millionærkøbmænd, unge Mennesker, der er opvoksede i Overdaadighed og Raffinement af enhver Art. Men saa blev de lede ved det Liv, eller de stod en skønne Dag ruinerede uden Erhverv, uden Profession, kun med deres sportsøvede Lemmer og hærdede Krop i bedste »Kondition«. Og saa drog de til Canadas Far-West og blev Ranchmen langs »Rockies« skærmende Bjærgsider. De fører et sandt Herreliv, har den bedste Sport hver Dag Aaret rundt og alt, hvad et sandt Friluftsmenneske kan ønske af Livets Goder. Aldrig bliver de kede af Tilværelsen paa Stepperne, dertil elsker de Landet og Sporten for højt. Det er let nok at forstaa, naar man har besøgt disse gæstfri Mænd og har set dem i Virksomhed, og man finder det ganske naturligt, at næsten hver Dag fører nye unge Mennesker af Samfundets bedste Klasser ud til disse Egne, til det sorgløse Cowboy-Liv.

* * *

Indianerhøvdingen Keñerequoshes (»Søn af en Slange«). — Calgary.

Fra Calgary er der endnu et Stykke Jærnbanerejse til British Columbias Grænser, hvilket vil sige det samme som til Bjærgryggens øverste Kam; thi her, som saa mange andre Steder i Amerika, er det Regnfaldet, der betegner Grænseskællet mellem Alberta og Landet mod Vest.

Gradvis hæver Overfladen sig, idet Toget glider langs Bunden af *Bow*-Dalen; Terrasser og langstrakte Høje følger tæt paa hinanden og Bjærgstrømmenes Antal vokser. Utallige Køer, Heste og Faar græsser trindt om.

Pludselig drejer Toget lige mod Bjærgsiden, trænger igennem en skjult Klippeportal, der ligesaa pludselig lukker for Cowboy Riget og Sletterne bagved. De Rejsende befinder sig nu i en Dal mellem to svære Bjærgrygge. Gennem Dalen eller Kløften bruser en Flod, ofte udvider den sig til en rolig sølignende Flade, der afspejler det gigantiske Bjærgmaleri rundt om: mørke Bjærgsider, vældige Klippetinder, snedækte Stenkupler, solblinkende Gletschere og smaa sølvhvide Kaskader, der snorfine og glimtende styrter fra Bjærgtoppen Tusinder af Fod ned i Dalen.

Det er dette Bjærglandskab, som den bekendte Rejsende *Whymper*, Matterhorns Bestiger, beskriver som »50 eller 60 Schweitzerlande, stablet sammen og oven paa hverandre«.

Tre Timer efter at have forladt Calgary ses midt i Rockies en omfattende Kulminevirksomhed, baade »anthracite« og »bituminøse« Kul løftes i store Masser ud af Bjærgene. Snart efter stanses ved *Banff* Station, berømt for sine svovlholdige, hede Kilder, der er i Besiddelse af en mærkelig heldbredende Kraft. Tusinder af Mennesker selv fra meget fjærne Egne drager hertil.

De sidste Jærnvejsmile har ført gennem et Distrikt, der af Canadas Regering er reserveret som »National-Park«, en vidunderlig skøn Egn, som Turister gærne ofrer en Ugestid paa at besøge. Der findes fortrinlige Hoteller, og der er blevet anlagt Veje og bygget Broer over Kløfter og Afgrunde for at muliggøre Bestigningen af Bjærgtinderne. Men ellers bliver intet forandret, ikke et Træ fældet. Det er

Canadian Pacific Railway's Eksprestog »Imperial Limited«.

Meningen at bevare Parken i dens oprindelige Uberørthed gennem evige Tider, selv om Landet rundt om bliver dyrket og bebygget som var det selve Londons Omegn.

Højt over Dalen er opført et Hotel, der næsten synes at svæve i Luften. Tæt ved hviler i sin Bjærgseng en uhyre Snegletscher, og ud fra dens Bund vælder en krystalklar iskold Strøm, der som en Kaskade springer langt ud over Klippesiderne lige forbi Hotellets Veranda. I Dalens skovfyldte Bund forsvinder Strømmen for atter at komme tilsyne længere borte. Det er Bow River, man ser fødes, den Flod, gennem hvis Dal Toget saa længe har bruset, og hvis Vande svulmer op til en mægtig Vandvej Hundreder af Mile inde i Albertas

Prærier. Den strømmer ud i Syd-Saskatchewan, derfra gennem Winnipegsøen for endelig at udtømmes i Hudsonfloden.

* *

*

Atter bestiges Toget og atter gaar det op ad mod Sneregionerne. 34 Mile Vest for Banff er Stationen for *Lakes in the Cloud* — Skysøerne: vidunderlig skønne Vandflader, den ene højere end den anden, men alle tæt ved Stationen. Den første kaldes *Louise*-Søen, og paa dens Bred er bygget et henrivende lille Hotel, altid overfyldt af Turister. Herfra straaler Gangstier ud til andre Søer — »Spejl« og »Agnes«, til »Paradis« Kløften og til de »Ti Tinders Dal«.

To Timers Rejse fra Banff stanser Toget ved en lille Station, og nu er Bjærgkammens Højdepunkt naaet. Bag ved ligger Alberta, foran British Columbia. Stedet er just en engelsk Mil hævet over Havfladen og dog løfter sig trindt omkring fem til syv Tusind Fod høje og sneindhyllede Bjærghoveder.

Endnu et Par Ord om Landet mod Øst.

TOOGTYVENDE KAPITEL.

Landbrugsforholdene i Manitoba. — Høstudbytte. — Farmer A. I. Cottons Brev.

Skønt Manitoba endnu er et Pionerland, i hvilket Størsteparten af Jorden stadig ligger i samme Uberørthed, som da Indianerne og Bisonokserne levede i uforstyrret Samvær, nyder Provinsens Beboere dog Fordelene ved en vidt fremskreden Civilisation.

Snart har Banerne indenfor Landsdelenes Grænser naaet en samlet Længde af 2000 Mil — den hele Skinnelængde

er anlagt efter 1878. Telegraf- og Telefonledninger spreder, med Winnipeg som Centrum, et mægtigt Spind, indesluttende alle beboede Steder. Hvor som helst, Kolonister slaa sig ned, findes Landsbyer eller større Steder med Kirker, Skoler og Poststationer. Der er fastslaaet og udviklet et ukirkeligt Skolesystem, som dels understøttes af Staten, dels drager Pengemidlerne fra en paa Landejendommene baseret ringe Skat. Ethvert Barn har Ret til fri Undervisning i den nærmeste Skole, og Lærerne er alle fagligt uddannede Mænd og Kvinder.

Skoleundervisningen foregik 1901 alene for Manitobas Vedkommende i 1,352 Skoler, hvor imellem et halvt Hundrede med særlig teknisk Tilsnit, fem »lærde« Skoler og et Universitet.

Medens for 20 Aar tilbage kun 7000 Børn nød Skoleundervisning har Tallet nu overskredet 65,000.

Alle Afskygninger af Religioner og Sekter er repræsenterede i Manitoba. Canada har ingen Statskirke, enhver Gudsdyrkelse er ligeberettiget for Loven.

Frimurere, Odd-fellews, »Forresters« og Afholdsselskaber har talrige »Loger« og Foreningshuse spredt over Provinsen. Desuden har Farmerne organiseret adskillige Selskaber, som virker til Landbrugets og Selskabelighedens Fremme. Der er 51 Agerbrugsforeninger, som holder aarlige Markeder, desuden findes Mejeriforeninger, Kvæg- og Svineopdrætningsassociationer, Fjerkræselskaber etc. etc.

* *

*

I Begyndelsen af Manitobas Koloniseringsperiode drejede Farmernes Interesse sig udelukkende om Kornproduktion. Det frodige Græs paa Prærierne, Tusinder Tons fortrinligt Hø langs Dalstrøgene groede, visnede, gik tabt fordi der intet Kvæg var. Men i de senere Aar har Nybyggerne faaet Forstaaelse af Kvægopdræts og navnlig af Mejeriets Betyd-

ning. I 1901 var Antallet af Køer naaet til 263,168, af Heste til 142,080, der var 263,168 Faar og 94,680 Svin.

Samme Aar stillede Høstudbyttet sig i Forhold til de opdyrkede Arealer saaledes:

	Antal tilsaaede Acres.	Udbytte pr. Bushel.	Gennemsnitligt Udbytte pr. Acre.
Hvede	2,011,835	50,502,085	25,1 Bushels
Havre	689,951	27,796,588	40,3 —
Byg	191,000	6,536,155	24,2 —
Hør	20,978	266,420	12,7 —
Rug	2,707	62,261	23,0 —
Ærter	879	16,349	18,6 —
Kartofler	24,429	4,797,433	196,0 —
Anden Rodfrugt	10,214	2,925,362	286,0 —
Ialt	2,952,002	85,179,858	

Det gennemsnitlige Høudbytte var 2 Tons pr. Acre for »Kulturgræs« og $1\frac{1}{5}$ Tons for »Native« Græs.

* * *

Manitobas Mejerihistorie daterer sig fra ca. femten Aar tilbage, da endnu kun nogle faa Farmere kærnede Smør og i saa ringe Mængde, at det knap kunde tilfredsstille eget Forbrug. Provinsens første Smørfabrik — *Creamery* — oprettedes 1888 samtidig med et Par Ostefabriker. Men det havde stadig ingen Art med Produktionsmængden.

Men i 1895 indsaa den provinsiale Regering, at det var paa høje Tid at tage fat paa den for Landbruget saa vigtige Industri, og det besluttedes da at indføre Fællesmejerier, særlig efter dansk Mønster, overalt hvor der kunde skaffes tilstrækkelig Mælkemængde. Takket være Regeringens Støtte med Penge og Raad udviklede den nye Industri sig rask, og allerede nu er henved 80 Fællesmejerier i Virksomhed, dels med at fabrikere Smør, dels Ost.

I 1896 oprettede Regeringen en Mejeriskole i Winnipeg, og den har haft fortrinlig Virkning. Tilstrømningen af Elever var overmaade stor, og de fleste Mejerister i Canada er denne Skoles tidligere Elever. Skolen er i videste Forstand »fri« og forsynet med alle Smør- og Osteindustriens nyeste og mest forbedrede Apparater og Maskiner.

Man anslaar den samlede *Produktion* fra Smørfaktorierne og de private Mejerier i 1894 til en Værdi af 34,000 Dollars. Næste Aar var *Eksporten* værd 198,000 D. og i 1896 steg den til 247,000 D. Endelig viser de officielle Rapporter for 1901 følgende Tal: *Creamery*-Smør ialt 2,460,650 Pund til en Værdi af 442,424 D., Mejeri-Smør ialt 2,748,090 Pund, Værdi 395,540 Dollars; af Ost blev produceret 1,039,392 Pund til 88,348 Dollars. Den samlede Udnyttelse af Mælken til Smør og Ost androg 926,314 Dollars.

I Forhold til Produktionen i et Land af saa ringe Omfang som Danmark synes disse Tal ubetydelige, men naar det tages i Betragtning, at Manitoba først for Alvor tog fat paa Mejerivæsenet ca. 5—6 Aar før de sidste Talangivelsers Dato, tyder det opnaaede Resultat paa en fænomenal hurtig Udvikling.

Vest-Canada og i første Række Manitoba vil blive en betydningsfuld Konkurrent paa Markedet inden Aarhundredets første Decennium er udløbet.

Manitobas Klima er enestaaende godt for al Slags Kvæg. Og dertil kommer, at denne Provins, hvad Mejeridrift angaar, er bedre stillet end alle andre Dele af Canada. Vandspørgsmaalet spiller som bekendt en vigtig Rolle baade for Kvægopdrættet og for Mejerivirksomheden, og næsten overalt er der rigelig Forsyning af klart, rindende Vand. Græsgangene er rige og nærende, Naturen har sørget for en rigelig Forsyning af mange Slags velsmagende og vellugtende Græsarter, der er aldrig Fare for Fodermangel.

I de fleste andre Lande maa Engene behandles med særlig Omhu, drænes eller overrisles, for at kunne give rigeligt med Hø til Vinterfodring. Dette er overflødigt i Manitoba. Samtidig med Hvede, Havre og alle de andre Kornsorter,

der dyrkes i et tempereret Klima, kan Arealer udlægges til Majs, der enten kan modnes eller skæres i grøn Tilstand til Staldfoder. Flere Steder har saadan Kultur givet 20 Tons godt Fodermateriale pr. Acre.

I et Land, hvor den vilde Bøffel formeredes og trivedes saa godt som i Vest-Canada, vilde det være mærkeligt, om ikke ogsaa det tamme Kvæg befandt sig vel. Og saaledes er det ogsaa. Køernes Ydeevne er paa Højde med, hvad der kan præsteres under de gunstigste Vilkaar i Evropa, og Mælkens Fedtindhold er ualmindelig stort, takket være det kraftige Græsfoder og det fortrinlige Vand.

De kolde Nætter, der uvægerlig følger efter Dagens stærke Sommerhede, kommer Mejerierne til stor Nytte, thi der er aldrig nogen Vanskelighed ved at holde Mælken i god Stand Døgnet igennem, og Osten bevarer sin Friskhed paa Hylderne i tilstrækkelig lang Tid. Iøvrigt oprettes der stadig flere »Refrigirators« som oftest tilhørende Opkøberne, og til disse Afkølingsrum sender Producenterne baade Ost og Smør og faar straks Salgsværdien udbetalt efter Markedsnotering.

Det er i det Hele taget en af de største Fordele ved Landbruget i Manitoba, at Farmerne til enhver Tid og paa lettest mulig Maade kan afhænde enhver Art Udbytte af deres Virksomhed, og at det er selve Regeringen, der øver Kontrol med Prisernes Ansættelse.

* *

*

Den store Tilstrømning af Emigranter til Manitoba og den rivende Afsætning paa Jord, som allerede har fundet Sted en Aarrække, kunde fremkalde den Opfattelse, at Prærierne allerede næsten havde »udsolgt«. Dette er langt fra Tilfældet. Alene i Red River Dalen, der indeholder ca. 2,800,000 Acres, er der endnu over to Millioner tilbage, idet kun 750,000 er under Kultur. Endvidere findes i Egnene

Syd for Pacificbanen, tæt op til *Nord Dakotas* Grænse og Vest for Red River 4,600,000 af hvilke kun 1,500,000 er opdyrkede. Nord for Banen og i Nærhed af Jærnvejen ligger $3^1/_2$ Million Acres udmærket Jord endnu uberørte. Men Størsteparten af denne Jord maa købes. Betingelserne er imidlertid meget gunstige; Gennemsnitsprisen er 4 Dollars pr. Acre med ringe kontant Udbetaling og meget læmpelige Afviklingsvilkaar.

* *

*

Homesteads — altsaa fri Regeringsjord — i 160 Acres Arealer kan erhverves Øst for Red River og imellem Winnipeg og Manitoba Søerne; endvidere Vest for Manitoba Søen og i Distrikterne omkring *Lake Dauphine* og *Swan River*. Fra Hovedbanen er der nu gennemført Sidelinjer til disse Steder ligesom til den allervestligste Del af Provinsen, hvor *Settlements* endnu ligger spredte.

De ovennævnte Distrikter egner sig udmærket for Nybyggerne og ganske særligt til *mixed farming*, idet der findes Græs og Vand i Overflødighed og med Træ i Nærheden til Optømring af Huse og Stalde.

Manitoba yder de bedste Betingelser for oplærte Landmænd, der medfører tilstrækkelige Pengemidler til den første Start: Anskaffelse af de nødvendige Redskaber og Maskiner og lidt Besætning. Transportomkostningerne baade for Mennesker og Varer er nu knap en Tredjedel af, hvad Emigranter maatte betale i Begyndelsen af Firserne. En Settler, der nu kommer til Manitoba med 1000 Dollars i Lommen, er langt bedre situeret end én, der for 10—12 Aar tilbage havde 2,500.

Der er ikke sjældent Lejlighed til at forpagte en Farm for et eller flere Aar og paa meget gunstige Betingelser. En saadan Forpagtning tiltrædes gærne Midtvinters eller tidligt om Foraaret, og for en Nyankommen med Familje er en

saadan Begyndelse gunstig, thi den giver ham og Familje straks Tag over Hovedet; han kan give sig Tid til at lære canadiske Forhold og Landbrugsmetoder at kende og kan skaffe sig Lejlighed til i Ro at udvælge og bebygge sit fremtidige *Homestead.*

* *

*

Blandt de mange Fordele, den canadiske Regering har forstaaet at byde Kolonister, er ogsaa den saakaldte *exemption law;* det vil sige, at Loven beskytter mod Udpantning for Gæld, saa længe der ingen Prioritetsforhold er til Stede.

For Manitoba gælder det, at Erhvervs-Redskaber og lignende til en Værdi af 500 Dollars, Bohave til samme Beløb, 160 Acres Land og af Debitors *Hjem* alt indenfor en Grænse af 1,500 Dollars ikke kan beslaglægges for Gæld. Selv om Manitoba-Landmanden altsaa ved Sygdom eller anden Ulykke trues med Ruin, kan han beholde en rimelig Del af sin Ejendom uantastet af Kreditorer og faar derved Lejlighed til at arbejde i Ro for senere at kunne komme paa Fode igen og betale sin Gæld.

* *

*

Farmer *A. J. Cottons* Brev, dateret *Swan River* 19/11 1901.

»Jeg kom til Manitoba i Marts 1888 fra *Darkam County*, Ontario, og »settlede« ved *Treherne* paa en 320 Acres Farm; Jeg forpagtede den paa 5 Aar, og den meste Afgift, der hvilede paa Forpagtningen, var Betaling af Skatterne; thi Jorden var ny, en Del skulde ryddes og forbedres. Jeg havde ingen Penge, men gode Venner Øst paa laante mig tre Heste, to Køer, Avlsredskaber og Maskiner. Jeg skulde betale det altsammen tilbage, naar jeg havde tjent lidt Penge. Og det gjorde jeg og med Renter til.

Faa Aar senere forpagtede jeg tilstødende 320 Acres paa samme Betingelser og senere endnu 320 Acres. Saa kunde

jeg ikke faa fat i mere, for imidlertid var alt Landet omkring mig taget op. Men jeg fik dog samlet 1,040 Acres som jeg »brækkede op«, de 800 blev tilsaaede.

I Sommeren 1898 købte jeg 2,400 Acres udsøgt Jord i Swan River Dalen og har siden forøget Arealet med 400 Acres.

Saa meget Jord fik jeg efterhaanden Raadighed over, og det er maaske bravt meget for én Mand at tage Vare paa. Men Held har jeg haft. Og jeg siger altid: lad enhver Mand, der vil drive Landbrug, komme til Manitoba. »Homestead«-Land kan han altid faa tæt ved en Jærnbane, han kan forpagte Jord paa Andele, saaledes som jeg gjorde. Det er muligt, at han de første Aar kan have Vanskelighed ved at klare sig — især naar han slaar for store Brød op, men saa skal han bare hænge i, smøge Skjorteærmerne godt op — det gaar *altid* fremad herovre. I Løbet af faa Aar vil han være uafhængig og *all right*, velsignende den Dag, han kom til Manitoba.

Hvad Kornavl angaar, kan dette Land ikke være bedre. Jorden er første-Klasses og har alle mulige Betingelser for at frembringe Hvede af den allerfineste Kvalitet, ofte vejende 64 Pund pr. Bushels — det er den bedste Sort, som overhovedet dyrkes Verden over — og saa er Udbyttet endda fra 20 til 60 Bushels pr. Acre. Byg og Havre giver ogsaa mægtig Høst og af udmærket Art. Kvæg er det godt at lægge sig efter. Et pilmagert Kreatur vokser sig stort og fedt i Løbet af en Sommer. Grøntsager — Kaal, Løg, Roer, Blomkaal, Ræddiker, Meloner, Citroner, Bønner og Agurker — giver stort Udbytte; Tomater gror godt, men det er ikke hver Sommer, at de bliver rigtig modne. Smaafrugt — Jordbær, Hindbær, Ribs, Stikkelsbær og Kirsebær — vokser og modnes i vild Tilstand, og dyrkes de i Haver, er det noget ganske vældigt, hvad Udbytte de giver.

Der er som sagt Land nok at faa. Jærnbaneselskaberne sælger Jord paa ti Aars Afbetaling, og det er gunstige Vil-

Farmer *Cottons* Oversigt over hans Landbrugs Udvikling gennem 14 Aar.

Ejendommen købtes i 1888		Antal Bushels tærsket hvert Aar			Gennemsnitligt Udbytte pr. Acre			Hvornaar Saaningen begyndte hvert Foraar				Forskellige Data			
Aar	Acre med Hvede	Hvede	Havre	Byg	Hvede	Havre	Byg	Begyndt at harve	Begyndt at saa Hvede	Begyndt at saa Havre	Begyndt at saa Byg	Endte Saaning af Hvede	Begyndte Hvedehøsten	Endte Hvedehøsten	Hvornaar Frosten indtraadte
1888	—	—	25	356	—	10	16	Apr. 1	Apr. 6	Maj 4	Maj 23	—	—	—	Nov. 14
1889	62	1,371	—	—	23	—	—	Marts 22	Marts 25	—	—	Apr. 11	Aug. 8	Aug. 17	— 21
1890	120	2,566	320	—	$31\frac{1}{3}$	32	—	Apr. 2	Apr. 7	Apr. 30	—	— 28	— 20	Sept. 4	— 5
1891	140	3,920	1,120	510	28	55	51	— 6	— 15	Maj 19	Maj 23	Maj 12	— 19	— 10	— 13
1892	153	4,437	1,414	570	29	$61\frac{1}{2}$	57	— 13	— 18	— 24	— 21	— 16	— 24	— 5	— 12
1893	200	4,378	1,000	428	22	40	43	Maj 1	Maj 2	— 24	— 31	— 19	— 15	Aug. 30	— 11
1894	280	8,400	2,140	400	30	61	38	Apr. 25	Apr. 26	— 22	— 29	— 16	— 6	— 23	— 15
1895	314	12,745	4,033	800	40	76	57	— 1	— 8	Apr. 29	— 10	Apr. 24	— 16	— 31	— 5
1896	320	4,535	2,930	542	$14\frac{1}{4}$	$36\frac{1}{2}$	43	— 27	Maj 7	Jun. 2	— 13	Maj 30	— 22	Sept. 9	— 1
1897	475	12,350	2,478	180	26	42	18	— 12	Apr. 19	Maj 15	— 20	— 11	— 16	Aug. 30	— 9
1898	515	16,026	7,788	585	31	59	45	— 8	— 13	— 13	— 13	— 3	— 13	— 29	— 7
1899	650	18,622	3,741	—	29	93	—	— 12	— 24	— 25	—	— 19	— 17	Sept. 1	— 30
1900	730	6,205	2,800	—	$8\frac{1}{2}$	35	—	— 3	— 9	— 2	—	— 1	— 6	— 3	— 10
1901	764	17,954	654	719	$23\frac{1}{2}$	$34\frac{1}{2}$	34	— 1	— 8	— 16	Jun. 21	— 16	— 10	Aug. 29	— 4

kaar. Saa er der Homestead-Land, som netop er blevet aabnet, og dér er Settlerne altid vis paa at have Skole, Kirke, Købmandsforretninger og Posthus lige ved Haanden.

Jeg gad nok vide, hvad en Emigrant, der forlader sit gamle Land fordi han ingen Vegne kan komme, *kan* forlange mere i det nye: Frit Land og billigt Land, første Klasses Jord, dannet Omgang paa alle Kanter af hans Farm; alt hvad han skal købe er lige ved Haanden, og der er Marked for alt, hvad han kan trampe op af sin Jord. Og saa en Regering — Gud velsigne den — der nok kan være Mønster for dem i de gamle Lande. Ikke Spor af Snobberi og Kontorsludder. Det er Folk der véd, at de er sat, hvor de sidder, for at gøre Gavn for Pengene. Og det er Borgernes Penge, begribeligvis.

For Resten kan enhver, der vil vide mere angaaende Farmervæsenet her skrive til *The Commissioner of Immigration, Winnipeg, Manitoba*, der kommer Svar pr. Omgaaende, det vil jeg svare for.

Og saa vil jeg slutte med at sende en Tabel, som jeg selv har lavet og som viser, hvad en Mand, der kom til Manitoba med de bare Hænder og som begyndte meget smaat, kan drive det til. Og den Mand er Undertegnede. Jeg er nu Ejer af 27 Heste, 29 Stkr. Kvæg, 15 Plove, 7 Bindemaskiner og andre Redskaber, alt til en Værdi af 6000 Dollars (det hele betalt til sidste Cent); desuden 2,880 Acres Land i Swan River Dalen, Penge staaende i andre Farmer og i Byejendomme og alligevel en rar Konto i Banken.

Saa der *er* vel Ingen, der undrer sig over, at min Kone og jeg føler os ganske vel situerede, og at vi er tilfredse med Landet, vi lever i.«

TREOGTYVENDE KAPITEL.

James Dale's Vejledning for Emigranter. — Hans Mening om Forholdene i Manitoba og hele Vest-Canada.

Som bekendt styres Englands Politik med en nøje Sammenslutning mellem Moderlandet og de store oversøiske Kolonilande for Øje til Beskyttelse og Ophjælp af Fællesinteresser paa Handlens og Industriens Omraade. Og denne Politik vil i den kommende Aarrække blive af afgørende Betydning for Verdensudviklingen.

Alle Kolonierne er interesserede i denne »nationale Alliance« og ikke mindst Canada. I dette Foraar (1903) samledes et Antal Mænd — *The Canadian Farmers' Delegation* — i Ottawa og drog til London, dels for at forelægge forskellige Forslag vedrørende canadiske Agerdyrkningsforhold, dels for at faa Lejlighed til at fremsætte *Farmernes* Mening om den chamberlainske Sammenslutningspolitik.

Delegationen bestod af erfarne, ansete Landbrugere fra hele Canada. Manitoba repræsenteredes af Mr. *James Dale*, og han har under sit Ophold i London dels i Form af Interviews dels som Foredrag givet en Række Oplysninger om Forholdene i Manitoba og Raad til fremtidige *Settlers* dér i Provinsen, særlig beregnet paa dem, der søgte »Homestead«-Jord.

Det er altsaa Mr. James Dale, der nu har Ordet og tillige Ansvaret for de givne Raad.

* * *

Det synes virkelig at være gaaet op for en stor Del af Englands Befolkning, at Canada er et Sted, hvor Chancerne for virksomme Landbrugere ikke er ringe, og det vil efterhaanden blive forstaaet, at der overhovedet ikke findes bedre

Nybyggeregn i hele det britiske Kolonirige. Men for de mange, der staar i Begreb med at rejse derover, og for den store Skare, der vil følge i deres Fodspor, vil gode Raad fra en erfaren gammel *Settler* ikke være den daarligste Del af Rejsebagagen.

Og jeg har nok Lov til at raadføre de Uerfarne, thi jeg støtter mine Oplysninger paa min egen Erfaring som gammel Landmand og paa et syttenaarigt Ophold i *Manitoba*. Hvad jeg udtaler om denne Provins gælder forøvrigt i det Store og

Prisbelønnet Kvæg ved en Landbrugsudstilling i Winnipeg.

Hele om hele Prærilandet mellem Winnipegsøen og Rocky Mountain.

Tiden har i høj Grad forbedret Livsvilkaarene i Vest-Canada De Besværligheder og Savn, som var uadskillelige fra Pionerlivet, den Gang jeg kom til Manitoba, er nu udjævnede og bortvejrede takket være Jærnbaner, gode Veje, Befolkningens Tilvækst og Oprettelse af alle de Landbrugsinstitutioner, der spreder Oplysning og praktisk Hjælp over Canada i hele dets Brede og Længde.

Den mildnende Indflydelse paa Manitobas Klima, som Jordopdyrkelsen har udøvet, er nu tilstrækkelig anerkendt.

Den gamle Frygt, at tidlig Frost skulde skade Afgrøden, er ganske banlyst fra Farmernes Sjæle — der er simpelthen intet at frygte for. Men samtidig bør det dog fastslaas, at Mod, ufortrøden Energi, Villighed til at tage haardt fat paa Arbejdet, Evne til at lære af Andre, til at bøje sig ind under nye Forhold er lige saa nødvendigt nu som i gamle Dage for den *Settler,* der hurtigt ønsker at naa frem til Uafhængighed og Velstand.

Jeg kan med god Samvittighed hævde, at der ikke findes nogen Del af det britiske Rige, hvor Forholdene er saa gunstige for en Mand med ringe Midler men med Arbejdsevne og Beslutsomhed, som Vest-Canada; intet Sted er der bedre Plads for den Klasse Mænd, og i intet Land er Regeringen mere liberal og hensynsfuld i Behandlingen af de Mennesker, som den indbyder til at bo og bygge indenfor Landets Grænser.

* *

*

Det første, De maa anskaffe, saasnart De har valgt Dem et *Homestead,* er et Spand Okser eller et Par Heste. Okserne vil koste tilsammen fra £ 25 til £ 30, Hestene mellem £ 40 og 50. Har De tilstrækkeligt med Penge, køb da det nødvendige Materiale til at bygge et billigt Hus, anskaf dernæst en Vogn, som vil koste Dem fra £ 16 til 18. Hvis der er rigeligt med Tømmer, byg da et billigt Blokhus og en Bræddestald med Bræddeloft og Straatag. Man kan ogsaa lave Husene af Bindingsværk — Bjælkerammer og derimellem opstablede svære Græstørv; det har mange af os gamle Settlere gjort, og det koster næsten ingen Ting. Taget kan laves af Pindeværk, dækket med Græstørv.

En Plov maa købes, og lad det blive af den Slags, hvormed man først kan pløje Overfladen og dernæst kan indstille den til dybere Pløjning. Første Pløjning maa være saa let som mulig, næste Omgang dybere, men pas paa stadig at vende Furerne samme Vej. Nogle Steder i Nordvest-

Distrikterne plejer de at »brække« Overfladen først, saa giver de Maskinsaaning over den brudte Græstørv og tager Høsten hjem inden nogen Dybdepløjning foretages.

Den Plov, som har passet mig bedst, er »The Verity Combination Plough«, fabrikeret i Canada. Men der er andre gode Mærker, og De gør bedst i at bruge den, der anvendes mest i Deres Egn. *The Verity* koster £ 5, 10 s.

Ny Jord kan brydes fra April og lige til henimod Midten af Juli. Pløj saa meget, som De paa nogen Maade kan overkomme, for Høsten er jo nærmest afhængig af det tilsaaede Areals Størrelse. Hvis der er Tid om Efteraaret, saa harv Jorden godt. Køb helst en Trespands Harve, den koster omkring £ 4.

Næste Foraar maa der atter harves. Køb dernæst en Saamaskine — saa bred som vel mulig — og bring Udsæden godt ned i Muldet. Naar Høsten kommer, maa De enten leje Naboens Høstmaskine, eller De maa selv købe Dem en Meje- og Bindemaskine til ca. £ 27. Naar Negene har staaet en Ugestid eller ti Dage, gælder det blot om at leje Tærskemaskinen, den besørger i en Fart Hveden i Sækkene eller i Deres Karre, og saa er der ikke andet at gøre, end at køre Kornet til Elevatoren og faa Penge i Stedet.

Efter at have taget den første Høst, pløj da den samme Jord om igen i Løbet af Efteraaret, harv og saa Hvede næste Foraar. Tag i det hele tre Hvedehøste hjem. Lad det fjerde Aar Marken enten ligge brak eller saa Byg; derpaa kan De atter tage to eller tre Gange Hvedehøst hjem.

Og naar De er naaet saa langt, burde De, om De ellers har været fornuftig, sidde godt i det. Den første Høst — altsaa Deres andet Settlements-Aar — burde have indbragt Dem £ 270, det næste £ 400.

En Farm paa 160 Acres skulde eje mindst tre eller fire gode Heste. De vil behøve tre til Meje- og Bindemaskinen og fire, hvis De anvender Dobbeltplov. Med en saadan kan

man pløje 4—5 Acres om Dagen. Jeg raader Dem til at lægge saa mange Føl og Plage til som muligt; Heste staar højt i Pris, det vil de blive ved med adskillige Aar. Og anskaf saa mange Køer, som De paa nogen Maade har Raad til, for de giver god Indtægt i Vest-Canada.

Vi skiller Fløden fra Mælken med Haand-Centrifuge — — *separators* — og Fløden bliver samlet to Gange ugentlig af det nærmeste *Creamery*. Centrifugemælken opføder vi Kalve og Svin med, det giver god Indtægt. Et syv Maaneders Svin sælger vi for ca. £ 2, og da der fodres med Mælk, Affald og Byg til 1 sh. pr. Bushel, giver de godt Overskud. Etaarige Kalve sælges for £ 3—4, saa hver Ko giver omtrent £ 8 om Aaret i Udbytte.

Læg Driften fra første Færd an paa *mixed farming*, det betaler sig bedre end Hvedekultur alene. Der er gode Chancer for den, der lægger sig efter Opdræt af Racekvæg — *pedigree stock* — thi der er ubegrænset Efterspørgsel efter Kvæg med god Stamtavle fra de nordvestlige Kvægegne, og der betales høje Priser.

Hvad nu Staldene angaar, saa lav dem, hvis det kniber med Pengene, af Pæle, Pindeværk og Græstørv. Der skal ikke ret meget til i Manitoba for at skærme Kreaturerne Vinteren over. Jeg kan erindre to Aar, hvor mine Plage og Ungkreaturer var ude baade Sommer og Vinter. Hvad Foderet angaar, saa bruger vi Prærigræsset. De eneste Omkostninger er næsten at slaa og stakke det. Almindeligvis samlede vi 8 til 10 Tons om Dagen. Desuden gemmer vi Hvedestraaet til Strøelse for Hestene. Kvæget æder det ogsaa gærne sammen med lidt Korn og Roer, som altid giver svær Høst paa et lille Areal.

* *
*

En Mand, der tager 160 Acres fri Land, og som i Hovedsagen vil lægge sig efter Hvedekultur, vil behøve følgende

Sager, som jeg har ordnet kolonnevis alt eftersom Vedkommende kan raade over £ 120, 200 eller 300.

	£	sh.	£	sh.	£	sh.
Hus og Stald	30	»	50	»	90	»
Spand af Heste eller Okser	20	»	35	»	40	»
Seletøj	4	»	5	»	5	»
Arbejdsvogne	13	»	13	»	13	»
Plov	3	5	3	5	3	5
Harve	maa laane sig frem		2	15	2	15
Saamaskine			15	0	15	»
Binde- og Mejemaskine			maa leje en		30	»
Rive, Tromle etc.					20	»
Møbler til Huset	10	»	15	»	15	»
Provisioner for 1 Aar	10	»	20	»	20	»
Udsæd til 20 Acres	4	»	4	»	4	»
Foderhavre og Hø	5	»	10	»	10	»
Malkekøer	6	»	12	»	14	»
Grise	1	»	2	»	2	»
Fjerkræ	1	»	1	»	1	»
Tilsammen	107	5	188	»	285	»
Med runde Tal	120	»	200	»	300	»

* * *

Hvis en Mand — gift eller Ungkarl — kommer til Manitoba uden Spor af Kapital, gør han bedst i at arbejde hos en dygtig, erfaren Farmer i det mindste 6 Maaneder. En flink Landarbejder, kendt med Landbrug, faar £ 4—5 om Maaneden foruden Kosten i seks til syv Sommermaaneder fra 1. eller 15. April at regne.

Før en Mand raader over £ 80 eller 100, bør han ikke tage en 160 Acres Frilod. Er han kommet saa vidt, betales £ 2 til Regeringen for *Homestead,* og dermed er han Herre over Ejendommen. Vil han saa være sikker paa en god Start, behøver han kun at arbejde endnu et Sommerhalvaar og bruge Vinteren og sin Fritid til at bygge Hus og Stald

Jeg selv gjorde mig ikke saa mange Bekymringer om at være paa den sikre Side. Da jeg kom til Manitoba for 17 Aar siden, maatte jeg laane £ 4 for at betale Regeringsagenten, der udviste mig min Frilod, og derefter arbejdede jeg hele det første Aar for en Gennemsnitsløn af £ 6 pr. Maaned samt Kosten. Nu ejer jeg og min Familje *to Tusinde fire Hundrede Acres* god Jord og en stor Besætning Heste og Kvæg. Alt i alt er Ejendommen værd £ 11,000 (ca. 200,000 Kr.).

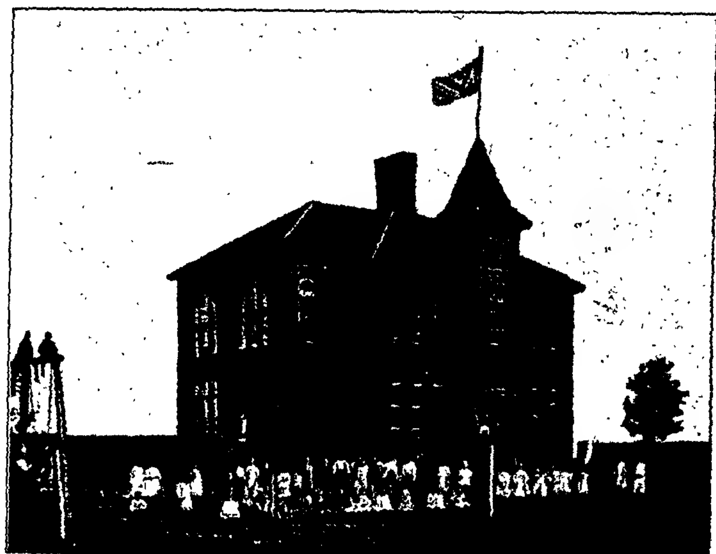
Men hvad De end gør, hold Dem klar af Gæld, sky den som den lede Satan. Jeg har selv prøvet det, saa jeg taler af Erfaring. Der er nok, som vil laane en flink Landmand Penge, men følg den gamle Skottes Raad: »Laan aldrig Penge, træk Frakken af og arbejd til Du sveder« — de to sidste Punkter har jeg fulgt, men det første skaffede mig mange Bryderier.

Hvad det gælder om er at drive Farmen med Fortjeneste — hvad der jo er Hovedsagen ved enhver Forretning. Lad os sætte, at De ejer en Kvartsektion Land, altsaa 160 Acres. Af disse bruges de 10 Acres til Bebyggelse, Have og lignende. Der skal altsaa straks brydes 150 Acres Jord. Naar dette er gjort, lægges de 100 Acres ud med Hvede og derpaa tages to Aar en Høst hjem. Tilsaa de sidste 50 Acres og hold Brak paa Halvdelen af de første 100. Det giver atter en 100 Acres Høst, og lad derefter hvert Aar en Tredjedel af Jorden ligge brak, saa garanterer jeg, at der kommer et godt Resultat ud af Landbruget.

Mange Farmere begynder Driften i den Tro, at Jorden kan vedblive at give god Hvedehøst Aar efter Aar uden at blive træt. Dette er en stor Misforstaaelse.

Til saadan et Landbrug bør en Mand have tre gode Arbejdsheste og helst en fjerde til lettere Brug. Desuden tre Malkekøer, Svin til Husbehov og mindst 50—60 Læggehøner. Mindst $1/_4$ Acre maa indhegnes til Køkkenhave og til Frugtbuske — Ribs, Stikkelsbær o. lign.

Der er et meget vigtigt Punkt: vær forsigtig med hvad Udsæd De bruger: tag det friskeste og det bedste. Sælg aldrig den bedste Del af Afgrøden og behold den daarligste. Og køb ikke Udsæd, som er importeret fra de Forenede Stater — fra den Kant kommer sjældent noget godt. Og pas godt paa Gødningen. De nye Folk, som kommer til Manitoba, plejer at betragte den som overflødig — den er værd 4 sh. pr. Læs. Men brug hellere Gødningen selv, det

Typisk Skolebygning i Vest-Canada.

giver alligevel noget mere i Lommen *in the long run.* Og hvis der ikke er Tid om Foraaret til at sprede Staldaffaldet, saa er der fem lange Vintermaaneder, hvor det kan besørges. Spred det kun paa Sneen over den Mark, der skal brakkes eller lægges ud til Havre, og hvis De ikke har den Slags Jord, saa lad Engen faa det. Gødningen vil fordoble Høudbyttet og holde Muldet i usvækket Kraft.

* *
*

Det er en Mening, som jeg ofte har hørt udtalt i England, at *Farming* i Vest-Canada er Fattigmandsarbejde, at

det er Slid uden Fornøjelse, som en lidt forvænt Velhaversøn ikke gider befatte sig med. Saadan var det vistnok i gamle Dage, og for Resten er den Mening om et Land, at det er godt for fattige Mænd at blive rige i, ikke noget nedsættende. Men det er min ufravigelige Mening, at Canada er et Land, der byder paa rig Afveksling — ud over den at forandre daarlige Kaar til gode — saa selv en forvænt ung Mand kan finde sig godt til Rette.

Der findes i ethvert af de gamle Lande paa den anden Side af Atlanterhavet en Klasse Mænd, der er allerværst stillede blandt Landbrugerne, og det er dem, som opfødtes paa velhavende Herregaarde, oplærtes til Landvæsenet, men hvis Midler aldrig tillod dem senere at leve paa samme Fod som Forældrene — thi Arven deltes i mange Parter, og samtidig blev Landmændenes Vilkaar vanskeligere end de, den tidligere Generation kendte. Saadanne Mænd faar en større Forpagtning eller de overtager en Ejendom, der er prioriteret til Gavlen, og saa begraver de deres Arvepart i Jorden, i Køer og Heste, i Dræning og Mærgling og Gud véd hvad. De slider og regner, spinker og sparer, holder Familjen oven Vande, saalænge de og Kreditorerne paa nogen Maade kan komme overens — og saa gaar de i ni af ti Tilfælde alligevel til Bunds.

Hvilket Liv kunde saadanne Mennesker ikke have ført i Vest-Canada! Den Kapital, som ikke en Gang kunde holde Proprietærgaarden oven Vande, vilde i Manitoba have sat Ejeren i Stand til at øge Farmens Jordtilliggende op til et Par Tusind Acres. Det legemlige og aandelige Arbejde, der maatte til for at holde Falliten fra Livet: En Aarrække histovre, vilde her have bragt Kapitalen til at yngle.

Men Livet paa Manitobas Prærier? Ja, det er vel nok værd at leve og især for den, der kan købe andres Arbejdskraft. Der bliver Tid nok tilovers til at bruge Bøssen, og der er saadanne Masser af Vildt, at det er en ren Fornøjelse at gaa over Terrænet ogsaa uden Hund. De fattige Farmere har ikke Tid til at jage, og Jagten er fri for Alle; selv paa Naboens Jord kan man skyde efter Behag. Kun Søndags-

skydning er forbudt, og der er strænge Bøder for Overtrædelse af den Lov.

Herovre er det Skik, at saavel fattige som velstaaende Farmere tager personlig Del i Markarbejdet. Men ogsaa det er en Fornøjelse. Alle Markmaskiner er saadan indrettede, at man *kører* paa dem. Og det at være Kusk for en Dobbeltplov, at styre en Trespandsharve hen over en Hundredacresmark er et Arbejde, der er lige modsat af kedeligt.

Og er det Farmeren selv, der pløjer, saa kan han tage sin Bøsse med, og det skulde gaa underligt til, om han ikke fik Skud til en »Canadagaas« eller til en Flok Strejfænder i Søen tæt ved.

Min største Fornøjelse er at køre Saamaskinen. Den har 20 eller 24 saakaldte »Sko« og kan indstilles til at plante Udsæden fra 1 til 4 Tommer under Overfladen. Markerne er almindeligvis $1/2$ Mil lange, og paa én Dag kan man tilsaa 15 til 20 Acres. Det er nu *mit* kæreste Arbejde.

Hvad dernæst Høhøsten angaar, saa er det dog en ligefrem Fornøjelse at køre ud med Slaamaskinen — den er »Selvbinder« tillige — i det høje *Native-Græs* og lægge den ene Ton efter den anden bag ved sig. Man sidder højt til Vejrs, der er gode Fjedre under Sædet, og ved et lille Tryk med Foden manøvreres Maskineriet. Kan det kaldes et kedeligt, slidsomt Fattigmandsarbejde?

Saa kommer Tærskningen. Negene langes ind i Maskinen saa hurtigt, som to eller tre Mand kan bruge Armene. Der er ingen Halmbaand at løsne, Maskinen er »selvfødende« og kapper selv Bindingen; og der er intet tilstøvende Arbejde med at samle Straaet eller fjærne det; thi alle Maskinerne, der nu bruges, er »Blæsere«, idet det tærskede Straa føres gennem et to Fod tykt Rør, hvor ud af det blæses 50 til 60 Fod bort, klar af Tærskestedet. Hveden løber gennem andre Rør, afvejes og fyldes i Sække — alt besørger Tærskemaskinen selv. Farmeren har blot at skaffe ind i Huset,

hvad han bruger til Udsæd; Resten kører han direkte til Kornelevatoren og vender hjem med Høstudbyttet i Lommen — det er sikkert ikke det kedeligste Moment under Tærskningsperioden.

Og saa kommer endelig den i Englændernes Øjne saa frygtelige Aarstid, Vinteren — vor Manitoba Vinter! Jeg vil blot spørge: har nogen hørt en Vest-Canadier beklage sig over den Del af Aaret? Grunden er simpelthen den, at Vintermaanederne er halvvejs Ferietid for Farmerne og tillige den, at Kulden slet ikke føles paa nogen ubehagelig Maade. Jeg fryser aldrig i Manitoba, selv om det fryser 30 ° C., men det gjorde jeg i London, da Termometret blot viste 3 ° Kulde. Det er nemlig Øklimaets evindelige Blæst, der giver Kuldefornemmelse, men i Manitoba er det stille næsten hele Vinteren, og dertil er Luften tør.

Om Sommeren arbejder man i Canada, om Vinteren morer man sig. Naar Kvæget blot passes, er der ikke mere at bestille. Mange Farmere tager ind til Winnipeg og overværer en Serie eller to af Forelæsninger om Racekvæg, nyopfundne Maskiner, om det nyeste paa Mejeriets Omraade og lignende. Nej, det er sandelig ikke Vintertiden, der skal skræmme Kolonister bort fra vort Land.

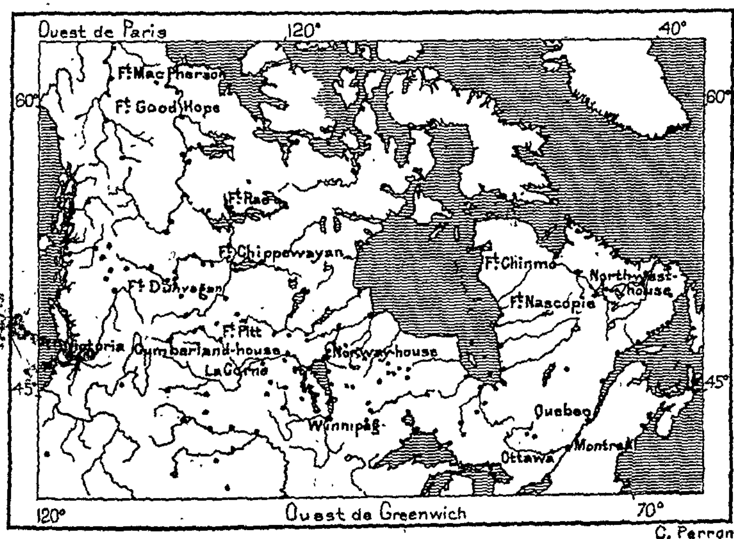
Det er muligt, at Forholdene i Manitoba en Gang i Fremtiden forandrer sig, men i en lang Række Fremtidsaar vil det Land blive Millioner af Emigranters nye Hjem. Intet vil kunne hæmme eller hindre Nutidens Folkevandring over Havene fra gamle til nye Lande; thi Drivfjedren er den Trang til Lykke og Tilfredshed, som lever i ethvert normalt Menneske.

Og Lykkens Pil peger mod Vest.

FIREOGTYVENDE KAPITEL.

Skandinavernes Kolonier. — Skandinavia. — Minnedosa. — En dansk Koloni. — Mennoniternes Saga.

Som det næsten altid gaar i Fremtidslande, hvor Befolkningen hovedsagelig bestaar af Emigranter af blandede Racer,

Hudson Kompagniets Handelsstationer.

udskiller Nationaliteterne sig og flokkes sammen i særlige Distrikter og Kolonier. Det er imidlertid ikke ualmindeligt, at Skandinavere — bortset fra om de er udgaaede fra Danmark, Norge eller Sverig — holder sammen, som havde de et fælles Fædreland. Og i de nye Lande betragtes Skandinavien og Skandinaver som en national Enhed.

Der findes i Manitoba mellem 5 og 6000 Skandinaver, og de nyder her, som iøvrigt overalt i Verden, den største Anseelse blandt Statens Borgere. De kommer gærne der-

over i de første Sommermaaneder og finder med Lethed vellønnet Arbejde, særlig ved Jærnvejsanlæg, ved Skovhugst og Tømmerhandel. Almindeligvis har de kun liden Kapital med sig, men deres Nøjsomhed og Flid bevirker, at de, inden det første Aar er udløbet, har udvalgt sig *Homesteads*, helst dér hvor Landsmænd lever. I Løbet af et Par Aar opgiver de alt andet Arbejde for at passe deres Jordejendomme.

Iøvrigt findes i den canadiske Forretningsverden saavel som i Statens Tjeneste adskillige Skandinaver.

Der er stor Efterspørgsel efter skandinaviske Tjenestefolk, særlig efter *svenske* Piger. Og Lønnen er virkelig ogsaa saa fristende, at man kun undrer sig over, at ikke Tusinder af Piger aarlig drager derover.

Medens en almindelig Tjenestepige i Sverig (og ofte i Danmark) maa nøjes med 3—4 Dollars (gennemsnitlig 14—15 Kr.) om Maaneden, faar de over det dobbelte i Manitoba og i Vestdistrikterne. En godt uddannet Tjenestepige faar en Løn af 12—20 Dollars om Maaneden foruden Kost og eget Værelse; Hotelpiger faar fra 15—30 D., Kokkepiger fra 30 til 50 D. Denne Lønskala var gældende i Winnipeg 1902 og passer ogsaa paa Forholdene paa Landet og i de andre vestlige Byer.

Samtidige Angivelser for mandlig Arbejdsløn viser følgende:

Grovsmede	pr. Time	25— »	C.
Snedkere	» —	25—30	»
Murere	» —	50— »	»
Blikkenslagere	» —	30—35	»
Malere	» —	35—45	»
Maskinfolk	» —	16—25	»

Ovennævnte Haandværkere kan imidlertid ikke gøre Regning paa Arbejde hele Aaret rundt. Der er altid Vintermaaneder, hvor Flertallet efter Landets Skik bliver hjemme og passer deres *Homestead*. Mureren kan saaledes kun gøre Regning paa 120—130 Dages Arbejde, Maskinfolk fra 150 til 200, almindelige Arbejdere omkring 200 Dage af Aaret.

Landarbejdere tjener fra 150 til 200 Dollars om Aaret foruden Kost og Logis, i sjældne Tilfælde har Lønnen været 300 D. i 8 Maaneder. For Sommeren alene betales dygtige Folk 20 til 25 D. om Maaneden; i Vintertiden kun 15 D.

Men som sagt, for en Skandinav er det næsten lige meget, hvilken Livsstilling han tidligere har indtaget. I Vest-Canada er han altid sikker paa velbetalte Pladser.

*　　*

*

I 1885 dannedes den første skandinaviske Koloni i Manitoba; men den Gang boede allerede adskillige Skandinaver i Provinsens Distrikter og Byer: *East Selkirk*, *Minnedosa*, *Oak Lake*, *Flemning*, *Carberry* samt i en meget senere Periode ved *Austin*, *Mc Gregor*, *Whitewater*, *Oak Bluff*, *Teuton* o. a. St.

Skandinavia er den største Nordbobygd i Manitoba og ligger ca. 18 Mil norden for Byen Minnedosa, én af Hovedstationerne ved »Manitoba og Northwest-Banen«.

Kolonien indbefatter fire »Townships«, 92,000 Acres Land eller ca. 6 danske □ Mil. Egnen hører til de smukkeste i hele Provinsen, rig paa Skov, paa godt Agerland og Vandløb. Koloniens Poststation er »Skandinavia«. Afstanden fra Winnipeg er 135 Mil.

I denne Koloni lever henved 800 Mennesker, men endnu findes der frit Land til adskillige Emigranter, som iøvrigt kan drage Fordel af Koloniens omfattende Tømmervirksomhed; thi enhver Nyankommen er sikker paa at faa Arbejde naar som helst ved Skovhugst og ved de tre Savværker, der uafbrudt er i Virksomhed med at producere Bjælker, Brædder og Tagspaan.

Hr. *P. Christoffersen* er Postmester.

Minnedosa er Skandinavernes Markedsplads. Byen er den fjerde i Rang af Manitobas ni største Stæder. Her findes Afsætning for alt, hvad Kolonien producerer af Træværk

og Landbrugsvarer. Banelinjer udstraaler i tre forskellige Retninger; der findes Kornelevatorer, Banker, Hoteller og alle Slags Forretninger, som Nybyggeren kan have Interesse af at søge.

Der findes adskillige andre skandinaviske Kolonier, hvor betydelige Arealer *Homestead*-Land kan erhverves. Blandt andet i den særlig *danske* Nybygd, *Carberry*, paa »Portage Præri«, fortrinligt beliggende mellem Pacificbanen og to andre Hovedlinjer. Navnlig i de sidste 5—6 Aar har Carberry taget til i Folkemængde, og det synes, som om Kolonisternes Tilfredshed med Forholdene i Manitoba stadig virker stærkere dragende paa deres Slægt og Venner i de danske Fødeegne.

Selkirk, Whitemouth og *Oak Lake* er Navnene paa andre skandinaviske Samfund, hvorhen Nybyggere kan tilraades at søge.

I religiøs Henseende holder Skadinaverne godt sammen. Allerede i 1885 dannedes den første skandinaviske Kirkeforsamling i Winnipeg, og straks derefter byggedes en Kirke.

I Efteraaret 1890 grundlagdes en særlig svensk-luthersk Forening i Hovedstaden. Den ejer en god og rummelig Kirke, beliggende mellem Common og Fonseca Streets. Fra disse to Kirkesamfund udsendes Præster og Prædikanter til alle skandinaviske Kolonier.

Af skandinaviske Blade vides kun ét at blive udgivet i Manitoba (Winnipeg), det er en svensk »Tidning«, *Canada.* Et mellem Skandinaver — ogsaa i Manitoba — meget udbredt Ugeblad er det danske *Danebrog*, udgivet i Landets Hovedstad Ottawa af Redaktør *C. C. Meyer.* Dette særdeles velredigerede Blad tager sig selvfølgelig med største Interesse af canadiske Landbrugsforhold og Indvandringsspørgsmaal, og Folk, som ønsker Oplysning om specielle Forhold i Vesten, kan trøstig henvende sig direkte til Bladets Redaktion (424 Bank Street, Ottawa) eller til dets Repræsentanter dels i Danmark (John Rath, Nyhavn, 13) dels i Canadas forskellige større Stæder. F. Eks. *C. Marker*, Calgary,

Alberta, *A. v. Holstein-Rathlau*, Esterhaz, Assiniboia og *Fr. Rasmussen*, 405 Rachel St. Montreal.

I skandinaviske Kolonier er Arbejdslønnen omtrentlig følgende:

Jærnvejsarbejdere pr. Dag og uden Kost. .	$ 1,25— 1,75
Savværks- og Skovarbejdere pr. Maaned med Kost.	» 20,00—35,00
Alm. Jordbrugsarbejdere pr. Maaned med Kost. I Sommertiden	» 20,00—30,00
Alm. Jordbrugsarbejdere pr. Maaned med Kost. I Vintertiden	» 10,00—15,00
Tjenestepiger	» 8,00—15,00

* * *

Hvad der i lang Tid vanskeliggjorde Manitobas Kolonisation var Nybyggernes Rædsel for at bo i de mange ganske træløse Distrikter. De turde ikke risikere at bygge paa Steder, hvor Brændsel og Bygningstømmer ikke altid var lige ved Haanden. Og det var ikke uden Grund, thi saalænge Kommunikationsmidlerne ikke var stærkt udviklede, kunde det vanskeligt lade sig gøre let og billigt at fordele én Landsdels Træoverflødighed over mange skovløse Egne. Men da skete der pludselig en Masseindvandring netop til en af de træfattigste Landstrækninger, en Indvandring, som var af en saa ejendommelig Art, at den fortjener at nævnes i en Beskrivelse af Manitoba.

I Schweitz opstod i Midten af det 15. Aarhundrede en religiøs Sekt, *Mennoniter*, hvis Stifter, *Menno Simons*, en tidligere katholsk Præst, i Tale som i Skrift søgte at rense den kristne Religion for adskillige menneskelige Paahit, og som først og fremmest prækede imod alt Krigsvæsen som ganske stødende mod Kristi humane Kærlighedslære. Mennoniternes fleste Tilhængere stammede fra Tyskland og Holland; deres Broderskab og Læresætninger, deres Fordring om et strængt

sædeligt Levnet og Afholdelse fra al Slags Manddrab — ogsaa de af Statsøvrighederne autoriserede Arter — ligner mest af alt de engelske Kvækeres.

Selvfølgelig var dette Samfund af hæderlige, stræbsomme og fredelige Borgere udsatte for saavel Regeringens som Pøbelhobens Forfølgelser; men omkring 1783 tilbød Kejserinde Katharina Sekten sin Beskyttelse, hun gav den Land i det sydlige Rusland, og dér levede den i henved 100 Aar —

Racekvæg. — Assiniboja.

et Mønster paa et retskaffent Borgersamfund — værnet mod Øvrighedens Had ved det kejserlige Frihedsbrev.

Men Czar Alexander II kunde ikke finde sig i, at der mellem hans hundrede Millioner Undersaatter levede nogle faa Tusinde, som afskyede Krig og Soldatervæsen. Dog, hans noksom bekendte Ædelmodighed forbød ham straks at jage Mennoniterne ud af Landet eller stikke dem ind i Kosakregimenter — hvis de da ikke foretrak at afsværge deres Tro og fremtidig føle sig overbeviste om, at Krig og Blodsudgydelse var én Gud særdeles velbehagelig Gærning, naar

sligt paabødes af Alexander II — thi dette Alternativ stilledes Sektens Tilhængere.

Mennoniterne sendte Delegerede baade til de Forenede Fristater og til Canada for at søge nyt Hjem, og begge Staters Regeringer modtog med Glæde Ansøgerne. Der blev anvist dem Land henholdsvis i Kansas og i Manitoba.

Det sidste Sted blev der reserveret de udjagede Mennoniter to *Settlements*. Det største laa tæt ved Statens Sydgrænse og indbefattede 17 *Townships* — aaben, træløs, men meget frugtbar Prærijord, det andet Areal var noget mindre og laa Øst for Red River.

Det var i 1875. Den mægtige Præri laa øde hen lige fra Grænsen til Boyne-Floden, fra Pembina Mountains til Red River — det bedste Stykke ubrudt Land i hele Manitoba.

Kun nogle faa dristige Pionerer havde taget Land dér, og de haabede paa, at Aarhundredet ikke vilde slutte, inden de havde faaet Naboer paa Egnen. Men før Sommeren var til Ende, forkyndte en skønne Aften en uafbrudt Række Lejrbaal i en Mil lang Linje tværs over Prærien, at nu var Jorden taget i Besiddelse: 6000 Mennoniter var naaet til deres Fremtidshjem.

Man kan vanskeligt gøre sig noget Begreb om de Sorger og Anstrængelser, disse Mennesker havde maattet døje, efter at de ved et taabeligt Selvherskerbud var bleven gjort hjemløse. Gennem et Aarhundrede var Slægterne groet fast til Sydruslands Jordbund, Hjemmene og Landet rundt om var bleven dem kære. Og nu maatte de drage fra Fædrelandet, blot fordi de holdt fast ved deres Religion — det er ikke tredive Aar siden, at en saa barbarisk og ganske unødvendig Voldshandling blev begaaet af en særdeles kristelig Monark.

Retskafne Borgere i Rusland bliver sjældent velhavende, og Mennoniterne var det heller ikke. Men ved det forhastede Tvangssalg af al deres Ejendom blev de naturligvis end yderligere forarmede. Dertil kom den lange Rejse over Havet

og endelig den over al Beskrivelse besværlige Marsch hen over Sletterne, Tusinde Mile og mere fra Udskibningsstedet.

Saa landede altsaa disse skibbrudne Mennoniter midt paa Sletten. Kun ét Sted hele Horizonten rundt løftede en Gruppe Egetræer Kronerne over Græstæppet. Det mærkelige Sted kaldtes *Plum Coulee*, og dér kom Landsbyen *Schanzenfeld* til at ligge.

De landflygtige Russere havde det haardt den første Vinter igennem. Kun et Par Maaneders Tid havde de haft til at skaffe sig Vinterhi. Men det lykkedes nogle at bygge Hytter af Græstørv, andre gravede Huler ind i Skraaningerne. Derinde laa de stuvet sammen og tærede saa smaat som muligt den medbragte Proviant. Allerede næste Sommer var Prærien ikke til at genkende. Som ved Trolddom stod Landsbyerne dér, en-etages Huse af Bindingsværk og Ler, tækkede med Græstørv.

Boligerne var ikke brandfarlige, thi der var benyttet saa lidt Træ som muligt, men de var lune, og strængt økonomiske Murstensovne indtog Grundfladernes Midtpunkt, saaledes at det sparsomme Brændsel kunde varme alle Rummene.

Rundt om paa Sletten græssede de fælles Kvæghjorder, vogtede af Koloniens Yngste, iøvrigt fulgte Mennoniterne ogsaa i andre Henseender deres hjemlige Principer. Kolonien var delt i Landsbykommuner under præsteligt Regimente.

I Begyndelsen holdt Mennoniterne sig skarpt afsondrede fra de mange andre Nybyggere, som nu fik Øjnene op for den træløse Præris Frugtbarhed og som dyrkede Landet rundt om Russernes Landsbyer, *Rheinland* og *Schanzenfeld*, og i mange Aar betragtedes de fremmede Sekterianere med megen Mistillid. Deres uforstaaelige Tungemaal, ejendommelige Kirkeskikke og Russerdragten med de lange Støvler, Pelshuen og Faareskindskoften med Uldlaget indefter skilte dem jo ud fra alle de andre Manitobaemigranter fra Skandinavien, Irland, Island og andre nordevropæiske Lande.

Men Tiden jævner alt, ogsaa Forholdene paa canadiske Sletter. Mennoniterne læmpede sig efterhaanden efter de

stedlige Nybyggerskikke baade hvad Klædedragt og Jorddyrkelse angik, og snart gik det op for Koloniens Nabofarmere, at disse Mennoniter hverken ofrede Smaabørn eller drak Kristenblod, men var hæderlige, lovlydige og saare hjælpsomme Medborgere.

Vejene var den Gang meget slette i Manitoba, og navnlig manglede der Broer over det Utal af større og mindre Strømme, som gennemrislede Sletten. Medens andre Kolonier med stort Besvær fik samlet Penge indbyrdes til de mindre Broer og fik Regeringen bevæget til at bygge større, tog Mennoniterne selv fat paa Arbejdet, og snart var deres Distrikt lige saa bekendt og beundret for dets Kommunikationsmidler som det før havde været for Gæstfrihed.

Provinsen har meget at takke disse Mennesker for: de har været Præriens første Pionerer, de har givet det bedste Eksempel for alle efterfølgende paa, hvorledes modige, dygtige Mænd kan klare sig uden Administrationens Hjælp.

Men som Mennoniterkolonien blomstrede allerherligst under de gamle hævdvundne, men ret stivnede Kirkeformer, lagde Manitobas Regering Dynamit under det højagtede Russersamfund. Med Eksplosionsstoffet menes »Municipalakten«, der traadte i Kraft for en Snes Aar tilbage.

Det viste sig nemlig nødvendigt, som Følge af den umaadelige Tilvækst i Farmerbefolkningen, at give denne en vis Grad af Selvstyre. Dette udførtes ved at inddele Landdistrikterne i »Municipaliteter«, i Spidsen for hvilke stod en Art Sogneraad med Forstander, *the Reeve*, Skattefogeder etc. etc. Dette System var taget efter Ontarios Mønster, og det arbejder fortrinligt under Nybyggerforhold.

Men en af Mennonitersektens Særheder var just den, at der ikke tillodes nogen Art verdslig Øvrighed Myndighed over Medlemmerne, thi alt, hvad der er verdsligt, er syndigt. Mennoniterne styredes direkte af Biskoppen og Præsterne. Imidlertid blev Kolonien delt efter Loven i to Municipaliteter, og hver af disse indbefattede nogle Nabobyer med engelske og skotske Farmere. Tidspunktet kom, da Lovene bød, at

en stedlig Øvrighed skulde udnævnes ved Kolonisternes Stemmeafgivning. Dette bragte de skikkelige Mennoniter i den største Forfjamskelse; Stemmeafgivning havde de aldrig tidligere haft at gøre med, Ingen turde lade sig vælge af Frygt for Biskoppens Vrede — for ikke at tale om endnu højere Magters. Da de saa endelig fik udnævnt en *Reeve*, nægtede denne at tiltræde Embedet, hvilket kostede Samfundet en Række Processer og svære Bøder.

Men Samfundets Unge havde ikke undgaaet Paavirkning af de omboende angelsaksiske Farmeres liberale Anskuelser; de saa allerede med nogen Skepsis paa meget af det fra Fædrene Nedarvede, og samtidig grebes Koloniens Familjefædre af en syndig Lyst til at modtage municipale Hæderssposter og Magtstillinger. Kort sagt, Revolutionen greb om sig blandt Mennoniterne; det nyttede ikke, at Præsterne tordnede eller at Biskoppen brugte sin før saa frygtede ekskommunikatoriske Myndighed. — Municipalakten sprængte, hvad Czarens Bud ikke kunde rokke, og Enden paa Forvirringen blev, at Mennoniterne delte sig i to Lejre, én, der holdt fast ved den orthodokse gamle Lære og nægtede den canadiske Lov Lydighed, en anden som gik paa Akkord med Verdslighed og Liberalisme. Denne sidste — Ny Mennoniterne — blev i Landet og trivedes vel, men de Gamle solgte Farm og Fæ og drog andet Steds hen, hvor de kunde leve i Fred med Gud og deres Samvittighed.

Dog var dette nye Opbrud ikke nær saa hjærtegribende som det fra Sydrusland, thi det forholdsvis korte Ophold i Manitoba havde gjort dem alle til ret velstaaende Mænd, og nu kunde de i Ro afhænde de opdyrkede Jorder og velbyggede Huse til andre Nybyggere og drage bort med god og rigelig Kapital til en ny Start.

* * *

I Beretningen om et nyt Agerbrugsland kommer man uvægerlig tilbage til Eksempler paa, hvad Mænd uden nævne-

værdig Kapital kan bringe ud af Jorden. Det er ikke Fortællinger om pludselig vunden Rigdom, som blandt Australiens eller Kaliforniens Guldsøgere, men om en stadig stigende solid Velstand, som uvilkaarlig maa virke fristende for Læserne blandt gamle Landes slidsomme Landmænd.

Her foreligger nu f. Eks. et Vidnesbyrd fra en jævn Manitobabonde, der som halvvoksen Dreng kom til Canada med de Udjagedes store Karavane i 1875.

Manden hedder *Gerhard Braun.* Fire Aar efter Ankomsten fyldte han 18 Aar og var derfor berettiget til at udtage og dyrke en 160 Acres *Homestead.* I 1880 havde han bygget sig en Hytte og begyndte sit eget Landbrug med en Kapital af 75 Dollars, som han laante mod høje Renter. For Pengene købte han sig et Par gamle Trækstude, en Plov og en Harve.

Tyve Aar efter ejede han tre Kvartsektioner Land, hvilket vil sige 1,600 Acres. Af dette Areal er de 640 Acres under Kultur, og han føjer hvert Aar en ny Hvedemark til. Hans Farmhus er velbygget og rummeligt, en stor og rigtbærende Frugthave breder sig udenfor hans Dør. Gennemsnitshøsten er to Tusind Bushels Hvede. Iøvrigt har han lagt sig efter Kvægopdræt, har bygget sig moderne Stalde med Vandledninger, Vindmotorer til Oppumpning af Vand, til Drivkraft for Hakkelsesmaskinen, Grutkværn o. s. v. Han ejer 24 gode Hopper, en fuldblods *Clydesdale*-Hingst, en smuk Samling Racekøer, to Præmietyre af Korthornsracen o. m. a.

Hr. Brauns Ejendom kan naar som helst sælges for 150,000 Kr. Han er tilfreds med Udbyttet af sit tyveaarige Arbejde, men mener dog, at enkelte Uheld har forhindret ham i at gøre det endnu bedre.

* *

*

Som det vil mindes, forlod en Del af Mennoniterne Manitoba kort Tid efter, at Municipalakten traadte i Kraft. Ikke

desto mindre vurderes de Tilbageblevnes Ejendomme nu til en samlet Sum af 6,250,000 Dollars. I Kolonien *Rheinland* alene fandtes ifjor 52 Broer og 235 Mile god Landevej. Den aarlige Produktion af Smør, Ost og Slagtekvæg beløber sig til 1/2 Mill. Dollars, Høsten anslaas til 2 1/2 Mill. Bushels Hvede.

Og endda var Menñoniterne i det nye Land fra første Færd tynget af Gæld, idet Canadas Regering havde laant Samfundet 90,000 Dollars til Hjælp ved Udvandringen. I de første 12 Aar løb denne Sum med Renter op til 140,000 Dollars, en Gæld der blev betalt til sidste Hvid.

Det er ved Eksempler, at Forholdene i et »nyt Land« bedst belyses og Fremtidsmuligheder maales. Og det er derfor, at Mennonitsektens Skæbne i Manitoba her er bleven berettet.

Naar den Rejsende nu kommer til Rheinland eller til en anden mennonitisk Koloni, stiller sig paa et ophøjet Punkt i Terrænet og skuer ud over den »træløse Præri«, hvorover Lejrbaalene flammede den sene Sommernat i 1875, vil han næppe tro sine Øjne. Og hans Forbavselse er en skyldig Tribut til Manitobas vidunderlige Jord: hele Sletten er nu tilsyneladende én umaadelig, bølgende Hvedemark, pyntet med Hundreder af smukt udseende Farmhuse og Haver. »Træløst« vil man ikke kalde dette bølgende Hvedehav; thi Mennoniterne var ikke længe om at plante de Træer, hvis Kroner nu, baarne af høje, slanke Stammer, staar skyggende og skærmende rundt hver en Gaard og Have.

Det er sandelig ikke Velstand alene, de fattige hjemløse russiske Udvandrere har skænket den canadiske Slette, men den mest bedaarende Skønhed som noget velkultiveret, rigt Bondeland kan eje.

FEMOGTYVENDE KAPITEL.

Øst- og Vest-Assiniboia. — Skandinaviske Kolonier. — Ny Finland.

Distriktet *Assiniboia* ligger imellem Provinsen Manitoba og Distriktet *Alberta*, medens Fristaterne afgrænser mod Syd og Distriktet *Saskatchewan* mod Nord.

Fra Vest til Øst maaler Assiniboia 450 Mil og 205 Mil i Retning Nord—Syd. Overfladen maaler altsaa 34 Mill. Acres. Dette store Landomraade kan i Hovedtrækkene deles i to Dele, et østligt Agerdyrkningsland og et vestligt, der er særlig skikket til Kvægopdræt. Befolkningen talte ifjor 69,000 Sjæle, af hvilke de 50,000 boede i Øst-Assiniboia.

* *
*

Øst-Assiniboia minder i høj Grad om Manitoba: den samme bølgende Præri, hist og her prydet med smaa Grupper Træer, som i Almindelighed kendetegner Bredderne af Strømme eller Bredderne af Søer og Moser. Langs Højdedragenes Ryg vokser Græsset kort og tæt, og i Dalstrøgene bølger det svære Høgræs, som Farmerne benytter til Vinterfoder.

De almindelige Kornarter, der dyrkes paa Sletterne, er Hvede og Havre. Hveden giver sædvanligvis fra 20 til 30 Bushels pr. Acre, men hyppigt er Høstudbyttet endnu større. Alle Slags Rodfrugter giver sikkert og fortrinligt Resultat. Jorden er saa rig, at Gødning i en lang Aarrække er overflødig. Alene derved sparer Farmerne Penge og Tid. Intet Sted er Landbrug lettere at drive, og intet Sted kan en arbejdsom, flink Mand begynde en Landvirksomhed med mindre Kapital. Kul findes i stor Mængde i den Del af Distriktet, der gennemflydes af *Sourisfloden*. Der er god Jærnbaneforbindelse mod Øst som mod Vest ved Pacificbanens Hoved- og Sidelinjer.

Assiniboia er efterhaanden naaet til at blive et af den amerikanske Verdensdels stærkest producerende Kornlande, og Grundene hertil er mange: Jordbunden synes i en ganske sjælden Grad at egne sig til Udvikling af Hvedeplantens Kærne, Klimaet tillader en hurtig Modning, og Landets nordlige Beliggenhed gør, at Solen skinner længere paa Markerne i Sommerhalvaaret end Tilfældet er længere Syd paa. Luften er overmaade tør, og derfor forekommer den her til Lands saa ødelæggende »Rustsvamp« saa at sige aldrig. Heller ikke skadelige Insekter kendes i noget stort Omfang. Disse

Parti af Sourisfloden.

forskellige Forhold begunstiger Kulturen af én af Jordens bedste Hvedesorter, nemlig den haarde *Skotsk Fyfe.*

Denne Varietet af den talrige Hvedeslægt dyrkes de fleste Steder fra Manitoba til British Columbia, hvorfor den hele Strækning ofte benævnes *The hard weat belt.* Fyfe-Hveden foretrækkes af alle Møllere hele Verden over, og dens Pris paa Markedet er ikke sjældent fra 10 til 25 % pr. Bushel højere end de blødere Arter i Evropa og i de ældre Dele af Canada.

Distrikterne *Moosomin*, *Qu'Appelle* og *Moose Mountains* hører til de allerbedste i den frugtbareste Del af Assiniboia. Qu'Appelle-Distriktet vandes af Floden af samme Navn; denne Del og Egnen rundt om *Indian Head* hører til Di-

striktets berømteste — et fuldstændigt Farmer Paradis, hvor Jorden, til Trods for den store Mængde endnu uudnyttet Land, allerede betales med 25 Dollars pr. Acre. Men Afgrøderne er da ogsaa aldeles fænomenale.

Undergrunden bestaar sædvanligvis af sandblandet Ler, og oven paa det hviler et 12—18 Tommer tykt Lag af vegetabilsk Muld. Efter anden Pløjning ligger Markerne hen som ideelle Havebede, saa jævne, let smuldrende og nemme at behandle som tænkeligt og producerende i forbavsende Grad.

I al Almindelighed gælder dette hele Øst-Assiniboias Overflade. Derimod er *Beaver Hills* og *Touchwood Hills* i den nordlige Del særlig egnet til Kvægopdræt og *mixed-farming*. I den Del af Distriktet, der ligger mellem Sydgrænsen og Pacificbanen, har Baneselskabet solgt store Arealer dels til rige engelske og amerikanske Privatmænd, dels til kapitalstærke Aktieselskaber, og det er Meningen her udelukkende at drive Hvedekultur i stor Maalestok.

Moose Mountain er rigt forsynet med Træ og er derfor stærkt søgt af Nybyggere. Skønt Emigranttilstrømningen har været overmaade stærk, og kolossale Landstrækninger er skænket bort, er der endnu — indenfor en rimelig Afstand fra Jærnbanelinjer — *fri Homesteads* i Mængde over hele Distriktet.

* *

*

Skønt *Vest-Assiniboia*, som tidligere nævnt, fortrinsvis er et Kvægland, findes der dog store Strækninger af ligesaa godt Kornland som mod Øst. Med Byerne *Regina* og *Moose Jaw* som Midtpunkter ligger der to glimrende Kornsletter, 50 × 90 Mile store, rede til Opdyrkning. Men fra *Swift Current Creek* og Vester paa strækker sig det ideale Kvægdistrikt: overalt er Jordbunden dækket med tætte, saftige, stærkt nærende Græsarter — som oftest det korte, krusede Bøffelgræs, der Midtsommer ser ud, som var det vissent,

men som dog er lige grønt og saftigt tæt ved Roden — et fortrinligt Foder baade Sommer og Vinter.

Det er aldeles forbavsende at se, hvor hurtigt et skinmagert, usselt udseende Kreatur kommer i Foderstand, saa snart det bliver sat paa Bøffelgræs.

Denne Del af Assiniboia er skovrigt, idet næsten alle Højenes Top er bevokset med Trægrupper. Desuden findes en anden Slags Brændsel, nemlig Kul, der hyppigt strækker sig i tykke og let tilgængelige Aarer langs Skrænterne. Farmerne har altsaa i denne Egn baade Tømmer til Bygning, billigt Brændsel og rigeligt Materiale til Indhegning af deres Marker.

Mod Syd, ud for *Cypress Hills* Fod, har mange Kvægopdrættere slaaet sig ned. Klimaet her er herligt, selv Vinteren er mild og Snefaldet let, takket være de saakaldte Chinook-Vinde, der altid bringer Varme med sig.

Vest-Assiniboia er de vestlige Territoriers store Faaredistrikt, og vanskeligt kan der tænkes bedre Forhold for denne Avl, selv ikke i Ny Zealand. Vinteren er ikke strængere, end at Faareflokkene kan græsse ude Aaret rundt. Bestanden deles gærne i Flokke paa 2000 à 2500 og passes af en enkelt Hyrde og hans Hunde.

Der er altid stærk Efterspørgsel efter saadanne øvede Hyrder, de faar en meget høj Løn.

Store Kvæghjorder græsser sammen med Faarene paa de store Sletter og drives hen over Landet Mil efter Mil, uden Hensyn til Enkeltmands Ejendomsret — Prærien synes uden Grænser, og der er Græs nok til Millioner af Høveder. Kvægejernes Profit er urimelig stor, thi de faar tre- til fireaarige Tyre betalt med 35 til 45 Dollars pr. Høved, medens Dyrene ikke har kostet andet end den oprindelige Anlægskapital, foruden Gauchoernes Løn. Og da en enkelt Hyrde magelig kan passe et Tusind Stykker, medens Køerne yngler hvert Aar, bliver disse *Ranchmen's* Indtægter ofte aldeles svimlende.

Folk, der har Lyst til at forsøge denne Vej til Rigdom, tilraades det at undersøge Landet Sydvest for *Swift Current*

Vintersport i Canada.

Station, langs Floden, Syd og Vest for *Gull Lake*, Sønden for *Maple Creek* og for *Irwin* og *Dunmore*. Bedre Steder kan ikke anbefales i Assiniboia til den Virksomhed.

* *

*

Whitewood er en hurtigt opblomstrende By og den nærmeste Station til de skandinaviske Kolonier *Ny Finland* og *Ny Stockholm*. Et Emigranthus er bygget, saa de Nyankomne kan bo i nogen Tid, indtil de enten faar Plads eller har udvalgt en Boplads.

Ca. 250 Mil Vest for Winnipeg ligger *Ny Stockholm*, 13 Mil fra Whitewood (ca. *3 danske Mil*). Kolonien bestaar af 6 *Townships*, og der findes megen uoptaget Jord. Egnen er ualmindelig smuk. Koloniens Jord strækker sig paa begge Sider af Qu'Apelle-Floden og indeslutter to fiskerige Søer. Overfladen bestaar af løs, sort Muld paa et Underlag af Blaaler og Sand.

Skov findes i tilstrækkelig Mængde til Farmernes Bygninger og til Brændsel. Iøvrigt er der saa megen græsrig Slette, at netop den Egn i lige Grad frister til Kvægavl som til Hvedekultur. *Mixed farming* er da ogsaa den fremherskende Form for Landbrug mellem de svenske Farmere. Regeringen har anlagt en udmærket Landevej midt gennem Kolonien med en prægtig Bro over Qu'Appelle-Floden. Samtidig med Brugen af Pacificbanen faar Ny Stockholm Adgang til en anden Jærnvej, nemlig *Nord Vest Central*, der netop anlægges, og hvorved der altid er vel lønnet Arbejde at opnaa.

Masser af Vildt lever indenfor Koloniens Grænse, men Jagten bliver ikke meget udnyttet. Kolonisterne er alle tilfredse med Valget af Land og arbejder sig sikkert frem til Velstand. Der er to Skoledistrikter: *Ny Stockholm* og *Svea* med dertil hørende Poststationer.

Ny Danmark er en udelukkende dansk Koloni, beliggende i Distriktets nordøstlige Del. Den nærmeste By er *Yorkton*, Endestation for Nordvestbanen, der fra Manitoba skærer et Stykke ind i Assiniboia. Denne danske Koloni ligger i en af Distriktets skønneste Egne, Øst for et Højdedrag, *Beaver Hills* — Bæver Højene — gennemrislet af Vandløb, smykket med Trægrupper. Farmerne er næsten alle velstaaende Folk, Gaardene er godt byggede og Kvægbestanden stor; thi her findes fortrinlige Enge og Græsgange. Egnen har stor Lighed med et dansk Landskab, og Driften af Ejendommene er da ogsaa saa dansk som muligt. Med stort Held har Farmerne kastet sig over Mejerivæsenet, deres Produkter hører til de bedste i Distriktet.

En stor Del af Koloniens Land er opdyrket, dog findes adskillige fri *Homesteads* paa 160 Acres, som vel er værd at eje.

En Del Finner har slaaet sig ned 15 Mil Nordost for *Whitewood*. Kolonien hedder naturligvis *Ny Finland*, og det betydelige Antal Kolonister er dels kommet direkte fra Hjemstavnen, dels fra de Forenede Stater.

* *

*

Det er i det hele taget ejendommeligt at iagttage, hvor mange af Vest-Canadas nye Borgere, der har overskredet Sydgrænsen for at nyde Fordelene ved de gunstige Kolonistforhold, som Canada byder. Den Tid er snart forbi, da Hovedmassen af Udvandrere drager til Staterne, og mange af dem, der forsøgte Lykken blandt Yankee'erne, trækker atter bort, kede af de utilfredsstillende politiske Forhold og af de evindelige Strejker, den stedse stærkere opblussende Kamp mellem Arbejdernes Fagforeninger og de overmægtige, tyranniske Trust-Selskaber.

I Evropa er den Opfattelse gængse, at Canada skulde føle Tilbøjelighed til en Sammenslutning med de Forenede

Stater. En saadan Tendens spores hos en Del af de *franske* Canadiere, men den vokser ud af Antipatien mod Englænderne og alt, hvad der er engelsk. Enhver, der kender Forholdene i Canada, véd, at intet kunde bevæge Befolkningen til at deltage i det politiske Liv paa den anden Side Grænsen. Medens Amerikanerne pukker paa deres Kæmpebyer, Kæmpeformuer og vældige Industri og Handel, glæder Canadieren sig ved en hæderlig Regering og ved en stedse inderligere Tilslutning til det store britiske Rige, hvis Borgere staa saa bjærghøjt hævet i Civilisation og Kultur over Fristatsmændene.

SEKSOGTYVENDE KAPITEL.

Saskatchewan og Alberta Distrikterne.

Saskatchewan er Assiniboias nordlige Søsterdistrikt, det største af de fire Landsdele, som efter Dominion Parlamentets Beslutning i 1882 udstykkedes af det store Nordvestland som særlige Distrikter. Arealet er 106,700 □ Mil og ligger mellem Winnipegsøens nordlige Halvdel mod Øst og Alberta mod Vest. Midt gennem Distriktet løber de store og sejlbare Floder *Main-* og *Syd-Saskatchewan.*

Landet mod Syd udgør en Del af de store Prærier, og kan i det hele og store kaldes et blandet Slette- og Skovland med Moser og naturligt Græs, fortrinlige Vandforhold, med et udmærket Klima og gode Jordbundsforhold til Dyrkning af Hvede og Opdræt af Kvæg og Faar. Der lever ca. 30,000 Mennesker i Distriktet: Canadiere, Amerikanere, Tyskere, Englændere, Skandinaver og Russere, og da Landet er saa stort som England, Skotland og Irland tilsammen og adskilligt bedre udstyret fra Naturens Haand, er der jo Plads til lige saa mange Millioner Sjæle, som der nu findes Tusinder.

Kun en ringe Del af Jorden er endnu udstykket, men i ethvert *Settlement* findes Kirker og gode Skoler.

Der dyrkes hovedsagelig Hvede (*Red Fife*), Havre, Byg og Kartofler. Hvedens Udbytte er gennemsnitlig 30 Bushel pr. Acre i jævnt gode Høstaar, medens Udsæden beløber sig til 1 à 1½ Bushel pr. Acre. Af Havre saas ca. 3 Bushel i Acren og giver 50 til 60. For Tiden er Byg Yndlingskulturen i de fleste Egne; denne Kornart slaar sjældent fejl og betales godt med ringe Svingning i Prisen. Frugt og Grøntsager giver udmærket Udbytte; Bærfrugt, saasom Jordbær, Stikkelsbær, Ribs og Blaabær findes over hele Distriktet i vild Tilstand, men dog af udsøgt Smag.

* *

*

Prince Albert (med et Indbyggerantal af 2,500) er Distriktets største By. Den har en smuk Beliggenhed ved Bredderne af Nord-Saskatchewan og i Midten af et udstrakt Landbrugsdistrikt. En Jærnvej forbinder denne By med *Regina* i Assiniboia. Iøvrigt findes kun en Stump Bane i den sydøstlige Del, men der er projekteret forskellige Linjer, som næppe lader vente paa sig, hvis Indvandringen fortsættes i samme Maalestok som de foregaaende Aar.

Battleford og *Saskatoon* er et Par Smaastæder med 5—600 Mennesker; de to Byer har lige stukket Hovederne op af Prærien, og det er vanskeligt at have nogen Mening om deres Fremtidsmuligheder.

Det vil i det hele taget være meningsløst at lede efter større Byer i et Land, der er af Størrelse som Spanien og med færre Indbyggere end Odense. Men der behøver ikke at gaa ret mange Aar, førend Saskatchewans Landkaart har faaet et helt andet Udseende. Det er et Fremtidsland trods noget.

Navnlig kan Kvægopdrættere vanskeligt finde bedre Terræn end her. Der ligger Strækninger, større end Danmark, dækket

fra Ende til anden med det rigeste Græstæppe ikke alene mod Syd, hvor de fleste Kolonister har slaaet sig ned, men i den endnu næsten ukendte nordlige Del. Alt, hvad en *Ranchman* har at gøre, er at anlægge Kapital i den første Besætning og drive Kvæget ud paa Prærien. Dér gaar Køer og Tyre mellem hverandre de 8—9 Maaneder af Aaret og maa holdes i Stald og haandfodres den haardeste Tid af Vinteren. Men Fodret er det Hø, som frit kan slaas paa Sletterne, saa store Driftsomkostninger bliver der ikke. Drevet rigtigt er det en 50—100 % Affære og tilmed uden nævneværdig Risiko.

For Mejerister og Smørproducenter frembyder Egnen om *Eagle Hills* og Landet Syd for Saskatchewanfloden de bedste Chancer, thi Græsgangene dér er særlig nærende for Malkekøer, og der findes overalt Kilder med saa klart og koldt Vand, at det i lige Grad egner sig til Drikkevand for Kvæget og til Indretning af Vandmejerier.

Ved *Jackfish-Lake* er der allerede oprettet et stort *Creamery*, som sender Smørret til British Columbia. Andre *Creameries* findes ved Prince Albert og Saskatoon med 15 til 20 »Skummestationer« paa passende Steder blandt Oplandets Farme. Thi det er ikke Skik i Vest-Canada, som f. Eks. i Danmark, at sende Sødmælk til Mejerierne. Afstandene er for store, og man finder det upraktisk, da den afskummede Mælk saa atter skal bringes tilbage til Gaardene. Farmerne har fortrinlige »Haand-Separators«, der i en Fart berøver Mælken dens Fedtindhold efter hver Malkning. Fløden bliver da samlet to Gange om Ugen.

Sommeren i Saskatchewan er ikke saa varm som f. Eks. i Manitoba, uden at derfor Vinteren er væsentlig koldere.

* *

*

Regeringen har aabnet Landet for Nybyggere i forskellige *Settlements*. De vigtigste af disse er: *Prince Albert*,

Rostkern, Duck Lake, Saskatoon, Shell River, Batoche, Stony Creek, Carlton, Carrot River, Birch Hills, The Forks, St. Laurent, St. Louis de Langevin og *Battleford* Distrikterne.

Høsten i 1901 faldt saaledes ud:

		Bushel.			Bushel.
Af Hvede	produceredes	829,737	Pr. Acre	gennemsnitlig	28
Havre	—	579,542	—	—	45
Byg	—	91,637	—	—	34
	Ialt	1,500,916	—	—	

I Saskatchewan saa vel som i de andre Distrikter gælder den Regel, at enhver Person, der er fyldt 21 Aar og som enten er født canadisk Borger eller som har resideret i Vestlandet mindst 1 Aar, er stemmeberettiget ved Valg af Repræsentanter til Distriktsparlamentet og til den stedlige Administration.

Den kommunale Styrelse bruger de fleste Indtægter til offentlige Byggeforetagender — Broer og Veje —, til Skolevæsenet, Hospitaler og til Bidrag for saadanne Selskaber, der har til Formaal at indføre Racekvæg. Finansernes væsentligste Kilde er en Afgift paa alle »Kvartsektioner« (Jordlodder paa 160 Acre), en Skat der sjældent overskrider $ 7 à 8 om Aaret.

Saa snart fire Farmere i samme *Settlement* tilsammen har 12 Børn, bliver der paa Forlangende oprettet en Skole, betalt og ledet af Regeringens Skoledepartement. Børnene maa være i en Alder fra 5 til 16 Aar.

Alberta, det vestligste af Distrikterne, er 1000 □ Mil mindre end Saskatchewan. Hele Vestgrænsen dannes af Rocky Mountains, medens *Athabasca* og Fristaterne begrænser Distriktet henholdsvis mod Nord og Syd.

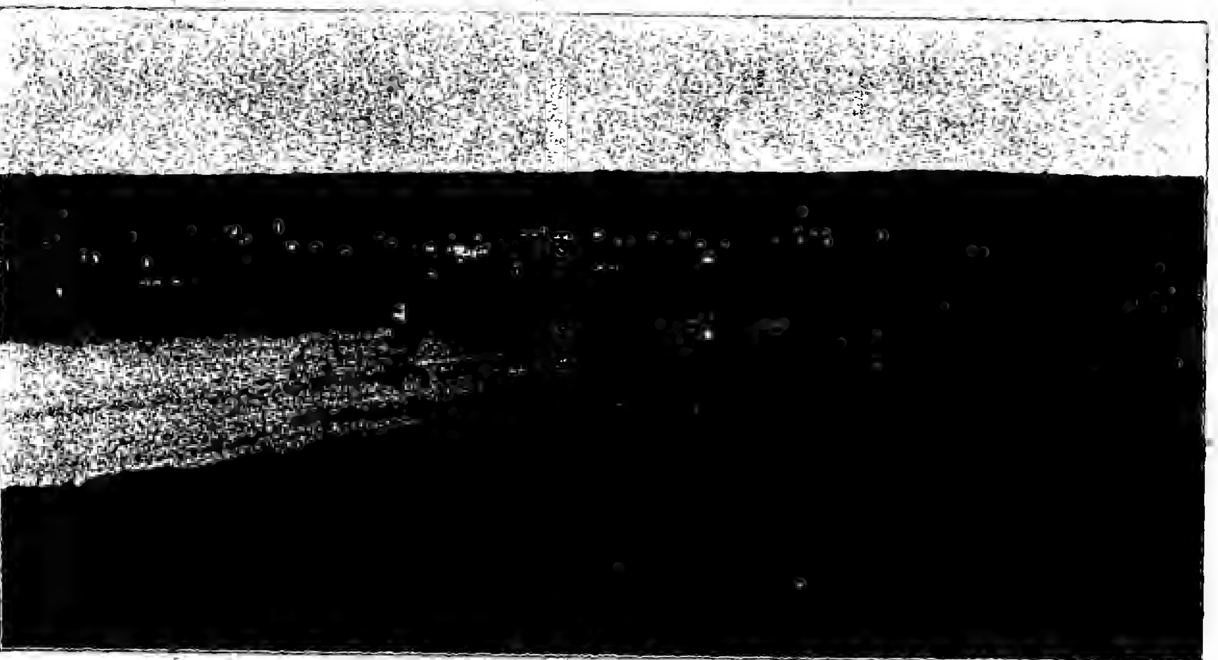
Indtil for faa Aar siden var Alberta næsten ubeboet, men allerede nu lever der henved 70,000 Mennesker.

Landet deles i Nord- og Syd-Alberta og er ogsaa ret forskelligt hvad Jordbundsforhold angaar. Gennem begge »Divisionerne« løber *Calgary* og *Edmonton* Jærnbane, en Gren af Pacificbanen

Indenfor Grænserne af Nord-Alberta ligger et, praktisk set, ubegrænset Areal af frugtbart Land, vel forsynet med Trævækst og med Søer og Floder. Overfladen bølger let, og midt gennem Distriktet flyder Saskatchewanfloden i en Seng, der ligger 200 Fod under den omgivende Jordoverflade. Skove og Prærier veksler. Jordbunden bestaar af et Lag 1 til 3 Fod tykt Muld af vegetabilsk Oprindelse, hvilende paa et Underlag af Sand og Ler. Op af Muldet vokser en Planterigdom saa stærk og afvekslende i Skønhed og Værdi som næppe ses noget andet Sted i Vest-Canada. Det er en Ejendommelighed ved Albertas Jord, at Muldet er dybere paa Bakkedragene og paa Højenes Top end i Dalstrøgene.

Under saadanne Forhold og med en Jord af saa overvældende Ydeævne er det ikke mærkeligt, at en jævn god Høst betyder 100 til 114 vægtige Bushels Havre pr. Acre. Mindre end 80 à 90 Bushels, hver vejende 50 Pund, bliver anset for under Middelhøst. Byggen giver 60 Bushels og Hveden 40 pr. Acre, medens Kartoffelknolde paa 2 til 3 Pd. Stykket ikke hører til Sjældenhederne. Vinterhveden har forskellige Steder været dyrket med godt Resultat, idet enkelte Farmere igennem 10 Aar har haft et Udbytte af 60 Bushels pr. Acre.

Af Husdyr opdrættes en stor Mængde: Heste af alle Slags lige fra tunge Trækdyr til de smaa »Indianerponyer«, Hornkvæg, Faar, Svin og Fjerkræ. De tarveligere Arter Heste — *Native* kaldet — klarer sig hele Aaret rundt i fri Luft paa Græsgangene. Men ellers gælder Reglen her som overalt: god Pasning og lune Staldrum i de barske Vintermaaneder er uundgaaelig nødvendigt, hvis man vil have det største Udbytte af sin Dyrebestand.

»Medicin Hat«.

De Fordele, som Landet yder Kvægopdræt, gælder i lige Maade Mejerivæsenet. Nord-Alberta har kun svagt begyndt paa Smør- og Osteproduktion, men med saa afgjort Held, at yderligere Fingerpeg for Farmernes Fremtidsvirksomhed ikke behøves.

En stor Fordel ved Distriktet er den Mængde Kul, som Jordlagene indeholder. Lige fra Østen for *Medicin Hat* til *Rocky Mountain* og fra Fristatgrænsen til langt Norden for Saskatchewan River findes Kul af fortrinlig Kvalitet. Langs Skrænterne ned mod Floderne og ofte højt i Jordoverfladen ligger Kullagene lige til at bryde. Adskillige Farmere gør sig en ekstra Indtægt af at bryde Kul og køre Læssene til Banestationen.

En Kærrefuld koster Farmeren 60 til 70 Cents og kan sælges for $ 1,50—2,50 pr. Ton, saa den Prisforskel kan der godt gøres Forretning paa. Iøvrigt er der Masser af Stortømmer i næsten alle Egne af Distriktet.

Guld er fundet ved Bredderne af Saskatchewan, Macleod, Athabasca, Smoky og andre Floder, men ikke i større Mængder, end at Udnyttelse deraf gaar ind under Begrebet *poor man's digging* (Fattigmandsgravning). Men Settleren i disse Egne har for Skik, naar Saatiden er omme og indtil Høsten begynder, at grave Guld, hvilket altid kan bringe ham en daglig Fortjeneste af 2 til 4 Dollars.

Nord-Alberta har allerede naaet en vis Berømmelse blandt Emigranter til Trods for dens fjærne Beliggenhed fra atlantiske Havne. Allerede inden Jærnbaneanlæget var fuldendt, havde adskillige Tusinde Nybyggere ansøgt om Friland, og Tilstrømningen har i senere Tider taget svær Fart.

Improved Farms kan købes i Omegnen af Byerne og i Nærheden af Banelinjen for $ 3—5. Men de fleste foretrækker at tage *Homesteads.*

* * *

Syd-Alberta danner det sydvestlige Hjørne af det store canadiske Præriland og staar vistnok uden Sidestykke blandt Alverdens Kvæglande. Især nu da Distriktet er bragt i direkte Forbindelse med begge Oceanernes Havne. Overfladen er jævn Slette mod Øst, men meget kuperet langs Bjærgkædens Fod.

Her hersker de berømmelige *Chinook*-Vinde om Efteraaret, Vinteren og Foraaret, og under deres magiske Paavirkning smelter ethvert Snelag faa Timer efter, at det er faldet, medens Termometret Midtvinters hæver sig til 14—16° over Frysepunktet. Takket være *Chinook'en* kendes barsk Vinterkulde ikke her; Strømme og Søer er isfri, samtidig med at andre canadiske Egne under samme Bredegrad ligger hvide og stivnede i 30—35° Kulde Maaned efter Maaned.

Intet Under at amerikanske og evropæiske *Ranchmen* og *Cow-boys* fandt Landet vidunderligt. Hele Aaret rundt græsser Kvæget ude; Stalde kendes ikke, og Foderet er ganske gratis. Mærkeligt er det derimod, at der endnu er Plads til flere Høveder, navnlig i det allerbedste »Chinook-Bælte«, der strækker sig fra Fristaternes Grænselinje og 150 Mile Nord paa til *Sheep Creek*.

Ved Indladningsstationerne langs Banen betales fede Okser og Tyre, tre Aar gamle, med $ 35—40, fire Aars med $ 42—48. Store Mængder magert »Kødkvæg« importeres aarligt, fedes og sendes til det østlige Marked. Fortjenesten er overmaade stor og Risikoen ringe. *Mixed farming* og Smørproduktion paabegyndes nu i stor Stil. Store Kapitaler bringes til Landet og anlægges i milestore Ejendomme. Da enkelte Egne er ret vandfattige, har der dannet sig et Selskab: *The Canadian Northwest Irrigation Company*, der allerede har fuldendt over 100 Mile Vandledninger til Vanding af Slettelandets Kvæghjorder.

Vandet hentes fra *St. Maryfloden* tæt ved Sydgrænsen og føres til Omegnen af Lethbridge. Ledningen har kostet $ 400,000, og Selskabet udbyder »Vandingsland« fra $ 8 til 10 pr. Acre.

Syd-Alberta er fattigt paa Træ, men denne Mangel føles ikke, da Kullagene ligesom i Distriktets nordlige Del stikker op af Jorden paa mangfoldige Steder.

* *

*

Der findes paa Syd-Albertas Sletter talrige Hjorder af fedt Kvæg, som af Hyrderne drives fra én Græsgang til den næste, og som hvad Racepræg, Størrelse og Foderstand angaar staar paa lige Fod med, om ikke højere, end det bedste Hornkvæg Verden over. Korthorns, *Herefords* og *Polled Angus* (sort og rød) er de almindeligst søgte Racer. Desuden er der nogle *Holstenske* og *Ayrshire Hjorde*, dog kun paa de Steder, hvor Mejeriet særlig drives. Mindre Farmere, der driver »blandet« Agerbrug og som af deres faatallige Bestand maa opdrætte baade Malke- og Fedekvæg, bør lægge sig efter Korthornsracen, den lønner sig bedst.

For at illustrere, hvad Slags Kvæg der produceres i disse Egne, skal omtales en Ladning fire Aars Tyre, som fra *Cochrane Ranch* blev dreven først 140 Mile og derefter tilbagelagde 2,300 Mile med Godstog paa Pacificbanen til Montreal. Ankommen dertil vejede Dyrene gennemsnitlig 1,385 Pd. (eng.). Paa Stationen betaltes disse Tyre med $ 45. Fede Køer opnaar en Pris af $ 24—38; Seks til otte Maaneders Kalve fra $ 14—16. I de senere Aar er Kvægpriserne uafbrudt steget, og der er ingen Grund til at antage, at Stigningen paa langt nær har naaet et Kulminationspunkt. Det lokale Marked forbruger aarligt fra 18—20,000 Stkr. Kvæg, og det store Verdensmarkeds Købeevne er ubegrænset, hvad gode Varer angaar.

* *

*

Med Hensyn til Hesteopdræt indtager Alberta for Canadas Vedkommende en lignende Plads som Kentucky i Staterne. Den milde, korte Vinter, den tørre Luft, det fortrinlige Græs

og den store Mængde klart, koldt Vand gør Distriktet særlig egnet til Udvikling af gode Hesteracer. Albertas Dyr har allerede længst vundet Navn for Udholdenhed, Lungekraft og Sundhed.

Snart sagt alle Hesteracer, som har Kurs paa det canadiske og amerikanske Marked, findes repræsenterede i Alberta: Fuldblodsheste fra England og Kentucky, *Clydesdal'er* fra Skotland, *Percherons* fra Frankrig, indfødte Indianerheste (Cayuses) og Travere fra Amerika er bleven indførte med stor Bekostning. Men Resultatet er ogsaa en god Pris for Alberta-Heste paa alle Markeder — endog paa engelske og belgiske. I de sidste tre Aar er der fra Alberta sendt Skibsladninger til England af Polo-Ponies — 10 til 10½ Kvarters rappe, stærke Smaaheste —, hvoraf der forbruges en stor Mængde baade i Moderlandet og i Kolonierne. Under Krigen i Syd-Afrika solgtes Heste fra Distriktet i Tusindvis, og dér, paa det vanskelige *Veldt*-Terræn og under Krigens uhyre Strabadser, hævdede Hestene sig trods alt det fortrinlige Materiale, som fandtes samlet fra Alverdens hesteproducerende Lande.

Faar trives udmærket i Alberta, baade Uld- og Kødfaar. I de sydlige Egne gaar de ude hele Vinteren, men længere mod Nord bør man sørge for lune Vinterskure, rindende Vand og godt med Hø — 10 Tons til 100 Stykker. Mest populære er *Shrops*- og *Downs*-Racerne, men ikke sjældent ses Flokke med tydelige Spor af *Merinos*-Krydsning.

Svineavl er endnu kun i sin Vorden, men de senere Aars Prisstigning paa Fedt og Flæsk og det stadig tiltagende Verdensforbrug har bevirket, at Farmeren ser stor Profit ved Svineopdræt. I Alberta er der særlig gode Chancer, da Maisen lykkes saa fortrinligt paa Slettejorden. Yndlingsracerne er *Berkshire, Small Yorkshire White* og *Tamworth.* De fedes til en Vægt af 150—200 Pund. Vinterpriserne i 1901 var $ 4,50—6,50 pr. 100 Pund paa de store Svineslagterier og Pakningsanstalter.

Produktionen af Æg betaler sig fortrinligt i Vest-Canada, især de friske Vinteræg, der opnaar en Pris af 30 til 40 Cents pr. Dusin. Der er ogsaa stærk Efterspørgsel paa Fjerkræ paa de lokale Markeder. Den Fugl, der synes særlig skabt for det tørre og milde Klima, er Kalkunen, og den opnaar altid høje Priser, da Efterspørgslen langt overstiger Produktionen. Gaasen udvikler sig til en overordentlig Størrelse og Vægt paa Græsgangene og behøver næsten ingen ekstra Fedning før Slagtningen.

* *

*

Hvad Alberta ejer af Mineralier grænser til det Vidunderlige. Der er saa at sige ikke et Distrikt, hvor der ikke er fundet Rigdom af Metaller. Guld er spredt over Flertallet af Flodlejerne, store Aarer *Galena* er blevet opdaget, indeholdende betydelig Sølvprocent. Der mangler kun Kapital for at kunne stampe Formuer op af Jorden. Uhyre Mængder Kobberærts kan naar som helst bringes for Dagens Lys, og meget af det siges at indeholde henimod 60 % rent Metal.

Hvad Distriktets naturlige Kulforsyning angaar er det umuligt at danne sig noget rimeligt Skøn derover. Det synes, som om hele Landet er underlagt med rige Lag af anthracite og bituminøse Kul. De Miner, som allerede er opdagede, synes at eje tilstrækkelige Mængder Brændsel til at kunne forsyne hele Canada gennem Aarhundreder. Bituminøse Kul brydes bl. a. ved *Waterton River*, *Pincher Creek*, ved *Old man*, *Sheep* og *Bow* Floderne. De betales med $ 1,50 til $ 3 pr. Ton. Anthracitkul brydes i Hovedsagen i *Anthracite*-Minen til $ 2—3 pr. Ton, men der er mægtige Lejer ved *Lithbridge*, *Canmore*, *Frank* og *Blairmore*.

Regeringen udsteder »Minetilladelse« for en Afgift, der svinger mellem 10 og 20 Cents pr. Ton, alt efter Kullenes Godhed.

SYVOGTYVENDE KAPITEL.

Opdagelse af British Columbia. — Bodega y Quadro og Francis Drake. — Guldfund og Indvandring. — Ordnede Forhold.

Medens Canada Øst for Rocky Mountains — Atlanterhavsprovinserne, St. Lawrence Bassinet og det vestlige Prærieland — blev opdaget lidt efter lidt, efterhaanden som Rejsende, Købmænd, Pelsjægere og Nybyggere trængte frem Øst fra, har *British Columbia* sin egen Historie, som her skal berettes i korte Træk.

Der er næppe Tvivl om, at Spanierne var de første, der opdagede og hejste Flaget paa den amerikanske Stillehavskyst Nord for Mexico-Pacifickysten, som den kaldes. Dette skete i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede, og den pavelige Bulle, som den Gang delte Jordens oversøiske Kolonier mellem Spanien og Portugal ved en Længdelinje gennem det østlige Brasilien, gav det første Land Ejendomsret over hele den vestlige Del af Amerika. Men som rimeligt var, anerkendte England aldrig denne Ejendomsret, og i 1577 fik *Sir Francis Drake* Tilladelse af Dronning Elisabeth til at foretage en Ekspedition til Stillehavet for dér at kapre spanske Skibe og spanske Besiddelser.

Drake startede fra Plymouth med fem smaa Skibe og bragte sin lille Flaade velbeholden gennem Magellan Strædet; men just som han sejlede ind i det stille Ocean, blev han angrebet af en Orkan, der kun sparede det ene Skib, hvorfra Sir Francis' Vimpel vajede. Resten forliste.

Dog, den berømte Søhelt gav ikke Sagen op for saa lidt. Han krydsede rundt i Oceanet, ødelagde mangfoldige spanske Skibe, erobrede stort Bytte; men han turde ikke vende hjem samme Vej, som han kom ud, thi Spaniernes Flaade lurede paa den forhadte Fjende rundt om Magellan Strædet. Han søgte derfor en anden Passage hjem til England.

Drake sejlede langs Pacifickysten, naaede højt Nord paa og plantede det engelske Flag ved *Nootka Sound.* Men Passagen fra Stillehavet til Atlanterhavet Norden om Amerika fandt han ikke, saa lidt som nogen Anden efter ham, af den gode Grund, at den overhovedet ikke eksisterer.

I 1592 sendte Vicekongen af Mexico én Græker ved Navn *Juan de Foca* med to Skibe langs Nordamerikas Vestkyst. Han naaede den 47de Bredegrad og fandt dér en Indsejling, som han fulgte i Ugevis, passerende Øer i Mængde, store som smaa. Det var vistnok San Juan de Foca Strædet, som han den Gang fandt, og som beholdt hans Navn.

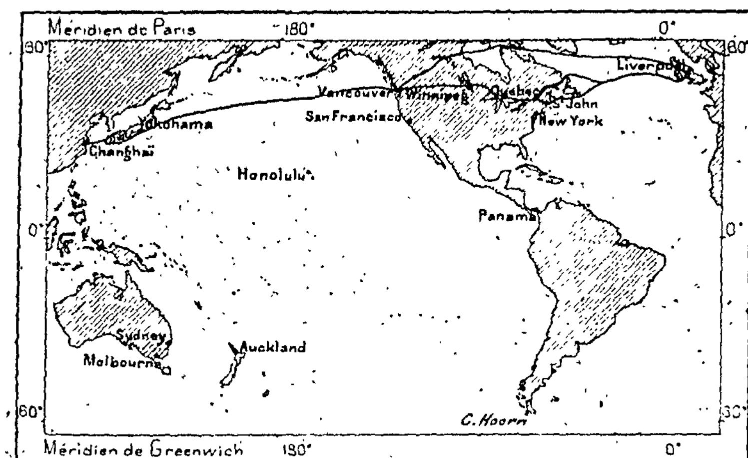
Imedens tog Spanieren *Bodega y Quadra* Øen Vancouver i Besiddelse og kaldte den Quadra.

1776 paalagde den engelske Regering Kaptajn *Cook* at finde en sejlbar Vej mellem Atlanterhavet og det Stille Ocean. Cook undersøgte den nordlige Pacifickyst paa det omhyggeligste, men fandt ingen Passage. Han landede forskellige Steder, kaartlagde Dele af Kysten, døbte nogle Øer og Forbjærge og vendte saa hjem.

Efter ham fulgte Kaptajn *Meares*, der tog Kystlandet i Besiddelse i Georg III's Navn, og kort Tid efter optræder Kaptajn *Vancouver* i samme Farvande. Han havde den Opgave at fuldende Cooks Opmaalinger og Kaartlægninger og dernæst at finde den saa meget eftertragtede Vandvej Norden om Amerika. Vancouver gav sit Navn til den store Ø langs Columbias Kyst.

Nu gik der lang Tid, inden man atter hørte Nyt fra disse Egne. Men imidlertid optraadte de tidligere omtalte store Pelskompagnier i Canadas Indre, bekrigende hverandre, indtil de en skønne Dag smeltede sammen til det bekendte *Hudson Bay Company.* Dette skete 1821, men først 22 Aar senere naaede Selskabets energiske Agenter Vancouvers Ø, hvor de oprettede en Handelsplads dér, hvor nu *Victoria* ligger.

I 1847 indsendte Hudsonkompagniet et Tilbud til den engelske Regering om at overtage Styrelsen og Kolonisationen af hele Canada, men Lord Grey, som den Gang var Premierminister, fandt imidlertid, at Tilbudet var noget for storstilet. For dog at give det mægtige Selskab noget, overlod man det hele Vancouver Ø mod straks at gaa i Værk med Kolonisationen. Men Hudsonkompagniet havde ikke for Skik at opfylde Forpligtelser, det nøjedes med at gøre fuld Brug af Koncessioner og Rettigheder. Og det var saa meget

Trans-amerikansk Rute fra England til Kina.

lettere hvad den store Ø angik, som Selskabets Leder af Øens Administration samtidig var Regeringens Guvernør.

Den Gang var British Columbia et saare øde Land, hvad Menneskebestanden angik; ingen havde nogen Anelse om dets uhyre Rigdomme. Distriktet var kun et Slags Anneks til Vancouver, men blev dog ophøjet til en Kolonis Værdighed under Douglas' Styrelse.

Da var det, at Guldfundene i Californien vendte Guldgraverstrømmens Kurs mod Vest, og efter at den californiske Jord i nogle Aar var blevet gennemrodet, spredte Guldsøgerne sig over hele den nordlige Pacifickyst. Enkelte naaede Vancouvers Ø og fandt 1857 Guld i Omegnen af Victoria.

Denne By var bleven afstukket af Regeringens første Landmaaler, Mr. *I. D. Pemberton*, men Kolonister og Handelsmænd vilde ikke rigtig bekvemme sig til at virke i den Del af Landet, og Hudsonkompagniet, der ejede de største og bedste Grunde, nægtede foreløbig at sælge for at afvente bedre Tider med Stigning i Priserne.

I Foraaret 1858 ankom Dampere fra San Francisco overfyldte med Spekulanter og Guldsøgere — to, tre Gange om Ugen landsattes Menneskeskaret i Victoria, saaledes at der fra Februar og til Slutningen af Juni var kommet 20,000 nye Mænd til den før saa stille Egn. Inden den Tid var Victoria kun en lille Landsby med et Par Hundrede Indbyggere, men i Sommerens Løb groede en anseelig Stad op. Husene var rigtignok for Størstedelen Telte og Træhytter, men Byggegrunde paa 60 og 120 Fod, som stod Husonkompagniet i £ 10—20, bleve nu halverede og solgte for £ 300—600.

* * *

Som det altid gaar i nye Guldlande: der findes ædelt Metal ét Sted, og pludselig synes Guldet at stikke Hovedet op hele Landet over.

Paa Fastlandet havde heldige Pionerer fundet Guld ved Fort *Hope*, et af Kompagniets Handelspladser ved *Fraserflodens* Bredder, og der blev nu et almindeligt *rush* af Guldgravere til denne Flod. Guld var der aabenbart i store Mængder, men Vanskeligheden bestod i at samle det. Fraserfloden havde tidligere — for Aartusinder tilbage — haft et andet Løb, og i denne gamle Flodseng, mellem Sand og smuldret Kvarts laa de gule Korn. Arbejdet var strængt, men det lønnede sig; gennemsnitlig tjente Guldgraverne fra £ 1—2 om Dagen og højere oppe ad Floden ved Fort *Yale* og ved *Thompson River* tjente mange Mænd fra 10—15,000 Kr. den første Sommer.

Guldgravere ved Lejrbaalet.

Men de mere erfarne Guldgravere var ikke tilfredse med Udbyttet. De opstillede den meget rigtige Teori, at Guldkornene langs Frasers lavere Løb stammede fra svære Ærtsaarer højere oppe.

Følgelig dannede der sig mindre Partier, som stadig drog længere ind ad Landet til, følgende Fraser Rivers Løb. Nogle fandt Guld ved *Quesnelle River* og tjente i lange Tider £10—12 om Dagen; andre var endnu heldigere. De naaede i Efteraaret 1860 til et Sted kaldet *Antler Creek* — den første Mine i det berømte *Cariboo* Gulddistrikt var fundet. Ud af Antler Creek blev der draget uhyre Guldmasser; Udbyttet var det første Aar £ 2000 (36,000 Kr.) om Dagen. Snart efter opdagedes Guldlejer ved *Ligthning*, *Keithley*, *Cunnigham* og den rigeste af alle Miner, *Williams' Creek*, hvor nu Byen *Barkerville* ligger.

Imidlertid havde Victorias Omegn og New Westminster-Distriktet paa Fastlandet omkring Frasers Munding — ganske forandret Udseende, efter at den store Sværm af febervilde Guldspekulanter havde spredt sig. Byerne antog efterhaanden det mere solide Udseende, som færre men velbyggede Stenhuse forlener med i Modsætning til den tidligere Teltvrimmel Handel og Skibsfart gled ind i rolige Baner, og Farmeres Gaarde og Marker gav Landet et fredeligt, blomstrende Anstrøg.

Den ret lovløse Tilstand, hvormed de mange Tusinde raa Minearbejdere og Æventyrere fra Alverdens Lande havde præget Livet langs Stillehavets Kyster, blev nu afløst af Ro og Sikkerhed for Liv og Gods, og heri havde den fra England udsendte Overdommer, Mr. *Begbie*, den største Andel.

Denne Mands Navn lever endnu blandt Beboerne af British Columbia og Vancouver, og det nævnes med Hæder. Mr. Begbie var en vellærd Gentleman af den bedste engelske Støbning: høflig og samvittighedsfuld, veltrænet i al Slags Sport, lige hjemme paa Hesteryggen som i Jagtstøvlerne, lige sikker enten han haandterede Fluesnøren eller Jagtflinten. Ufortrødent drog han om fra Guldgraverby til Minelejr og

holdt Justits. I en stor Rejsevogn laa hans Telt, Levnedsmidler, Kogeapparater og Badekar; han selv red eller gik den 500 Mil lange Tur til Cariboo, hvor der oftest var Brug for hans dømmende Myndighed, for i de nye Guldegne gik det hidsigt til med Drik og Dobbel og Haandgribeligheder.

Guldgraverne var tilbøjelige til at more sig over den nye Dommer, men det varede ikke længe, inden de respektable blandt dem ærede ham, men for Slynglerne var han én sand Rædsel. Begbie blev Overdommer over British Columbia og Vancouver, Dronningen »knightede« ham, og Sir Matthew Baillil Begbie kunde inden sin Død se tilbage paa en Livsgærning, der havde sat sine Spor i et stort, fredeligt og velordnet Samfund.

I 1867 sammensmæltedes de to Kolonier til én under Navn af British Columbia, og denne sluttede sig fire Aar efter til The Dominion of Canada. Sammenslutningen fandt dog først Sted efter langvarige og haardnakkede parlamentariske Kampe. Men Regeringspartiet sejrede, takket være Mr. *Trutch's* Veltalenhed og Energi. Han blev kort efter udnævnt til Provinsens første *Lieutenant-Guvernør*.

*   *

*

Befolkningen var den Gang mildest talt blandet i British Columbia. Der var Mænd af alle Samfundsklasser og næsten ogsaa af alle Nationaliteter. *Victoria* var Midtpunktet for Livet i den fjærne Provins og til Stadighed Station for en engelsk Stillehavsflotille. Der holdt Guvernøren sit Hof, og herfra forvaltedes og bestyredes Columbias vældige Landomraade. Hele Sommeren løb Dampere og Sejlskibe ud og ind, landsættende og bortbringende Skarer af de mærkeligste Individer fra Østens og Vestens forskelligste Egne. Og det var ikke alene Kinesere og japanske Kulier, skæggede revolversikre Guldgravere fra Californien og Australien, deserterede

Sømænd og alskens Landstrygere, der satte Foden paa Victorias Kajer for hurtigst muligt at forsvinde i Retning af de nye Guldegne, men der var Indehavere af berømte evropæiske Navne, pensionerede Officerer og Embedsmænd fra England og Øst-Canada, der paa deres gamle Dage søgte enten et Fristed paa denne skønne Vancouvers Ø, eller som prøvede Lykken en Gang endnu i de rige og vidunderlige Egne.

Efterhaanden tog Industri og Handel til. Ved *Nanaimo* aabnedes en rig Kulmine, der i lange Tider sendte Skibsladninger af Brændsel til San Francisco. I 1865 fandt Robert Dunsmuir et andet Kullag og startede *Harewood Coal Co.*, der indbragte Aktionærerne store Formuer.

Efterhaanden som Guldfeberen aftog, kom der Fart i Jordens Dyrkning. Adskillige skuffede Guldgravere slog sig paa Landbrug og fandt her den Velstandskilde, som de forgæves havde søgt ved Frasers Flodbredder; thi Jorden var overmaade frugtbar og Efterspørgslen paa Landbrugsprodukter stedse stigende. Vancouver var altid forrest baade hvad Agerbrug og Havedyrkning angaar. En af de dygtigste Gartnere og Foregangsmænd paa Grøntsagernes Omraade var for Resten en ruineret engelsk Baronet, der slog sig ned i Omegnen af Victoria. Hans højvelbaarne Lady var i en Aarrække en kendt Figur paa Markedet, thi hun kørte daglig Baronettens Grøntsager, Æg og Kyllinger til Torvs. Og hun havde god Søgning blandt sin nære Omgangskreds: Officersfruerne og Byens Embedsfamiljer. Samtidig var en fransk Markis den første, der startede en Vognmandsforretning i Victoria. Han drev den med stor Dygtighed, og baade han og Baronet-Gartneren blev holdne Mænd, hvad de da ogsaa ærligt fortjente.

OTTEOGTYVENDE KAPITEL.

Provinsens geologiske Forhold. — Bjærge, Floder, Dale og Fjorde.

British Columbia, der ligger mellem de Forenede Stater og Nordamerikas nordvestlige Hjørne *Alaska*, afsondrer sig fra det øvrige Canada ved Rocky Mountains, medens Stillehavet beskyller Provinsens Vestkyst. Dog skærer Alaska sig ned i en Spids fra Nord og berøver Columbia en Del af dens Kyst. Saa vel mod Syd som mod Nord er Grænserne uden *geografisk* Mening, idet de nemlig repræsenteres af den 49de og 60de Bredegrad.

Ialt omfatter Provinsen 383,300 □ Mile (to Gange Frankrigs Størrelse) med et Indbyggerantal af 200,000, saa der er henimod to □ Mil Plads til hvert Menneske. Det er imidlertid nærmest paa Vancouvers Ø og i den sydlige Del af Fastlandet, at den tyndtspredte Befolkning har samlet sig, takket være Jærnbaneanlæget. Længere Nord paa, i Landets Indre, er det kun »Trappere«, Jægere og Guldsøgere som færdes.

Den første videnskabelige Rejsende, som overskred Grænsebjærgene og trængte ud til Havet, var *Mackenzie* i 1762. Han fulgte Fraserflodens Løb, som han troede var *Columbia.* Floden fik iøvrigt Navn efter den skotske Pelshandler Simon Fraser. De Folk, som Handelskompagniet betjente sig af i disse Egne, var allesammen Skotter, og til Ære for dem kaldtes Landet i lang Tid *New Caledonia.*

British Columbia kan i Korthed betegnes som et Bjærgland, bygget op af mægtige Kæder og Højdedrag med store frugtbare Dale og Sletter imellem og gennemflydt af vældige Floder. Kun en forholdsvis ringe Del af Landet er imidlertid kendt og kaartlagt.

De Bjærge, som de Øst fra kommende Rejsende kender bedst, er næsten alle opkaldte efter engelske Lærde, *Lyell*,

Sullivan's Peak (2395 Meter), *Forbes* (2575 Meter), *Murchison, Balfour, Lefooy* (3535 Meter). Det Bjærgdrag ud mod Prærilandet i Øst, som disse Tinder hæver sig over, kaldes i daglig Tale *Rockies*. Set fra det flade, grønne Sletteland tager disse graa, snestribede Stenmasser af en ofte pyramidalsk Form sig helt truende og imponerende ud. Ved Foden og et kort Stykke op ad Bjærgsiderne vokser Fyrreskove, men oven over disse er der kun nøgne Klippemasser, stablede i Top.

Bjærgkæden, som fortsætter sig mod Nordvest helt ud i Atlaskas Halvø, har næsten overalt den samme ejendommelige Heldning mod Øst som f. Eks. Træerne langs Jyllands Vestkyst; og ikke sjældent er Bjærgsiderne byggede som Ægyptens Pyramider, med trinlignende Terrasser. Hyppigt hviler uhyre Gletchermasser i højtliggende Sænkninger og udsender over Bundens Rand krystalklare, iskolde Vandløb, der i Kaskadefart danser ned mod Dalene, hvor de danner Begyndelsen til de i et senere Løb saa mægtige Floder.

Længere mod Vest i Columbias Indre hæver sig nye Bjærgkæder, *Selkirk* og *Gold Range*, parallele med Rockies, noget lavere men til Gengæld — paa Grund af det større Regnfald — rigere paa Gletchere og Vandfald.

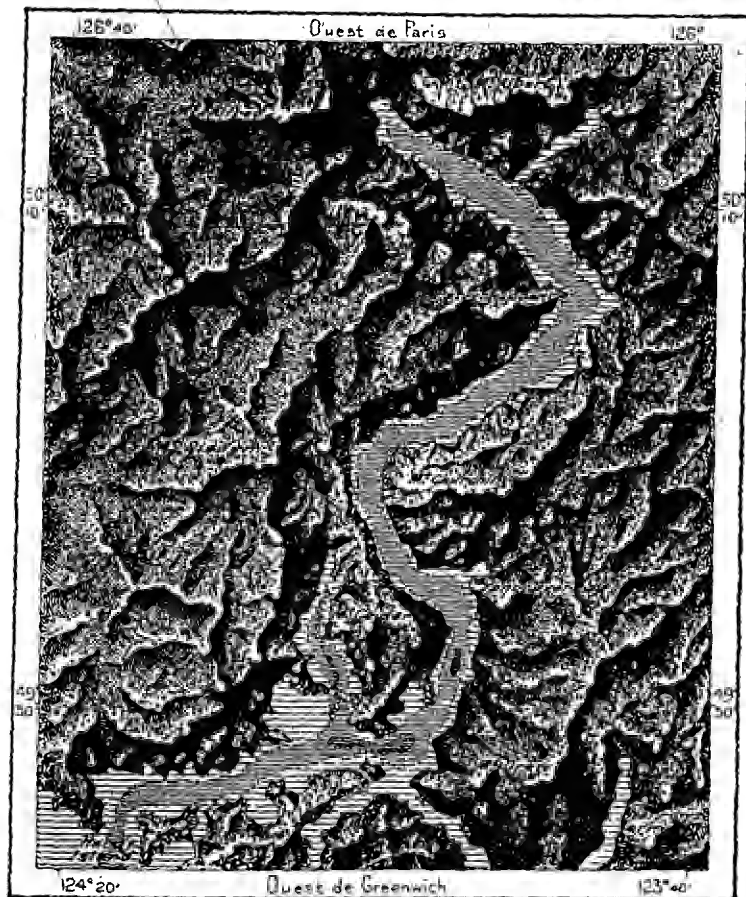
Blandt alle Bjærgegne i den nye Verden har Selkirks mest Lighed med de evropæiske Alper. De ejer de samme iøjnefaldende Modsætninger: frugtbare Dalstrøg, skovklædte Skrænter, nøgne, truende, forvitrede Toppe og uhyre Moræner. Dette canadiske Bjærgland er da ogsaa blevet et Valfartsted for Amerikanere, der i Sommertiden driver Alpesport eller søger Helbredelse i den høje, klare Luft paa de talrige Sanatorier og Alpehoteller.

Columbias Højdeplan skraaner fra Grænsebjærgene *Rockies* mod Vest. Bjærgene bliver lavere, jo nærmere man kommer Kysten ud for Vancouver eller rettere Landet omkring Frasers Munding.

Adskilligt lavere end Selkirk-Kæden er saaledes *Gold-Ranges*, hvis Navn skyldes det guldholdige Sand og Kvarts, som

findes mangfoldige Steder langs Skraaningerne og i Dalstrøgene.

Aller lavest er Kystbjærgene — *Coast-Ranges* —, men de ser langt højere ud, takket være deres stejle, forrevne

Jerves Fjorden.

Tinder og ofte næsten lodrette Sider. Kysten er saa sønderrevet og indskaaret som selve Norges Vestkyst. Kun er Fjordene snævrere og indrammet af højere, mere paralleltløbende Klippesider.

Columbias Fjorde ligner mest af alt Flodmundinger, hvis øvre Flodseng er opfyldt af Is-Moræner. Udenfor Fjordene

strækker sig en »Tærskel« og et Stykke Havbund af ringe Dybde. Men endnu længere ude sænker Loddet sig pludselig til betydelige Dybder, 3 til 400 Meter — det samme Fænomen som man iagttager ved Grønlands Kyster.

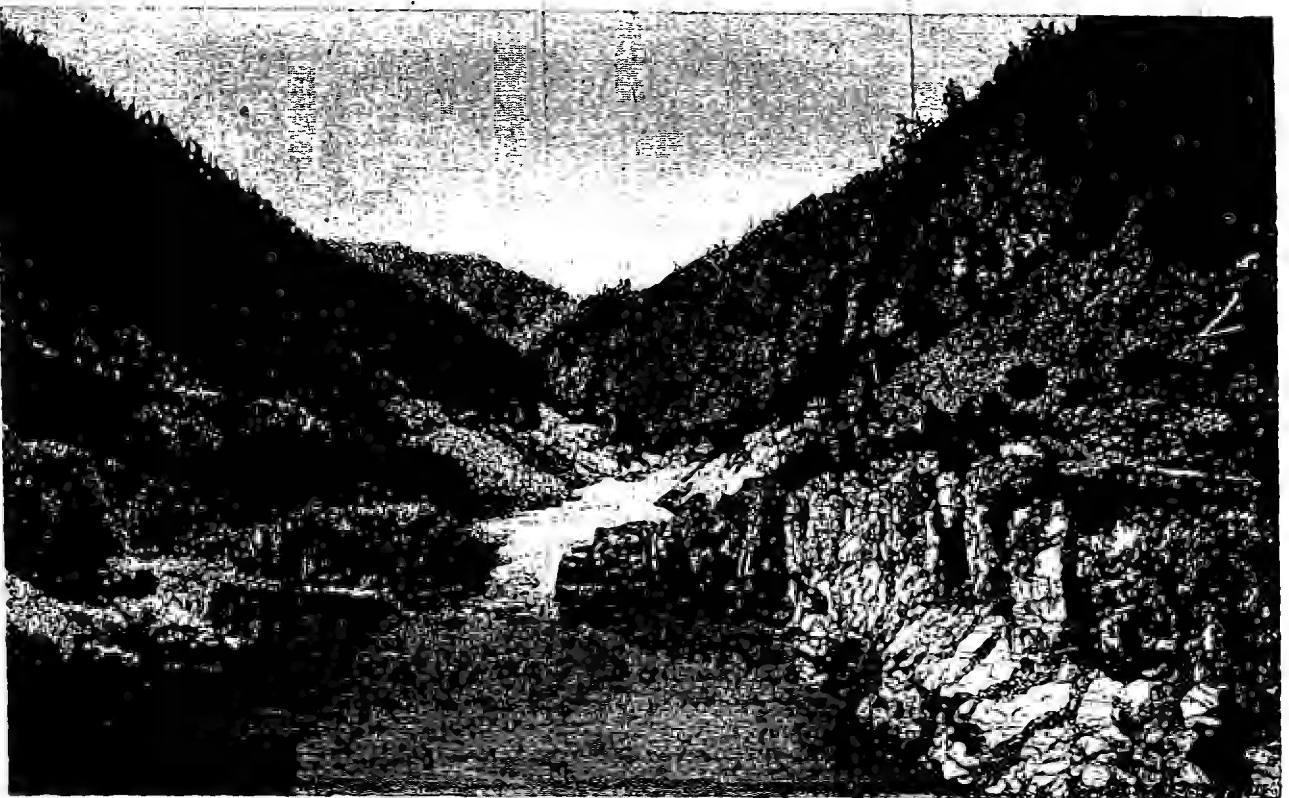
Der findes ikke en Strækning af Columbias Kyst som mangler disse dybe Indskæringer. Den nordligste er *Portland Canal*, over 60 Kilometer lang. Den aabner sig indenfor *Prince-of-Wales* og *Queen-Charlottes* Arkipilag. En anden endnu længere og mere labyrintisk Fjord er *Douglas* »Kanal«, der fortsætter sig under Navn af *Gardner*. *Deans* og *Bentincks* Fjorde udmærker sig ved deres sjældne Regelmæssighed: som to store Gader strækker de sig ind lodret paa Kysten, ganske parallele og forbundne ved en »Tværgade«.

Længere mod Syd er de vigtigste Fjorde benævnede *Knight-*, *Buta-*, *Toba-*, *Jervis-*, *Howe-* og *Burrard-Inlet*, forenede ved den store Kanal, som adskiller Vancouvers Ø fra Fastlandet; Mundingen benævnes *Juan de Fuca-Golfen*, det indre Løb *Georgia*-Strædet.

Alle disse sydlige Fjorde blev nøjagtigt opmaalte, den Gang det gjaldt for Ingeniørerne at finde det bedste Endepunkt for den transkontinentale Pacificbane. Af alle har *Jervis* Fjord det mest imponerende Udseende. Dens Længde er over 80 Kilometer og den er ca. 5 Kilometer bred. Paa begge Sider hæver sig Stenmure i en Højde af 1000 til 1500 Meter, ofte løftende Tinderne op i Skyerne. Om Sommeren styrter Hundreder af Vandfald ned over Fjordkedlens Sider, piskende Havfladen skumhvid under øredøvende Larm. Om Vinteren hænger Isblokkene ned over Fjældvæggene i uhyre Masser, indtil de ved Solens voksende Magt løsrives og styrter ned med Tordenbrag.

Faa Indianere vover sig ind i Jervis Fjord, hvis Kyster er ubeboede af hvide Mænd. Plantevækster er sparsomme; end ikke den nøjsomme Fyr slaar Rod ret mange Steder i den øde Egn.

De to største Øer langs British Columbias Kyst er *Queen-Charlotte* og *Vancouver*. Skønt adskilte ved en 200 Kilo-

Fraserfloden ved »Helvedes-Porten«.

meter bred Havarm er de dog ganske ensartede i Bygning. Begge bestaar af en Bjærgryg, parallel med Rocky Mountains, Selkirk og de andre Fastlandskæder. Vancouver, som er langt den største af de to Øer, er ogsaa den massivest byggede og mest regelmæssige i Form. Dens højeste Tinde, *Victoria Peak*, maaler 2281 Meter.

* *

*

I Provinsens Indre er Søerne næsten lige saa talrige som Fjordene ved Kysten. Utvivlsomt har tidligere et stort Ferskvandshav strakt sig mellem Kystbjærgene og de østlige Højdedrag, Resterne af dette Hav repræsenteres nu af de talrige Søer, blandt hvilke maa nævnes *Tacla*, *Trembler*, *Stewart-Lake* og *François*, som alle staar i Forbindelse med Fraserfloden. *Chilco-Søen*, *Quesnelle* og *Shuswap* hører ligeledes til Fraser-Bassinet, medens de sydligere Vandflader: *Kootenay*, *Arrow* og *Okanagan* flyder ud i *Columbiafloden* eller i dens Sidegrene. Næsten alle disse Søer hviler i Jordsænkninger, aflange i Form og pegende i Retning Nordvest-Sydost — altsaa parallele med alle Landets Bjærgkæder.

Fraser er Columbias største Flod. Den opstaar paa Vestsiden af Bjærgmassen *Yellow Head* — netop modsat Athabascaflodens Kilder —, løber dernæst i Retningen Nordvest, parallel med *Rockies*, for endelig efter en skarp Svingning at løbe lige mod Syd gennem hele Provinsens Brede. Den modtager Tilløb fra en Række mægtige Floder: *Bear River Willow*, *North Fraser* og fra den største af dem alle *Stewart River*. Sluttelig flyder den sammen med den mørktfarvede Flod *Blackwater* og drejer mod Vest, udgydende sin uhyre Vandmængde i *Georgia*-Strædet.

Columbia er en anden betydelig Flod, der fødes i den sydøstlige Del af Provinsen tæt ved Kootenay-Søen, løber mod Nord, gør endelig, aldeles i Lighed med Fraser en pludselig Drejning Syd paa og flyder ind i Fristaten Washington.

Columbia hører til Canadas vigtigste Floder, til Trods for at kun en Del af den gennemflyder Landet; thi den er sejlbar lige fra sin Oprindelse. Kun en lav, smal Tange adskiller den fra Kootenay, og man har med Lethed kunnet forbinde de to Vandveje ved en Kanal. Columbia vander et Opland paa 195,000 □ Mil.

Kootenay udspringer tæt ved Columbias Hovedløb, flyder Syd paa gennem Distriktet »Øst-Kootenay«, derpaa ind gennem den amerikanske Fristat Montana, vender atter tilbage til British Columbia, strømmer ind i Kootenay-Søen og ender sit Løb som *Lower Kootenay* ved at forene sit Leje med Columbias.

Provinsens vigtigste Søer er *Slocan*, *Øvre-* og *Nedre-Arrow*, *Kootenay*, *Akanagan*, *Shuswap* og *Harrison* i den sydlige Del og *Quesnel* i Nordlandet. De er alle sejlbare, og paa de fire første har Pacificbane-Kompagniet etableret fortrinlige og luksuriøse Dampskibslinjer mellem Kysterne, saaledes at Banenettets Stationer ved Søbredderne ogsaa ad Vandvejen staar i Forbindelse med hverandre. Iøvrigt staar man i Begreb med at indrette et System af Dampfærger i Lighed med, hvad vi alt i mange Aar har anvendt i Danmark, saaledes at Godswaggoner uden noget Sted at omlades kan transporteres gennem hele Canada.

NIOGTYVENDE KAPITEL.

Atter paa Pacificbanen. — Rejsens Afslutning. — Vancouver By.

Paa Toppen af Rocky Mountains, paa Grænseskellet mellem Distriktet Alberta og Provinsen British Columbia,

stansede Toget, da vi sidste Gang forlod det. Nu begynder den sidste Del af den lange Jærnbanerejse, hvis Endepunkt er lagt ved det Stille Oceans Kyster.

* *

*

To smaa Strømme, udsprungne fra samme Kilde, risler ned over Bjærgsiderne. Den ene er Saskatchewan, der ender sit Løb langt borte mod Øst i Hudsonbugten; den anden gennemflyder store Dele af Columbia og blander sluttelig sine Vande med Stillehavets.

Toget følger denne sidste Strøm efter at have passeret tre smaragdfarvede Bjærgsøer. Skinnevejen er lagt gennem *Wapta* eller *Kicking-Horse-Pas*, og tæt under Banen styrter Bjærgstrømme med rasende Fart udover, medens Klippesiderne pisker deres Vande til Skum.

Ti Mil fra Toppen løber Toget rundt om *Mount Stephens* Fod — et vældigt Bjærg, der fra Skinnerne hæver sig 8000 Fod stejlt op mod Himlen, bærende paa den ene Skulder og næsten lodret over Passagerernes Hoveder en mægtig Gletcher. Den grønskinnende 100 Fod tykke Ismasse kryber langsomt hen imod Fjældmuren og styrter Blokke, store som Huse, ned i Afgrunden, hvor de under Tordenbulder knuses til Atomer. Paa Bjærgets brede Bryst øjnes en Zigzag-Tatovering: det er en Tandhjulsbane, som henter Ærts fra en Sølvmine et Sted højt oppe i Bjærgtindens Skydække. Og læner man sig ud ad Kupévinduet og stirrer ned i Dybet, fanger Øjet en fyrreklædt Bjærgside og et sølvblankt Vandspejl i Dalens Bund, der med forbavsende Tydelighed gengiver hver Enkelthed i Bjærgformationen for oven.

Ved *Field* Stationen fulgte en Gang, mange Aar forinden nogen Baneingeniør havde sat Foden paa Columbias Jord, nogle indianske Jægere en Flok Stengeder paa Sporet. Og paa én Gang stod de foran en ukendt Dal af en saa enestaaende Skønhed, at det længe betog dem Mælet: Omgivet af høje, skønne Tinder og af uhyre solglimtende Ismoræner

laa den grønne, smilende Dal for deres Fod, og som et Feskue sprang fra den største Gletchers Istunger et sølv-

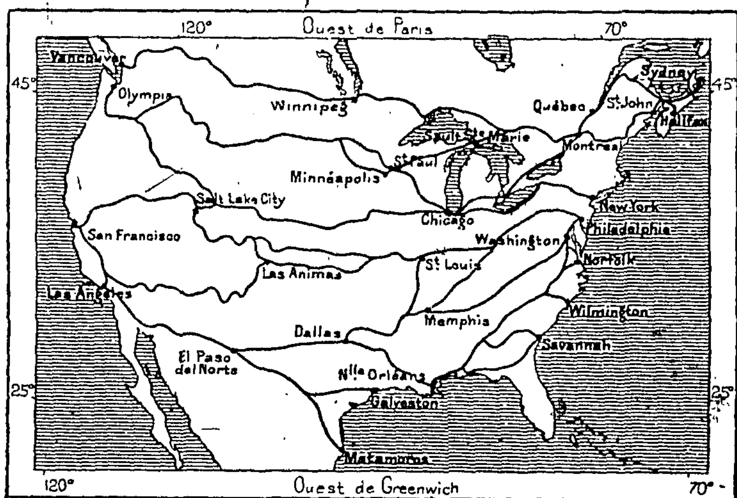
»Kicking Horse« Slugten.

klart brusende Vandfald tolv Hundrede Fod ned i Dybet. »Takakkaw!« udbrød endelig den ene Jæger, »det er skønt!«

Og Takakkaw hedder endnu den Dag i Dag Vandfaldet, der fra *Bow Gletcher* styrter sig i Yoko Dalens Skød.

Stadig følger Toget den viltre Strøm.

Snart flyver det over dybe Afgrunde, snart under fremspringende Klippesider, snart atter roligt gennem jævne, parklignende Græssletter for derefter at passere forbi Træklynger, Skove og blinkende Smaasøer. Kun sjældent ses

Nordamerikas transkontinentale Jærnveje.

Savmøller, Mineværkers sværtede Skorstene og lignende Tegn paa nyopdukket Industri og Menneskefærd.

Men pludselig forsvinder det fredelige Landskab i den klare, solflimrende Luft; Toget iler ind i en bred Bjærgslugt, hvis vældige Stenvægge, flere Tusinde Fod høje, indeslutter Banen i et klamt Halvmørke. Kun dunkelt skimtes den tro Følgesvend, den larmende Strøm langs Slugtens forrevne Spaltebund.

To Timers Kørsel fra Bjærgryggens Topstation og tre Tusinde Fod under den, udvider Kløften sig, og forude ser den Rejsende en ny Bjærgkæde, Tinder og Snemarker af nye Former. Rockies Mountains ligger bag ved, men

mod Selkirks Bjærgrække iler nu Toget, idet det farer gennem Columbia Dalen, gennemskærende vældige Skove med mastehøje Fyrretræer og for en Tid følgende den allerede nu brede Flods Løb.

Efter tyve Miles uafbrudt Kørsel mellem gigantiske Træstammer kommer en vildt udseende *Cañon*-(Slugt-) Passage med Tunneler og Udsprængninger i Klippesiderne; Skinnevejen gaar et kort Stykke gennem »Bæverdalen« og arbejder sig dernæst op ad Selkirks Bjærgskraaning. Det er ikke nogen særlig interessant Kørsel, thi Fyrreskove dækker overalt Udsigten, men endelig naas Toppen — en naturlig Hvileplads i Form af store jævne Flader — fire Tusind fem Hundrede Fod over Havspejlet.

Et henrivende Alpelandskab! I et imponerende Rundskue tegner sig overalt Tinder og Bjærgskove, omklamret af snehvide Gletchere — uhyre Kvadratmil store Moræner og mindre Ismasser, alle sendende Vandfald eller Smaastrømme ned langs Alpesiderne.

Nu gaar Turen ned ad Bjærget mod Vest. Det tager kun faa Minutter at naa *Glacier House,* et smukt Hotel bygget lige over for den mest imponerende af alle Selkirks Gletchere, *The Greet,* og ved Foden af den tungeste Stenkolos, *Sir Donald* — en nøgen Kæmpepyramide, ragende otte Tusinde Fod til Vejrs. Langt under Hotellet glitrer den gletcherfødte *Illecillewaet* Flod mellem Trætoppene.

Banen fører ned til Dalens Bund, og for at muliggøre dette har Ingeniørerne maattet udfolde al deres Opfindsomhed. I snart store, snart krappe Kurver glider Toget ned efter, benyttende hvert fremspringende Punkt, hver Hulhed i Bjærgsiden til Fastgørelse af Skinnerne. Det er et uforglemmeligt Sceneri, der glider forbi Øjet under den Nedfart.

Columbia krydses. Paa Flodens Østbred ligger *Revelstoke,* en vigtig lille By for Minedistrikterne, der er spredt langs Bredderne, thi her fra henter de al deres Forsyning. Fra dette Punkt skyder en Sidelinje ud til *Arrowhead* ved

Spidsen af den øvre *Arrow Sø*, og derfra besørger elegante Dampere hurtigt og komfortabelt Passagerer til den anden Ende af det lange, smalle Vand ind i Kootenay Distriktet

Pacific-Banens Station nedenfor Mount Sir Donald Gletcher.

og senere til alle de vigtigste Punkter i denne vidtberømte Del af Provinsen: til *Slocan*, *Kootenay-Søen*, til *Nelson*, *Trail* og *Rossland*.

*   *
*

Rejsen fortsættes, og snart møder Øjet *Gold Range*, det tredje Bjærgdrag af imponerende Størrelse og parallelt-løbende med de to første. Nogen Hindring for Pacificbanen frembyder Gold Range ikke: Skinnerne er lagt i en Spaltning mellem to Stenkæmper. Fyrretyve Mil strækker sig dette snævre, mørke Pas. Toget glider mellem en Række næsten lodrette Stenvægge, der her og dèr indeslutter dybe, sorte Søer, fra hvis skumle Bredder hæver sig Træer af rent ud gigantisk Størrelse.

Et pludseligt Lysglimt forkynder Passagererne, at nu er Enden af Passet naaet, og for Øjet spreder sig i det klare Sollys et søopfyldt Landskab, indrammet og brudt i alle Retninger af Bjærge. Det er *Shuswap*-Søerne.

Atter her skærer en Sidebane sine Skinner ud fra Hovedlinjen og bringer Turister og Sportsmænd til den bekendte *Akaganan* Sø, et andet bjærgindfattet Vandspejl. Langs dets Bredder findes Landets bedste Jagtdistrikt for stort Vildt: *Cariboo* og Bjørn, Stenged og Hjort lever her i stort Antal foruden Mængder af Smaavildt. Søerne er fyldte med herlig Fisk. *Sicamous* Hotel er Jægernes og Fiskernes Yndlingssted; aldrig er det hændet, at *the gentlemen of the gun and rod* drog skuffede og tomhændede fra Sicamous Jagtdistrikt.

Fortsættende mod Vest ad Hovedlinjen, langs hvilken Toget de næste Par Timer leger Kispus mellem de mange smaa Søer, gaar Vejen gennem et nyt Dalstrøg, en næsten træløs Slette, der fra Ende til anden er delt mellem Farmere og Kvægopdrættere. For første Gang paa Rejsen ses de senere saa hyppigt forekommende kunstige Vandledninger — Grøfter og Kanaler, der milelangt leder klart Drikkevand til store Kvæghjorde, som græsser over Sletten.

Endelig holder Toget ved en større By 250 M. fra Vancouver; det er *Kamloops*, den vigtigste Station i det Indre af Columbia og Midtpunktet for en stedse stigende Kvæghandel. Bredderne af den nære Kamloops Sø er et Valfartssted for Brystsyge, der ofte vender helbredede tilbage fra et Ophold i denne Egns tørre, klare Luft.

Langs Lake Kamloops gaar Vejen næsten uafbrudt ud og ind ad Tunneler og mellem forrevne Klippevægge, saa dundrer det hen over en dristigt spændt Staalbro, der ser ud, som hang den frit i Luften; derfra dukker Toget atter ind i et natsort Tunnelsvælg, og ved Enden af den er man inde i den berømte *Fraser-Cañon.* En rent ud nerverystende Køretur forestaar nu: Slugten er saa dyb og snæver, og

Parti af Sicamoussøen.

Klippevæggene saa stejle og høje, at Lyset næsten udelukkes. Der er kun Plads til Skinnevejen og til Fraser-Strømmen, der vild og buldrende, sort som en fraadende Blækflod, hvirvles ned ad den skraanende Cañon Hundreder af Fod under Toget. Højt til Vejrs som fra Bunden af en Brønd skimtes et Stykke blaa Himmel eller en forbiglidende Bjærgspids. I Timevis døves Ørene af den djævelske Larm fra Slugtens Bund, medens Øjet tynges af det uhyggelige Mørke. Man længes mod Dagslyset!

Ved *Yale* ender den lyssky Fart: Kløften udvider sig, Bjærgene trækker sig tilbage; man ser Kinesere, der vasker Guld langs Flodens Bredder, Indianere, der driver Kvægflokke over Græsgangene; spredt over Egnen ligger smaa Indianerbyer bestaaende af umalede, uhøvlede Træhytter rundt om et Miniatur-Kapel, vekslende med Kinesernes brogede Landsbyer, omgivne af veldyrkede Smaahaver.

Fed, lyserød Laks hænger til Tørring mellem Pæle paa udspændte Snore ligesom Torsk og Flyndere ved danske Fiskerflækker. Nu og da ses et Glimt af en indiansk Kirkegaard, net og ordentlig indhegnet og smykket med Vimpler og Bannere og alle Slags træudskaarne *Totems*.

En skinnende hvid Bjærgtop løfter sig i Sydost; det er *Mount Baker*, 60 Mil borte og fjorten Tusinde Fod over Banelinjen. Toget krydser ad Jærnbroer over store Floder, der alle sender Bidrag til den bredt svulmende Fraser. Nu glider Floden roligt af Sted, som om den hvilede sig efter den halsbrækkende Fart gennem sin snævre *Cañon*.

Som Dalen breder sig, bliver Bøndergaarde og Frugthaver talrigere; man fryder sig ved at se det fredelige Landskab, man genkender hjemlige Træer, Buske og Blomster. Nu iler Toget mod et Land, der ejer et Klima og en Frodighed som de bedste Dele af Danmark, kun har det mere Solskin og klarere Luft.

Af og til glider Banen tæt mod Frasers Bred, Dampere ses arbejdende sig op mod Strømmen, og overalt er Flodspejlet plettet af indianske Kanoer, hvis brune Besætning er ivrigt beskæftiget med at fange Laks, der i overvældende Mængder besøger denne Flod. Uhyre Mængder af denne kostbare Fisk renses, fryses eller nedlægges letsaltet i Tønder og sendes Øst paa. Hele Nordamerika over og i store Dele af Evropa forhandles denne »Fraser-Laks«, fanget flere Tusinde Mile fra det Sted, hvor den finder sin Ligbaare paa et Stykke Smørrebrød og sin Grav i en Lækkermunds Mave.

Skinnerne fjærner sig atter fra Laksefloden og skærer gennem Storskov. »Mammut-Træer« paa 12—14 Fod i

Gennemsnit og op imod 300 Fod i Højden iler i vild Fart forbi Waggonvinduet; men den næste Lysning viser atter en Vandflade — det er den østlige Ende af det *Burrards* Øen omgivende Vand. En halv Times Kørsel endnu, Toget stanser, Rejsen er endt ved *Vancouver* Station, Pacificbanens østligste »Terminus«.

* *

*

Selv den mest blaserede Turist vil ikke kunne foretage den her afsluttede Rejse gennem Canada uden at glæde sig over Udbyttet, og for den, der har Øjet aabent for Skønhedsindtryk og Interesse for Nutidens Menneskevirken og for Landes Udvikling, vil Pacificrejsens Oplevelser være ganske overvældende. Et stort Lands tohundredaarige Fortidshistorie blades igennem Side for Side under Opholdet i Østen — i Quebec og Montreal; og efterhaanden som Rejsen skrider Vest over, er det Landets Fremtid, der beskæftiger Ens Sind. En Fremtid saa rig og stor som nogen Stats i Menneskedens Historie!

Længe blev Canada hæmmet i sin Udvikling, først af de gamle evropæiske Moderriger, Frankrig og England, og dernæst skubbet til Side til Fordel for de Forenede Staters gigantiske Udvikling. Endnu er Canada kun lige vaagnet til Bevidsthed om sin Kraft, endnu dæmrer kun Anelsen om det rige Land blandt Evropas fattige og misrøgtede Befolkninger. Men naar Amerika til Gavns er blevet hærget af Milliardærers og Politikeres Udskejelser, naar de gamle Landes Proletariat har faaet Kundskab om, hvor let det er at skifte fra Usselhed og Nedværdigelse til Frihed og gode Kaar — blot ved at lægge Atlanterhavet mellem Hjemstavnen og Fremtidslandet, saa ringer Storhedstimen for Canada.

* *

*

Vancouver, set fra »Fort Bridge« Station.

Lignende Tanker turde besjæle mangen Rejsende, naar han for sidste Gang har lukket Kupédøren op og er naaet til sit gode Værelse i Vancouvers elegante Hotel. Højt til Vejrs ligger det, og fra Balkonen udenfor Spisesalen er det værd at lade Øjet glide hen over Omgivelserne, inden Solen gaar ned langt ude over Havet i den Retning hvor Kina og Japan ligger:

I Sydost, mange Mile borte, knejser *Mount Baker*, majestætisk i sin hvide Snepragt. Mod Nord hæver sig ud af Havet den skønne Bjærggruppe *Cascade Mountains*, badet i violet Dis og spejlende sig i Havbugtens glasgrønne Vand. Men mod Vest, borte over *English Bay* og *Georgia*-Strædet dukker Vancouver Øens mørkeblaa Bjærge op — Maalet for den næste Udflugt.

Neden for Balkonen pulserer Livet, dér lever den nye By. Kun to eller tre af alle dens Huse stod her for blot 14 Aar tilbage, ellers bredte Skoven sig overalt. Banen tryllede Staden Vancouver frem; og de Mænd, der byggede den, kunde ikke vente paa Sten og Kalk, de tømrede Husene op af Træ. Men Ilden fejede alt det Tømmerværk bort, og atter groede Bygninger frem, denne Gang af solid Murkonstruktion.

Nede ved Kysten ligger Bolværk og Broer, hvor Dampskibe fra Kina og Japan, Australien og Ny Zealand, fra Fiji og Havaii Øerne, Calefornien, Paget Sound og Alaska losser og lader. Og lige over for Værfterne, ud for de lange Vareskure, holder Banetog og Godsvogne i én Uendelighed; de stuves fulde af Fragt til Atlanterhavskystens Havnestæder: der er The fra Kina, Sukker, Silke, Sælskind, Fisk, Frugt og mange andre Varer. Langs Fjorden ligger et stort Antal Savmøller, hvæsende og røgspyende. Hver Mølle har sin egen Skibsbro, hvorved Damp- og Sejlskibe ligger fortøjede for at hente Fyrretræ til Kina, Australien, ja endog til England.

Den store, hvide Damper, som først af alle fanger Øjet nede ved Havnepladsen, er *Empress of England*, et af Pacificselskabets smukkeste, hurtigste og mest luksuriøst udstyrede Skibe, der pløjer Stillehavet fra Canadas Kyst til Yokohama.

Faa Mile borte hæver sig en anden af British Columbias Kystbyer, *New Westminster*, ved Fraserfloden; talrige Røgsøjler i den Retning vidner om Stedets Industri. Ogsaa dér ligger store Dampere rede til at bringe canadiske Varer til fjærne Havne. Men tættest hviler Røgen over et Punkt paa Vancouvers Ø: dér dølger sig de mægtige Kulminer, hvorfra Størsteparten af de Dampere, som befarer Stillehavet, bliver forsynede med Brændsel.

Savmølle i Royal City, New Westminster

TREDIVTE KAPITEL.

Minevirksomheden i British Columbia. — Guld. — Sølv. — Bly. — Platin. — Jærn. — Kul.

Skønt British Columbia har uvurderlige Fremtidsmuligheder som Korn- og Kvægland, skønt det som faa Egne i Verden er rigt paa Tømmer af de mest eftertragtede Arter og til Trods for dets uhyre uudtømmelige Masser af eksportabel Fisk, er det dog med de skjulte Skatte, Provinsens Mineralværdier, at man maa begynde, naar Talen er om Landets fornemste Hjælpekilder og Særpræg fremfor andre Dele af Canada.

Ganske særlig gælder dette i et Værk som »Fremtidslande«, der skulde bibringe Læserne Idé om Landenes Fremtidschancer og Lyst til at deltage i Udnyttelsen af disse. Hvad British Columbia angaar, maa det stedse fremhæves, at den overvældende Metal- og Kulrigdom, som allerede er fundet og bragt for Dageus Lys, kun er en næsten forsvindende Del af, hvad der er forbeholdt Fremtidens Pionerer at opdage. Og takket være Landets liberale Regering og kosmopolitiske Lovsæt har enhver Mand af en hvilken som helst Nationalitet lige Chancer med indfødte Borgere til Udnyttelse af Jordbundens Rigdomme, baade dem, som Solen beskinner, og dem, der skjuler sig i Dybdernes Mørke.

* * *

Minevirksomheden i Columbia kan klassificeres under to Særarter, som det stedlige Sprogbrug har døbt *Placer-mining* og *Lode-mining*. Den rette Forstaaelse af disse Virksomheder vil fremgaa af nedenstaaende Uddrag af Provinsens Minelove.

En *free miner* er en Person, mandlig eller kvindelig, over 18 Aars Alderen, der er i Besiddelse af et *free miner's*

Certificat, et saadant koster $ 5 for et helt Aar; alle Certificater udløber hvert Aars 31. Maj.

En *free miner* kan bevæge sig over al Regeringsjord og i de Landstrækninger, hvorpaa der hviler *free miner's* Servitut, og kan dér søge efter Mineralier og udtage *claims* — d. e. Ret til paa et nærmere begrænset Stykke Jord at aabne en Mine. *Claims* kan ikke udtages paa indianske »Reservationer« eller indenfor en Boligs nærmeste Omgivelser. Hvis en *free miner* undlader at forny sit Certificat, mister han al Ret til de *claims*, han maatte have erhvervet.

En *mineral claims* drejer sig om et rektangulært Jordstykke, der ikke maa overstige 1,500 □ Fod, og som maa markeres med tre Pæle, som Loven byder. Desuden maa der foretages aarligt Arbejde paa *claim'en* til en Værdi af $ 100, eller ogsaa maa dette Beløb indbetales til vedkommende Mineembedsmand. Naar i alt $ 500 er betalt eller Summens Valuta foreligger i Arbejde, er den endelige Ejendomsret sikret.

Visse *claims* kaldes *placer-claims* efter Ordet *to place* — at anbringe — Mærkepælene, og Loven, der omhandler den Gren af Minevirksomhed, benævnes *Placer Mining Act*. »Placer claims« er 250 □ Fod og mærkes med en Pæl i hvert Hjørne af Arealet. *Claim'en* maa hurtigst muligt anmældes til den nærmest boende Guld-Kommissionær, og Loven fordrer vedholdende Arbejde paa Grunden. Er der bevisligt ikke arbejdet 72 Timer i Træk, kan enhver anden *free-miner* tage det indrammede Areal i Besiddelse og fortsætte den første Ejers paabegyndte Arbejde.

* *

*

Placer-Virksomheden var selvfølgelig de første Guldgraveres Arbejdsmetode. Der fandtes den Gang ingen Veje, endsige Jærnbaner. Guldsøgerne kunde derfor kun medføre de færreste og simpleste Redskaber foruden Proviant. Hakken, Pikøksen,

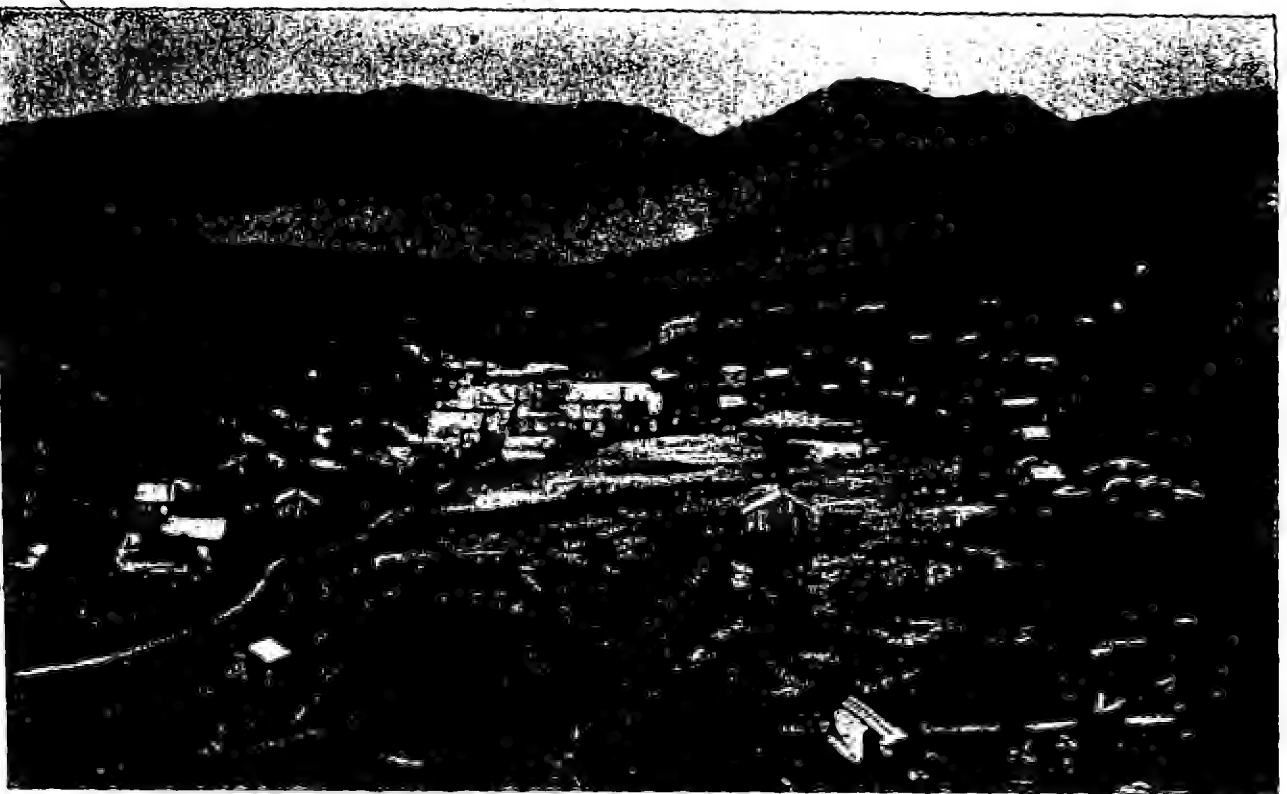
Skovlen og Vaskespanden var de Instrumenter, med hvilke Columbias første Guldsøgere samlede Formuer langs Frasers nordre Løb, dér hvor Strømmen havde henkastet Guldstøv og Smaaklumper gennem Aartusinder.

Et Blik paa Kaartet vil vise, hvorledes Columbias høje Bjærgkæder løber — alle i Retning Nordvest-Sydost. Men studeres Landets geologiske Bygning paa Basis af en stor Række Boringer fremgaar det, at Guldet er lejret i Aarer, hvis Retning i Hovedsagen ligger i Øst—Vest. De store Ismasser, der i Glacialperioden trak hen over Landet og langs med Bjærgdragene, bearbejdede, sled Stenmasserne paa tværs af Guldaarernes Retning, hvorved de metalrige Klippedele blev mer eller mindre pulveriserede. Efter Gletcherne fulgte Floderne, som efterhaanden førte baade Stenstøv og Metaldele ud mod Flodmundingen — mod Oceanet. Denne Teori peger altsaa paa Bjærgsiderne som Metalærtsens oprindelige Leje, dér hvor »Prospektors«, Minepionererne, ogsaa stadig finder den, medens »Placer-Guldet« findes fordelt langs Flodernes Senge i smaa, men rene Kvantiteter.

Eftersom foruden Guldet ogsaa Blysølv, Kobber og andre Metaller pulveriseredes af Gletcheren, kunde man vente i Flodsandet at træffe en Blanding af forskellige Mineralier, og saaledes er det ogsaa. Placer-Guldstøvet indeholder almindeligvis fra 10—30 % andre Metaller.

Da Guldstøvet først blev fundet i Fraserfloden, er det ganske naturligt, at dens hele Løb blev undersøgt, og da man endte med at finde Kilderne i *Cariboo* Distriktet, blev ogsaa dér de største Rigdomme gravet og hugget ud langs Bjærgenes Fod. Saa heldige var Cariboo Guldgravere, at de i 1863 kun manglede nogle faa Dollars i at have naaet fire Millioner i Udbytte. Gletcher-Teorien bragte Pionererne til at følge de tydeligt skaarne Isspor langs Bjærgskrænterne, hvilket førte til Opdagelse af de rige Miner: *Quesnel Forks, Telegraph Creek, Atlin* og sluttelig *Yuconlandets* Guldminer — alt i samme Glacialbanes Bælte.

Cariboo Distriktet har været Placer-Guldgravernes bedste Egn, thi den har frembragt for over 200 Millioner Kroner

Guldgravning i British Columbia.

Guld. *Atlin* har i ét Aar ydet $ 400,000; Distrikterne *Fort Steele, Ashcroft, Telegraph Creek, Barkerville* o. a. har tilsammen givet et Beløb af $ 64,000,000 til Dato.

Adskillige af Dalstrøgene længere Øst paa har været ret grundigt eftersøgte, men der hviler nu oven paa det guldholdige Lag saa tykke Aflejringer af Jord og Sten fra senere Tider, at »Placers« daarligt kan vinde ned til Bunden alene ved Hjælp af Hakke og Skovl. Der skal bedre Redskaber, Maskiner, dertil. Iøvrigt træder Vandlagene hindrende i Vejen for direkte Placer-Gravning, der maa ofte graves Kanaler og anvendes kraftige Pumper for at muliggøre Arbejdet i Minerne.

Det store Mineselskab, der arbejder i Cariboo, kunde kun ved Anlæg af et mægtigt Rørsystem og ved at holde vældige Vandpumper i Gang Dag som Nat naa at arbejde 171 Dage af Aaret 1900. Kompagniet udvaskede i den Tid 1,843,938 Kubikyards Sand, der indeholdt for 18 Cents Guld i hver Kubikyard. Hver Dag udvandtes for $ 2041 Guld, og Nettoudbyttet for Aaret var $ 350,000.

Der er hverken i *placer-mining* eller i nogen anden Virksomhed en »slagen« Vej til Rigdom, der fordres Taalmodighed, Udholdenhed og Held. Men Nutidens Guldsøgere har ubeskrivelige Fordele overfor tidligere Tiders Pionerer. Der findes nu Veje og Jærnbaner, alt hvad Guldgraveren behøver kan købes i faa Miles Afstand; hans Udbytte kan naar som helst omsættes i rede Penge til Markedspris. Medens Guldsøgere for 40 Aar tilbage arbejdede under de vanskeligste Forhold og under allehaande Savn, behøver det tyvende Aarhundredes Mænd ikke at mangle Livets Komfort — fortrinlige Telte, forsynede med alle Slags Patent Kogeapparater, Sengesteder, Badekar, Møbler kan købes forholdsvis billigt og transporteres til Arbejdsfeltet, kvindligt Tyende kan fæstes til at holde Hus for Guldgraveren, henkogte Fødemidler, Grøntsager og Kød kan medføres; og skulde endelig alle Hjælpemidler udtømmes og Heldet alt for længe vende Guldsøgeren Ryggen, ja, saa kan han sælge sine Armes Ar-

bejde til andre — der er Efterspørgsel nok. Han kan dyrke Jorden, hugge Træer om, fange Fisk. Der er med andre Ord Maader nok, hvorved et stærkt, sundt Menneske kan skaffe sig Livets Ophold og Penge til nye Forsøg som *placer-digger*.

*   *
*

Lode-mining kaldes under Et alle mere udviklede Maader at udvinde Metaller paa — ægte som andre. Den moderne Bjærg- og Minevidenskab er teknisk set i de senere Aar gaaet frem med Kæmpeskridt, og der findes overmaade mange Metoder som anvendes, naar det gælder at skille Metal fra den omgivende Ærtsmasse og især om at sondre ædle Metallers kemisk indgaaede Forbindelser med uædle.

Sølv findes saaledes hyppigst i Forbindelse med Bly, og det var tidligere baade bekosteligt og omstændeligt at lægge hvert af de rene Metaller til sin Side. Derfor er *lode-mining* endnu i sin Barndom i British Columbia. Det var i 1887 første Gang, at man tog fat paa Udvinding af Sølv fra Blanding med Bly; i 1893 blev *lode-mining* første Gang forsøgt i *Rosslands* Guldminer. Nu, da Maskiner saa vel som Kemi har naaet en høj Grad af Udvikling, vil Minevirksomheden her som overalt i Jordens mineralrige Lande skifte fra *placer* til *lode*.

I de sidste otte Aar har *lode-mining* omfattet 50 forskellige Miner og har indbragt over otte Millioner Dollars — en god Begyndelse, naar Hensyn tages til det nødvendige store Kapitalanlæg i Maskiner, Bygninger, Kemikalier o. lign. Og det maa erindres, at ved denne Art Minevirksomhed gælder det om at kunne bearbejde samme Areal i en lang Aarrække; det er ikke nok som ved *placer-mining* at finde ædelt Metal strøet som Støv eller Korn over et lille Areal, men man maa have fat i selve Metalaaren og være i Stand til at forfølge dens Løb i en Aarrække.

Det er kun en ringe Del af Provinsen, der har været saa grundigt undersøgt af Regeringens Geologer og videnskabelige *Prospectors*, saaledes at man med nogen Sikkerhed kan

»Stony Creek« Broen. 296 Fod høj

udtale sig om, hvor Metalaflejringen er betydelig nok til at opmuntre til Mineanlæg i stor Stil. I *Yale* og *Kootenay* paa Fastlandet og i *Alberno* paa Vancouvers Ø har saadanne nogenlunde nøjagtige Undersøgelser fundet Sted, og dér ved man ret god Besked med Guldærtsens Forekomst, medens

der samtidig er bleven konstateret rige Blysølvaarer i Slocan Distriktet mellem Søerne Slocan og Kootenay, Syd for Nelson Floden og Nord for Pacificbanens Hovedlinje. I Grænsedistrikterne i Syd-Yale har man fundet Kobber foruden Guld, der i Rossland, Lardeon og Ymir optræder spredt over hele Arealet.

Men næsten intet Sted i Columbia findes Metallerne i ren Tilstand. Sølv og Bly sammen med ringe Dele Guld og andre Metaller er næsten altid sammenblandede, ligesom Tilfældet er med Guld og Kobber. Naar der altsaa i det Følgende tales om et bestemt Metal, menes dermed blot, at dette optræder i dominerende Mængde. I British Columbia optræder — i Modsætning til andre Dele af Canada — Bly og Sølv almindeligvis i Kalk- og Skiferformationer, medens Guldet fortrinsvis holder sig til den ældre Granitdannelse. Denne Ejendommelighed satte i Begyndelsen gamle Guldgravere fra andre Guldlande i Forlegenhed, men snart vænnede de sig til saadanne Særegenheder i den columbiske Jordbund, der kun har Interesse for den videnskabelige Mineralog, medens den praktiske Guldsøger kun ønsker at vide, hvor Metallet findes, og hvad det vil koste at uddrage det.

Indtil Dato er de største og værdifuldeste Guld-Kobber Miner blevet fundne i *Rossland*, *Phoenix*, *Greenwood* og *Camp Mc. Kinney* og mod Vest paa *Texada Island*, ved *Marble Bay*, *New York* og *Monitor* Øgrupperne.

Texada Island er kun 30 Mil lang, Klippedannelsen er krystalliske Kalksten, og her findes Metallerne i svære Aarer. Arbejdet begyndes næsten altid med at sænke en dyb og rummelig Skakt. Fra dens Sider følges Aarerne i deres Løb med Tunneler og Minegange, saaledes at Minesystemet samler sig om vertikale »Brønde« — iøvrigt samme Arbejdsmaade som ved de fleste andre Sølv-Kobber Miner Verden over.

Sølv-Bly Minerne aabnes derimod som oftest ved horizontale Tunneler med Sidegange i alle Retninger. Den ene Tunnel bores i Bjærg-Skrænterne over den anden, og man sørger for at have Forbindelse mellem de forskellige vandrette Systemer for Luftcirkulationens Skyld.

Den stærkest drevne Guld-Kobber Mine er *Le Roi* i Rossland; 600 Mand arbejder her. Ialt findes omkring 50 Miner i Virksomhed. Men utallige er de Skakter og Tunneler, der findes sænkede i Jorden og atter er blevne forladte. Ikke sjældent viser det sig imidlertid, at disse netop har vist Vej til rige Skatte, og at den Næste, der genoptog Arbejdet, høstede Lønnen, som Skaktens første Aabner kunde have gjort sig fortjent til, om han blot nogle faa Timer eller Dage havde fortsat Gravningen.

Endskønt Provinsen i Forhold til sin Folkemængde ejer en betydelig Længde Skinnevej, tiltrænges dog adskillige Linjer og fremfor alt gode Landeveje. Dette gælder især Distrikterne Lardeau og Windermore samt de nordligere Egne. Flere Veje er allerede under Bygning og vil, naar de en Gang aabnes for Færdsel, bringe Trivsel til mange Mineforetagender, der nu maa ligge upaaagtede hen paa Grund af de altfor dyre Transportomkostninger. Det var tidligere Tilfældet med flere af de Miner, der nu betale sig bedst. Fra *Le Roi* transporteredes saaledes de første seks Aar efter Minens Aabning ialt 93,000 Tons Ærts til en Gennemsnitsværdi af $ 14 pr. Ton, men alene i de første fire Maaneder af 1901 var Udbyttet 72,000 Tons. Takket være de forbedrede Kommunikationsmidler forsendes nu ofte mere Ærts pr. Maaned end tidligere hele Aaret rundt. Det samme er Tilfældet med Minerne *The War Eagle*, *Centre Star* og mange andre. Columbias Regering er vel vidende om disse Forhold og sætter al Kraft paa Udvikling af Jærnbaner i de guldrige Egne. Men Provinsens Pengemidler vokser jo kun i Forhold til Menneskebestanden og dens Virksomhed; Administrationen er altfor koldblodig og nøgtern til at gaa frem paa samme Maade som f. Eks. Argentina, der forcerede Baneudviklingen ved saa store og talrige Laan, at Landets Kredit udtømtes og Bankerot truede Staten.

Den columbiske Guldindustris jævne og solide Udvikling kan bedømmes af nedenstaaende Tal:

1893	produceredes Onz. Guld	1,170	Værdi	$	23,404
1894	— — —	6,252	—	-	125,014
1895	— — —	39,264	—	-	185,271
1896	— — —	62,259	—	-	1,244,180
1897	— — —	106,141	—	-	2,122,820
1898	— — —	110,061	—	-	2,201,217
1899	— — —	138,315	—	-	2,857,573
1900	— — —	167,153	—	-	3,453,381
1901	— — —	224,000	—	-	4,125,000
	Ialt	854,615	—	-	16,937,860

Enkelte Miners Totaludbytte:

Le Roi	$	1,305,000
Carriboo	-	478,087
War Eagle	-	545,000
Ymir	-	192,000
Le Roi Nr. 2	-	144,000
Centre Star	-	175,000
Ialt	$	2,839,087

Endnu har Kobberminer kun været bearbejdet i meget kort Tid, men dog tilstrækkeligt til at vise, at British Columbia vil blive et af Verdens mest Kobber-producerende Lande. 1894 var det første Aar, at Metallet bragtes til Jordens Overflade, ialt i en Mængde af 324,680 Pund til en Værdi af $ 16,234, hvilket giver en Pris af ca. 5 Cents pr. Pund. Seks Aar senere produceredes 9,997,800 Pund til en Værdi af $ 1,615,289. Ifjor var Udbyttet næsten det dobbelte.

Højst rimeligt breder kobberholdige Aarer sig under store Dele af Columbias Overflade og gennem mangfoldige Stenformationer, men til Dato har man kun fundet betydelige Mængder i *Rossland, Slocan, Nelson, Lardeau, Coastpoints Boundary* — det sidste Distrikt har givet langt det største

Udbytte. Da Kobberærts fylder meget i Forhold til Renstoffet, kan det ikke betale sig at transportere det, det maa helst smæltes paa Stedet. Alle Kobbermineejere har derfor opført deres egne *smelters*. De største findes ved *Trail* (Rossland), *Grand Forks* og *Greenwood*.

Skakterne gøres altid store, da Ærtsaarene er saa omfangsrige. I Kobberet er næsten altid iblandet Guld; ikke ringe Vanskelighed er forbundet med at skille Metallerne. Men for hvert Aar stiger Efterspørgslen paa Kobber baade til tekniske og kunstneriske Øjemed.

Produktionen af de Miner, der hører til det særlig kobberrige Grænsedistrikt (Boundary), stiller sig saaledes:

	1900	1901
Old Ironside og Knob Hill Gruppen	64,535	167,973
Mother Lode	5,574	62,099
B. C.	19,494	34,701
City of Paris	2,000	—
Golden Crown	2,240	—
Winnipeg	1,100	600
King Salomon	—	600
Athelstan	1,200	500
Carmi	—	885
Snowshoe	338	439
Brooklyn	150	—
Juwel	160	—
R. Bell	—	480
Nr. 7	—	595
Sundry shipments	1,000	600
Sunset	—	400
Ialt	98,781	269,922

Grunden, til at *Boundary* Minerne særlig omtales her, er den, at det just er Stedet, hvor det kan tilraades Folk med nogen Kapital og Lyst til Minevirksomhed at drage hen og forsøge Lykken. Flere af de ovennævnte Miner ejes af Mænd, der kun mangle Driftskapital for at kunne bringe

›Great Glacier‹.. — British Columbia.

Minerne op til en mægtig Produktion. Her er altsaa Mulighed for Kompagniskab af særlig indbringende Art.

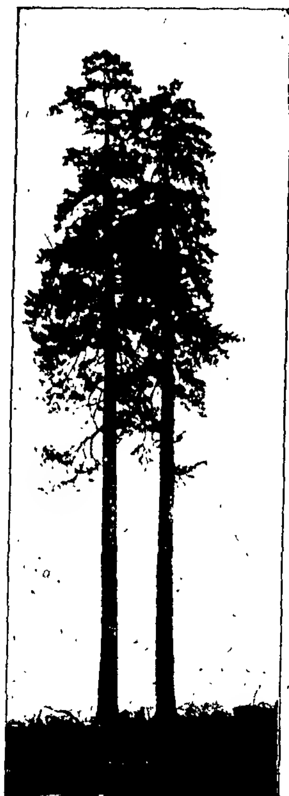
Boundary Distriktet omfatter et betydeligt Landomraade, og næsten overalt, hvor »Prospektors« har arbejdet, viser der sig rige Spor af Kobber. Alt i denne Del af Provinsen synes dannet efter en kæmpemæssig Maalestok: Floderne er brede, Strømmene stærke, Bjærgene høje, Sletterne vældige i Udstrækning og Ærtsaarene af ualmindelig Tykkelse. Det Bælte af Landet, der indesluttes af den 49de Bredegrad og af *Similkameen River*, har ikke tidligere været kendt af Prospektors, da det ligger saa langt fjærnet fra de almindelige Samfærdselsmidler. Men de sidste Aars Undersøgelser har vist, at netop her findes overvældende Masser af Kobberærts. Mineejendomme som *Copper Mountain, Nickel Plate, I. I. L., Copper King* og flere andre har pludselig draget Kobbermarkedets Opmærksomhed paa sig. Det er ikke ualmindeligt, at Minearbejderne blotter Ærtsaarer, der maaler 75—90 Fod i Gennemsnit.

Ret hyppigt ender Kobber-Prospektors med at finde Aarer, hvori Guldet er det dominerende Metal, en Mulighed der virker i høj Grad stimulerende paa Pionererne i Columbias sydvestlige Hjørne — thi dér ligger det rette Arbejdsfelt.

* * *

Ethvert stort Land — og navnligt et »Fremtidsland« af Columbias Betydning — vil uvilkaarlig søge at naa det Standpunkt, hvor »det er sig selv nok« — kan leve ubekymret af andre Staters Ydeævne og Ydevillighed, ejende indenfor egne Grænser alt, hvad en stor Befolkning behøver af Næringsværdier og Raamaterialer til Storindustriens forskellige Hovedgrene. Kun faa Lande har Naturen muliggjort et saa ideelt Udviklingstrin. Canadas vestligste Provins var længe om at opdage sin egen Styrke, og særlig længe var den om at vide sig i Besiddelse af Storindustriens aller vigtigste Materiale: Jærnet. Det var derfor en Mærkedag for Columbia,

da Jærnærts fandtes i Kamloops og paa Texada Island. Kort Tid efter opdagedes Jærn tæt ved *Kitchener* ved den af Pacificbanens Sidelinjer, der kaldes *Crow Nest*. Et kapitalstærkt Selskab blev grundet til Udnyttelse af Minerne, som synes at være overmaade righoldige. Slaar Forhaabningerne ikke fejl, vil her opstaa et nyt Kæmpecenter for Jærnindustrien, thi i umiddelbar Nærhed af Minerne ligger *Fernies* og *Nickels* uhyre »Kulmarker«.

200 Fod høje »Douglas« Fyrretræer.

Senest har man fundet Jærn ved *Chemainus* paa Vancouvers Ø. Boringer har blottet god Ærts i en Strækning af flere Mil; Aarerne var ofte 20 Fod tykke og Jærnholdigheden naaede 65 %. Ærtsen var ganske fri for Svovl, Fosfor og lignende Stoffer, som ellers saa ofte følger Metallet og forringer dets Værdi. Og ligesom Tilfældet er med Kitchener Minerne, saaledes med Vancouvers: Kul i uhyre Mængder findes i saa umiddelbar Nærhed, at Transportomkostningerne bliver for intet at regne.

Overmaade mange Penge har British Columbia tidligere ofret paa Køb af Jærnbaneskinner fra fremmede Lande. Men efter Opdagelsen af de store Jærn- og Kullejer vil der næppe ret længe endnu blive Brug for udenlandsk Fabrikata.

* *

*

Ogsaa *Platin* er nu opdaget dels i Egnene om *Quesnelle* og *North Bend*, dels i Distriktet *Similkameen*. Metallet

ligner i sin Forekomst sort Sand. Mange *placer-miners* har fundet det og har kastet Stoffet bort. Platin er imidlertid saa dyrt — Prisen er omtrent $ 21 pr. Onze —, at Rygtet om senere Aars Fund har bragt Bevægelse mellem Minesøgerne. Indtil Dato har Platinproduktionen i Columbia imidlertid været uden Betydning for Verdensmarkedet.

* *

*

Tilstedeværelsen af Bly-Sølv i British Columbia har alt længe været fastslaaet. Omkring 1820 opdagede Botanikeren *David Douglas* Metalkombinationen paa en Ejendom kaldet *Blue Bell* ved *Pilot Bay*, da han afsøgte Egnen for at finde nye Plantearter langs Højenes Sider. Det paastaas, at Indianerne var vidende om Blyets Eksistens, længe inden Evropæerne kom til Landet, og at de røbede Findestederne for Hudsonkompagniets Folk.

Pionerer i Midten af forrige Aarhundrede fandt store Mængder Sølv og Bly, de byggede Smælteovne; men i Mineegnene var Brændsel saa kostbart, at Udvindingen maatte opgives. Senere opdagedes Miner omkring *Answorth* og gennem hele *Slocan* Egnen, og i 1887 eksporteredes Sølv til en Værdi af 17,333 samt Bly for 9,216 Dollars. Endskønt Transportomkostningerne var store, stod Sølv og Bly i saa høj en Pris — Sølv i $ 1,00 pr. Onze og Bly i 4 Cents pr. Pund — at Minearbejdet betalte sig.

Som før omtalt findes Sølv og Bly altid sammen, men i højst forskellige indbyrdes Forhold. I enkelte Miner løber Sølvmængden op til 500 Onzer pr. Ton, medens Blyet kun giver 10 % i Udbytte; andre Steder behersker Blyet Ærtsen i den Grad, at det udgør de 90 % af Stoffet samtidig med, at Sølvudvindingen kun giver et Par Onzer pr. Ton. Af Metallernes indbyrdes Forhold og af den Lethed, hvormed

Ærtsen kan skaffes til Smælteovnene, afhænger Minens Værdi.

For Tiden er Blysølvproduktionen nærmest indskrænket til *Kootenay* Distriktet, idet *Slocan* Egnen atter inden for dette Omraade giver det rigeste Udbytte. To Tredjedele af hele Provinsens Udvinding af Sølv og Bly stammer herfra. *Lardeau* Distriktet, der i Forvejen er rigt paa Guld og Kobber, har nu ogsaa vist sig i Besiddelse af store Mængder Bly og Sølv. Nye Miner er blevet aabnede samtidig med, at udstukne Banelinjer giver Haab om let Afsætning af Produkterne.

Der findes omtrent 250 Bly-Sølv Miner i Virksomhed i Provinsen, men Antallet forandres aarligt. Prisen paa Bly og Sølv svinger stærkt, og navnlig de Miner, der ikke staar i direkte Forbindelse med Banelinjer, har ofte Vanskelighed med at holde Driften i Gang, naar Priserne falder. De store Miner, ved hvis Start Ejerne har kunnet raade over tilstrækkelig Kapital, er i Besiddelse af egne Smælteovne, der muliggør en Produktion af rent Metal. Dette vil atter sige yderst forringede Transportomkostninger. Men mange Miner ejer ikke *smelters* og maa sende Raastoffet til den nærmeste Ovn. Der opføres i saa Fald en Mølle — drevet ved Luft eller Vind — hvori Stenmassen med den isprængte Metalærts knuses. Stendelene bortkastes og kun den rene Ærts sendes til Smælteovnen.

East Kootenays vigtigste Miner er *North Star* og *St. Eugène.* Der bygges for Tiden Jærnbaner gennem disse Egne. Ærtsen fra St. Eugène indeholder en betydelig Del Zink, der sendes til Belgien.

Den største Sølvmine i Nelson Distriktet er *Hall.* Her udgraves aarligt 30,000 Tons Ærts, der behandles i Minens egen Smælteovn.

Produktionen af Sølv og Bly, siden Minevirksomheden i 1887 tog sin Begyndelse, stiller sig saaledes:

Aar	Onzer Sølv	£	Pund Bly	£
1887	17,690	17,331	204,800	9,216
1888	79,780	75,000	664,500	29,813
1889	53,190	47,873	165,100	6,498
1890	70,427	73,948	— —	— —
1891	4,500	4,000	— —	— —
1892	77,160	66,935	808,420	33,064
1893	227,000	195,000	2,135,023	78,996
1894	746,522	470,219	5,662,523	169,875
1895	1,496,522	977,229	16,475,464	532,255
1896	3,135,343	2,100,689	24,199,977	721,384
1897	5,472,971	3,272,836	38,841,135	1,390,517
1898	4,292,401	2,375,841	31,693,559	1,070,581
1899	2,939,413	1,663,708	21,862,436	878,870
1900	3,958,175	2,309,200	63,358,621	2,691,887
Ialt	22,570,953	13,649,808	206,081,558	7,619,956

Ved Vurderingen af ovenstaaende Tal og til Forstaaelse af den hele Minevirksomhed i British Columbia maa det ikke glemmes, at Talen er om et nyt Land, om en Virksomhed, der endnu kun er i sin Barndom og som kun beskæftiger ca. 4 % af Befolkningen. Ikke desto mindre staar det ganske klart for de Sagkyndige, at Columbias fremtidige Storhed paa det nøjeste er knyttet til Landets mineralske Rigdomme. Det kan ikke nok som fremhæves, hvor store Chancer den har, der i Tide søger at udnytte disse Rigdomme. Vejen til dem ligger aaben for alle Skandinaver som for Mænd af andre Nationaliteter. En dansk Mand har allerede samlet en stor Formue bl. a. ved Minedriften paa Vancouvers Ø; Andre kan have samme Held.

Der skal i et senere Kapitel blive anvist Vejen og Maaden til at søge Lykken som *Prospector* i British Columbia.

* *

*

Det har allerede lejlighedsvis været nævnet, at Columbia ikke alene ejede store Værdier i Metal, men at ogsaa Kullejerne hører til Verdens største.

Smaragd Søen.

Det var paa Vancouvers Ø i 1836, at Kul først fandtes og blev brudt; denne Art Minedrift har udviklet sig saaledes, at der nu brydes halvanden Million Tons Kul om Aaret af halvfjerde Tusind Minearbejder. En stor Del af denne Kulmasse omdannes til Koks. De vigtigste Punkter paa Øen, hvor Kullejer forefindes, er *Nanaimo*, *Protection Island*, *Wellington*, *Ladysmith*, *Union*, *Alexandra* og *Quatsino*. Kuleksportmarkedet for Øen er Australien, Amerikas Vestkyst og Orienten. Bearbejdelsen af Minerne foregaar omtrent paa samme Maade som i England.

I Løbet af de sidste 4—5 Aar har man opdaget, at der ogsaa paa Fastlandet findes Kulaflejringer. Det var under Bygningen af Pacific-Banelegemets vestligste Afslutning, at man opdagede Tilstedeværelsen af uhyre »Kulringe« netop der, hvor de opblomstrende Byer *Fernie*, *Mabel* og andre grundlagdes. Der forløb imidlertid endnu et Par Aar, inden Minerne toges under rationel Behandling. De producerede ifjor 300,000 Tons Kul, af hvilke Halvdelen omdannedes til Koks. Disse Miner beskæftiger 800 Mænd og forsyner Distriktets Smælteovne med Brændsel. Endog Syd for Fristatsgrænsen er man begyndt at bruge canadiske Kul. I den allersidste Tid er Kullejer blevet fundne i *Nicola* Dalen, ved *Peace River*, *Skeana River* paa *Queen Charlotte* Øen og i *Similkameen* Distriktet. De øverste Lag er altid af ringeste Kvalitet; der maa arbejdes i Dybden for at finde de gode bituminøse Kul.

Ialt er der indtil 1901 bleven produceret for 52 Millioner Dollars Kul i Columbia.

Kul-Prospectors plejer fortrinsvis at undersøge Flodskrænterne, Bjærgskraaningerne og Højenes Sider, hvor der letteligen findes Spor af Kul. Saa snart Prospectoren har fundet Kullag eller Lejer, anmælder han Opdagelsen til den nærmeste Regeringsagent og Øvrighedsperson i Minesager. Hele Landet er inddelt i Minedistrikter; i ethvert findes et *Record Office*, hvor Prospectoren kan faa alle nødvendige Papirer udstedte.

Kontorerne er saaledes beliggende, at der intet Sted er mere end 5 til 15 Mils Afstand fra dem.

Regeringen stiller sig særlig liberalt overfor »Kulfinderne« og tilstaar dem Land paa de gunstigste Betingelser.

Columbias Udbytte af Mineralier — Kul indbefattet — indtil 1901 vil fremgaa af følgende Tal:

Kul og Koks	$	52,000,000
»Placer« Guld	-	64,000,000
»Lode« Guld	-	16,500,000
Sølv	-	16,000,000
Bly	-	10,250,000
Kobber	-	6,500,000
Andre Mineralier	-	1,000,000
Ialt	$	166,250,000

Dette er det foreløbige Resultat af Minevirksomheden fra 1858 til 1900 inklusive — i et Land, hvis Befolkning er vokset fra et Par Hundrede til knap 200,000!

ENOGTREDIVTE KAPITEL.

Øst- og Vest-Kootenay. — Yale. — Boundary.

Provinsen er inddelt i Distrikter, af hvilke *Kootenay*, *Yale*, *Lillooet*, *Westminster*, *Cariboo* og *Cassiar* ligger paa Fastlandet, medens *Comax* indbefatter den nordlige Halvdel af Vancouver og et Stykke af Fastlandet; *Albarni*, *Nanaimo*, *Cowichan* og *Esquimalt* udgør Øens sydlige Del.

De vigtigste af disse Distrikter skal gives nærmere Omtale.

* *
*

Kootenay danner Columbias sydøstlige Hjørne, Norden for Fristatsgrænsen. Arealet er femten Millioner Acres. Selkirks lange Bjærgryg deler Distriktet i en østlig og vestlig Division, der begge gennemstrømmes af Columbiafloden.

Øst-Kootenay er skilt fra Distriktet Alberta ved Rocky Mountains og ejer indenfor sit aflange, mod Nordvest pegende Omraade, alle de Arter Mineralier, som endnu er fundne i hele Nordamerika. Landets Rigdom har været kendt i mange Aar, og indbragte en Tid *placer-mining* Guldgraverne mange Millioner. Men Manglen paa Veje og Baner, de høje Transportomkostninger for Ærts og Maskindele i Forbindelse med blændende Minefund i andre Dele af Provinsen svækkede gennem en Aarrække Interessen for denne Mineegn, der en Gang i Fremtiden vil bringe uhyre Rigdomme for Dagens Lys.

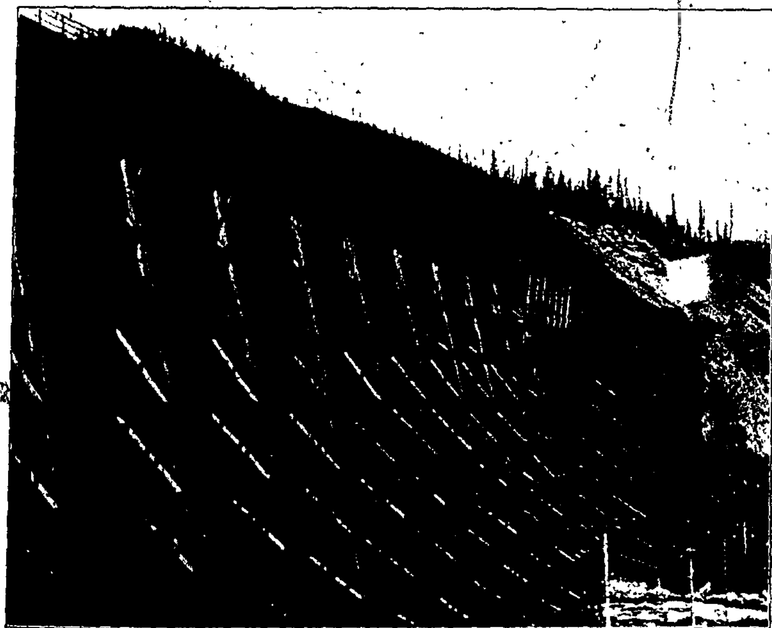
Allerede nu har Øst-Kootenay vundet et stort Navn i Mineverdenen, takket være *Crow Nest Pass* Jærnbanen, der er trukket gennem en af Distriktets rigeste Egne. Dermed er den Hindring for Udnyttelse af Mineralierne bortryddet, og en Minevirksomhed i stor Stil er begyndt. Skarer af »Prospectors« er i Virksomhed, men den nye Banes Opland er af saa uhyre Omfang, at store Dele deraf endnu aldrig har været undersøgt.

Foruden Guld, Kobber og Bly-Sølv ejer Øst-Kootenay rimeligvis et af Verdens største Kullejer og af fineste Kvalitet. »Kulmarkerne« ligger i Distriktets sydøstlige Del og gennemskæres af Banen. De østligste Kulmasser ligger ikke langt fra Crow's Nest Passet i Rocky Mountains og bestaar af talrige horizontale Lag, det ene over det andet, tydeligt tegnende sig langs Bjærgsiden lige op til Toppen. Kullene er »bituminøse«. En anden Serie af Kullag ligger langs *Elk River* Dalen i en Udstrækning af 40 Mil. Efter Regeringens Analyse stiller disse Kul sig som de bedste, der brydes i Pensylvanien. Tillige findes store Mængder »Kokskul«, der er af uvurderlig Nytte for Smælteovnene i Distriktet. Ikke

mindre end 500 Koksovne er allerede i Virksomhed, og dog er Efterspørgslen stadig voksende.

En anden af Distriktets Fremtidsmuligheder, der endnu slet ikke er blevet udnyttet, er en stor Mængde Petroleumskilder, som de sidste Aar er blevet gjort frugtbringende.

Tømmerindustrien er i fuld Gang, der er Savmøller spredt

»Mountain Creek« Bro (indeholder 1,500,000 □ Fod Træ).

over hele Divisionen, og Produkterne finder et godt Marked mod Øst som mod Vest.

I Modsætning til de fleste mineralrige Lande har Øst-Kootenay alle Betingelser for at blive en stærkt producerende Landbrugsegn. Der ligger paa Sydgrænsen til *Big Bend* (Columbiaflodens skarpe Drejning) en Dal, der er 300 Mil lang og 8—10 Mil bred. Den indeslutter Columbias Modersø, beliggende 2,850 Fod over Havspejlet. Dommer *Sproot* ud-

taler sig om denne Dal i sin officielle Rapport saaledes: »Det er et af de smukkeste og mest begunstigede Dalstrøg i hele Provinsen. Der er gode Græsgange, fortrinlig Jord, et herligt Klima, virksomme Mineselskaber med talrige Arbejdere rundt om, udmærkede Vandveje og en Overflade, der er godt egnet til Anlæg af Landeveje«. Dalstrøgets Græssletter dækker et Fladerum, der er 250 Mile langt og 5 Mile bredt. Alle Slags Kornsorter kan dyrkes med Held, Luften er klar og tør, Snefaldet let gennem hele Vinteren.

The Canadian Pacific Railway Company har fornylig udgivet til fri Uddeling et Kaart, der viser det Land, som er brugbart i Columbia og Kootenay Dalene. Nybyggere, som kunde have Lyst til at nedsætte sig i disse lovende Egne, og som særlig har Forstand paa at dyrke Frugt, skulde skrive til Selskabet og bede om et Eksemplar af Kaartet.

Minedistrikterne, der hedder *Windersmere*, *Cranbrook*, *Kimberley*, *Fort Steele*, *Elko* og *Fernie*, har en stor Befolkning, og aarlig stiger Minernes Produktion og Arbejderantal. Der er altsaa i umiddelbar Nærhed af den gode Jord et fortrinligt Marked for allehaande Haveprodukter, Æg og Fjerkræ.

Landstrækninger sælges af Baneselskabet til samme lave Pris og gode Betingelser som Prærilandet i Manitoba og Vest-Distrikterne. Der findes allerede mange Kvægfarme strøet over Dalen, thi Kvæg og Heste trives udmærket paa det nærende Græs. Men endnu har kun Faa lagt sig efter Kornavl, Frugter og Grøntsager — her ligger just de bedste Chancer.

For Æbler synes Jordbund og Klima at egne sig bedst. Mr. *N. Hanson* fra *Wasa*, 12 Mil Norden for Fort Steele har en Æblehave, der giver ham en stor aarlig Indtægt. Paa *Mc. Kay's* Farm, tæt ved *Windermere*, høstede Fru Mc. Kay over 3000 Pund Jordbær paa én eneste Acre.

Hele Egnen er rig paa stort og smaat Vildt; af Foreller, Laks og anden velsmagende Fisk er Floderne vrimlende fulde.

Laks renses.

Byer skyder op i det unge Distrikt med mærkelig Fart. De vigtigste af dem er *Golden* ved den øvre Columbiadal, Midtpunktet for Skibsfarten paa denne Del af Floden. Den lokale Administration og Mineembedsmændene har Kontorer her. *Fernie* ligger ved Crow's Nests store Kullejer. Den groede op i 1898 og har i den korte Tid haft en rivende Udvikling. Byen har gode Hoteller, store Købmandsforretninger og smukke Privatboliger. En stor Mængde Koksovne er anlagt, deres Tal maa stadig forøges, da Efterspørgslen hvert Aar stiger paa det for Smælteovnene saa uundværlige Brændsel.

Cranbrook (2000 Indb.) er Banelinjens vigtigste By. Den er anlagt paa en smuk og frugtbar Præri mellem Rocky og Selkirk Bjærgene og er Centret for en betydelig Handel. Fire mægtige Savmøller holder Tømmerindustrien i Live. Hele Byen er elektrisk oplyst. En Sidebane forbinder Cranbrook med *North Star* og *Kimberley* Minerne.

* *
*

Forbavsende rige Minerallejer er fundne i forskellige Sektioner af *West Kootenay*, og stadig findes nye. Men store Strækninger er endnu helt ukendte. Det er et Land med uoverskuelige Fremtidsmuligheder; kun en ringe Brøkdel af Arealet har endnu vist sine underjordiske Skatte.

I *Frail Creek*, *Nelson*, *Kaslo Slocan* og *Ainsworth* har Kapitalister anlagt Miner og udstyret dem med moderne Maskiner. I de sidste 5 Aar er Millioner af Dollars blevet anvendt til Køb af Land, Bygning af Smælteovne, Anlæg af Veje og Banelinjer, og aldrig er Mineejernes Tillid til Egnens Rigdom blevet skuffet.

Et nydannet Selskab, *The Canadian Smelting Works Co.* har ved Trail anvendt over 300,000 Dollars til Konstruktion af en kæmpemæssig Ovn, der vil være i Stand til at smælte 1,400 Tons Ærts daglig. Omkostningerne ved Smæltningen er bragt betydelig lavere ned under det Niveau, hvorpaa der

arbejdes i de store Smæltecentrer i Fristaterne — netop Columbias ihærdigste Konkurrenter paa Markedet. Det er Meningen, at det ovennævnte Selskab vil etablere fuldt moderne *smelters* over hele Syd-Columbia til Behandling af Blysølv, Guld og Kobberærts.

Tømmerhandlen og Savmølleindustrien drives efter endnu større Maalestok end i Østlandet.

Vest-Kootenay er et berømt Rivier for Jægere og Fiskere. Floderne og Søerne yder Vandveje, som Pacificselskabet har udnyttet ved at sætte et Antal pragtfulde Passagerdampere igang.

Revelstoke er en af Distriktets første Byer (3000 Indb.) og et Handelsmidtpunkt for en stor Del Miner.

New Denver paa Østsiden af Slocan Søen ved Mundingen af *Carpenter Creek* er Sædet for Slocan Distriktets Lokalregering.

Sandon er Endepunktet for *Nakus*- og *Slocan*-Banen. Rundt om Byen ligger flere Grupper af de mest værdifulde Bly-Sølv Miner. Sandon er Centret for, hvad der benævnes »det vaade Ærtsbælte« i Slocan. Der findes Vandværker, elektrisk Lys, Kirker og Skoler.

Nelson (6000 Indb.) ligger ved Kootenay Søen. En stor Smælteovn er opført her, og den staar ved Luftbanen i direkte Forbindelse med de berømte *Hall* Miner, 4½ Mil borte. Distriktets Guldkommissionærer og Regeringsagenter bor her. Nelson har en Art Minebørs, hvor der spekuleres i alle Slags Minepapirer. »Jobberiet« drives somme Tider saa vildt som i Californiens Guldfebertider — ukyndige Folk med Kapital skal vare sig for at forsøge Lykken her. De bliver let et Offer for Bondefangere, Indehavere af »saltede« Guldminer og Børssvindlere.

Rossland er Distriktets største By, dens Vækst har været fænomenal. For otte Aar tilbage var den kun en lille Mineby, men er allerede nu en driftig, højst moderne indrettet By paa 8000 Indbyggere. Det er de rige Miner, blandt hvilke den berømte *Le Roi* indtager Førsterangen, der har skabt

Rossland. Afstanden fra Sydgrænsen er kun 8 Mil. *Kootenay Rivers* Vandfald forsyner ikke alene Byen, men mange af de omliggende Miner med Elektricitet.

* *

*

Der er talrige Miner i Virksomhed i Distriktets forskelligste Dele, især i *Lower Kootenay* Landet. Blandt disse er *Koslo-Slocan, Nelson* og *Ainsworth* de rentableste. Der eksisterer ikke rigere Guldegn end den, der er Rosslands Opland, men der findes stadig nye rigtbærende Aarer saa at sige over alt. I 1900 var Produktionen 217,636 Tons til en Værdi af ca. tre Millioner Dollars; 1901 gav 25 % mere.

Slocan Distriktet regnes for den rigeste Bly-Sølv Egn i hele Amerika. Som oftest er Ærtsen »Galena«, ikke sjældent ydende 600 Onzer Sølv pr. Ton. Toad Mountain Distrikt er gennemkrydset af et Mineralbælte indeholdende Guld, Kobber og Sølv. Blandt de bedste Miner hører *Silver King*, der blev købt af et engelsk Selskab for $ 1,500,000. Et Antal af *free-milling* Guldminer arbejder med stort Udbytte tæt ved *Nelsonfloden*; til de bedste hører *Poorman, Fern* og *Athabasca*.

Mellem Gold Range og Selkirk ligger Columbiaflodens *Big Bend;* her ligger et guldrigt Territorium, der endnu venter paa at blive undersøgt, men som utvivlsomt vil skabe heldige Prospectors svimlende Formuer. Jagten efter Guldet er allerede i fuld Gang over hele Kootenay Distriktet; hvert Aar udtages rige »Claims«, der sætter Spekulanterne i Bevægelse — næste Aar har Rygtet travlt med et nyt Dusin endnu mere fabelagtige. Det er dog kun forholdsvis faa Minenavne, der ikke ligesaa hurtigt atter taber Straaleglansen og som afgiver Basis for store Forretninger med solide og vægtige Dividender.

Den almindelige Arbejdsløn i Kootenay Distriktet er fra $ 2,50 til 3,00 om Dagen; $ 3,50 for Minearbejdere. Flinke

Mekanikere og Maskinister opnaar indtil $ 5. Kost og Logis i almindelige Mineværtshuse og Kroer koster $ 6—7 om Ugen. Hotellerne forlanger for daglig Kost og Logis fra $ 1,50 til 3,00.

* *

*

Det næste af Distrikterne mod Vest og ned til Grænsen hedder *Yale*. Dets Areal er noget over 15,000 □ Mile og hører til Provinsens tørreste Egne.

Indenfor Yales Grænser ligger store Minestrækninger, udstrakte Græsgange, Kornlande og milelange Skove. Der er altsaa Muligheder af mange Slags, og de er voksede betydeligt, efter at Pacificselskabet har anlagt en Række Skinneveje, som netop i høj Grad nødvendiggjordes for Landets Udvikling.

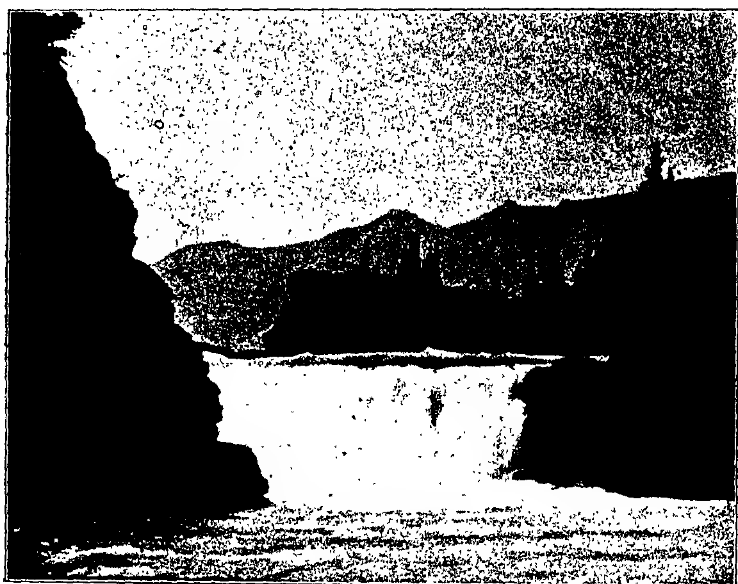
Distriktets vigtigste »Divisioner« er Dalen langs *Kettle River*, *Boundary* Landet — saaledes kaldet paa Grund af dets Beliggenhed langs Grænsen — samt *Okanagan*, *Nicola* og *Thompson* Dalene.

Boundary, den rigeste Del af Provinsen, kaldtes tidligere Yale. Indenfor det findes fire skarpt afgrænsede »Mineralbassiner«. Hele dette Areal strækker sig 40 Mil i Øst til Vest, 50 Mil i Retningen Nord til Syd. Værdifuld Ærts er bleven fundet over alt i denne Egn, dog er der endnu Steder, som ikke er bleven undersøgte; Landet lige Nord for Bassinerne ligger stadig hen i jomfruelig Uberørthed — et fortrinligt Rivier for Guldjægere.

Ved *Grand Forks* og ved *Greenwood* er mægtige *smelters* i fuld Aktivitet, en uhyre Mængde *claims* er bleven udtagne; men Minevirksomheden i denne Egn er saa ung, at det trods al Energi og Kapitalanlæg vil vare mange Aar, inden en i Forhold til Ærtsmængden rimelig Produktion er naaet.

Det er i saadanne Dele af Jordkloden som Syd-Columbia, hvor man med Sikkerhed kan forudsige en Fremtidsstorhed,

at Nybyggerne burde søge hen — ikke som Deltagere i Guldgraverlivets Hasardspil, men som Dyrkere af Jorden. En dygtig og flittig Mand kan ikke undgaa at naa Velstand, blot han holder sig Spekulationsdjævelen fra Livet. Alle Chancer er for ham: Jorden er billig og uhyre frugtbar, et hvert Pund Fødevarer, han frembringer, finder Afsætning til endog høje Priser, lige meget om Produktionen er i Form af Kød, Korn, Grøntsager, Frugt eller Æg. Hurtigt kan Be-

Kananaskis Vandfald.

driften udvides, mere Jord indkøbes. Ligger Ejendommen et heldigt Sted, hvor Miner dukker op i Omegnen, kan han en skønne Dag se Byen, en fremtidig Storstad, vokse op ved hans Marker eller rundt om hans Jord — Mange har oplevet saadant. Eller han kan se Minegangene nærme sig Ejendommen: han opdager, at under hans Hvedeager eller Kartoffelmark ligger Guld- eller Sølvaarer, hvis Tur det nu er at skue Solens Lys og ende i Smælteovén; og saa ligger Millionen i hans Lomme. Mærkeligt at se, hvor ofte saadan uventet Lykke falder paa den, der ikke søger den, men som

dyrker sin Mark og vander sit Kvæg, og hvor forholdsvis sjældent de professionelle Guldjægere, drevne »Prospectors« og kyndige Mineraloger, finder Skattene.

Her i *Boundary* Distriktet er Stedet for den jævne, arbejdsdygtige Farmer at slaa sig ned. Jord kan købes billigt og paa gunstige Afbetalingsvilkaar af Jærnbanekompagniet, *free homesteads* kan erhverves af Regeringen. Frugt trives her saa godt som i selve Frugttræernes Paradis, Californien, og samtidig er Priserne høje. Grøntsager giver vældigt Udbytte: Kartofler yder fra 10 til 12 Tons pr. Acre; Bønner, Ærter, Kaal etc. i Forhold dertil. Hvede af fin Kvalitet giver indtil 50 Bushels pr. Acre, Havre naar 75. Foraarspløjningen begynder i April, og der indtræffer sjældent Frost før i Oktober. Hvor Landet er bevokset med Træer, kan disse ryddes billigt og Tømmeret sælges til gode Priser. Man regner, at en »Frugtfarm« paa 20 Acres giver et aarlig Overskud af $ 2,000.

Ingen Del af British Columbia har større Fremtidsudsigter end Boundary Distriktet, og der findes vist ingen bedre Lejlighed for en fattig Mand til at blive velstaaende end her — saalænge der endnu er Plads.

* *

*

Vest og Nord for *Boundary* Distriktet og Syd for Pacificbanens Hovedlinje ligger en stor Landstrækning, som i særlig Grad egner sig til Virksomhed for Farmere, enten de vil slaa ind paa Kornavl eller paa Kvægopdræt. De største Landejendomme i hele British Columbia findes netop her. Mangen en Ejer af Kvægfarme tæller sin Hjord i Tusindtal og maaler sine brede Marker i Tusindsvis af Acre. Store og smaa Søer, brede Floder og Smaastrømme gennemflyder *Okanagan* Dalen, hvorefter Distriktet har taget Navn.

Okanagan har endog i det kornrige Canada opnaaet en vis Berømmelse for Frugtbarhed. Her høstes fra $^{3}/_{4}$ til 1 Ton Hvede pr. Acre; den bedste Kvalitet betales med

$ 28 pr. Ton. Ofte vejer Hveden 68 Pund pr. Bushels (der gaar $33^1/_3$ Bushel til 1 Ton). En Mark tæt ved *Enderby* gav gennemsnitlig 72 Bushel pr. Acre — en ganske fænomenal Høst. En af Canadas største Melmøller findes netop ved Enderby. Hveden fra Okanagan har taget første Pris paa alle de Udstillinger, hvori Distriktet har deltaget.

Hvedekulturen er derfor af størst Interesse for Dalens Farmere. I anden Række kommer Frugthaverne. Den officielle Indberetning udviser, at en veldreven Frugtplantage med Æbler, Pærer, Blommer og Kirsebær giver henimod $ 250 pr. Acre. Endnu bedre stiller Grøntsagerne sig, idet en dygtig Gartner i Okanagan kan regne paa 400 Dollars Indtægt af hver Acre. Allerede i flere Aar har Humle været dyrket. *Kentish* Mærket lykkes bedst og har opnaaet bedre Pris paa det engelske Marked end nogen anden engelsk eller kontinental Humleart.

Tæt ved *Vernon,* hvor der for nylig er bygget en mægtig Dampmølle, ejer Jarlen af Aberdeen — tidligere Generalguvernør over Canada — en 13,000 Acres stor Ejendom i *Coldstream* Dalen, hvor *mixed-farming*, Humle- og Frugtkultur drives i stor Maalestok. Jarlens Frugtplantager dækker 200 Acres og besøges af talrige Rejsende som en stor Sjældenhed. Der findes ikke større Frugtplantager i Canada.

Saa varmt er Klimaet, at Tobak dyrkes med godt Resultat. Der er oprettet en Cigarfabrik ved *Kelowa* med saa indbringende Virksomhed, at den, skønt kun faa Aar gammel, allerede maa udvides. Alt tyder paa, at Tobaksindustrien vil blive en ikke ubetydelig Velstandskilde for Distriktet.

TOOGTREDIVTE KAPITEL.

Westminster. — Vancouver By. — Distrikterne Lillooet og Cariboo.

Længst mod Syd og Vest strækker sig Westminsters Distrikt, omsluttende Fraserflodens Munding og Delta. Især

Victorias Havn.

omkring Fraser-Dalen ligger store Arealer frugtbar Jord; Klimaet er mildt, men i Vintermaanederne gør Oceanets Indflydelse sig gældende: Regn og Sne falder i betydelig Mængde.

Westminster regnes for en af de mildeste og fornøjeligste Egne, hvor en Farmer kan slaa sig ned. Ofte kan han holde Kvæget i fri Luft hele Vinteren — især langs Kystlandet. Jordbunden giver godt Udbytte: Hveden yder 60—62 Bushels og Havren indtil 110 Bushels pr. Acre, endda Markarbejdet er let. Græsset staar tæt og tykt, giver to Afgrøder til ialt 6 Tons pr. Acre. Frugt dyrkes med afgjort Held, og paa Regeringens Forsøgsstation ved *Agassiz* modnes endog smaa, men velsmagende Figen.

Der er nok af godt Land langs Fraser og dens Bifloder, og for de Nybyggere, der har lidt Kapital og som helst er fri for at rydde og »bryde« den ny Jord, findes »færdige« Farme til rimelige Priser i tilstrækkelig Mængde.

Mange Emigranter har i senere Aar slaaet sig ned i dette Distrikt, en stor Del af dem kom fra de Forenede Stater. Det er især den udmærkede Jordbund og klimatiske Forhold for Frugtdyrkning, der tiltrækker dem samt det gode Marked for allehaande Produkter, som Pacificbanens Endepunkt, Vancouver By, frembyder.

* *

Paa en Halvø med *Burrard* Fjorden paa den ene Side og *English Bay* paa den anden, er den ungdommelige, men stærke Nutidsby, *Vancouver*, anlagt. Den er omgivet af et sjældent skønt Landskab og ejer et Klima saa mildt og stabilt som faa Byer i den tempererede Del af Verden. Den ligger lunt dækket mod Fastlandssiden af Kystbjærgene og *Olympia Ranges*, medens Vancouver Øens høje Ryg skærmer mod Stillehavsstormene. Kun *Georgia* Strædets milde Brise og lette Bølger har fri Adgang til Halvøen.

Burrard Fjorden danner en af Jordens fortrinligste Havne; den ejer Plads til saa mange Skibe, som Fremtiden vil føre til Staden, og denne selv har Plads til at udvide sig efter ganske ubegrænset Maalestok.

1887 var Vancouver Bys Mærkeaar: den Gang fuldendtes Pacificbanen, det første Tog ankom direkte fra Montreal, og samtidig afgik den første store Damper mod Vest, tværs over Stillehavet til Japans og Kinas Kyster. Seks Aar senere aabnedes en ny Verdenslinje, nemlig mellem Vancouver og de australske Byer. Saadanne tre Pulsaarer maa tilføre Organismen Livskraft og Energi — Vancouver tog sin Part af de store Chancer, der tilbød sig. Resultatet maatte blive en ret enestaaende Trivsel.

Foruden de nævnte tre Hovedlinjer holdes stadig Forbindelse med alle de vigtigste Punkter paa Pacifickysten, Nord som Syd efter. Af Damperne, der besørger Postforbindelsen mellem Nordamerikas og Orientens Kyster, er de tre største Staalbaadene *Empress of India, Empress of Japan* og *Empress of China.* Der findes ikke hurtigere og skønnere Dampere paa Stillehavet. Hver Maaned afgaar Postskibet til Australien via Honolulu; desuden er der regelmæssig Postfart til *Skagway*, Alaska, ad hvilken Vej de berømte Klondyke Guldmarker naaes, til *St. Michels* ved Behrings Strædet og op til *Yukon.* Der er daglig Forbindelse med Provinsens Hovedstad *Victoria* paa Vancouvers Ø, andre Dampere besejler *Pudget Sound* Havnene og *San Francisco.*

Efter Branden 1886 blev Byen solidt og smukt opbygget af Mursten, Sandsten og Jærn. Befolkningens Antal nærmer sig de 30,000, og Værdien af de samlede Ejendomme vurderes til ca. 60 Millioner Kroner. Over de asfalterede Gader løber elektriske Sporvogne; Pacificselskabet har bygget en af Jordens mest monumentale Jærnbanestationer og et Hotel, der i Luksus og Godhed ikke overtrumfes af noget paa Fastlandet. Ved Siden heraf er rejst et pragtfuldt Operahus, der er marmorbyggede Privatboliger, Klubhuse og elegante Butikker. Endelig ejer Byen *Stanley Park*, der i Plantepragt og romantisk Skønhed næppe staar tilbage for nogen anden Stads Lystskov.

Indtil for kort Tid siden var Vancouver stolt af sin Skibsfart, sin uhyre transkontinentale Banetransport, af sit mægtige

Mineomraade, der strakte sig fra Klondyke til langt ind i Canada, af sit enestaaende Laksefiskeri og sin Tømmerhandel. Men snart voksede Ærgærrigheden ogsaa ud over disse Virksomheder, Industrien slog Rod og trivedes: Jærnværker, Støberier, Sukker- og Tobaksfabriker løftede lange Skorstene over Husenes Tag, Cement forarbejdedes, Øl bryggedes, der anlagdes Skibsværfter, Sæbefabriker, Røgerier og meget mere.

Mellem Vancouver By og *New Westminster* løber en

Udsigt fra Stanley Park, Vancouver.

12 Mil lang elektrisk Bane. Den Tur er vel værd at foretage for at komme til Fraserflodens nordre Bred, hvor Byen blev anlagt for snart 50 Aar tilbage. Det var Guldfeberen, der skabte New Westminster, men det er Laksefiskeriet og Tømmerhandlen, der holder den i Live.

Egnen rundt om er frugtbar, og Byen er efterhaanden bleven til et ret betydeligt Agerdyrkningscenter. Men det er dog Laksen, der skaber den største Indtægt. Der findes fem mægtige Røgerier udenfor New Westminster, Isfabriker og Henkogningsanstalter. Iøvrigt udmærker Byen sig ved sin omfangsrige Tømmerhandel og Savmøllevirksomhed.

Indianske Laksebaade, New Westminster.

40,000,000 Fod Brædder skæres aarligt, foruden en uhyre Mængde Staver til Laksetønder, Jærnbanesveller o. m. a.

*　　　*
*

Norden for Yale og Westminster, i selve Provinsens Hjærte, ligger Distriktet *Lillooet.* Det er et omfangsrigt Stykke Land, endnu kun sparsomt befolket. De vigtigste *Settlements* samler sig om Fraser som Stamme, idet denne Flod gennemflyder og halverer Distriktet i hele dets Længde. Ud over Flodvejen mangler der i høj Grad Samfærdselsmidler. Regeringen har imidlertid planlagt en Jærnvej gennem Lillooet til det Norden for liggende Cariboo Distrikt, og saa snart den er gennemført, vil Nybyggerstrømmen følge efter.

Der findes betydelige Mængder *free-milling* Guld tæt ved Byen *Lillooet,* hvor adskillige Miner drives med Udbytte. Flere ærtsrige Aarer er fundne ved *Bridge Creek* og omkring *Anderson Søen,* hvor en ret storstilet Minevirksomhed har udviklet sig.

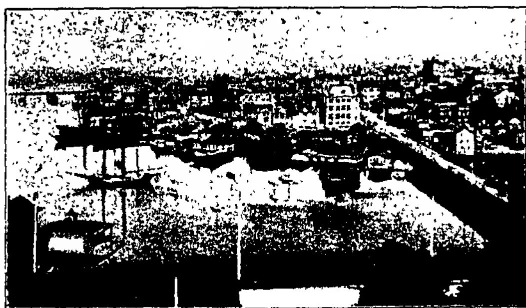
Store græsrige Sletter breder sig i det Indre, hvor Kvæget trives vel, men Regnen falder kun sparsomt; derfor vil det være nødvendigt at grave kunstige Vandledninger, inden Farmere uden Risiko tør give sig i Kast med Kvægopdræt i større Stil.

Der er en meget betydelig Forskel paa Klimaet her og i det sidst omtalte Westminster Distrikt, tæt ved Havet. Hele Aarets Gennemsnitstemperatur er ikke meget forskellig i det Indre og ved Kysten, men i Lillooet er Forskellen paa Vinterkulden og Sommervarmen særdeles følelig. Tages et Punkt paa Vancouvers Ø som *Esquimailt,* bliver Kontrasten endnu langt større. Hvad Nedbøren angaar, da maaler den sjældent højere end 10—12 Tommer i Lillooet, medens der falder 40 Tommer Regn i *Esquimalt.*

*　　　*
*

Det sidste Distrikt, der skal omtales, er det nordlige *Cariboo*, den Egn hvor de rige Cariboo Miner, der har skabt saa mange Formuer, blev fundet.

Det er snart halvhundrede Aar tilbage, at de første Guldgravere fandt Vej herop med Hakke og Skovl og samlede det spredte Guld langs gamle Flodløb og ved Bjærgenes Fod. Mange Millioner Dollars tjentes i Aarenes Løb. Men den lange, besværlige Rejse, Manglen paa Veje, Vanskeligheder ved at transportere moderne Maskiners tunge Jærndele, Damphamre, Pumpeværker o. lign. afskrækkede længe Kapitalister. Landet syntes kun at egne sig for *placer-diggins* —

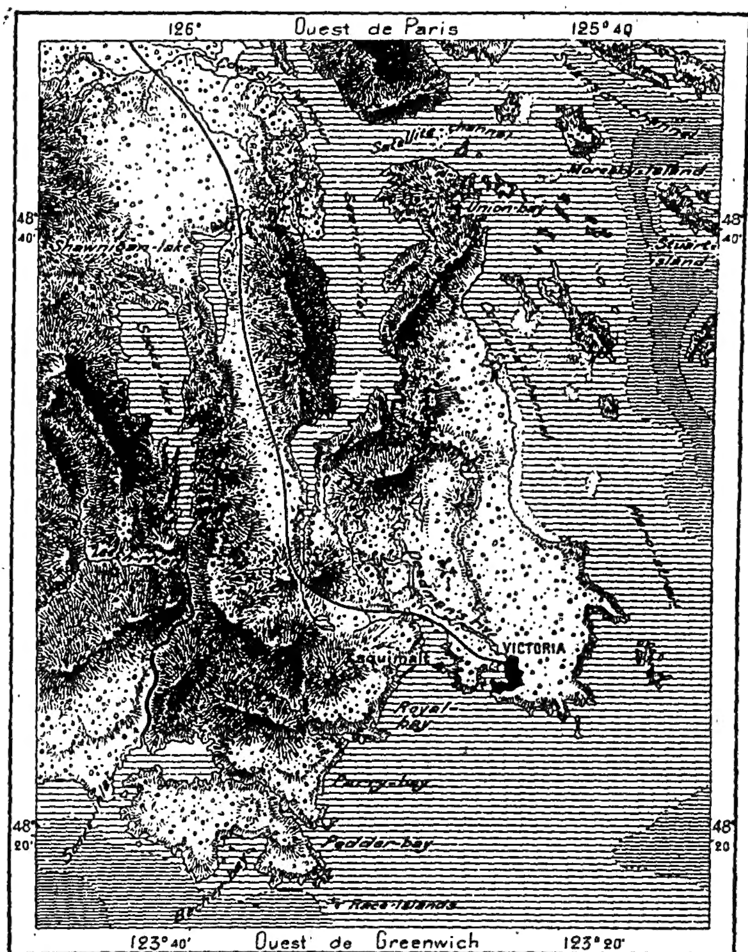

Victoria.

den mest primitive Guldgraververksomhed. Men da Pacificbanen fuldendtes, og da den brede og udmærket anlagte Vej førtes fra Banen gennem det nordlige Columbia, fandt »Spekulationen«, at Tiden var inde til alvorlige Foretagender.

I den sidste halve Snes Aar er der blevet paabegyndt Mineforetagender, der vil frembringe en ny og endnu større Guldhøst, end de tidligere forløbne 40 Aar var i Stand til. Blandt de talrige nygrundede Cariboo-Selskaber rager *The Cariboo Hydraulic Mining Co.* højt op med sin Kapital af $ 4,000,000 og sine talrige værdifulde *Claims* langs den sydlige Gren af *Quesnel River*. Kompagniet har, for at forsyne Kæmpepumperne med tilstrækkeligt Vand, gravet en 32 Mil lang Kanal langs det guldrige Mineland. Udbyttet tegner til at blive kolossalt. Ved *Slough Creek*, *Willow River*, *Antler*,

Cunningham, *Big Valley*, *Ligthning* o. a. Steder arbejdes der paa Kraft og med stor Gevinst. Ved *Baskerville*, ved *Williams* — den rigeste af alle kendte guldførende Strømme

Victoria og Equimalt.

i Verden — blev der for mange Aar tilbage gravet for 25 Millioner Dollars Guld inden for et Omraade af en halv dansk Mil. Her har man atter taget fat. *Cariboo Gold Fields Company* har med umaadelige Bekostninger skaffet

Minemateriale tilveje, blandt andet en nyopfundet, kraftigt virkende hydraulisk Elevator, og de foreliggende Resultater har allerede bragt Aktierne stærkt til Vejrs.

Saa lidt har den tidligere Guldhøst udtømt Mængden af ædelt Metal i Cariboo, at man netop nu genoptager Arbejdet i selvsamme Spor, som før blev fulgt. Et af de gamle Skatkamre hed *Lightning Creek Minen*, derfra blev draget for 14 Mill. Dollars Guld, da blev Arbejdet indstillet, fordi det ikke betalte sig længere med de gammeldags Redskaber. Nu har *The Lightning Creek Gold, Gravels & Drainage Co.* taget fat paany og gravet en Tunnel dybt under Jorden, hvorhen Ingen tidligere er naaet. Stort Held følger dette Selskabs Arbejde.

En Mængde andre Selskaber og Privatmænd driver Miner i større eller mindre Stil, men hvor mange Skakter der end aabnes, og hvor megen Kapital der end engageres i Cariboos Guldmarker, saa vil der være Plads og Udbytte for ti Gange saa stor Virksomhed i en uoverskuelig Aarrække.

En Mængde Mennesker har fundet Beskæftigelse ved Minerne, hvori der kan arbejdes ca. 200 Dage. En dygtig og nøjsom Minearbejder kan i Løbet af den Tid lægge over 500 Dollars op, hvilket vil sige, at han efter en Sommers Forløb kan erhverve *free homestead* med tilstrækkelig Kapital til at begynde sit Landbrug.

Kapitalister vil i Cariboo finde Fordele, som i faa andre Egne af Jorden. Kvartsminerne har næsten alle kun været »overfladisk« behandlede, alt tyder paa, at de store Guldmængder findes dybere under Overfladen. Det bliver altsaa Kapitalisterne, der vil komme til at tage Profiten hjem i kommende Tider. Der findes næppe et Strømleje i Distriktet, en eneste Dal, i hvis Bund Guldkornene ikke flimrer; men Kapital maa der til for at skaffe det store Udbytte af Arbejdet.

Cariboo er ikke blottet for Landbrugsmuligheder, der findes her og der frugtbare Sletter og Sænkninger rundt om

Floderne, hvor Farmere har slaaet sig ned. Naar den projekterede Bane er fuldført, vil adskillige Nybyggere finde Regning ved at dyrke Jorden her, thi Menneskebestanden vokser, og alle Fødemidler betales højt.

For Tiden besørges Post og Passagerer to Gange om Ugen med Firspandsvogn fra *Ashcroft* (med Dampere fra Soda Creek til Quesnel), men man kan iøvrigt til enhver Tid faa god Befordring baade af Personer og Gods mod ret høj Betaling. Vejene er udmærkede og Stationerne under Vejs ganske komfortable.
